

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל

מחולק ללימוד יומי
בתקנת רשכבה"ג מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א
לקראת שנת השביעית תשפ"ב

עם ביאור קצר
שיח אמונה
מהגאון הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א

מהדורה שניה

מכון להאדרת ספרי מרן
הגר"ח קניבסקי שליט"א

ניתן להאזין לשיעורים יומיים ברמב"ם הלכות שמיטה ויובל
במערכת 'קול הלשון' 03-6171111 בסיום שיעורי דף היומי
בקו 'בית המדרש להלכה בהתיישבות' 02-9669677
בקו שיעורי הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א 04-3760618 שלוחה 5
בקו 'דרך אמונה' שמספרו 07-99-211-666
בקו 'אמר אביי' 072-2656656

מבחנים יומיים על סדר הלימוד
במערכת 'שיבה על קברו'
03-30-80-222 או בעמדות 'נדרים פלוס'

מכון להאזנות ספרי מדרש
דמ"ח קניבסקי שליט"א

אגודת 'שמיטה ויובל'

פקס 072-2606425

דוא"ל: shmita782@gmail.com

עימוד ושערים: תגים 052-7650518

כריכה: קסלר 052-7661225

לזכות כל המסייעים
לשמירת השמיטה
בשנת תשפ"ב הבעל"ט
בין במעשה ובין בממון

יה"ר שיקויים בהם
"וציויתי את ברכתי"
כפי שכתב רשכבה"ג
מרון שליט"א שהברכה
חלה גם על המסייעים
לשמירת שמיטה

זיכרון עולם בהיכל ה'

לזכרו ולעילוי נשמתו של
הר"ר **פנחס נצר** ז"ל
בן יבלחט"א
הר"ר **אברהם צבי** שיחי לאוי"ט
אהוב על הבריות ומקרבן לתורה

נפטר לבית עולמו בדמי ימיו
לדאבון לב משפחתו ומוקיריו
ביום ב' חשון תשס"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

הוקדש ע"י משפחתו שיחי'
עי"ת לייקווד יע"א

זיכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמת "עמוד החסד"

מגדולי תמכין דאורייתא בדורנו

הרב ר' מנחם משה (מנדי) ב"ר נפתלי הערצקא זצ"ל קליין

מ ידותיו היו לדוגמא ולמפות, מי ימלל ומי
יהלל את כל מעלותיו העצומים

נ שא ונתן באמונה, קידש שם שמים בכל
הליכותיו, דבק באשתו וגם באמונת חכמים

ח ינך את צאצאיו בדרך ישראל סבא
בקליבלנד והצליח מאד כנגד כל הסיכויים

מ מונו פיזור לצדקה בלי חשבון לשמח עניים
ואביונים, וזכה לשמח נדכאים ואומללים

מ שה משה ויאמר הנני, עיניו נשואות תמיד
לעשות רצון בורא כל העולמים

ש איפתו היתה לקבל נחת דקדושה מצאצאיו,
ואכן זכה וקבלו במלוא חפניים

ה וריו כיבד באופן נפלא, היה איש יקר וצנוע,
ולנצח לא יסור ממנו מראה פניו הזוהרים

נלב"ע ל"ג בעומר י"ח אייר תשע"ח

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

נדבת בנו נתן בנימין זאב נ"י ורעייתו חנה מליה שתחי' ומשפחתו הי"ו

מכתב רשכבה"ג מרן שה"ת הגר"ח קניבסקי שליט"א לשנת תשפ"ב

הרב ש.י. חיים קניבסקי

שיכון חזון איש, בני ברק

דס"ב ציד יאז האנא אנת האמיטא תלפ"ד
אחרי שדאנא שפיתא לקיט דאזא"ל דיום ורעלם דכאמא ופאמ
צנינא, ויג האואליא דאמא לביתכא, פצי שלמא תלפ"ד תצדור
דלואס ורעלואה, הנא תשודא ומפאנא וצדקה מצדיון אמת פוצ
העצידה בצמא"ה דר"ה ט"ז ד' צ"ה.
תשדור, ראוי לכאזא"ל לביתכא דאזא"ל ופאניצת דיטא"ל, ורעלם האמיטא
יש לקבוע מידי יום דיומו חק ולא יצדור אימור גמי האכום
דבאכום שגיציא ורעלם תלפ"ד אמת בצדק,
דמפא"ה, ראוי אהקניצ צל ביוצמא וצמא, ואזא"ל דאזא"ל ט
יום אדמו"ה ספרי תלפ"ד
ודצדקה, אמא"ל צל, וגומא"ל שפ"ד לקליא לקאפס תצד
יפא אלפ"ד יאמא טל גנא טורא ואמא"ל, די הצדקה לקאפס
תצדק תיא הצדקה האמא"ל דאמא"ל אדמו"ה דב אמת פוצ
העצידה ורעלם טל תלפ"ד דיוצא"ל יצדור אמת פוצ
העצידה ורעלם טל דיוצא"ל דיוצא"ל דיוצא"ל

בתשובה, ראוי לכאז"א להתחזק בתורה ובמניעת ביטולה,
ובשנת השמיטה יש לקבוע מידי יום ביומו חק ולא יעבור
לימוד שתי הלכות בהלכות שביעית ובזה ינצלו מכל הצרות.

מכתב תקנה קבועה מרשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א

בס"ד ער"ה תשפ"א

הו"כ מרן שר התורה הגאון רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א

רבים מבקשים לשאול היות והשנה תש"פ עברנו צרות גדולות הן ברוחניות שהיה הרבה ביטול תורה לבני תורה מכמה הרפתקי, כגון המגיפה שגרמה הרבה ביטול תורה, ודלתות בתי כנסיות ובתי מדרשות ננעלו, ונהיה מזה נזקים גדולים ברוחניות ובפרט לצעירים רח"ל,

והן בגשמיות שהיו הרבה צרות ואסונות כבדים לאנשים נשים וטף רח"ל והמגיפה הקורונה שרח"ל רבים חללים הפילה וסופה מי ישורנה,

וכולנו זוחלים ורועדים לקראת יום הדין הבעל"ט נפישנו בשאלתנו איזה קבלה טובה רבינו שליט"א מציע שעל ידה נזכה לשנה טובה ומתוקה ולהנצל מכל הצרות בשנה החדשה תשפ"א.

תשובת רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א בכת"ק:

בס"ד ערב שנת הששית, ללמוד כל יום רמב"ם
שמו"י וינצלו מכל הצרות

ד'תש"ל י"ג אדר ב' ה'תש"ל
 אברהם בן יצחק בן יצחק בן יצחק

שיעורים מיוחדים בסדר הלימוד היומי ברמב"ם הלכות שמיטה ויובל
כפי תקנת רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א
יימסרו מפיהם של רבני
בית המדרש להלכה בהתישבות 'אמונת איש'
בראשות הגר"י אפרתי שליט"א
ניתן לקבל את השיעורים בפנייה לכתובת הדוא"ל 7@bhl.org.il
ניתן להאזין לשיעורים בקו המידע של בית המדרש שמספרו 02-9669677

לאור תקנת רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א
ללמוד בערב שנת השביעית רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
נוסד ביישיבה על קברו' מסלול לימוד ומבחנים יומיים
לפי סדר הלימוד ברמב"ם הלכות שמיטה ויובל
הגרלה מיוחדת על סך 300 ש"ח מידי יום מתקיימת בין כל העונים נכונה
במסלול זה
להצטרפות ולהרשמה 03-30-80-222 או בעמדות 'נדרים פלוס'
המבחנים יתקיימו בשני מסלולים, מסלול רמב"ם ומסלול 'דרך אמונה'

הקדמה למהדורה הראשונה

בעזה"י ער"ה תשפ"א

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לעמוד בפתח שנה הששית ששואלים ודורשים בהלכות שביעית. והנה לפני שבע שנים אאמו"ר מרן שליט"א היה מזרז כל שנת הששית (וכ"ש בשמיטה) תמידים כסדרן ללמוד שביעית והוה מרגלא בפומיה דבכחה להגן מכל הצרות, ואף עתה בשבועות האחרונים אאמו"ר שליט"א מזרז מאד ללמוד כל יום מתחילת שנה ששית רמב"ם הלכות שמיטה ויובל ואף השיב בכת"י ק על מכתב שנשאל במה אפשר להתחזק ולהנצל מכל הצרות שעברו עלינו בשנה האחרונה תש"פ והשיב ללמוד כל יום רמב"ם שמו"י, וכשנשאל רבינו מהו המקור והשיב בכתב ואף פירש לן בע"פ דהנה בחז"ל איתא במוצאי שביעית בן דוד בא ואמר ע"ז מרן החזו"א זללה"ה דכוונת חז"ל הוא דוקא אם ישמרו שביעית, ואם חזינן דשמירת שביעית בכחה להביא את הגאולה שישראל יושבים ועטרותיהן בראשיהן ואין עליהם עול מלכות ויסורים, (עי' ברכות י"ז א' ול"ד ב'), והרי לימוד מביא לידי עשיה ושמירה (עי' ספ"ק דקידושין), א"כ בכח לימוד הלכות שמיטה לזכות להכתב ולהחתם לאלתר לחיים טובים.

אולם דא עקא שדברי הרמב"ם סתומים וחתומים למי שאינו בקי בסוגיות וכדכתבו הראשונים (עי' כסף משנה בהקדמתו על הרמב"ם) לכן נזדרזתי ללמוד ספר דרך אמונה וללקט משם את כל מה שנוגע לביאור דברי הרמב"ם, כאשר נצטויתי מפיו הקדוש, והשתדלתי כמעט לא לשנות אפי' תיבה אחת מלשונו הקדוש, ואקוה להשי"ת שאזכה בזכות אבותי הקדושים שילמדו בפירוש הקצר הזה ועי"ז יבינו את דברי הרמב"ם, ויה"ר שנוכה לכות"ט בסעצ"ג אני וכל בני ביתי יחד עם אאמו"ר מרן שליט"א וכל כלל ישראל ונזכה להגאולה השלימה בב"א.

יצחק שאול בן מרן רשכבה"ג

הגאון הגר"ח **קניבסקי** שליט"א

סדרי הלימוד בהלכות שמיטה

כפי תקנת רשכבה"ג מרן

מחזור ד' - תשרי תשפ"ב

יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל	יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
שלישי-ר"ה	א' תשרי	פרק א' הל' א'-ב'	ש"ק נח	ג' חשון	פרק ד' הל' י"ז-י"ח
רביעי-ר"ה	ב' תשרי	פרק א' הל' ג'-ד'	ראשון	ד' חשון	פרק ד' הל' י"ט-כ'
חמישי	ג' תשרי	פרק א' הל' ה'-ו'	שני	ה' חשון	פרק ד' הל' כ"א-כ"ב
שישי	ד' תשרי	פרק א' הל' ז'-ח'	שלישי	ו' חשון	פרק ד' הל' כ"ג-כ"ד
ש"ק וילך	ה' תשרי	פרק א' הל' ט'-י'	רביעי	ז' חשון	פרק ד' הל' כ"ה-כ"ו
ראשון	ו' תשרי	פרק א' הל' י"א-י"ב	חמישי	ח' חשון	פרק ד' הל' כ"ז-כ"ח
שני	ז' תשרי	פרק א' הל' י"ג-י"ד	שישי	ט' חשון	פרק ד' הל' כ"ט-ל'
שלישי	ח' תשרי	פרק א' הל' ט"ו-ט"ז	ש"ק לך לך	י' חשון	פרק ה' הל' א'-ב
רביעי	ט' תשרי	פרק א' הל' י"ז-י"ח	ראשון	י"א חשון	פרק ה' הל' ג'-ד'
חמישי-יוה"כ	י' תשרי	פרק א' הלכה י"ט-כ'	שני	י"ב חשון	פרק ה' הל' ה'-ו'
שישי	י"א תשרי	פרק א' הלכה כ"א-כ"ב	שלישי	י"ג חשון	פרק ה' הל' ז'-ח'
ש"ק האזינו	י"ב תשרי	פרק ב' הל' א'-ב'	רביעי	י"ד חשון	פרק ה' הל' ט'-י'
ראשון	י"ג תשרי	פרק ב' הל' ג'-ד'	חמישי	ט"ו חשון	פרק ה' הל' י"א-י"ב
שני	י"ד תשרי	פרק ב' הל' ה'-ו'	שישי	ט"ז חשון	פרק ה' הל' י"ג-י"ד
שלישי-סוכות	ט"ו תשרי	פרק ב' הל' ז'-ח'	ש"ק וירא	י"ז חשון	פרק ה' הל' ט"ו-ט"ז
רביעי	ט"ז תשרי	פרק ב' הל' ט'-י'	ראשון	י"ח חשון	פרק ה' הל' י"ז-י"ח
חמישי	י"ז תשרי	פרק ב' הל' י"א-י"ב	שני	י"ט חשון	פרק ה' הל' י"ט-כ'
שישי	י"ח תשרי	פרק ב' הל' י"ג-י"ד	שלישי	כ' חשון	פרק ה' הל' כ"א-כ"ב
ש"ק חוה"מ	י"ט תשרי	פרק ג' הל' א'-ב'	רביעי	כ"א חשון	פרק ה' כ"ג
ראשון	כ' תשרי	פרק ג' הל' ג'-ד'	חמישי	כ"ב חשון	פרק ו' הל' א'-ב'
שני	כ"א תשרי	פרק ג' הל' ה'-ו'	שישי	כ"ג חשון	פרק ו' הל' ג'-ד'
שלישי-ש"ת	כ"ב תשרי	פרק ג' הל' ז'-ח'	ש"ק חיי שרה	כ"ד חשון	פרק ו' הל' ה'-ו'
רביעי	כ"ג תשרי	פרק ג' הל' ט'-י'	ראשון	כ"ה חשון	פרק ו' הל' ז'-ח'
חמישי	כ"ד תשרי	פרק ג' י"א	שני	כ"ו חשון	פרק ו' הל' ט'-י'
שישי	כ"ה תשרי	פרק ד' הל' א'-ב'	שלישי	כ"ז חשון	פרק ו' הל' י"א-י"ב
ש"ק בראשית	כ"ו תשרי	פרק ד' הל' ג'-ד'	רביעי	כ"ח חשון	פרק ו' הל' י"ג-י"ד
ראשון	כ"ז תשרי	פרק ד' הל' ה'-ו'	חמישי	כ"ט חשון	פרק ו' ט"ו
שני	כ"ח תשרי	פרק ד' הל' ז'-ח'	שישי	א' כסלו	פרק ז' הל' א'-ב'
שלישי	כ"ט תשרי	פרק ד' הל' ט'-י'	ש"ק תולדות	ב' כסלו	פרק ז' הל' ג'-ד'
רביעי	ל' תשרי	פרק ד' הל' י"א-י"ב	ראשון	ג' כסלו	פרק ז' הל' ה'-ו'
חמישי	א' חשון	פרק ד' הל' י"ג-י"ד	שני	ד' כסלו	פרק ז' הל' ז'-ח'
שישי	ב' חשון	פרק ד' הל' ט"ו-ט"ז	שלישי	ה' כסלו	פרק ז' הל' ט'-י'

ויובל לשנת השמיטה תשפ"ב

שליט"א - להנצל מכל הצרות

מחזור ד' - תשרי תשפ"ב

יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל	יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
רביעי	ו' כסלו	פרק ז' הל' י"א-י"ב	ראשון	ח' טבת	פרק י' הל' ג'-ד'
חמישי	ז' כסלו	פרק ז' הל' י"ג-י"ד	שני	ט' טבת	פרק י' הל' ה'-ו'
שישי	ח' כסלו	פרק ז' הל' ט"ו-ט"ז	שלישי	י' טבת	פרק י' הל' ז'-ח'
ש"ק ויצא	ט' כסלו	פרק ז' הל' י"ז-י"ח	רביעי	י"א טבת	פרק י' הל' ט'-י'
ראשון	י' כסלו	פרק ז' הל' י"ט-כ'	חמישי	י"ב טבת	פרק י' הל' י"א-י"ב
שני	י"א כסלו	פרק ז' הל' כ"א-כ"ב	שישי	י"ג טבת	פרק י' הל' י"ג-י"ד
שלישי	י"ב כסלו	פרק ח' הל' א'-ב'	ש"ק ויחי	י"ד טבת	פרק י' הל' ט"ו-ט"ז
רביעי	י"ג כסלו	פרק ח' הל' ג'-ד'	ראשון	ט"ו טבת	פרק י"א הל' א'-ב'
חמישי	י"ד כסלו	פרק ח' הל' ה'-ו'	שני	ט"ז טבת	פרק י"א הל' ג'-ד'
שישי	ט"ו כסלו	פרק ח' הל' ז'-ח'	שלישי	י"ז טבת	פרק י"א הל' ה'-ו'
ש"ק וישלח	ט"ז כסלו	פרק ח' הל' ט'-י'	רביעי	י"ח טבת	פרק י"א הל' ז'-ח'
ראשון	י"ז כסלו	פרק ח' הל' י"א-י"ב	חמישי	י"ט טבת	פרק י"א הל' ט'-י'
שני	י"ח כסלו	פרק ח' הל' י"ג-י"ד	שישי	כ' טבת	פרק י"א הל' י"א-י"ב
שלישי	י"ט כסלו	פרק ח' הל' ט"ו-ט"ז	ש"ק שמות	כ"א טבת	פרק י"א הל' י"ג-י"ד
רביעי	כ' כסלו	פרק ח' הל' י"ז-י"ח	ראשון	כ"ב טבת	פרק י"א הל' ט"ו-ט"ז
חמישי	כ"א כסלו	פרק ח' הל' י"ט-כ'	שני	כ"ג טבת	פרק י"א הל' י"ז-י"ח
שישי	כ"ב כסלו	פרק ט' הל' א'-ב'	שלישי	כ"ד טבת	פרק י"א הל' י"ט-כ"א
ש"ק וישב	כ"ג כסלו	פרק ט' הל' ג'-ד'	רביעי	כ"ה טבת	פרק י"ב הל' א'-ב'
ראשון	כ"ד כסלו	פרק ט' הל' ה'-ו'	חמישי	כ"ו טבת	פרק י"ב הל' ג'-ד'
שני	כ"ה כסלו	פרק ט' הל' ז'-ח'	שישי	כ"ז טבת	פרק י"ב הל' ה'-ו'
שלישי	כ"ו כסלו	פרק ט' הל' ט'-י'	ש"ק וארא	כ"ח טבת	פרק י"ב הל' ז'-ח'
רביעי	כ"ז כסלו	פרק ט' הל' י"א-י"ב	ראשון	כ"ט טבת	פרק י"ב הל' ט'-י'
חמישי	כ"ח כסלו	פרק ט' הל' י"ג-י"ד	שני	א' שבט	פרק י"ב הל' י"א-י"ב
שישי	כ"ט כסלו	פרק ט' הל' ט"ו-ט"ז	שלישי	ב' שבט	פרק י"ב הל' י"ג-י"ד
ש"ק מקץ	ל' כסלו	פרק ט' הל' י"ז-י"ח	רביעי	ג' שבט	פרק י"ב הל' ט"ו-ט"ז
ראשון	א' טבת	פרק ט' הל' י"ט-כ'	חמישי	ד' שבט	פרק י"ג הל' א'-ב'
שני	ב' טבת	פרק ט' הל' כ"א-כ"ב	שישי	ה' שבט	פרק י"ג הל' ג'-ד'
שלישי	ג' טבת	פרק ט' הל' כ"ג-כ"ד	ש"ק בא	ו' שבט	פרק י"ג הל' ה'-ו'
רביעי	ד' טבת	פרק ט' הל' כ"ה-כ"ו	ראשון	ז' שבט	פרק י"ג הל' ז'-ח'
חמישי	ה' טבת	פרק ט' הל' כ"ז-כ"ח	שני	ח' שבט	פרק י"ג הל' ט'-י'
שישי	ו' טבת	פרק ט' הל' כ"ט-ל'	שלישי	ט' שבט	פרק י"ג הל' י"א-י"ב
ש"ק ויגש	ז' טבת	פרק י' הל' א'-ב'	רביעי	י' שבט	פרק י"ג הל' י"ג

סדרי הלימוד בהלכות שמיטה

כפי תקנת רשכבה"ג מרן

מחזור ה' - שבט תשפ"ב

יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל	יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
חמישי	י"א שבט	פרק א' הל' א'-ב'	שני	י"ג אדר א'	פרק ד' הל' י"ז-י"ח
שישי	י"ב שבט	פרק א' הל' ג'-ד'	שלישי	י"ד אדר א'	פרק ד' הל' י"ט-כ'
ש"ק בשלח	י"ג שבט	פרק א' הל' ה'-ו'	רביעי	ט"ו אדר א'	פרק ד' הל' כ"א-כ"ב
ראשון	י"ד שבט	פרק א' הל' ז'-ח'	חמישי	ט"ז אדר א'	פרק ד' הל' כ"ג-כ"ד
שני	ט"ו שבט	פרק א' הל' ט'-י'	שישי	י"ז אדר א'	פרק ד' הל' כ"ה-כ"ו
שלישי	ט"ז שבט	פרק א' הל' י"א-י"ב	ש"ק כי תשא	י"ח אדר א'	פרק ד' הל' כ"ז-כ"ח
רביעי	י"ז שבט	פרק א' הל' י"ג-י"ד	ראשון	י"ט אדר א'	פרק ד' הל' כ"ט-ל'
חמישי	י"ח שבט	פרק א' הל' ט"ו-ט"ז	שני	כ' אדר א'	פרק ה' הל' א'-ב
שישי	י"ט שבט	פרק א' הל' י"ז-י"ח	שלישי	כ"א אדר א'	פרק ה' הל' ג'-ד'
ש"ק יתרו	כ' שבט	פרק א' הלכה י"ט-כ'	רביעי	כ"ב אדר א'	פרק ה' הל' ה'-ו'
ראשון	כ"א שבט	פרק א' הלכה כ"א-כ"ב	חמישי	כ"ג אדר א'	פרק ה' הל' ז'-ח'
שני	כ"ב שבט	פרק ב' הל' א'-ב'	שישי	כ"ד אדר א'	פרק ה' הל' ט'-י'
שלישי	כ"ג שבט	פרק ב' הל' ג'-ד'	ש"ק ויקהל	כ"ה אדר א'	פרק ה' הל' י"א-י"ב
רביעי	כ"ד שבט	פרק ב' הל' ה'-ו'	ראשון	כ"ו אדר א'	פרק ה' הל' י"ג-י"ד
חמישי	כ"ה שבט	פרק ב' הל' ז'-ח'	שני	כ"ז אדר א'	פרק ה' הל' ט"ו-ט"ז
שישי	כ"ו שבט	פרק ב' הל' ט'-י'	שלישי	כ"ח אדר א'	פרק ה' הל' י"ז-י"ח
ש"ק משפטים	כ"ז שבט	פרק ב' הל' י"א-י"ב	רביעי	כ"ט אדר א'	פרק ה' הל' י"ט-כ'
ראשון	כ"ח שבט	פרק ב' הל' י"ג-י"ד	חמישי	ל' אדר א'	פרק ה' הל' כ"א-כ"ב
שני	כ"ט שבט	פרק ג' הל' א'-ב'	שישי	א' אדר ב	פרק ה' כ"ג
שלישי	ל' שבט	פרק ג' הל' ג'-ד'	ש"ק פקודי	ב' אדר ב	פרק ו' הל' א'-ב'
רביעי	א' אדר א'	פרק ג' הל' ה'-ו'	ראשון	ג' אדר ב	פרק ו' הל' ג'-ד'
חמישי	ב' אדר א'	פרק ג' הל' ז'-ח'	שני	ד' אדר ב	פרק ו' הל' ה'-ו'
שישי	ג' אדר א'	פרק ג' הל' ט'-י'	שלישי	ה' אדר ב	פרק ו' הל' ז'-ח'
ש"ק תרומה	ד' אדר א'	פרק ג' י"א	רביעי	ו' אדר ב	פרק ו' הל' ט'-י'
ראשון	ה' אדר א'	פרק ד' הל' א'-ב'	חמישי	ז' אדר ב	פרק ו' הל' י"א-י"ב
שני	ו' אדר א'	פרק ד' הל' ג'-ד'	שישי	ח' אדר ב	פרק ו' הל' י"ג-י"ד
שלישי	ז' אדר א'	פרק ד' הל' ה'-ו'	ש"ק ויקרא	ט' אדר ב	פרק ו' ט"ו
רביעי	ח' אדר א'	פרק ד' הל' ז'-ח'	ראשון	י' אדר ב	פרק ז' הל' א'-ב'
חמישי	ט' אדר א'	פרק ד' הל' ט'-י'	שני	י"א אדר ב	פרק ז' הל' ג'-ד'
שישי	י' אדר א'	פרק ד' הל' י"א-י"ב	שלישי	י"ב אדר ב	פרק ז' הל' ה'-ו'
ש"ק תצווה	י"א אדר א'	פרק ד' הל' י"ג-י"ד	רביעי	י"ג אדר ב	פרק ז' הל' ז'-ח'
ראשון	י"ב אדר א'	פרק ד' הל' ט"ו-ט"ז	חמישי-פורים	י"ד אדר ב	פרק ז' הל' ט'-י'

ויובל לשנת השמיטה תשפ"ב

שליט"א - להנצל מכל הצרות

מחזור ה' - שבט תשפ"ב

יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל	יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
שישי	ט"ו אדר ב	פרק ז' הל' י"א-י"ב	שלישי	י"ח ניסן	פרק י' הל' ג'-ד'
ש"ק צו	ט"ז אדר ב	פרק ז' הל' י"ג-י"ד	רביעי	י"ט ניסן	פרק י' הל' ה'-ו'
ראשון	י"ז אדר ב	פרק ז' הל' ט"ו-ט"ז	חמישי	כ' ניסן	פרק י' הל' ז'-ח'
שני	י"ח אדר ב	פרק ז' הל' י"ז-י"ח	שישי	כ"א ניסן	פרק י' הל' ט'-י'
שלישי	י"ט אדר ב	פרק ז' הל' י"ט-כ'	ש"ק אחרי	כ"ב ניסן	פרק י' הל' י"א-י"ב
רביעי	כ' אדר ב	פרק ז' הל' כ"א-כ"ב	ראשון	כ"ג ניסן	פרק י' הל' י"ג-י"ד
חמישי	כ"א אדר ב	פרק ח' הל' א'-ב'	שני	כ"ד ניסן	פרק י' הל' ט"ו-ט"ז
שישי	כ"ב אדר ב	פרק ח' הל' ג'-ד'	שלישי	כ"ה ניסן	פרק י"א הל' א'-ב'
ש"ק שמיני	כ"ג אדר ב	פרק ח' הל' ה'-ו'	רביעי	כ"ו ניסן	פרק י"א הל' ג'-ד'
ראשון	כ"ד אדר ב	פרק ח' הל' ז'-ח'	חמישי	כ"ז ניסן	פרק י"א הל' ה'-ו'
שני	כ"ה אדר ב	פרק ח' הל' ט'-י'	שישי	כ"ח ניסן	פרק י"א הל' ז'-ח'
שלישי	כ"ו אדר ב	פרק ח' הל' י"א-י"ב	ש"ק קדושים	כ"ט ניסן	פרק י"א הל' ט'-י'
רביעי	כ"ז אדר ב	פרק ח' הל' י"ג-י"ד	ראשון	ל' ניסן	פרק י"א הל' י"א-י"ב
חמישי	כ"ח אדר ב	פרק ח' הל' ט"ו-ט"ז	שני	א' אייר	פרק י"א הל' י"ג-י"ד
שישי	כ"ט אדר ב	פרק ח' הל' י"ז-י"ח	שלישי	ב' אייר	פרק י"א הל' ט"ו-ט"ז
ש"ק תזריע	א' ניסן	פרק ח' הל' י"ט-כ'	רביעי	ג' אייר	פרק י"א הל' י"ז-י"ח
ראשון	ב' ניסן	פרק ט' הל' א'-ב'	חמישי	ד' אייר	פרק י"א הל' י"ט-כ"א
שני	ג' ניסן	פרק ט' הל' ג'-ד'	שישי	ה' אייר	פרק י"ב הל' א'-ב'
שלישי	ד' ניסן	פרק ט' הל' ה'-ו'	ש"ק אמור	ו' אייר	פרק י"ב הל' ג'-ד'
רביעי	ה' ניסן	פרק ט' הל' ז'-ח'	ראשון	ז' אייר	פרק י"ב הל' ה'-ו'
חמישי	ו' ניסן	פרק ט' הל' ט'-י'	שני	ח' אייר	פרק י"ב הל' ז'-ח'
שישי	ז' ניסן	פרק ט' הל' י"א-י"ב	שלישי	ט' אייר	פרק י"ב הל' ט'-י'
ש"ק מצורע	ח' ניסן	פרק ט' הל' י"ג-י"ד	רביעי	י' אייר	פרק י"ב הל' י"א-י"ב
ראשון	ט' ניסן	פרק ט' הל' ט"ו-ט"ז	חמישי	י"א אייר	פרק י"ב הל' י"ג-י"ד
שני	י' ניסן	פרק ט' הל' י"ז-י"ח	שישי	י"ב אייר	פרק י"ב הל' ט"ו-ט"ז
שלישי	י"א ניסן	פרק ט' הל' י"ט-כ'	ש"ק בהר	י"ג אייר	פרק י"ג הל' א'-ב'
רביעי	י"ב ניסן	פרק ט' הל' כ"א-כ"ב	ראשון	י"ד אייר	פרק י"ג הל' ג'-ד'
חמישי	י"ג ניסן	פרק ט' הל' כ"ג-כ"ד	שני	ט"ו אייר	פרק י"ג הל' ה'-ו'
שישי	י"ד ניסן	פרק ט' הל' כ"ה-כ"ו	שלישי	ט"ז אייר	פרק י"ג הל' ז'-ח'
ש"ק י"וט פסח	ט"ו ניסן-י"ט	פרק ט' הל' כ"ז-כ"ח	רביעי	י"ז אייר	פרק י"ג הל' ט'-י'
ראשון	ט"ז ניסן	פרק ט' הל' כ"ט-ל'	חמישי	י"ח אייר	פרק י"ג הל' י"א-י"ב
שני	י"ז ניסן	פרק י' הל' א'-ב'	שישי	י"ט אייר	פרק י"ג הל' י"ג

סדרי הלימוד בהלכות שמיטה

כפי תקנת רשכבה"ג מרן

מחזור ו' - אייר תשפ"ב

יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
ש"ק בחוקותי	כ' אייר	פרק א' הל' א'-ב'
ראשון	כ"א אייר	פרק א' הל' ג'-ד'
שני	כ"ב אייר	פרק א' הל' ה'-ו'
שלישי	כ"ג אייר	פרק א' הל' ז'-ח'
רביעי	כ"ד אייר	פרק א' הל' ט'-י'
חמישי	כ"ה אייר	פרק א' הל' י"א-י"ב
שישי	כ"ו אייר	פרק א' הל' י"ג-י"ד
ש"ק במדבר	כ"ז אייר	פרק א' הל' ט"ו-ט"ז
ראשון	כ"ח אייר	פרק א' הל' י"ז-י"ח
שני	כ"ט אייר	פרק א' הלכה י"ט-כ'
שלישי	א' סיון	פרק א' הלכה כ"א-כ"ב
רביעי	ב' סיון	פרק ב' הל' א'-ב'
חמישי	ג' סיון	פרק ב' הל' ג'-ד'
שישי	ד' סיון	פרק ב' הל' ה'-ו'
ש"ק נשא	ה' סיון	פרק ב' הל' ז'-ח'
ראשון	ו' סיון-שבועות	פרק ב' הל' ט'-י'
שני	ז' סיון	פרק ב' הל' י"א-י"ב
שלישי	ח' סיון	פרק ב' הל' י"ג-י"ד
רביעי	ט' סיון	פרק ג' הל' א'-ב'
חמישי	י' סיון	פרק ג' הל' ג'-ד'
שישי	י"א סיון	פרק ג' הל' ה'-ו'
ש"ק בהעלותך	י"ב סיון	פרק ג' הל' ז'-ח'
ראשון	י"ג סיון	פרק ג' הל' ט'-י'
שני	י"ד סיון	פרק ג' י"א
שלישי	ט"ו סיון	פרק ד' הל' א'-ב'
רביעי	ט"ז סיון	פרק ד' הל' ג'-ד'
חמישי	י"ז סיון	פרק ד' הל' ה'-ו'
שישי	י"ח סיון	פרק ד' הל' ז'-ח'
ש"ק שלח	י"ט סיון	פרק ד' הל' ט'-י'
ראשון	כ' סיון	פרק ד' הל' י"א-י"ב
שני	כ"א סיון	פרק ד' הל' י"ג-י"ד
שלישי	כ"ב סיון	פרק ד' הל' ט"ו-ט"ז
יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
רביעי	כ"ג סיון	פרק ד' הל' י"ז-י"ח
חמישי	כ"ד סיון	פרק ד' הל' י"ט-כ'
שישי	כ"ה סיון	פרק ד' הל' כ"א-כ"ב
ש"ק קורח	כ"ו סיון	פרק ד' הל' כ"ג-כ"ד
ראשון	כ"ז סיון	פרק ד' הל' כ"ה-כ"ו
שני	כ"ח סיון	פרק ד' הל' כ"ז-כ"ח
שלישי	כ"ט סיון	פרק ד' הל' כ"ט-ל'
רביעי	ל' סיון	פרק ה' הל' א'-ב'
חמישי	א' תמוז	פרק ה' הל' ג'-ד'
שישי	ב' תמוז	פרק ה' הל' ה'-ו'
ש"ק חוקת	ג' תמוז	פרק ה' הל' ז'-ח'
ראשון	ד' תמוז	פרק ה' הל' ט'-י'
שני	ה' תמוז	פרק ה' הל' י"א-י"ב
שלישי	ו' תמוז	פרק ה' הל' י"ג-י"ד
רביעי	ז' תמוז	פרק ה' הל' ט"ו-ט"ז
חמישי	ח' תמוז	פרק ה' הל' י"ז-י"ח
שישי	ט' תמוז	פרק ה' הל' י"ט-כ'
ש"ק בלק	י' תמוז	פרק ה' הל' כ"א-כ"ב
ראשון	י"א תמוז	פרק ה' כ"ג
שני	י"ב תמוז	פרק ו' הל' א'-ב'
שלישי	י"ג תמוז	פרק ו' הל' ג'-ד'
רביעי	י"ד תמוז	פרק ו' הל' ה'-ו'
חמישי	ט"ו תמוז	פרק ו' הל' ז'-ח'
שישי	ט"ז תמוז	פרק ו' הל' ט'-י'
ש"ק פנחס	י"ז תמוז	פרק ו' הל' י"א-י"ב
ראשון	י"ח תמוז	פרק ו' הל' י"ג-י"ד
שני	י"ט תמוז	פרק ו' ט"ו
שלישי	כ' תמוז	פרק ז' הל' א'-ב'
רביעי	כ"א תמוז	פרק ז' הל' ג'-ד'
חמישי	כ"ב תמוז	פרק ז' הל' ה'-ו'
שישי	כ"ג תמוז	פרק ז' הל' ז'-ח'
ש"ק מטות	כ"ד תמוז	פרק ז' הל' ט'-י'

ויובל לשנת השמיטה תשפ"ב

שליט"א - להנצל מכל הצרות

מחזור ו' - אייר תשפ"ב

יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל	יום	תאריך	רמב"ם הלכות שמיטה ויובל
ראשון	כ"ה תמוז	פרק ז' הל' י"א-י"ב	חמישי	כ"ח אב	פרק י' הל' ג'-ד'
שני	כ"ו תמוז	פרק ז' הל' י"ג-י"ד	שישי	כ"ט אב	פרק י' הל' ה'-ו'
שלישי	כ"ז תמוז	פרק ז' הל' ט"ו-ט"ז	ש"ק ראה	ל' אב	פרק י' הל' ז'-ח'
רביעי	כ"ח תמוז	פרק ז' הל' י"ז-י"ח	ראשון	א' אלול	פרק י' הל' ט'-י'
חמישי	כ"ט תמוז	פרק ז' הל' י"ט-כ'	שני	ב' אלול	פרק י' הל' י"א-י"ב
שישי	א' אב	פרק ז' הל' כ"א-כ"ב	שלישי	ג' אלול	פרק י' הל' י"ג-י"ד
ש"ק מסעי	ב' אב	פרק ח' הל' א'-ב'	רביעי	ד' אלול	פרק י' הל' ט"ו-ט"ז
ראשון	ג' אב	פרק ח' הל' ג'-ד'	חמישי	ה' אלול	פרק י"א הל' א'-ב'
שני	ד' אב	פרק ח' הל' ה'-ו'	שישי	ו' אלול	פרק י"א הל' ג'-ד'
שלישי	ה' אב	פרק ח' הל' ז'-ח'	ש"ק שופטים	ז' אלול	פרק י"א הל' ה'-ו'
רביעי	ו' אב	פרק ח' הל' ט'-י'	ראשון	ח' אלול	פרק י"א הל' ז'-ח'
חמישי	ז' אב	פרק ח' הל' י"א-י"ב	שני	ט' אלול	פרק י"א הל' ט'-י'
שישי	ח' אב	פרק ח' הל' י"ג-י"ד	שלישי	י' אלול	פרק י"א הל' י"א-י"ב
ש"ק דברים	ט' אב	פרק ח' הל' ט"ו-ט"ז	רביעי	י"א אלול	פרק י"א הל' י"ג-י"ד
ראשון	י' אב	פרק ח' הל' י"ז-י"ח	חמישי	י"ב אלול	פרק י"א הל' ט"ו-ט"ז
שני	י"א אב	פרק ח' הל' י"ט-כ'	שישי	י"ג אלול	פרק י"א הל' י"ז-י"ח
שלישי	י"ב אב	פרק ט' הל' א'-ב'	ש"ק כי תצא	י"ד אלול	פרק י"א הל' י"ט-כ"א
רביעי	י"ג אב	פרק ט' הל' ג'-ד'	ראשון	ט"ו אלול	פרק י"ב הל' א'-ב'
חמישי	י"ד אב	פרק ט' הל' ה'-ו'	שני	ט"ז אלול	פרק י"ב הל' ג'-ד'
שישי	ט"ו אב	פרק ט' הל' ז'-ח'	שלישי	י"ז אלול	פרק י"ב הל' ה'-ו'
ש"ק ואתחנן	ט"ז אב	פרק ט' הל' ט'-י'	רביעי	י"ח אלול	פרק י"ב הל' ז'-ח'
ראשון	י"ז אב	פרק ט' הל' י"א-י"ב	חמישי	י"ט אלול	פרק י"ב הל' ט'-י'
שני	י"ח אב	פרק ט' הל' י"ג-י"ד	שישי	כ' אלול	פרק י"ב הל' י"א-י"ב
שלישי	י"ט אב	פרק ט' הל' ט"ו-ט"ז	ש"ק כי תבוא	כ"א אלול	פרק י"ב הל' י"ג-י"ד
רביעי	כ' אב	פרק ט' הל' י"ז-י"ח	ראשון	כ"ב אלול	פרק י"ב הל' ט"ו-ט"ז
חמישי	כ"א אב	פרק ט' הל' י"ט-כ'	שני	כ"ג אלול	פרק י"ג הל' א'-ב'
שישי	כ"ב אב	פרק ט' הל' כ"א-כ"ב	שלישי	כ"ד אלול	פרק י"ג הל' ג'-ד'
ש"ק עקב	כ"ג אב	פרק ט' הל' כ"ג-כ"ד	רביעי	כ"ה אלול	פרק י"ג הל' ה'-ו'
ראשון	כ"ד אב	פרק ט' הל' כ"ה-כ"ו	חמישי	כ"ו אלול	פרק י"ג הל' ז'-ח'
שני	כ"ה אב	פרק ט' הל' כ"ז-כ"ח	שישי	כ"ז אלול	פרק י"ג הל' ט'-י'
שלישי	כ"ו אב	פרק ט' הל' כ"ט-ל'	ש"ק ניצבים	כ"ח אלול	פרק י"ג הל' י"א-י"ב
רביעי	כ"ז אב	פרק י' הל' א'-ב'	ראשון	כ"ט אלול- פרוובול	פרק י"ג הל' י"ג

מודעה רבא לאורייתא

עם תחילת שנת השבע,

**ולאור תקנת רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א
ללמוד ב' הלכות מידי יום חק ולא יעבור**

**מכון 'שיח אמונה' ישלח בס"ד מידי יום
את הלימוד היומי בהלכות שמיטה ויובל'
מתוך חיבור 'שיח אמונה'**

**המעוניינים להצטרף ישלחו בקשה
לדואר אלקטרוני: 2shmita2@gmail.com**

פרק ראשון

א מִצְוֹת עֲשֵׂה לַשַּׁבָּת מֵעֲבוֹדַת הָאָרֶץ וְעֲבוֹדַת הָאֵילָן בְּשָׁנָה שְׁבִיעִית שְׁנָאֵמַר (ויקרא כה-ב) וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבַּת לָהּ וְנֹאמַר (שמות לד-כא) בְּחֹרֵישׁ וּבְקָצִיר תִּשְׁבֹּת. וְכָל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה מֵעֲבוֹדַת הָאָרֶץ אוֹ הָאֵילָנוֹת בְּשָׁנָה זוֹ בִּטְל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנָאֵמַר (ויקרא כה-ד) שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וּכְרֶמֶךָ לֹא תִזְמַר:

..... ❦ שיח אמונה ❦

ה"א

מִצְוֹת עֲשֵׂה לַשַּׁבָּת מֵעֲבוֹדַת הָאָרֶץ כו' וְכָל הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה כו', דַּעַת הַרְמַב"ם שֶׁאֵין הָעֲשֵׂה דִשְׁבִּיתָה עַל הַבְּעָלִים אֲלֵא עַל הָאָרֶץ וְהָעוֹבֵד עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה וְלֹא הַבְּעָלִים.

לַשַּׁבָּת מֵעֲבוֹדַת הָאָרֶץ, הֵינּוּ

חֲרִישָׁה וּזְרִיעָה וְקִצִּירָה בּוֹרְעִים.

וְעֲבוֹדַת הָאֵילָן, הֵינּוּ זְמִירָה וּבִצִּירָה.

וְעָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, הֵינּוּ עַל זְרִיעָה וּזְמִירָה וְקִצִּירָה וּבִצִּירָה כַּמ"ש בַּהֲלָכָה ב', אֲבָל עַל חֲרִישָׁה אֵין לֹא אֲלֵא אֲסוּרָה מֵהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

ב אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה או על הזמירה ועל הקצירה או על הפצירה. ואחד הכרם ואחד שאר האילנות:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

אינו לוקה מה"ת כו', אבל על נטיעה אף שאסור מה"ת אין לוקין עליה, וכן על חרישה וכו"ל, (אבל על שאר הדברים אין איסור כלל מה"ת רק מדרבנן).

אלא על הזריעה, זריעה חייב בכל שהוא, וגם חייב אפי' לא השריש עדיין בקרקע, ולכן החזו"א חשש לזרוק בשביעית גרעיני פרי למקום שיכול להשתרש באדמה ולצמות, וברז שיצא מביתו ונשפך למקום שהיו צמחים שצמחו מעצמן צוה לפנותו למקום שאין צומח, וכן יש להקפיד לשטוף רצפה במרפסת והמים זורמים לגינה אם המים ללא חומרי ניקוי אף שאין מתכוין לכך, ולכן גם אין להפעיל מזגן

אם עי"ז יטפטפו מימיו במקום שיש צמחים באופן שאסור להשקותן.
או על הזמירה, היינו שחותך ענפים יבשים כדי שעי"ז יצמח יותר טוב.

ועל הקצירה, היינו אם קוצר לנקות הקרקע שיוכלו לזרוע שם.
על הפצירה, היינו שבוצר לעבודת האילן שעי"ז יגדל יותר.
הכרם, של ענבים.

שאר האילנות, כדילפינן במכילתא מקראי, מיהו זמירה בשאר האילנות שהיא חתיכת ענפים אינו אלא מדרבנן, ורק אם קוצר כל האילן לצורך עבודת האילן הוה דאורייתא.
האילנות, ואפי' סרק.

כ"א אייר

י"ב שבט

ב' תשרי

ג וזמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה. ולמה פרטן
הכתוב לומר לה על שתי תולדות אלו בלבד הוא חיב ועל שאר
התולדות שבגבולת הארץ עם שאר האבות שלא נתפרשו
בענין זה אינו לוקה עליהן. אבל מכין אותן מכת מרדות:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

ולמה פרטן הכתוב, בפרשת בהר
שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר
את ספית קצירך לא תקצור ואת
ענבי נזירך לא תבצר.

שתי תולדות אלו, כלומר זמירה
ובצירה, [ואע"ג דגם בשבת הם
נחשבים אבות (לדעת הרמב"ם),
מ"מ אינם מפורשים במשנה

בשבת דף ע"ג גבי אבות מלאכות,
להכי קרי להו כאן הרמב"ם
תולדות].

שאר האבות שלא נתפרשו כו',
כגון נוטע ומבריך ומרכיב, שלגבי
שבת חשיבי אבות.

מכת מרדות, דמדרבנן כל מה
שנוגע לעבודת הארץ או האילן
אסור.

ד פיצד. תחופר או תחורש לצורך הקרקע או המסקל או המזבל וכיוצא בהן משאר עבודת הארץ. וכן המכריך או המרפיב או הנוטע וכיוצא בהן מעבודת האילנות. מפין אותו מפת מרדות מדרבניהן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ד

כיצד, בא לפרש אותם שאין לוקין עליהן.

תחופר או תחורש, חופר הוא במקום א', וחורש הוא בכל הקרקע או בחלק מהקרקע, א"נ חופר הוא בידי אדם ובכלי ברזל, וחורש הוא במחרישה ובבהמות.

לצורך הקרקע, אבל תחופר לצורך בור או כדי לצוד את האישות ואת העכברים מותר גם מדרבנן.

המסקל, שמוציא אבנים מהשדה כדי שתהיה ראויה לזריעה.

המזבל, ואף דלגבי שבת הוה תולדת חורש, בשביעית תולדות הוה רק מדרבנן וכנ"ל.

המכריך, נותן ענף מחובר בארץ ומוציאו במקום אחר ויוצא ממנו אילן אחר.

המרכיב, נותן ענף מאילן זה ע"ג אילן אחר ומתאחין.

הנוטע, ואפי' גרעין אחד.

ה אין נוטעין בשביעית אפלו אילן סרק. ולא יחתך היבולת מן האילנות. ולא יפרק העלין והבדים היבשים. ולא יאבק את צמרתו באבק. ולא יעשן תחתיו כדי שימות התולעת.

..... ❁ שיח אמונה ❁

מן החוץ].

והבדים היבשים, בין אם קוצץ באמצעיתן או ששובר בקציהן המחובר לאילן.

ולא יאבק את צמרתו באבק, שרשים המגולים מכסין אותם באבק ועפר והאבק נעשה טיט עם הזמן ומשביח האילן, וי"מ שמשליכין אבק של סממנין בלבו כדי לפטמו או למתק פירותיו, וי"מ שאובקים אותו במקום חיתוכו בבגד מפוטם.

ולא יעשן תחתיו כדי שתמות התולעת, כגון שיש תולעים באילן עושין נקב גדול ברגל האילן ומעשנין שם באבוקות להמית התולעת.

כדי שימות התולעת, אע"ג דהוי אוקמי אילנא, לא כל אוקמי אילנא התירו דהכא מחזי טפי

ה"ה

אילן סרק, ואף אם נועצו בארץ ולא איכפת לו בהשרשתו אסור כיון שעושה דרך השרשה.

ולא יחתוך היבולת מן האילנות, היינו שגדל ע"ג העץ כמין יבלת ובתוכו תולעים, וי"א דהיינו לחתוך הענפים היבשים שבאילן וזה נקרא יבלת.

ולא יפרק העלין והבדים היבשים, כדי להקל מן האילן, וי"א כדי שלא יעשו צל לפירות ויתבשלו בחמה, וי"א כשיש על שרשיו רוב עפר נוטלו מעליהן, [ואף אם עושה פירות יותר מדאי וחושש שיתקלקל וייבש מפני זה אפ"ה אסור דחשיב אברויי אילנא (השבחת האילן) דאסור בשביעית, ולא מקרי אוקמי אילנא דשרי אלא כשמציל מהפסד הבא

וְלֹא יִסּוּךְ אֶת הַנְּטִיעוֹת בְּדִבְרֵי שֵׁשׁ לוֹ זֹהֶמָא כְּדִי שְׁלֵא יֵאכֹל
אוֹתוֹ הָעוֹף כְּשֶׁהוּא רָךְ. וְלֹא יִסּוּךְ אֶת הַפְּגִין. וְלֹא יִנְקֹב אוֹתָן.
וְלֹא יִכְרֹךְ אֶת הַנְּטִיעוֹת. וְלֹא יִקְטֹם אוֹתָם. וְלֹא יִפְסֹג אֶת
הָאֵילָנוֹת.

..... ❁ שיח אמונה ❁

הארץ, וי"מ שמחברין קלחי
הנטיעות יחד אם היו ממין אחד
כדי שיתחברו להיות כעץ אחד,
וי"מ שכורכין דבר סביב האילן
בקִיץ מפני החמה ובחורף מפני
הצינה.

ולא יקטום אותם, לכרות קצתם
כשיצטרך לזה וי"מ ששוברין
ראשיהם.

ולא יפסג את האילנות, אילן
שענפיו נוטין לכאן ולכאן
קושרים אותו כדי שיעלו למעלה
ולא יכבדו על גוף האילן, וי"מ
שקוצצין כל הענפים או רובן
ומעמידין את האילן על הגזע
לבדו, וי"מ שמנתק ביד קצת
ענפים, וי"מ כשהאילן הוא רך
הרבה ויראים שמא ישבר סומכין
אותו, ואע"ג שאי"ז אלא אוקמי
אילנא, לא כל אוקמי אילנא
התירו, דהכא מחזי טפי כעבודה,
ואסרו וכנ"ל.

כעבודה ואסרו (אבל מותר ליטול
התולעת ביד או בכלי).
שימות התולעת, או שתיפול ע"י
העישון.

ולא יסוך את הנטיעות בדבר
שיש לו זוהמא כדי שלא יאכל
אותו העוף כשהוא רך, וכן לא
יסוך בשמן שיש לו ריח רע כדי
שיריחו התולעים אוכלי האילנות
וירחקו ממנו.

כדי שלא יאכל אותו העוף, אע"ג
שהוא אוקמי אילנא גזרי" אטו
זיהום דאברויי אילנא.

ולא יסוך את הפגין, הדרך
למשוח פגי תאנים בשמן או בחלב
כדי שימהרו להתבשל.

ולא ינקוב אותן, כדי שיכנסו בהן
הגשמים ויתבשלו מהרה, וי"א
שממלאים הנקבים שמן.

ולא יכרוך את הנטיעות, שמקבץ
הענפים והפארות וקושרן כדי
שיעלו במישור ולא ינטו על

וְכֵן שָׁאֵר כָּל עֲבוֹדַת הָאֵילָן. וְאִם עָשָׂה אַחַת מֵאלוֹ בְּשִׁבְעִית
מִפִּינֵי אוֹתוֹ מִכַּף מְרִדוֹת:

וְאִין מְצִיתִין אֶת הָאוֹר בְּאִישַׁת הַקָּנִים מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוֹדַת
קָרָקַע. וְאִין מְלַמְּדִין אֶת הַפֶּה לְחֶרֶשׁ אֲלֵא בַחּוּל. וְאִין בּוֹדְקִין
אֶת הַזֵּרְעִים בְּעֵצִין מִלֵּא עֶפֶר אֲבָל בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּעֵצִין מִלֵּא

..... ❁ שיח אמונה ❁

ממש לא שרינן.

אלא בחול, היינו בחול הגס,
דכיון שאין דרך לחרוש בחול
ולזרוע שם, הכל יודעים שהוא רק
ללמדה לחרוש.

ואין בודקין את הזרעים בעציץ
מלא עפר, היינו שרוצה לבדוק
אם יצליח שם הזריעה ודעתו
לעוקרן קודם שיעשו פרי, ומ"מ
אסור, דגם הזורע להתלמד ודעתו
לעוקרו חייב.

אבל בודקין אותן בעציץ מלא
גללים, שאין דרך לזרוע בו
ויודעים שאין עושה אלא לבדוק.

בעציץ מלא גללים, אבל בגללים
בלא עציץ אסור.

וכן שאר כל עבודת האילן, כגון
לעשות בתים לעשות צללים להגן
עליהם מהגשם והשמש דאסור.

ה"ו

אין מציתין את האור באישת
הקנים, קנים הרבה שגדלים
רצופים זה אצל זה וכשרוצה
לפנות המקום לזריעה מצית בהן
האור ונשרפין ונעשה המקום נקי
לזריעה, וכיון שמכוין לתועלת
הצמיחה, אסור בשביעית, (אבל
אם מצוי נחשים בחצרו ורוצה
לשרוף הקוצים שעלו שם כדי
שלא יבואו הנחשים שם, מותר).

ואין מלמדין את הפרה לחרוש,
אפי' בשדה חבירו שאין לו שום
תועלת מזה, דכיון דהוי חרישה

גָּלְלִים. וְשׁוֹרִין אֶת הַזֵּרְעִים בְּשִׁבְעִית כְּדִי לְזָרְעַן בְּמוֹצָאי שְׁבִיעִית. וּמִקֵּימִין הָאֱלוֹיִי בְּרֹאשׁ הַגָּג אָכַל אֵין מִשְׁקִין אוֹתוֹ:

..... ❧ שיח אמונה ❧

האלויי הוא מיני ירקות שדרכן לצמות בראש הגג מאליהן, מותר לקיימן ואי"ז כשאר ספיחין שעלו שמצוה לעוקרן, דהתם חז"ל חששו שמא יזרע, אבל הכא אין דרכן לזרוע מהן.

אבל אין משקין אותו, דכשישקה אותו יחשדהו שזרע וישוב לאיסור ספיחין.

ושורין את הזרעים בשביעית כדי לזרען במוצאי שביעית, ואע"ג דבשבת הוא תולדה דזורע, בשביעית מותר דבשביעית אין אסור אלא עבודת קרקע.

את הזרעים, שהתקשו באדמה קודם ר"ה של שביעית, דאם זה גדל בשביעית אסור משום ספיחין.

ומקיימין האלויי בראש הגג,

ז סוקרין את האילן בסקרא. וטוענין אותו באבנים ועודרין תחת הגפנים. והמקשקש בזיתים, אם להברות את האילן אסור ואם לקתם את הפצימים מתר:

..... שיח אמונה ❁

ועידור וקשקוש הוא שחופרים

מעט סביבות הגפנים והזיתים במרא וקרדום.

ואם לסתום את הפצימין,

שסותם בקעים של אילן או

שהשרשים מגולין וצריך לכסותן

שלא ייבש האילן.

מותר, שלא אסרה תורה אלא

עבודת קרקע והאי לאו מלאכת

קרקע הוא דאוקמי אילנא בעלמא

הוא ואין משביחו לאילן אלא

מעמידו בכמות שהוא.

ה"ז

סוקרין את האילן בסקרא, אילן

שמשיר פירותיו צובעין אותו

בצבע אדום כדי שיראו אנשים

ויבקשו עליו רחמים.

וטוענין אותו באבנים, ג"ז עושין

לאילן שמשיר פירותיו מתוך

שומנו וטוענין אותו באבנים

להכחיש כחו.

ועודרין תחת הגפנים ומקשקש

בזיתים אם להברות כו', כצ"ל,

דעידור וקשקוש חדא מילתא היא

אלא שזה בגפנים וזה בזיתים,

ח משקין בית השלחין בשביעית והיא שדה הזריעה שצמאה ביותר. וכן שדה האילנות אם היו מרחקין זה מזה יתר מעשר לבית סאה מושכין את המים מאילן לאילן. אבל לא ישקו את כל השדה. ואם היו מקרבין זה לזה עשר לבית סאה משקין כל השדה בשבילן. וכן עפר הלבן מרביצין אותו במים בשביעית בשביל האילנות שלא יפסדו:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח

משקין בית השלחין, דהשקאה הוא תולדה דזורע בשבת ובשביעית תולדות אינן אסורות אלא מדרבנן ובמקום פסידא התירו.

שדה הזריעה שצמאה ביותר, כלומר שזורעה במין זרעים שאם לא משקין אותה תמיד מתקלקלת.

וכן שדה האילנות, כלומר באילנות כולן נחשבים לבית השלחין ומותר להשקותן.

יתר מעשר לבית סאה, א"כ א"צ להשקות את כל השדה אלא סגי במתחת האילנות.

לבית סאה, שהיא חמשים על חמשים אמה.

מושכין את המים מאילן לאילן,

שעושין סביבות האילן חפירות למלאות מהן מים ועושין חריץ שימשכו בו המים מאילן לאילן. עשר לבית סאה, וכ"ש אם הם רצופין יותר.

משקין כל השדה בשבילן, כדרכן בין על העיקר בין על הנוף.

וכן עפר הלבן מרביצין, כלומר אותן האילנות הנטועים יותר מעשר לבית סאה שאסרנו להשקותן, אבל מותר להרביצין.

מרביצין אותו במים, השקאה מועטת, דהיינו לזרוק עליהן רסיסי מים כגון דרך סל.

בשביל האילנות שלא יפסדו, וה"ה אם יפסדו רוב הפירות מותר.

ט וְעוֹשֵׁי עֲוֹנוֹת לִגְפָנִים. וְעוֹשֵׁי אֶת אֲמַת הַמַּיִם כְּתִחְלָה וּמִמְלֵאִין אֶת הַנִּקְעִים מַיִם:

י וּמִפְנֵי מָה הִתִּירוּ כָּל אֱלֹהִי. שְׁאֵם לֹא יִשְׁקָה תַעֲשֶׂה הָאָרֶץ מִלְחָה וַיָּמוּת כָּל עֵץ שָׁבָה. וְהוֹאִיל וְאִסּוּר הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא

..... ❁ שיח אמונה ❁

עוֹשֵׁי נִקְעִים וּמִמְלֵאִין שֵׁם מַיִם לִיקַח מִשֵּׁם וּלְהַשְׁקוֹת זֵרַע וְאֵילָנוֹת.

ה"י

וּמִפְנֵי מָה הִתִּירוּ כָּל אֱלֹהִי, הֵינּוּ לְהַשְׁקוֹת בֵּית הַשְּׁלַחִין וּלְהַמְשִׁיךְ וּלְהַרְבִּיץ בְּאֵילָנוֹת.

שְׁאֵם לֹא יִשְׁקָה תַעֲשֶׂה הָאָרֶץ מִלְחָה, וּלְהַכִּי הִתִּירוּ לְהַשְׁקוֹת בֵּית הַשְּׁלַחִין (אֵין הַכוּוּנָה שֶׁהָאָרֶץ תִּתְקַלְקַל לְעוֹלָם, אֲלֹא הַכוּוּנָה שִׁמּוֹת בִּשְׁנָה זֹו (שְׁבִיעִית) וְלֹא יִבְשִׁילוּ פִירוֹתָיו).

וַיָּמוּת כָּל עֵץ שָׁבָה, לִכֵּן הִתִּירוּ לְהַשְׁקוֹת שְׁדֵה אֵילָן.

ה"ט

וְעוֹשֵׁי עֲוֹנוֹת לִגְפָנִים, הֵם גּוֹמוֹת עֲגוּלוֹת סָבִיב לִגְפָנִים, (דֵּהֲעוּגִיּוֹת הָאֵלּוּ הֵן הַכֶּשֶׁר לַמַּיִם אֲבָל הֵן עֲצֻמָּן אֵינָן שִׁבָּח וְלִכֵּן לֹא נִחְשַׁבְתָּ עֲבוֹדַת קִרְקָע).

וְעוֹשֵׁי אֶת אֲמַת הַמַּיִם "בְּתִחְלָה", כַּצ"ל, ר"ל אִפִּי לַעֲשׂוֹת אֲמַת הַמַּיִם חֲדָשָׁה, שְׁאִי"ז מוֹעִיל לְשִׁדָּה וְאֵינּוּ אֲלֹא הַכֶּשֶׁר לְהַשְׁקוֹת.

וּמִמְלֵאִין אֶת הַנִּקְעִים מַיִם, לֹא מִיִּירֵי בִּנְקָעִים שֶׁתַּחַת הָאֵילָנוֹת שֶׁזֶוּ הַשְּׁקָאָה וְאִסּוּר, אֲלֹא מִיִּירֵי לְמַטָּה מִשּׁוֹרֵת הַזֵּיתִים וְהָאֵילָנוֹת

בָּהֶם מְדַבְּרִיהֶם, לֹא נִזְרָו עַל אֱלֹהֵי שְׂאִין אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה אֲלֵא
אוֹתָן שְׂתֵי אֲבוֹת וּשְׂתֵי תוֹלְדוֹת שְׁלָהֶם כְּמוֹ שֶׁבִּיאָרְנוּ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

שְׂאִין אֲסוּר מִה"ת אֵלֶּא וְכו', לֹא	מִה"ת אֵךְ אֵין לֹקִין עֲלֶיהָ.
בֶּא לֹאפֻקִי חֲרִישָׁה שֶׁגִּזַּז אֲסוּר	כְּמוֹ שֶׁבִּיאָרְנוּ, בִּהֲלַכָּה ב'.

יא מִשְׁרְבוּ הָאֲנָסִין וְהַטִּילוּ מַלְכֵי עַבּוּרִים עַל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מַחֲנֹת לְחִילוּתֵיהֶן הַתִּירוּ לְזֹרַע בְּשָׁבִיעִית דְּבָרִים שְׁצָרִיכִין לָהֶם עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ בְּלֶבֶד. וְכֵן מִי שֶׁכָּפָאוּ אֲנָסִים לַעֲשׂוֹת בְּשָׁבִיעִית בְּחֹנֶם כְּמוֹ עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הָרִי זֶה עוֹשֶׂה:

יב הַנּוֹמֵעַ בְּשָׁבִיעִית בֵּין בְּשׁוּגָה בֵּין בְּמִזִּיד יַעֲקֹר. מִפְּנֵי שִׁישְׁרָאֵל חֲשׂוֹדִין עַל הַשְּׁבִיעִית. אִם תֹּאמַר בְּשׁוּגָה יָקִים יֹאמַר הַמִּזִּיד שׁוּגָה הָיִיתִי:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לעבדיו, אסור לזורעו, אבל מאותו המין שהמלך לוקח מותר לזרוע לגמרי אף משום מזונותיהם שנשלל מהן העשוי בששית לעבדי המלך.

וכן מי שכפאו אנס לעשות, בשדהו של האנס. **בחנם**, אבל לא בשכר [וכן אין היתר להשתכר בשדה גוי לעבוד בזה"ז משום כדי חייו]. **כמו עבודת המלך**, כלומר שאי"ז מכח המלך אלא אנס בעלמא.

הי"ב

יעקור, ואם לא עקר, הפירות מותרין.

הי"א

מִשְׁרְבוּ הָאֲנָסִין, פ"י הגוים האונסים ע"י המלך. לעשות "מזונות" לחיילותיהן כצ"ל.

התירו לזרוע בשביעית, אף שזריעה הוא דאורייתא בשביעית, משום פקו"ג או קרוב לפקו"ג שאם אין להם מה לפרוע מתים בתפיסת המלך, התירו, וי"א דמפני ששביעית בזה"ז דרבנן התירו משום פסידא.

דברים שצריכין להם עבדי המלך בלבד, בא לאפוקי שמין אחר שהמלך לא לוקח ממנו

כ"ו אייר

י"ז שבט

ז' תשרי

יג החורש את שדהו או נרה או זבלה בשביעית כדי שתהיה יפה לזריעה במוצאי שביעית, קונסין אותו ולא יזרענה במוצאי שביעית. ואין חוכרין אותה מִמֶּנּוּ כדי לזרעה אלא תהי בורה לפניו. ואם מת יזרענה בָּנוּ:

יד המעביר קוצים מארצו בשביעית כדי לתקנה למוצאי שביעית. או שסקל ממנה אבנים אף על פי שאינו רשאי לא קנסו אותו ומתגר לו לזרעה במוצאי שביעית:

..... שיח אמונה ❦

הי"ג

נרה, היינו חרישה הראשונה שהיא רק להמית הקוצים.

או זבלה, ואע"ג דזיבול אינו אלא איסור מדרבנן, מ"מ כיון שהוכנה לזריעה ויש שבת זבל בפירות קנסינן ליה.

כדי שתהא יפה לזריעה במוצאי שביעית, דג"ז אסור, וכ"ש אם עשה כדי שיזרענה בשביעית עצמה.

ואין חוכרין אותה ממנו, אפי' לאחר שביעית, כדי שלא ירויח מעבירה שעשה, וכן אם מכרה אסור ללוקח לזרעה, כדי שלא

ירויח שיקפצו קופצים לקנותה.

אלא תהי בורה לפניו, אבל אם אחר רוצה לזרעה והבעלים לא ירויח מזה כלום מותר.

הי"ד

המעביר קוצים מארצו, אפי' קוצים מחוברים.

או שסקל ממנה אבנים, אפי' מחוברים.

לא קנסו אותו, אע"פ שהמעביר קוצים והמסקל עשו איסור, כיון שאינו אלא הכשר לחרישה שלא נחרשה עדיין לא קנסו (משא"כ זיבול בהי"ג יש שבת זבל בפירות להכי קנסינן ליה).

טו תּוֹמֵן לַפֶּת וְצִנּוֹנוֹת וְכִיּוּצָא בְּהֵן בְּשִׁבְעִיעִית, אִם הָיוּ מִקְצֵת
הָעֲלִין מִגִּלִּין, אִינוּ חוֹשֵׁשׁ, וְאִם לֹא אֲסוּר. תּוֹמֵן אֶת הַלּוֹף
וְכִיּוּצָא בְּהֵן, לֹא יִפְחֹת מֵאַרְבַּע קָבִים עַל גְּבוּהַ טַפַּח וְטַפַּח עֶפֶר
עַל גְּבִיו. וְטוֹמְנוּ בְּמִקּוֹם דְּרִיסַת הָאָדָם בְּדִי שְׁלֹא יִצְמַח.

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו	הטומן את הלוף, הוא מין בצל
הטומן לפת כו', כדי להשתמר בקרקע, שכן דרכו, ואין כונתו לזריעה.	שדרכו היה להטמינו בארץ, וכאן מיירי שטמנו כולו בארץ, ולכן אין מותר אלא בתנאים אלו.
לפת וצננונות, או לפת או צננונות.	וכיוצא בהן, כגון בצלים.
וכיוצא בהן, שאר ירקות, אע"פ דלפעמים ניחא ליה בהשרשתו, כיון דהשתא לא ניחא ליה, מותר.	לא יפחות מארבע קבין, כי אם טמן דבר מועט מחזי כזורע, אבל דבר מרובה ניכר שאין כוונתו אלא להטמין.
אם היו מקצת העלין מגולין, שאז ניכר שאין חפץ בהשרשתו, שאין דרך זריעה בכך.	גובה טפח, שלא יפורנו יותר, שאז מחזי כזריעה.
אינו חושש, ואפי' השחירו והשרישו מותר, כיון שאין כונתו אלא להטמין.	וטפח עפר על גביו, ע"ג הלוף, שאין דרך לזרוע כך.
ואם לאו אסור, משום זורע בשביעית, אא"כ טמן ע"פ התנאים המבוארים בסמוך גבי לוף.	וטומנו במקום דריסת אדם, אחר כל התנאים הנ"ל החמירו שיטמנו במקום דריסת אדם, שלא יצמח, כדי שלא יאמרו שזרע בשביעית.

וּמֹתֵר לְמָרָם בְּאֶרֶץ בְּשִׁבְעִיעִית אֲבָל לֹא יִכָּסֶּה:

טז בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים מֶלֶקֶט אָדָם עֲצִים וְאֲבָנִים וְעֶשְׂבִּים
מִתּוֹךְ שָׂדֵהוּ. וְהוּא שֵׁיטָל הֵגֶם הֵגֶם, כְּדִי שְׁלֹא יִתְכַּוֵּן לְנִקּוֹת
הָאֶרֶץ. אֲבָל מִשְׁדֵּה חֲבֵרוֹ נוֹטֵל בֵּין דֶּק בֵּין גֶּם. מִשְׁרָבוֹ עוֹבְרִי
עֲבָרָה שְׂמֹת־כּוֹנֵנִין לְנִקּוֹת וְאוֹמְרִין הֵגֶם הֵגֶם אָנוּ נוֹטְלִין. אֲסֻרוֹ
לִפְלֹא אָדָם מִשְׁדֵּהוּ אֲלֵא מִתּוֹךְ שָׂדֵה חֲבֵרוֹ, וְהוּא שְׁלֹא יִלְקֹט
בְּטוֹבָה. שְׁלֹא יֹאמַר לוֹ רֵאָה כַּמָּה טוֹב עָשִׂיתִי לָךְ שֶׁחֲרִי נִקִּיתִי
שָׂדֶךְ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ומותר למרס באורז, משקה עפר האורז ומערב המים בעפר, שכן הדרך לעשות לאורז, ואם לא יעשה כן יפסד האורז.

אבל לא יכסה, לחתוך עליו של האורז, שאי"ז פסידא גמורה אלא הרווחתה.

הט"ז

והוא שיטול הגס הגס, כלומר שיטול הגסים ויניח הדקים, דבזה מוכח שלצורך עצים נוטל ולא לתקן הקרקע שתהא ראויה לזריעה.

אבל משדה חברו נוטל, ששם בודאי אין מכוין לתקן השדה דמה איכפת ליה בשדה חברו, וכו"ע ידעי שאינו נוטל אלא להסקה או לבנין.

אסרו לאדם ליטול משדהו, אא"כ הוא אבני כתף או שמניח את הנוגעות בארץ כדלקמן פ"ב ה"י והי"ב.

שלא יאמר לו ראה וכו', שאז ודאי מכוין לתקן השדה וזה אסור.

יז היתה בהמתו עומדת בתוך שדהו, מלקט ומביא לפניה. שבהמתו מוכחת עליו. וכן אם היתה שם כירתו, מלקט הכל ומדליק. שכירתו מוכחת עליו:

יח הקוצץ אילן או שנים לעצים, הרי זה מתר לשרשן. קצץ שלשה או יתר זה בצד זה לא ישרש. שהרי מתקן את הארץ. אלא קוצץ מעל הארץ ומניח שרשיו בארץ. בפה דברים אמונים בתוך שלו. אבל משדה חברו מתר לשרש:

..... ❦ שיח אמונה ❦

הי"ז	הקרקע אסור.
מלקט ומביא לפניה, אפי' הדקין.	הר"ז מותר לשרשן, דכיון שהוא
שבהמתו מוכחת עליו, שאין	מקום קטן, לא יחשדוהו שעוקרן
מכוין לתקן הקרקע אלא להאכיל	כדי לזרוע שם.
לבהמתו.	זה בצד זה, אבל זה שלא בצד זה,
מלקט הכל ומדליק, אפי' הדקין.	אפי' הרבה מותר לשרש.
שכירתו מוכחת עליו, שכונתו	שהרי מתקן את הארץ, דכיון
לבשל בהן.	שהניח מקום גדול כזה, מיחזי
	כמתקן לזריעה.
הי"ח	מותר לשרש, אפי' יותר משלש
או שנים, אפי' סמוכים זל"ז.	עצים, ובלבד שלא יאמר לו שרש
לעצים, אבל אם כוונתו לתקן	בשלי ואני אשרש בשלך.

יט המבקיע בזית לטל עצים, לא יחפה מקום הבקוע בעפר מפני שהיא עבודה, אבל מכסה באבנים או בקש:

כ המזנב בגפנים והקוצץ קנים, הרי זה קוצץ בדרך פקדום ובמזל ובמגרה ובכל מה שירצה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ט

המבקיע בזית ליטול עצים, שחותך קצת ענפים מהם מפני שהוא צריך העצים להסקה, שזה מותר.

מפני שהיא עבודה, שהעפר נעשה טיט והיא גדלה מחמתה.

אבל מכסה באבנים או בקש, שאינו אלא כמושיב שומר שלא יתקלקל, דהו"ל אוקמי אילנא ולא אברויי.

ה"כ

המזנב בגפנים וכו', שכורת קצת מן הענפים מפני שצריך לעצים,

ואע"ג דבגפנים איסור זמירה הוא דאורייתא, מותר משום דכל זימור צריך דקדוק וחכמה, וכל זימור שאינו על צד הדקדוק ניכר שאינו לעבודת האילן, ולכן אם נתכוין לעצים מותר.

והקוצץ קנים, לעצים.

כדרכו, בין שקוצץ ישר בין שקוצץ כעין מדרגות ובין שנותק ביד.

בקרדום, וא"צ לקצוץ בכלי שאינו רגיל בה.

ובכל מה שירצה, ובלבד שלא יתכוין לזמור.

כא אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית בדרך שקוצצין בשאר השנים מפני שקציצתה עבודת אילן. שבקציצה זו תגדל ותוסיף. ואם צריך לעציה קוצין אותה שלא בדרך עבודתה:

כב כיצד קוצצה. מעם הארץ או למעלה מעשרה טפחים. אילן שנפשה, קושרין אותו בשביעית. לא שיעלה, אלא שלא יוסיף:

..... שיח אמונה

הכ"א

בתולת שקמה, שקמה הוא מין תאנה יערית, ובתולת שקמה נקרא כ"ז שלא נקצצה מעולם, ובפעם ראשונה שנקצצה במקום עוביה, מוציאה ענפים הרבה במקום החתך ומתגדלת ומתעבה בכך, אבל אח"כ נקראת סדן השקמה וקוצצין אותה כל שנה, אבל אז אין קציצתה תועלת לצמיחה, לכן מותר לקצוץ סדן שקמה כדרכה אם צריך לעצים, אבל בתולת שקמה אסור כדרכה אלא בדרך שכתב בהלכה כ"ב.

כדרך שקוצצין, מבואר בהלכה כ"ב.

שבקציצה זו תגדל ותוסיף, שעיי"ז מתחזק כחו ויתן פריו בעתו לרוב.

שלא כדרך עבודתה, דבאופן זה מזיק קצת לאילן.

הכ"ב

מעם הארץ, היינו ממש סמוך לארץ, אבל אם מגביה קצת אפי' פחות מג' טפחים אסור.

אילן שנפשה, שנסדק ונבקע והתחיל להשבר קצת.

קושרין אותו, דהוי אוקמי אילנא.

לא שיעלה, שידבק ויתחבר מה שנפשה דזה חשיב אברויי.

אלא שלא יוסיף, להבקע יותר.

י"ב תשרי

כ"ב שבט

ב' סיון

פרק שני

א לא יוציא אדם זבלים מחצרו ויתן בתוך שדהו בשביעית מפני שנראה כמזבל שדהו שתהיה יפה לזריעה. ואם הוציא והעמיד ממנו אשפה מותר. ולא יעשה אשפה בתוך שדהו עד שיעבר זמן שמזבלין בו לעבודת הארץ, והוא משיקשר המתוק. ולא יעשה אשפה פחותה ממאה וחמשים סאה של זבל, כדי שתהיה נפרת שהיא אשפה. ואם ירצה להוסיף מוסיף.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

מפני שנראה כמזבל שדהו, ומזבל אסור מדרבנן.

שתהיה יפה לזריעה, במוצאי שביעית.

ואם הוציא והעמיד ממנו אשפה מותר, כלומר אבל התירו לו לעשות אשפה גדולה, וכדמסיק כמה השיעור של אשפה שהתירו.

עד שיעבור זמן שמזבלין בו, הגוים, או הרשעים שעובדים בשביעית.

והוא משיקשור המתוק, מתוק הוא מין ירק מר (מלשון סגי נהור), וכשמתייבש צמח זה, אז זה הזמן שפוסקים עובדי עבודה, משום שאז הזבל מתחיל להתייבש ושוב אין ראוי לזבל בו השדה.

ממאה וחמשים, שהיה דרכן ליתן בכל אשפה עשר סלים גדולים של זבל שבכל סל נכנס חצי כור זבל שהן ק"ג סאה (כור הוא שלשים סאה).

ואם ירצה להוסיף, יותר מק"ג סאה מוסיף.

הִיָּה לוֹ דָּבָר מְעֵט, מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלִיךְ. וְלֹא יַעֲשֶׂה בְּכָל בֵּית סָאָה
יֹתֵר מִשְׁלֵשׁ אֲשַׁפְתּוֹת:

ב וְהַרְצָה לַעֲשׂוֹת כָּל שְׂדֵהוּ שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אֲשַׁפְתּוֹת לְתוֹךְ בֵּית
סָאָה, עוֹשֶׂה. וְהַרְצָה לַעֲשׂוֹת זָבִלֹ אוֹצָר, עוֹשֶׂה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

כמזבל כיון שכולו מלא אשפתות.

ה"ב

והרוצה לעשות כל שדהו כו',
היינו שיש לו שדה גדולה, עושה
בכל בית סאה שלש אשפתות.

זבלו אוצר, היינו שעושה כל הג'
אשפתות במקום א' בתוך שדהו.

הי' לו דבר מועט, זבל מועט
מהשיעור הנ"ל, אפ"ה מותר
להוציא ובלבד שיהא בדעתו
להוסיף עד השיעור, ולא חיישין
שלא יהי' לו אח"כ להוסיף.

בית סאה, הוא חמשים אמה על
חמשים אמה.

יותר משלש אשפתות, שנראה

י"ג תשרי

כ"ג שבט

ג' סיון

ג הִיָּה מַעֲמִיד הַזֶּבֶל עַל הַסֵּלַע, אוֹ שֶׁהַעֲמִיק בְּאֶרֶץ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְהָעָרִים הַזֶּבֶל, אוֹ שֶׁבָּנָה עַל הָאֶרֶץ גִּבָּה שְׁלֹשָׁה וְהָעֲמִיד עָלָיו הַזֶּבֶל. אֵינּוּ צָרִיךְ שְׁעוֹר. אֲפֹלוּ עָשָׂה בֵּן כַּמָּה אֲשַׁפְּתוֹת לְתוֹךְ בֵּית סָאָה, בֵּין גְּדוּלוֹת בֵּין קְטָנוֹת, מִתֵּר. שְׁתֵּרֵי הַדָּבָר נִכְרָ שְׁאִינֶן לַעֲבוֹדַת הָאֶרֶץ אֵלָּא לְכַנְיֵסֶת הַזֶּבֶל:

ד מִתֵּר לְאָדָם לְהוֹצִיא זֶבֶל מִן הַסֵּתֶר שֶׁל צֶאֱן וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ, בְּדֶרֶךְ כָּל מַכְנִיִּסֵי זֶבֶל.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

הַסֵּלַע, אבן או קרקע קשה, שאינן ראויין לזריעה.

או שהעמיק בארץ ג' טפחים, דכיון שאותו מקום משונה משאר השדה, לא מחזי כמזבל.

והערים הזבל, ר"ל שעשה הזבל ערימה בתוך המקום שהעמיק.

בין קטנות, ר"ל אפי' קטנות משיעור ק"ג סאה, ואפי' פזרן בהרבה מקומות בשדהו, מותר.

שהרי הדבר ניכר, דכיון שהוא בתוך גומא או ע"ג תל, לא

יחשדוהו שבא לזבל כאן.

ה"ד

מותר לאדם כו' מן הסהר, סהר הוא דיר של בהמות, שעושין היקף של מחיצות סביב הצאן בלי תקרה, ובסמוך יבאר רבינו באיזה אופן מותר לעשות דיר בשדהו, וקאמר הכא הרמב"ם דאע"ג דכבר יש לו דיר בשדהו מ"מ יכול ג"כ להוציא מהדיר הזה ולתת בתוך שדהו ג' אשפתות אע"ג דכבר יש שם הרבה זבל מהדיר.

כדרך כל מכניסי זבל, כלומר ג' אשפתות לבית סאה.

וְהַעֲוֶשֶׂה דִּיר בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ בְּשִׁבְעֵית לֹא יַעֲשֶׂהוּ יֹתֵר עַל בֵּית סַאתִים וַיִּכְנִים הַצֵּאן לְתוֹכוֹ. וְכִשְׁיִזְבְּלוּ אֶת כָּל הַדִּיר, מִנִּיחַ דִּפְּן אֶחָד מִדִּפְּנֵי הַדִּיר וְעוֹשֶׂה דִּיר אַחֵר בְּצִדּוֹ. נִמְצָא מִזְבֵּל בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

וכשיזבלו את כל הדיר וכו', אם כל הדיר נתמלא מהזבל, נתנו לו רשות לעשות עוד סהר, ולהעביר הצאן אל הצד השני, ע"י שיוריד את הג' דפנות וישאיר את הדופן המפסיק ביניהם, אם רצונו בזה משום טובת הצאן.

בית ארבעת סאין, שהוא רבוע של מאה על מאה אמה.

והעושה דיר בתוך שדהו, אע"ג דניח"ל בזיבול ההוא, כיון שעיקרו להעמדת הצאן מותר, מ"מ לא יעשהו יותר על בית סאתים, משום ששיערו חכמים שזה המקום נצרך להעמדת הצאן, [ואם יש לו צאן הרבה, יעשה להן סהר במקום שאינו עומד לזריעה].

בית סאתים, שהוא מאה אמה על חמשים.

י"ד תשרי

כ"ד שבט

ד' סיון

ה היתה כל שדהו בית ארבעת סאין משייר ממנה מקצת מפני
מראית העין. פדי שידעו הכל שחצאן הטילו בה ונדיירה. ולא
יאמרו זבל זה כל שדהו בשביעית:

ו לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו בשביעית, שמו
יאמרו לתקן שדהו נתבון שיסיר ממנה הפלע. ואם התחיל מקדם
שביעית ופצל ממנה שבע ועשרים אבנים, ברבוע שלש על
שלש על רום שלש, כל אבן מהן אמה על אמה ברום אמה או
גדולות מזו, הרי זה מתר לנקר ממנו בשביעית כל מה שירצה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

בית ארבעת סאין, אבל אם לא
היתה אלא בית סאתים א"צ
לשייר.

משייר ממנו מקצת, ואין שיעור
לשייר רק שיהא ניכר ששייר
קצת.

ה"ו

לא יפתח אדם מחצב כו', מחצב
הוא צור שחוצבין ממנו אבנים
לבנין, וקאמר שאסור להתחיל
בשביעית לחצוב, משום שכך הוא
הדרך לזריעה שחוצבים את
האבנים וזורעים שם, אבל אם

כבר מערב שביעית הוא חצב
עשרים ושבע אבנים גדולות,
מראה בזה שהוא חוצב לצורך
האבנים לבנין ולא לשם לזרוע
במקומן.

ופצל ממנה כ"ז אבנים, כלומר
שכל זה עשה כבר מערב שביעית.

ברבוע ג' על ג' על רום ג',
כלומר שמקום הסלע הי' ג' על ג'
אמה ברום ג' אמה.

לנקר ממנו, לקצוץ אבנים.

כל מה שירצה, ואפי' אבנים
קטנות, ואפי' בשדה שלו.

ז גדר של אבנים שיש בגבהו עשרה טפחים או יתר, ורצה לטל כל אבניו, אם היו בו עשר אבנים או יתר כל אחת מהן משוי שנים או גדולות מזו, הרי זה נוטל שהרואה יודע שלצורך האבנים הוא נוטל. הנה פחות מעשרה, או שהיו פחות מעשר אבנים, או שהיו אבניו קטנות ממשוי שנים, נוטל עד שיניח טפח סמוך לארץ:

..... שיח אמונה ❁

ה"ז

גדר של אבנים, בגדר הקילו יותר ממחצב הנ"ל, ומותר להסירו אפי' לא התחיל להסירו קודם שביעית, דכיון שאין דרך לפנות גדר ולזרוע במקומו, ידעי כו"ע דלצורך אבני בנין מסירו, וכן התירו בגדר יותר ממסקל דבסמוך ה"י, כיון שכאן עדיין לא זרע תחתיהן, ולא נקרא שם שדה עליהן.

שיש בגבהו י"ט, שאז יש ע"ז שם גדר, ולא אבנים בעלמא.

משוי שנים, שכל אבן מהן צריך שישאווהו ב' בני אדם.

הר"ז נוטל, את הגדולות ולא את הקטנות (לדעת הרמב"ם), אא"כ

מניח טפח סמוך לארץ.

שלצורך האבנים הוא נוטל, ואף דניחא ליי לנקות את המקום לזריעה, כיון דעיקרו לצורך האבנים מותר.

היה פחות מ"י, טפחים גובה, שוב אין ע"ז שם גדר.

עד שיניח טפח סמוך לארץ, ואם מניח טפח הסמוך, מותר לו ליטול אף הקטנים, ואף דבכל מסקל א"צ להניח טפח וסגי שיניח את הנוגעות בארץ, כאן שהוא גוש אחד חששו שלא יזהרו להניח יפה.

סמוך לארץ, כדי שלא יהא ראוי לזריעה.

ח בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשִׁנְתָּכֶן לְתַקֵּן שְׂדֵהוּ (או) שְׁהִתְחִיל לַטֹּל בְּשִׁבְעִית. אָבֵל אִם לֹא נִתְּכֶן לְתַקֵּן שְׂדֵהוּ, או שְׁהִתְחִיל מִקֵּדֶם שְׁבִיעִית, נוֹטֵל בְּשִׁבְעִית כָּל מָה שִׁירְצָה מִכָּל מְקוֹם, וְגוֹמֵם עַד לְאֶרֶץ. וְכֵן אִם הָיָה נוֹטֵל מִשְׂדֵּה חֲבֵרוֹ אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא קִבֵּלָן גּוֹמֵם עַד לְאֶרֶץ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח	
בד"א, זה קאי על גדר, ולא על מחצב, דשם אסור לפתוח אף כשאין מתכוין.	ואף בהתחיל בשביעית, ובזה קיל יותר ממסקל בסמוך ה"י.
בשנתכוין לתקן שדהו, אין הכוונה שנתכוין ממש לתקן שדה, דבזה ודאי אסור, אלא הכוונה שעיקר כוונתו לצורך אבנים אבל נתכוין ג"כ לזורעה אח"כ.	או שהתחיל מקודם שביעית, שכבר נתפרסם שנוטל אבנים לבנין.
לתקן שדהו, לצורך מוצאי שביעית.	כל מה שירצה, ואפי' אבנים קטנות.
או שהתחיל, ט"ס וצ"ל "והתחיל".	מכל מקום, אפי' מגדר קטן.
אבל אם לא נתכוין לתקן שדהו, כלל, דאינו נוטל אלא בשביל האבנים, ולא איכפת ליה בתיקון השדה, נוטל גם האבנים הקטנות,	עד לארץ, וא"צ להשאיר טפח הסמוך לארץ.
	משדה חברו, וכגון שנטל ממנו רשות.
	אע"פ שהוא קבלן, היינו שהוא אריס בקרקע, מ"מ לא אמרי' דניח"ל בעבודת הקרקע, כיון שאין הקרקע שלו.

ט אַבנים שְׂרַאיוֹת שְׁתּוּעָזַע אוֹתָן הַמַּחְרֵשָׁה, אוֹ שֶׁהָיוּ מְכַסּוֹת וְנִתְגַּלּוּ. אִם יֵשׁ בָּהֶן שְׁתֵּים שֶׁל מִשְׁוֵי שָׁנִים שָׁנִים הָרִי זֶה מִתָּר לַטּוֹל אוֹתָן. הָיוּ קִטְנוֹת מְזֵה לֹא יִנָּטְלוּ:

י הַמַּסְקָל שֶׁדָּהוּ בְּשִׁבְעִית מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְאַבְנִים,

..... שיח אמונה ❧

הר"ז מותר ליטול אותן, את הגדולים ולא את הקטנים, וכ"ז מיירי שמתכוין ג"כ לתיקון השדה אלא דעיקר כוונתו לצורך האבנים, אבל אם אין מכוין כלל לעבודת קרקע יכול ליטול אף הקטנות כדין גדר דלעיל.

ה"י

המסקל שדהו בשביעית מפני שהוא צריך לאבנים, היינו שמפנה אבנים משדהו, והכא מיירי שלא ניחא ליה כלל תיקון השדה, אבל אם ניחא ליה גם תיקון השדה, אסור גם אם מניח הנוגעות בארץ וגם באבני כתף ואף אם התחיל מערב שביעית.

ה"ט

אבנים שראויות שתועזע כו', בהלכה זו איירי הרמב"ם באבנים מחוברות אך כיון שאינן מחוברות כ"כ דהא אם יחרשו שם יתלשו האבנים מהמחרישה, אין דינם חמור כ"כ כמו גדר דבעינן עשר אבנים גדולות כדי להתיר נטילתן, והכא סגי בב' אבנים גדולות.

או שהיו מכוסות, בעפר ונתגלו, גם בזה דוקא שהמחרישה יזעזען. ונתגלו, אבל אם היו צפין ע"ג הארץ דינן כדין מסקל דבסמוך ה"י.

של משוי שנים שנים, שכל אבן משוי ב' בני אדם.

נוטל את העליונות ומניח את הנוגעות בארץ. וכן אם היה לו
בשדהו גרגר של צרורות, או גל של אבנים, נוטל את העליונות
ומניח את הנוגעות בארץ. ואם יש תחתיהן סלע או קש, יטל
את כלן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

אבל אינם אבני כתף.	נוטל את העליונות, אפי' בתוך טפח הסמוך לארץ.
ומניח את הנוגעות בארץ, דכיון שאינו משליך כולן אינו נראה כמתקן שדהו, [ומ"מ אם הוא דבר העומד לפנותו כמו כלי תשמיש, מותר ליטלו אף אם נוגע בארץ].	ומניח את הנוגעות בארץ, אפי' הן קטנות, (ואם הן אבני כתף נוטל אף הנוגעות בארץ כדבסמוך הי"ב).
סלע או קש, דכיון שאין המקום ראוי לזריעה יכול ליטלן.	גרגר של צרורות, גל של אבנים קטנות. או גל של אבנים, גדולות קצת

יא לא ימלא אדם נִיָּא עֵפֶר אוֹ יתְקַנְנוּ בְּעֵפֶר, מִפְּנֵי שְׁמִתְקַן אֶת הָאָרֶץ. אֲכָל עוֹשֶׂה הוּא חֵיין עַל פְּנֵי הַנִּיָּא. וְכָל אֶבֶן שִׁיכּוֹל לִפְשֹׁט אֶת יָדוֹ וְלִפְלֹה וְהוּא עוֹמֵד עַל שְׁפַת הַנִּיָּא, הָרִי זֶה תִּנְטֹל:

יב אֲבָנֵי כְּתָף וְהֵם הַנְּטָלוֹת שְׁתֵּים שְׁלֹשׁ עַל הַכְּתָף, מִתָּר לְהַבִּיאַן מִכָּל מְקוֹם בֵּין מִשְׁדָּה חֵבְרוּ בֵּין מִשְׁדָּהוּ. וְכֵן הַקְּבֵלָן מִבִּיא מִכָּל מְקוֹם וְאֶפְלוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת בֵּין מִשְׁדָּה שְׁקֵבְלָה בֵּין מִשְׁדָּה שְׁלֹא קֵבְלָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

גיא, הֵם גוֹמוֹת מִלְאוֹת מִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, וְקָאמַר דָּאף לֵאחֲרֵי שִׁפְסָקוּ הַגְּשָׁמִים בְּשִׁבְעִית שְׁאִין רָאוּי לִזְרוֹעַ שֶׁם וּמוֹתָר לִבְנוֹת שֶׁם מִדְּרָגוֹת (עִי' לִקְמֹן פ"ג ה"י), מ"מ לֹא יִמְלֹא בַּעֲפֹר כִּיּוֹן שִׁמְכִשִּׁיר לִזְרִיעָה.

או יתְקַנְנוּ בַּעֲפֹר, כְּגוֹן אִם בְּנֵה שֶׁם מִדְּרָגָה לֹא יִחְזִיר הַעֲפֹר לְגִיא כְּדִי שִׁישׁוּה פְּנִיהֶם.

אבל עושה הוא חייץ, פ"י מַחִיצָה וְגַדְרָה עַל פְּנֵי הַגִּיא.

הר"ז תנטל, דְּכִשְׁנוֹטֵל דֶּרֶךְ עֲבוּדָתוֹ נִיכָר שְׁאִין נוֹטֵלָה אֵלֹא לְגַדְרָה, אֲבָל מֵה שְׁאִין יִכּוֹל לִפְשׁוֹט יָדוֹ וְצָרִיךְ לִילֵךְ לִיטְלוֹ אֲסוּר

דנראה כמסקל שדהו.

הי"ב

אבני כתף, וַאֲפִי הֵן נוֹגְעוֹת בְּאַרְץ, וַאֲפִי כֹל שְׁדָהוּ אֲבָנֵי כְּתָף נוֹטֵל אֶת כּוֹלָן.

מכל מקום, אֲפִי מִשְׁדָּהוּ, דֵּהֲכָל יוֹדְעִים דְּלַצּוֹרֵךְ בְּנִין נוֹטֵל כִּיּוֹן שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת.

וכן הקבלן מביא מכ"מ ואפי' אבנים "קטנות" כצ"ל, קֵבֵלָן הֵיינו שְׁקֵבֵל עָלֵינוּ לִבְנוֹת גֶּדֶר שֶׁם, וַי"א קֵבֵלָן הוּא אָדָם שְׁדָרְכוֹ לַעֲשׂוֹת בְּנִינִים בְּקֵבֵלָנוֹת.

בין משדה שקבלה וכו', ר"ל דַּמ"מ כִּיּוֹן שְׁנוֹטֵל לִבְנִין וְקֵבֵל עָלֵינוּ לִבְנוֹת אֵין חוֹשְׁשִׁין לְמִרְאִית הָעֵינַן.

י"ח תשרי

כ"ח שבט

ח' סיון

יג פֶּרֶצָה שְׁהִיא סוּגָה בְּעֶפֶר, אִם אֵינָה מְכַשֶּׁלֶת אֶת הָרָבִים
אָסוּר לְבָנוֹתָהּ. וְאִם הִיתָה מְכַשֶּׁלֶת אֶת הָרָבִים אוֹ שְׁלֹא הִיתָה
סוּגָה בְּעֶפֶר אֲלֹא פְתוּחָה לְרִשּׁוֹת הָרָבִים, מִתֵּר לְבָנוֹתָהּ:

יד אָסוּר לוֹ לְבָנוֹת גֶּדֶר בְּשִׁבְיעִית בֵּין שְׂדֵהוּ לְשְׂדֵה חֲבֵרוֹ. אֲבָל
בּוֹנֶה גֶּדֶר בֵּינוֹ וּבֵין רִשּׁוֹת הָרָבִים. וּמִתֵּר לְהַעֲמִיק עַד הַסֶּלַע,

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ג

פרצה, של גינה, אבל של חצר
מותר בכל גוונא, דהאיסור כאן
הוא שנראה שעושה שמירה
לפירות בשביעית.

שהיא סוגה בעפר, דהיינו שנתנו
במקום הפרצה תל עפר, ורוצה
עתה לסלקה ולבנות שם לסתום
את הפרצה.

אם אינה מכשלת את הרבים,
שאין התל גדול שרבים יכשלו בו.
אסור לבנותה, שנראה כעושה
שמירה לפירות בשביעית.

ואם היתה מכשלת את הרבים,
כגון שעשו תל עפר גדול ביותר
ורבים נכשלים בו.

מותר לבנותה, ואפי' נותן אבן
ע"ג צרור וצרור ע"ג אבן וטח
בטיט.

הי"ד

אסור לו לבנות גדר בין שדהו
לשדה חבירו, דחיישינן שמא
ימלך לזרוע אותו מקום ולא יעשה
גדר, ודוקא בשדה אבל בחצר
מותר.

בינו ובין רה"ר, שאין דרך לזרוע
סמוך לרה"ר ואין כאן מקום חשד.
ומותר להעמיק עד הסלע,
ואע"פ שצובר הרבה עפר.

הסלע, היינו קרקע בתולה שלא
נחפרה עדיין.

וּמוֹצִיא אֶת הָעֵפֶר וְצוֹכְרוֹ בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ בְּדֶרֶךְ כָּל מַעֲמִידִין זָבֵל.
וְכֵן אִם חָפֵר בּוֹר וְשִׁיחַ וּמַעְרָה בְּשִׁבְעִית, צוֹכֵר הָעֵפֶר בְּתוֹךְ
שְׂדֵהוּ בְּדֶרֶךְ כָּל הַחוֹפְרִים:

..... ❧ שיח אמונה ❧

אשפתות לבית סאה.	בתוך שדהו, אבל לא יצברנו
וכן אם חפר בור, דהא מותר	ברה"ר, אפי' אם דעתו לתקנו,
לחפור בור בשביעית ואין בזה	שמא ימלך וישכח וישאר קלקול
משום עבודת קרקע.	ברה"ר, וזה אסור אף בשאר
כדרך כל החופרים, דהיינו ג'	שנים.
אשפתות לבי"ס.	כדרך כל מעמידין זבל, דהיינו ג'

פרק שלישי

א עבודת הארץ בשנה ששית שלשים יום סמוך לשביעית אסורה הלכה למשה מסיני. מפני שהוא מתקנה לשביעית. ודבר זה בזמן שבית המקדש קים הוא שנאסר מפי השמועה. וגזרו חכמים שלא יהיו חורשים שדה האילן ערב שביעית בזמן המקדש אלא עד העצרת. ושדה הלבן עד הפסח. ובזמן שאין מקדש, מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה בדין תורה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

שלשים יום, משום דשלשים יום בשנה חשוב שנה. הלכה למשה מסיני, שהיתה הלכה עשר נטיעות בבית סאה מותר לחרוש להן עד ר"ה, מכלל דשאר אילנות אסור גם בששית. מפני שהוא מתקנה לשביעית, משמע אבל עבודות שאינן מתקנות דוקא לשביעית אין אסור. בזמן שבהמ"ק קיים, גם בזמן בית שני. מפי השמועה, דלכתחלה כך נאמרה ההלכה למשה מסיני דדוקא בזמן הבית נאמרה דין

תוספת שביעית.

אלא עד העצרת, שעד אז הוא יפה לאילן, ומכאן ואילך אין בו תועלת לפירות של שנה ששית אלא לפירות שביעית. ושדה הלבן, שדה תבואה נקראת שדה הלבן לפי שאין בה צל כבשדה האילן. עד הפסח, אבל מפסח ואילך שכבר יבשו הגשמים, אין בו תועלת לתבואה של שנה זו. עד ראש השנה, ומיהו משהו צריך להוסיף לפני ר"ה כדין כל תוספת יו"ט. כדין תורה, ואע"ג דשביעית

ב אי זו היא שדה האילן. כל שלשה אילנות לבית סאה. אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל ואפלו הן של שלשה אנשים, רואין אותן כאילו הם תאנים. אם ראוין לעשות כפר דבלה של ששים מנה חורשין כל בית סאה בשבילם. והוא שיהיה רחוק בין כל אחד ואחד כדי שיהיה תפקד יכול לעבר בכליו:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בזה"ז דרבנן, היינו משום שאין רוב יושביה עליה, אבל אם יארע שיהיו רוב יושביה עליה יהי מה"ת אבל תוספת לא ינהוג כיון שאין ביהמ"ק קיים.

ה"ב

אי זו היא שדה האילן, שהתירו לחרוש גם אחר הפסח, עד העצרת. שלשה אילנות לבית סאה, שהוא חמשים על חמשים אמה, שיערו חכמים שג' אילנות יניקתן בבית סאה והחרישה בכל הב"ס מועלת להן.

אילן סרק, שאין עושה פירות, והחרישה מועלת לה כדי שתתעבה קורת האילן לצורך עצים, ואחר עצרת אין תועלת בחרישה לעבות הקורות אלא אדרבה מתיש כחן ואין תורש אלא לצורך שביעית.

שלשה אנשים, שכל א' חורש רק

לצורך האילן שלו. **כאילו הם תאנים**, דהיינו שמשערין לפי גודל האילן ורוב הענפים אילו היה תאנה כמה היה עושה בשיעור בינוני, ומה ששיערו בתאנה, לפי שפירותיה גסין והן עושין הרבה וקל לשער בהן. **אם ראוין לעשות**, אע"פ שאין עושין.

לעשות ככר דבלה, שכל אילן יעשה ככר.

ככר דבלה של ששים מנה, ככר כזה ששוקל ששים מנה.

חורשין כל בית סאה בשבילן, עד העצרת, ששיערו חכמים שכל חרישת הבית סאה נחוץ להן עד עצרת כדי שלא יתקלקלו.

והוא שיהיה רחוק בין כל אחד ואחד כדי שיהיה הבקר יכול לעבור בכליו, כ"ז ט"ס ושייך בהלכה ה' כדנבאר שם בעזה"י.

י' סיון

ל' שבט

כ' תשרי

ג. הָיוּ פָּחוֹת מִשְׁלָשָׁה לְבֵית סָאָה. אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁלֹשָׁה וְאַחַד רָאוּי לַעֲשׂוֹת שְׁשִׁים מָנָה אוֹ יֵתֵר וְחֲשֻנִּים אֵינָן רָאוּיִן לַעֲשׂוֹת. אוֹ שְׁנַיִם רָאוּיִן לַעֲשׂוֹת אֲפִלּוּ מֵאַחַ מָנָה וְאַחַד אֵינוֹ עוֹשֶׂה. אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן אֱלָא לְצָרְכָם וְהוּא מְלֵא הָאוֹרָה וְסָלוּ חוּצָה לוֹ:

ד. הָיוּ מִשְׁלָשָׁה וְעַד תִּשְׁעָה וְרָאוּיִן לַעֲשׂוֹת שְׁשִׁים מָנָה חוֹרְשִׁין

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

היו פחות משלשה לב"ס, כלומר שהן מרוחקות א' מחבירו יותר מל"ג אמה ושליש שנמצא ג' אילנות ביותר מב"ס.

ואחד ראוי לעשות ששים מנה או יותר, ר"ל שמשלים שיהיו ג' ככרים ויספיק ככר לכל א', אפ"ה לא מהני אלא צריך שכל א' יעשה ככר.

אין חורשין להן אלא לצרכם, דהאילן שאינו עושה ככר אינו מן החשבון, וכיון שאין כאן רק בית סאה יחד עם אילן זה אסור הכל, שאם תסלק שטח הקרקע שיונק

זה האילן לא נשאר ב"ס, והלכך אף אם יש ט' אילנות וא' אין עושה ככר, אין חורשין אלא צרכן.

אלא לצרכם, עד העצרת.

מלא האורה וסלו חוצה לו, הוא ב' אמות, אורה הוא המלקט תאנים, וסלו, וחוצה לו הכוונה חוץ לתחת כל הענפים, ושאר השדה אין חורשין אלא עד הפסח כדין שדה הלבן.

ה"ד

וראוי לעשות ששים מנה, היינו שכל א' ראוי לעשות ככר דבלה.

כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלֵן וְאָף עַל פִּי שְׂיִישׁ בָּהֶם מִי שְׂאִינוּ רְאוּי
לַעֲשׂוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בכל הבית סאה, מותר לחרוש עד
העצרת, וה"ה אם יש חמש אילנות
ושלש מהן עושין כ"א מהן ככר
דבלה אם מפוזרין הג' אילנות
בכל הב"ס חשיב שדה האילן
וחורשין להן עד העצרת.

ואע"פ שיש בהם מי שאינו ראוי
לעשות, ר"ל דיש כאן תשעה
אילנות שכל א' עושה ככר דבלה
ויש עוד א' העשירי שהוא אינו
ראוי לעשות ככר דבלה, אם
מפוזרין כל התשעה שעושין ככר

י"א סיון

א' אדר א'

כ"א תשרי

הָיוּ עֲשֶׂרֶה אֵילָנוֹת לְתוֹךְ בֵּית סָאָה אוֹ יָתֵר, בֵּין עוֹשֵׁין בֵּין
אֵינָם עוֹשִׁין, חוֹרְשֵׁין כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלָן. עֶשֶׂר נְטִיעוֹת
מְפֻזְרוֹת לְתוֹךְ בֵּית סָאָה, חוֹרְשֵׁין כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלָן עַד רֹאשׁ
הַשָּׁנָה, וְדָבָר זֶה הִלָּכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

היו עשרה אילנות כו', דכיון
דעשרה הם חשיבי ומותר לחרוש
אפי' אין עושין ככר דבלה כל א'
מהן.

בין עושין, ככר דבלה.

חורשין כל בית סאה בשבילן,
עד העצרת, ובלבד שיהיו נטועין
לפי חשבון י' לב"ס.

בשבילן, כאן שייך הא דלעיל
ברמב"ם סוף ה"ב "והוא שיהי'
רחוק בין כל א' וא' כדי שיהא
הבקר עובר בכליו", דהיינו שני
שוורים עם העול שעל גביהן,
והיינו ד' אמות, דאל"כ עומדין
ליעקר.

נטיעות, קטנות, כדפי' בה"ז.

מפוזרות לתוך ב"ס, ודוקא
מפוזרות בב"ס, דהיינו שנחלק
הב"ס לעשרה חלקים ובכל חלק
נטע אילן א', ובזה הל"מ שמותר
עד ר"ה.

חורשין כל בית סאה בשבילן,
אם רוצה, וה"ה שיכול לחרוש
מקצת מהב"ס.

ודבר זה הלל"מ, לפי שאין כחם
יפה כזקנות ואם לא יחרשו
תחתיהן תמיד, יתייבשו ויפסידו,
[ובנטיעות יש קולא וחומרא,
קולא שאם יש עשר, חורשין עד
ר"ה, ואילו באילנות רק עד
העצרת, וחומרא דדוקא עשר,
אבל בפחות מעשר לב"ס, אין
חורשין אלא מלא אורה וסלו,
ואילו באילנות סגי בשלשה].

וְהָיוּ עֲשׂוּיֹת שׁוֹרָה אַחַת (או) מְקַפּוֹת עֲטָרָה אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶן
אֵלָא צָרְכָן לְכָל אֶחָד וְאַחַד. וְהַדְלֹעִין עִם הַנְּטִיעוֹת מְצַטְרְפוֹת
לְעֶשְׂרָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

אורה וסלו כלומר ב' אמות, וזה
מותר עד ר"ה.

והדלועין, אפי' גדולים.

מצטרפות לעשרה, משום
שהדלועין מסתרכין בענפים
ארוכין והפירות על הענפים, הוי
בכלל נטיעות.

ה"ו

היו עשׂויות שורה אחת, היינו
אע"ג שמרוחקות כדינן, כיון
שעומדין בשורה א' זה אחר זה,
לא התירו אלא מפוזרות.
או מוקפות עטרה, בעיגול, או
כחצי גורן עגולה וכע"ז.
אלא צרכן לכא"א, דהיינו כמלא

כ"ב תשרי

ב' אדר א'

י"ב סיון

ז אי זו היא נטיעה, זה האילן הקטן כל זמן שקוראין לו נטיעה:
 ח אילן שנקצץ והוציא חליפין, אם נקצץ מטפח ולמעלה הרי
 הוא באילן. מטפח ולמטה הרי הוא פנטיעה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

כ"ז שקורין לה נטיעה, דעת
 הרמב"ם דתלוי איך בג"א רגילין
 לקרותו, ואם רגילין לקרותו
 נטיעה חשיבא נטיעה אפי' יותר
 מבית שנתה.
 שקוראין לה נטיעה, ואין נ"מ
 איזה אילנות.

ה"ח

הרי הוא כנטיעה, שכשקצצו
 אותו עד שלא נשאר טפח נקרא
 העולה נטיעה חדשה, דשיערו
 חכמים שאם נקצץ פחות מטפח
 יכול להתקלקל אם לא יחרשו,
 אבל כשנשאר טפח הרי הוא
 כאילו לא נקצץ.

ט וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֹּוּ בְּזִמְנֵי הַמִּקְדָּשׁ כְּמוֹ שְׁאֻמְרָנוּ.

אָבֵל בְּזִמְנֵי הַזֶּה מִתְּרִין בְּעִבּוּדַת הָאָרֶץ עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָף בְּזִמְנֵי הַמִּקְדָּשׁ מִתֵּר לְסַקֵּל וּלְזַבֵּל הַשָּׂדוֹת, וְלַעֲדֹר הַמִּקְשָׁאוֹת וְהַמִּדְלָעוֹת וּבֵית הַשְּׁלָחִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּמִזְבִּלִין וּמִפְרָקִין

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ט

וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֹּו, שִׁבְתוֹסַפֵּת שְׁבִיעִית ג"כ אֲסוּר בַּמִּלָּאכָה.

בְּזִמְנֵי הַמִּקְדָּשׁ כְּמוֹ שְׁאֻמְרָנוּ, בַּהֲלָכָה א'.

מִתְּרִין בְּעִבּוּדַת הָאָרֶץ עַד ר"ה, חוץ מִנְטִיעָה כַּדְּבָרִים הֵ"א.

מִתֵּר לְסַקֵּל הַשָּׂדוֹת וּלְזַבֵּל וְלַעֲדֹר הַמִּקְשָׁאוֹת כַּצ"ל, טַעַם הַהִיתֵר בְּכָל הַלָּכָה זו, אוֹ מִשּׁוֹם שֶׁהוּא לְצוּרֵךְ פִּירוֹת שְׁשִׁית, אוֹ מִשּׁוֹם שֶׁהֵם תּוֹלְדוֹת שְׁאִפִּי בְּשִׁבְעִית עֲצֻמָּה אֵין אֲסוּר אֵלֹא מִדְּרַבָּנָן, וּמִשּׁוֹם שֶׁהֵם מִלָּאכּוֹת נִצְרָכוֹת מֵאֵד הַתִּירוֹ עַד ר"ה.

לְסַקֵּל, לְהַסִּיר הָאֲבָנִים, וְהֵינּוּ אָף אֵין מְנִיחַ הַנוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ.

וּלְזַבֵּל, מִשְׁלִיכִין זָבֵל בְּשָׂדֵה אוֹ

בעיקרי האילנות.

וְלַעֲדוֹר, הֵינּוּ חִפְרָה בִּיד בְּכָלִי בְּרֹזֶל שְׁפִיו רַחֲב, כַּעֵין חֲרִישָׁה שְׁחֹרְשִׁין בְּשׁוּוֹרִים.

הַמִּקְשָׁאוֹת וְהַמִּדְלָעוֹת, שֶׁהִפִּירוֹת יֵשֶׁנּוּ בְּשָׂדֵה, וְנִמְצָא מִזְבֵּל וּמַעֲדָר לְצוּרֵךְ פִּירוֹת שְׁשִׁית.

וּבֵית הַשְּׁלָחִין, שֶׁהִיא שָׂדֵה שֶׁמִּשְׁקִין אוֹתָהּ תְּמִיד בִּיד וְנוֹתֶנֶת יֶרֶק כָּל הַשָּׁנָה, וְכִיּוֹן שֶׁהוּא לְצוּרֵךְ פִּירוֹת שְׁשִׁית מִתֵּר לְזַבֵּל וְלַעֲדוֹר וּלְחָרוֹשׁ.

וּמִזְבִּלִין, צ"ל "וּמִיבִלִין", וְהֵינּוּ לְחִתּוֹךְ הַיִּבֵּלֶת מֵהָאֵילָן שֶׁמִּכַּחֲשַׁת הָאֵילָן, וִישׁ עוֹד פִּירוֹשִׁים.

וּמִפְרָקִין, מִסִּירִין הָעֵלִין מִן הָאֵילָן לְהַקֵּל מִן הָאֵילָן, וִישׁ בִּזָּה עוֹד שֶׁבַע פִּירוֹשִׁים עִי' בְּדֶרֶךְ אֻמוֹנָה בַּפְּנִים.

וּמֵאֲבָקִין וּמֵעֲשָׂנִין וּמִקְרָסִמִּין וּמִזְרָדִין וּמִפְּסָלִין וּמִזֶּהֱמִין אֶת
הַנְּטִיעוֹת וְכוּרְכִין וְקוֹטְמִין אוֹתָן. וְעוֹשִׂין לָהֶם בָּתִּים וּמִשְׁקִין
אוֹתָם. וְסָכִין אֶת הַפְּגִין. וּמִנְקְבִין אוֹתָן. כָּל עֲבֹדוֹת אֱלֹהֵי מִתְרֹת
בְּעֶרֶב שְׁבִיעִית עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית וְאַפְלוּ בְּזֶמֶן
הַמְקָדָשׁ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

וּמֵאֲבָקִין, דֵּהִינּוּ הַשְּׂרָשִׁים הַמְּגוּלִין שֶׁנִּתְּגְלוּ בַּחֲרוֹף מִכֶּסֶּין אוֹתָן בֶּאֱבֶק.	נִקְטָה. וְכוּרְכִין, הֵינּוּ שֶׁמִּקְבֵּץ הָעֲנָפִים וְקוֹשְׂרָן כְּדֵי שִׁיעֲלָה לַמַּעֲלָה בְּמִישׁוֹר וְלֹא יִטּוּ אֶת הָאֵילָן וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.
וּמֵעֲשָׂנִין, עוֹשִׂין עֵשֶׂן תַּחְתּוֹ כְּדֵי שֶׁתִּמּוֹת הַתּוֹלַעַת אוֹ תַּפּוּל.	וּקוֹטְמִין אוֹתָן, שְׂכוּרַת קִצְתָּן כְּשִׁיצֵטְרֵךְ לִזְהָה, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.
וּמִקְרָסִמִּין, שְׂכוּרַת הַשִּׁיבּוּלַת בִּיד וּמִנִּיחַ הַתֵּבָן, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.	וְעוֹשִׂין לָהֶם בָּתִּים, עוֹשִׂים לָהֶם צֶל לַהֲסֵךְ מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁלֹּא יִזְיָקוּם, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.
וּמִזְרָדִין, שְׂכוּרַת הָעֲנָפִים הַמִּתְּפַשְׁטִין מֵהָאֵילָן, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.	וּמִשְׁקִין אוֹתָן, אֵף עַל הָעֵיקָר, וְהָיָה כָּל הָאֵילָנוֹת.
וּמִפְּסָלִין, שְׁחוּתָךְ הָעֲנָפִים שִׁיבְשׁוּ שֶׁהֵן הַפְּסוּלָת, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים.	וְסָכִין אֶת הַפְּגִין, פְּגִי תֵּאֲנִים הַדֶּרֶךְ לְמוֹשָׁחַן בְּשֶׁמֶן כְּדֵי שִׁמְהָרוּ לְהַתְּבַשֵּׁל, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.
וּמִנְקְבִין אוֹתָן, עוֹשִׂין בְּתֵאֲנִים נִקְבִים כְּדֵי שִׁיכְנִסוּ בָּהֶם הַגֶּשֶׁמִּים וְיִתְּבַשְׁלוּ מִהֲרָה, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.	וּמִנְקְבִין אוֹתָן, עוֹשִׂין בְּתֵאֲנִים נִקְבִים כְּדֵי שִׁיכְנִסוּ בָּהֶם הַגֶּשֶׁמִּים וְיִתְּבַשְׁלוּ מִהֲרָה, וְיִשׁ עוֹד פִּירוּשִׁים בִּזְהָה.
אֶת הַנְּטִיעוֹת, לֹא דוּקָא נְטִיעוֹת דֵּה"ה גְּדוּלָּה, אֲלֹא אוֹרְחָא דְּמִילְתָּא	

י פני ערב שביעית שנכנסו לשביעית ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית, לא סבין ולא מנקבין. ובזמן המקדש אין בונין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים. מפני שהוא מתקנן לשביעית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

גומות מלאות מים מפני הגשמים, וקאמר שאין בונין מעלות ע"פ הגאיות שנתמלאו מים בימות הגשמים, ורוצה לעשות מדרגות לרדת ולעלות לשאוב מים להשקות השדה שלא יחליקו בירידתן, שנראה כמתקן להשקות מהן שדותיו ואסור משום תוספת שביעית.

מפני שהוא מתקנן לשביעית, אבל בונה הוא מדרגות בשביעית משפסקו הגשמים מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית.

ה"י

פגי ערב שביעית, דינים אלו הוא אף בזמן הזה שאין נוהג תוספת שביעית.

שיצאו למוצאי שביעית, צריך לקרוא שיצאו בצירי תחת היו"ד, והכוונה שסך בשביעית.

ובזמן המקדש, אבל בזה"ז שאין תוספת שביעית, מותר לבנות מדרגות אף בשביעית עצמה קודם שפסקו הגשמים.

מדרגות ע"פ הגאיות, גאיות הם

כ"ד תשרי

ד' אדר א'

י"ד סיון

יא אף בזמן הזה אין נוטעין אילנות ואין מרכיבין ואין מבריכין ערב שביעית, אלא פדי שתקלמ הנטיעה ותשהה אחר הקליטה שלשים יום קדם ראש השנה של שביעית. וסתם קליטה שתי שבתות. ודבר זה אסור לעולם מפני מראית העין, שפא יאמר הרואה בשביעית נטעו. נמצאת אומר שהנוטע או המכריח או המרכיב ערב שביעית קדם ראש השנה כמ"ד יום

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

אף בזה"ז, בהלכה זו אסר מדרבנן לנטוע שלשים יום קודם שנת השביעית משום שהרואה יאמר בשביעית נטעו, והאיסור הוא לי יום מאחרי שנקלט באדמה, וסתם קליטה הוא י"ד יום וא"כ אסור לנטוע מ"ד יום קודם ר"ה של שביעית.

אין נוטעין אילנות, אבל אילן סרק נוטעין בזה"ז שאין נוהג תוס' שביעית, וכן לזרוע מותר.

ואין מרכיבין, שנותן ענף מאילן זה ע"ג אילן אחר ומתאחין, ומיירי שמרכיב ילדה בילדה והראשונה

היתה לסייג (שאין עליה ערלה), והשניה למאכל, והראשונה נטעה פחות מ"ד יום לפני ר"ה.

ואין מבריכין, כגון ענף של גפן שהוא רך ומכניסין קצהו בארץ ויוצא במקום אחר גפן אחר, ומיירי שנטע הראשון לסייג בתוך מ"ד יום לשביעית ובא להבריך השני למאכל, דאם הראשון נטע קודם מ"ד יום מותר, דהא מונין שני ערלה מנטיעה הראשונה.

ודבר זה אסור לעולם, אף בזה"ז שאין איסור תוס' שביעית.

במ"ד יום, היינו י"ד יום של

יָקִים. פְּחוֹת מִבֶּן יַעֲקֹב. וְאִם לֹא עָקַר, הַפְּרוֹת מִתָּרִין. וְאִם מֵת
קֹדֶם שֶׁיַּעֲקֹר, מְחַיֵּבִין אֶת הַיּוֹרֵשׁ לַעֲקֹר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

מחייבין את היורש לעקור,	קליטה ולי יום שיחשב שנה.
ואע"ג דלעיל פ"א הי"ג גבי חורש	יקיים, וה"ה שמותר לכתחלה
בשביעית לא קנסו בנו אחריו,	ליטע אז.
שאני הכא דאיכא טעמא דמונין	יעקור, בין בשוגג בין במזיד.
ישראל לשביעית דשייך גם גבי	מותרין, כדינן אם ערלה ערלה
בנו.	אם רבעי רבעי.
היורש, בין בנו בין יורש אחר.	

כ"ה תשרי

ה' אדר א'

ט"ו סיון

פרק רביעי

א כל שתוציא הארץ בשנה שביעית. בין מן הזרע שנפל בה מקדם שביעית. בין מן העקרים שנקצרו מקדם וחזרו ועשו ושניהם נקראו ספית. בין מן העשבים והירקות שעלו מאליהן ואין להן זרע. הכל מתר לאכלו מן התורה שנאמר (ויקרא כה-ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה. ואפלו שדה שנטיבה בשביעית וצמחה, פרותיה מתרין באכילה. וזה שנאמר (ויקרא

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

לאכול.

כל שתוציא הארץ כו', בפרק זה איירי בדיני ספיחין, וג' מיני ספיחין הן, א' מהזרע שנפל בה קודם שביעית וצמח בשביעית, ב' מהעיקרים שנקצרו מקודם ונשאר שרשיהם בארץ וחזרו וגדלו בשביעית, ושני אלו נקראו ספית, ויש עוד שלישי שלא נקרא ספית והוא מהעשבים והירקות שעלו מאליהן ואין להם זרע, וזה אין נקרא ספית אבל דינו כספיחין לכל דבר, וכל אלו מותרים באכילה מדאורייתא ורבנן אסרום

שנפל בה קודם שביעית, ולא נתכוין לזורעו רק נפל ממנו בלי כוונה, או שזרע במקום אחר והרוח הביאו לכאן.

שנקצרו מקודם, ונשארו שרשיהם בארץ.

שנאמר והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, דמשמע שכל מה שגדל בשביעית מותר באכילה מה"ת.

שנטיבה, פ"י שנחרשה היטב.

וצמחה, מאליה.

וזה שנאמר, כלומר, והא דכתיב

כה-ה) 'את ספית קצירך לא תקצור' שלא יקצר בדרך שקוצר בכל שנה. ואם קצר בדרך הקוצרין לוקה. כגון שקצר כל השדה והעמיד פרי ודש בבקר. או שקצר לעבודת הארץ כמו שבארנו. אלא קוצר מעט מעט וחובט ואוכל:

ב ומדברי סופרים שיהיו כל הספחים אסורין באכילה. ולמה

..... ❁ שיח אמונה ❁

שנה), וגם שדש בבקר ולא שיחבוט מעט מעט, אבל אם קצר מעט אפשר שאין איסור בהעמדת כרי ודישה בבקר.

או שקצר לעבודת הארץ, דעת הרמב"ם דלאו זה כולל ב' דברים א' שלא יקצור לעבודת הארץ, דהיינו שע"י הקצירה ישבית הקרקע ע"ז, ב' שלא יקצור כדרך הקוצרים.

כמו שבארנו, לעיל בפ"א ה"א ב'.

ה"ב

שיהיו כל הספחים אסורין באכילה, ואפי' במאכל בהמה יש איסור ספיתין.

כל הספיתין אסורין, וכ"ש אם נזרע בשביעית באיסור.

אסורין באכילה, וגם המשקין

את ספית קצירך לא תקצור דמשמע דאסור להנות מפירות שביעית, אינו כן אלא הכוונה שלא יקצור כדרך שקוצר בכל שנה.

שלא יקצור כדרך כו', ודין זה הוא דוקא בפירות שצריך להפקירן, אבל פירות האילן שחנטו בששית מותר לקוטפן בשביעית בלי שום שינוי.

כדרך שקוצר, ודין זה הוא גם באילן, ולא דוקא בספית, כדלקמן הכ"ב.

כגון שקצר כל השדה והעמיד כרי ודש בבקר, דעת הרמב"ם דהלאו הוא דוקא בג' תנאים אלו, גם שקצר כל השדה כדרך כל השנים, וגם שאח"כ העמיד כרי (ובפירות שאסף אח"כ כדרך כל

נָזְרוּ עֲלֵיהֶם, מִפְּנֵי עֹבְרֵי עֲבָרָה. שְׁלֹא יֵלֶךְ וַיִּזְרַע תְּבוּאָה וְקִטְמָנוֹת וַיִּזְרְעוּנִי גִנָּה בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ בַּסֶּתֶר. וּכְשִׁי־צִמָּח יֹאכַל מֵהֶם וַיֹּאמֶר סְפִיחִים הֵן. לְפִיכָךְ אָסְרוּ כָּל הַסְּפִיחִים הַצּוֹמְחִים בַּשָּׁבִיעִית:

..... ❦ שיח אמונה ❦

היוצאין מהן אסורין. בפירות האילן לא שייך איסור
שלא ילך ויזרע תבואה, אבל ספיחין כדבסמוך ה"ג.

ג. הא למדת שאין אוכלין מפרות שביעית אלא פרות האילנות והעשבים שאין זורעין אותם רב האדם כגון הפיגם והירבוזין השומים וכל פיוצא בהן. אבל הירקות שדרך רב האדם לזרעם בגנות ומיני תבואה וקטניות, כל הצומח מהן אסור מדבריהם. והמלקטן מכין אותו מכת מרדות:

ד. ספיחים העולים בשדה בור

..... שיח אמונה

ה"ג

אלא פירות האילנות, שעליהן לא גזרו משום ספיחין כיון שאין דרך לנוטען אלא א' לכמה שנים לא גזרו.

והעשבים שאין זורעין אותן רוב האדם, דכיון שאין רוב בעלי הגנות מטפלין בזריעתן אלא מיעוטן לא גזרו, [ומ"מ יש עליהן קדו"ש לכל דבר וחייב להפקירן ואסור לשמרן בהתנהגות בעלות וכדין כל פירות שביעית ורק איסור ספיחין לא גזרו עליהן שטעם האיסור שמא יזרע ואלו אין דרך בנ"א לזרוען].

וכל כיוצא בהן, ומ"מ אם נשתנה

בדור מן הדורות ורוב בנ"א זורעין אותן, או המינים האסורין, משום ספיחין אם הוזל לרוב בנ"א ואין זורעין אותן, הולכין אחר שעתו.

ה"ד

ספיחים העולים כו', בהלכה זו מנה הרמב"ם ד' שדות שאין בהן איסור ספיחין, ומ"מ קדושת שביעית נוהג בהם.

העולים, דוקא אם עלו מאליהן לא גזרו בד' שדות, אבל אם עבר וזרע הגידולין אסורין משום ספיחין.

בשדה בור, שלא חרשוה, ואין הכוונה כל שדה שלא חרשוה,

ובשדה ניר ובשדה פָּרֶם ובשדה זֶרַע מִתְרִין בְּאֲכִילָהּ. וּמִפְּנֵי כֵּן
 לֹא גָזְרוּ עֲלֵיהֶם, לְפִי שֶׁאֵין אָדָם זֹרֵעַ מְקוֹמוֹת אֵלּוּ. שְׂדֵה בּוֹר אֵין
 אָדָם נִפְנֶה לְשָׂם. וּשְׂדֵה נִיר רוֹצֶה הוּא בְּתִקּוּנָהּ. וּשְׂדֵה פָּרֶם אֵינוֹ
 אוֹסֵר כְּרָמוֹ. וּשְׂדֵה זֶרַע הַסְּפִיחִין מִפְּסִידִין אוֹתָהּ. וְכֵן הַתֵּבֶן שֶׁל
 שְׂבִיעִית מִתֵּר בְּכָל מְקוֹם וְלֹא גָזְרוּ עָלָיו:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ובשלישית מניחה בורה לגמרי
 כדי שתוסיף לתת כחה, וספיחין
 שעולין בשדה בשעה שהיא ניר
 הם מקלקלים את הניר.

רוצה הוא בתיקונה, ועשבים אלו
 מקלקלים את הניר.

אינו אוסר כרמו, שיהא כלאי
 הכרם, ולא יבוא לזרוע.

התבן של שביעית מותר, והטעם
 כיון שהזרע אסור לא ילך לזרוע
 בשביל התבן.

מותר בכל מקום, אפי' במקום
 שהתבואה אסורה.

אלא דוקא שדה שאינה נזרעת
 כלל מפני תנאים קשים שיש בה,
 כגון שהיא במקום שאין פירותי'
 משתמרים או שיש טורח מרובה
 בעבודתה או שהיא רחוקה
 מהישוב, אבל ספיחין שהם בשדה
 הפקר אינן בכלל שדה בור כיון
 שהיא טובה לזריעה ועומדת
 לזריעה.

ובשדה ניר, שדרך השדות
 שבשנה ראשונה חורש וזורע
 בחורף ואוכל בקיץ, ובשנה שניה
 נרה בחורף שתנוח וזורעה בקיץ,

ח ספיחין של שביעית שיצאו למוצאי שביעית אסורין באכילה ואין תולשין אותן ביד אלא חורש בדרך. ובהמה רועה בדרך: ו ועד מתי אסורין ספיחי שביעית במוצאי שביעית, מראש

..... ❁ שיח אמונה ❁

דאילו גבי איסור ספיחין הוא אפי' לבהמה ואסור להעמיד בהמתו ע"ג ספיחין בשביעית, אבל בספיחין שיצאו למו"ש שכל האיסור הוא שמא יבואו להתיר אותן שגלקטו בשביעית, לא שייך לגזור אלא בתלוש, אבל רעיית בהמה במחובר מותר.

ה"ו

ועד מתי אסורין ספיחי שביעית במו"ש, זה המשך להלכה הקודמת דאיירי בירק שגדל בשביעית וקצרו אותו בשמינית, דאמר' דאף דמעיקר הדין אין עליו קדו"ש וכ"ש איסור ספיחין דהא בירק אזלי בתר לקיטה, מ"מ חז"ל גזרו בזה איסור ספיחין, וע"ז כתב כאן הרמב"ם שרק עד חנוכה של שמינית חז"ל אסרו ירקות אלו, אבל אחרי חנוכה שיערו

ה"ה

ספיחין של שביעית שיצאו למו"ש אסורין באכילה, הכא מיירי בירק דאזלינן ביה בתר לקיטה ואם גלקט לאחר שביעית אין ע"ז קדו"ש ואיסור ספיחין, וקאמר הכא דחכמים גזרו בירק של שביעית שגלקט בשמינית ואסרו באכילה גזרה שמא ילקוט בשביעית ויטמין לשמינית.

ואין תולשין אותן ביד, כלומר אותן ספיחין של שביעית שיצאו למו"ש אין דינן כדין ספיחין של שביעית, דבספיחין של שביעית מצוה לעוקרן כדלקמן הי"ח, והכא אין תולשן ביד, שלא יבא לאוכלן, או שלא יחשדוהו שתולש לאכלן, אלא חורש כדרכו.

ובהמה רועה כדרכה, כלומר

השנה ועד חנוכה, ומחנכה ואילך הן מתרין. והזורע ספיחי
שביעית אחר שביעית, הגדולין מתרין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>ומחנכה ואילך, היינו מתחילת חנוכה. והזורע ספיחי שביעית, זה קאי על ספיחין רגילין דהיינו שלקטו אותן בשביעית. ספיחי שביעית, אבל לכתחלה אסור לזרוע ספיחין. אחר שביעית, כלומר אע"פ שספיחי שביעית אסורים לעולם, מ"מ אם זרען לא גזרו על גידוליהן ומותרין.</p>	<p>חז"ל שכבר הוסח דעתם של האנשים משביעית ואין לחוש שיתירו הנלקטים בשביעית ומותר כבר לאכול את הירקות שנלקטו אחרי ר"ה, [וירקות שנלקטו בשביעית עצמה, ודאי אסורים באכילה לעולם אף אחרי חנוכה של שמינית, ואחר חנוכה של שמינית מותר ליקח ירק מע"ה משום דתלינן שנלקט אחרי ר"ה].</p>
--	--

ז בצלים שיצאו משביעית למוצאי שביעית, אם עשו פיוצא
בהן מתרין, ואם לאו אסורין. וכן שאר הפרות אין לוקחים
אותם במוצאי שביעית אלא משיעשו פיוצא בהן מפרות מוצאי
שביעית. עשה הבכיר התר האפיל,

..... ❁ שיח אמונה ❁

אם עשו כיו"ב מותרין, וא"צ
שיהא רוב מהחדשים.

וכן שאר הפירות, היינו פירות
של ירק דאזלי בהו בתר לקיטה,
שידוע שנכנסו משביעית
לשמינית וקצרום בשמינית.

עשה הבכיר, במקום שמיהר
לבכר וליגדל במוצאי שביעית
בשאר מקומות, הותר גם אם הוא
ליקט מהאפיל דהיינו שמתאחר
והוא עוד משל שביעית, דכיון
שכבר מצוי מין זה ואין הדבר
ניכר שמשתמשין בפירות
שביעית לא גזרו, ועוד דאין דרך
להטמין משנה שעברה על זמן
שיש כבר החדש.

ה"ז

בצלים שיצאו, גם הלכה זו איירי
כבהלכה ה' ו', דגבי ירקות מעיקר
הדין אזלי בתר לקיטה ואם
נלקטו בשמינית אין איסור
ספיחין, ומ"מ אמרי' דחז"ל גזרו
עד חנוכה של שמינית שחששו
שמה ילקוט בשביעית, וקאמר
הכא דגבי בצלים אם לקטן
בשמינית בזמן כזה שכבר הספיק
לגדול בצלים שנטעום בשמינית,
מותרים גם הבצלים שנטעום
בשביעית ולקטום בשמינית.

שיצאו משביעית למו"ש, כלומר
שגדלו בשביעית וקצרום
בשמינית, [לבצל יש דין ירק
דאזלי ביה בתר לקיטה].

וּמוֹתֵר לִקַּח יֶרֶק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד:

ח מַאֲיֵמְתִי מוֹתֵר אָדָם לִקַּח לֹף בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, מְשִׁירְבָה
הַחֲדָשׁ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ג"ז מיירי בלוף שגדל בשביעית
ולקטוהו בשמינית, ודין הלוף הוא
ממש כדין כל הירקות שאם עשה
כיו"ב מותר, ומה שפרט הרמב"ם
לוף, משום דבגמ' איכא מ"ד דס"ל
דלוף מותר מיד, קמ"ל הרמב"ם
דדין לוף כדין כל הירקות שיצאו
משביעית למוצ"ש.

משירבה החדש, ר"ל שיהיה כבר
מצוי חדש.

ומותר ליקח ירק במוצ"ש מיד,
פירוש סוג ירק שאפשר לתלות
שהביאוהו מחו"ל [מהזמן שרבי
התיר ליקח ירק מחו"ל, דבתחלה
היו אוסרין להביא ירק מחו"ל
גזרה שמא יביא איתו גוש מעפר
חו"ל שמטמא, ובא רבי והתיר],
וקאמר הרמב"ם שאם אפשר
לתלות שירק זה הובא מחו"ל,
מותר מיד במוצ"ש, [אבל בידוע
שהן משל א"י אסורין].

ה"ח

מאימתי מותר אדם ליקח לוף,

ט בְּאַחַד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְשִׁמְטִין וּלְיִזְבָּלוֹת. פְּרוֹת שְׁשִׁית שְׁנֵינְסוֹ לְשִׁבְעִיעִית, אִם הָיוּ תְּבוּאָה אוֹ קִטְנִיּוֹת אוֹ פְּרוֹת הָאֵילָן וְהִגִּיעוּ לְעֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הָרִי אֵלּוֹ מִתְּרִין. וְאִם עַל פִּי שְׂאוּסָף אוֹתָם בְּשִׁבְעִיעִית הָרִי הֵן בְּפְרוֹת שְׁשִׁית לְכָל דָּבָר.

..... ❁ שיח אמונה ❁

באילנות הוא עונת המעשרות שלהן והוא הבאת שליש, וכן בתבואה וקטניות הבאת שליש הוא עונת המעשרות שלהן.

קודם ר"ה, היינו א' בתשרי גם באילנות, ואע"ג דלענין מעשר הולכין באילנות אחר ט"ו בשבט, לענין שביעית זמנו א' בתשרי.

ואע"פ שאוסף אותם בשביעית, ונגמרו בשביעית.

הרי הן כפירות ששית לכל דבר, ומותר לקוטפן בשביעית בלי שום שינוי, שאין דין לא תקצור כדרך הקוצרין אלא בפירות שנתחייב להפקירן.

ה"ט

באחד בתשרי, היינו בתחילת הלילה של א' בתשרי.

וליוזבלות, ואע"ג דבקרא גבי יובל כתיב ביום הכפורים תעבירו שופר וגו', מ"מ מר"ה כבר לא היו עבדים משתעבדין לאדוניהם.

פירות ששית, פי' ולכן פירות וכו'.

תבואה, הוא חמשת מיני דגן.

קטניות, כל דבר שהורע עצמו נאכל וזורק העלין והקלחים, או שהירק והורע נאכל, הוא בכלל קטניות.

והגיעו לעונת המעשרות, חנטה

וְאִם לֹא בָּאוּ לְעֹנֶת הַמַּעֲשִׂוֹת אֲלָא אַחֲרַיִם הַשָּׁנָה הָרִי הֵן
בְּפִירוֹת שְׂבִיעִית:

י הַתְּבוּאָה וְהַקִּטְנִיּוֹת אֲסוּרִין בְּאֲכִילָה מִשּׁוּם סְפִיחִים. וּפִירוֹת
הָאֵילָן אוֹכְלִין אוֹתָן בְּקִדְשֵׁת שְׂבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הרי הן כפירות שביעית,	לגבי מה חשיב כפירות שביעית,
וכדמפרש ואזיל, [כי הלכה י'	שאסורים באכילה וכו'.
בטעות נחלקה להלכה נפרדת	משום ספיחין, וגם יש בהן
מהלכה ט'].	קדושת שביעית.

ה"י

התבואה והקטנית כו', הוא	ופירות האילן, שאין בהן איסור
המשך להלכה הקודמת, כלומר	ספיחין עכ"פ יש בהן קדושת
	שביעית.

יא הארז והדוחן והפרגים והשמשמין ופול המצרי שזרעו לזרע, הולכין בהן אחר גמר פרי. אם נגמר פרים קדם ראש השנה הרי אלו מותרין בשביעית כפרות ששית. ואם נגמרו אחר ראש השנה אף על פי שהשרישו קדם ראש השנה, הרי אלו אסורים משום ספיחים:

..... ❁ שיח אמונה ❁

שזרעו לזרע, אפול המצרי קאי,
שזרעו מתחילה לזרע דהיינו
לאכול את הפול עצמו, ואם זרעו
לירק יבואר בסמוך בהי"ד.

אחר גמר פרי, דהיינו שנתבשלו
כל צרכן ואין משביחין יותר
בקרקע ואע"פ שלא נלקטו אז.
וכ"ז הוא בד' המינים הראשונים,
אבל פול המצרי שזרעו לזרע, גמר
פרי ידיה הוא בהבאת שליש.

מותרין בשביעית כפירות
ששית, ואין בהן לא משום ספיחין
ולא קדו"ש.

אע"פ שהשרישו, כתב כן לאפוקי
ממ"ד בגמ' דאזלינן בתר השרשה.

הי"א

הארז והדוחן וכו' אחר גמר
פרי, ד' המינים הראשונים הללו
נשתנו משאר מיני קטניות
שהולכין בהן אחר הבאת שליש,
והכא במינים אלו אינן מביאין
שליש בב"א כי באותה שדה יש
ערוגה שמקדמת ויש ערוגה
שמאחרת הכל לפי שומן המקום
וא"א בהן לילך אחר הבאת שליש,
לכך הוקבע בהן זמן אחר דהיינו
גמר פרי.

ופול המצרי, הוא מין פול שדרכו
ליגדל הרבה במצרים, ויש
שזורעין אותו לזרע ויש שזורעין
אותו לאכול הירק שבו.

יב הִירָק בְּשַׁעַת לְקִיטָּתוֹ. וְהֶאֱתָרוֹג אֶפְלוּ הָיָה כְּפֹל קֶדֶם רֹאשׁ
הַשָּׁנָה וְנִעְשָׂה כְּכֶכֶר בְּשִׁבְיעִית, חֵיב בְּמַעֲשָׂרוֹת כְּפָרוֹת שְׁשִׁית.
וְאֶפְלוּ הָיָה כְּכֶכֶר בְּשִׁבְיעִית, הוֹאִיל וְנִלְקַט בְּשִׁבְיעִית הָרִי הוּא
כְּפָרוֹת שְׁבִיעִית. וּמִתְעַשֵּׂר כְּפָרוֹת שְׁשִׁית לְהַחֲמִיר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

הירק, ירק נקרא כל שהעלין
וקלחין שלו נאכלין ולא הזרע
ובזה אזלי' בתר לקיטה והטעם
משום דבאילנות החנטה גורמת
להן ליגדל, אבל ירק כל זמן
שמוסיפין בו מים הוא גדל והולך
ולכן עיקרו הלקיטה.

בשעת לקיטתו, דעת הרמב"ם
שלקיטה הוא כפשוטו שלוקטים,
ולא שנגמר הפרי עד שאינו צריך
לקרקע, דזה לא חשיב עדיין
לקיטה.

והאתרוג וכו', כלומר גבי אתרוג
מספקא לן אם הוא אילן ואזלינן
בתר חנטה או אם הוא כירק
ואזלינן בתר לקיטה, ולכן אתרוג
שגדל בששית ולקטוהו בשביעית
חייב במעשרות כדין הגדל

בששית, (דהא שביעית פטור
ממעשרות), דהא החנטה היתה
בששית, ולחומרא לגבי שביעית
מחמירים ואזלינן גם בתר לקיטה
כירק ויש ע"ז קדושת שביעית,
[ומ"מ מעיקר הדין אתרוג הוא
כאילן ואזלינן ביה בתר חנטה,
ולכן אתרוג שחנט בשביעית
ולקטוהו בשמינית, דינו לגמרי
כאתרוג של שביעית ופטור לגמרי
ממעשרות].

אפי' היה כפול, ואפי' פחות מזה,
ושיעורו משיתעגל.

ונעשה ככר בשביעית, גדולה
ככר לחם, ואע"פ שרוב גידולה
בשביעית.

ואפי' היה ככר בששית, ר"ל
ומ"מ לענין שביעית החמירו
שאפי' גדל בששית ככר וכו'.

יג וכן פירות שביעית שיצאו למוצאי שביעית, בתבואה וקטניות ואילנות הולכין אחר עונת המעשרות. והפריגין והשומשמים והארז והדחן ופול המצרי שזרעו לזרע אחר גמר הפרי. והירק אחר לקיטתו:

יד פול המצרי שזרעו לזרע בששית

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ג

וכן פירות שביעית שיצאו למו"ש, כלומר אם חנט בשביעית דין אתרוג שוה לשאר אילנות, דאם חנטו בשביעית דינו לגמרי כפירות שביעית, וכן בתבואה וקטניות דדינן לענין עונת המעשרות הבאת שליש, והביאו שליש בשביעית ויצאו למו"ש, דינן לגמרי כפירות שביעית.

בתבואה וקטניות, עונת המעשרות שלהן הבאת שליש. ואילנות, עונת המעשרות שלהן חנטה, והוא הבאת שליש.

והפריגין והשומשמים וכו', עונת המעשרות שלהן גמר פרי, דהיינו שנתבשלו כל צרכן ואין משביחין

יותר בקרקע.

ופול המצרי, עונת המעשרות שלו הוא הבאת שליש.

שזרעו לזרע, אבל אם זרעו לירק יתבאר בהט"ו.

והירק אחר לקיטתו, ומ"מ פטור ממעשר כיון שהיה שעה אחת הפקר בשביעית.

הי"ד

פול המצרי, כבר נתבאר בהי"א דפול המצרי שזרעו לזרע הולכין בו אחר גמר פרי ולא בתר הבאת שליש, וכאן בא הרמב"ם לבאר מה דין הירק שבו, וגם מה הדין אם זרעו לירק.

שזרעו לזרע, היינו לאכול את

וּנְגַמְר פְּרִיז קָדָם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית. בֵּין יָרֵק שָׁלוֹ בֵּין זֶרַע
שָׁלוֹ מֹתֵר בְּשְׁבִיעִית. וְאִם זֶרַע לִירֵק וְנִכְנָסָה עָלָיו שְׁבִיעִית, בֵּין
יָרֵקוּ בֵּין זֶרַעוּ אָסוּר בְּסִפְיָחֵי שְׁבִיעִית. וְכֵן אִם זֶרַעוּ לְזֶרַע וּלְיָרֵק,
אָסוּר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הזרעים, וכל שדעתו על הזרעים ולא על הירק מקרי לזרע.	כיון שחשב לזרע, ואין בו לא משום קדושת שביעית ולא משום ספיחין.
ונגמר פריו, היינו הבאת שליש.	אסור כספיחי שביעית, שהזרע נגרר אחר הירק דאזלינן ביה בתר לקיטה.
מותר בשביעית, דאזלינן אחר גמר פרי, והירק נגרר אחר הזרע	

טו עבר וזרעו בשביעית ויצא לשמינית, אם זרעו לזרע בין זרעו בין ירקו אסור במוצאי שביעית בשאר הפסחים. ואם זרעו לירק הואיל ונלקט בשמינית, בין ירקו בין זרעו מתר. זרעו לזרע ולירק, זרעו אסור משום ספחים וירקו מתר:

טז בנות שוח הואיל והן נגמרות לאחר שלש שנים, אם באו

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו

עבר וזרעו בשביעית, קאי אפול המצרי.

וזרעו בשביעית, ואע"ג דקיי"ל דהנוטע בשביעית יעקור, מ"מ בדיעבד אם לא עקר וצמח הפירות מותרים כדלעיל פ"ג הי"א, ולכן מבאר הרמב"ם כאן מה דין הפול שנזרע במזיד בשביעית.

בשביעית, או שצמחו מאליהן.

כשאר הספיחין, דאוליגן בתר הבאת שליש.

בין ירקו בין זרעו מותר, ואין בו לא משום ספיחין ולא משום קדו"ש, [ומ"מ אסור מדרבנן עד

שיעשה כיוצ"ב וכדלעיל ה"ו ז'].

וירקו מותר, ולא דמי לדלעיל הי"ד גבי זרע לירק בששית ונכנס לשביעית דבין זרעו בין ירקו אסור, דהירק יותר עיקר מהזרע, ולכן לעיל הירק גורר גם את הזרע, אבל כאן אין הזרע יכול לגרור את הירק אחריו הואיל וכיוון לשניהם.

הט"ז

בנות שוח, הוא מין תאנים לבנים, ודינם כדין כל פירות האילן דאזלי בהו בתר חנטה שזהו עונת מעשרות שלהן, ודרך בנות שוח שפרי שחנט בשנה זו נגמר בישולו אחר ג' שנים, וכל שנה ושנה הם חונטים פירות חדשים

לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂוֹת קֶדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁמִינִית הָרִי הֵן
נֶאֱכָלוֹת בַּשָּׁנָה שְׁנִיָּה מִן הַשְּׁבוּעַ בְּתוֹרַת שְׁבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

אלא שכל פרי שחנט בשנה זו	העץ פירות מכמה שנים ופעמים
נגמר בישולו אחר ג' שנים ולכן	שאינן ניכרין אלא בטעם, יש
שביעית שלהן בשנה שניה.	לתחוב בפירות שביעית קיסמין
קודם ר"ה של שמינית, ואם חנטו	וכדו' שידע איזה חנט בשביעית
קודם ר"ה של שביעית הרי הן	כדי שלא יתלוש פירות שביעית
כפירות ששית.	קודם זמן ונמצא מפסיד פירות
בתורת שביעית, ולפי שיש על	שביעית.

יז הַבְּצָלִים הַסְּרִיסִים וּפּוֹל הַמִּצְרִי שֶׁמָנַע מֵהֶם מִים שְׁלֹשִׁים יוֹם

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ז

הבצלים הסריסים ופול המצרי
וכו', בהלכה זו בא לומר דאע"ג
דבצלים הסריסים ופול המצרי
שזרעו לירק דינן כירק דאזלינן
בתר לקיטה ואם לקטן בשביעית
יש עליהן קדו"ש וספיחין, מ"מ יש
אפשרות לעקור אותן מדין ירק
לדין אילן ותבואה וקטנית
דאזלינן בתר הבאת שלישי, ואם
הביא שלישי קודם שביעית וגם
מנע מהן מים ל' יום קודם ר"ה
של שביעית דינן כפירות ששית,
כי דרכן של מינים אלו למנוע
מהן מים פרק א' לפני לקיטתן
שיתייבשו, כדי להקשותן לזרע
ולאכול אח"כ את הזרע, לפיכך
נתנו בהן חכמים חילוק זה, אבל
שאר ירק שדרכו ליגזז צריך
להשקותו תמיד, ואפי' אם ימנע
ממנו מים שלשים יום לפני ר"ה

בטלה דעתו, ואזלי' ביה בתר
לקיטה, [אא"כ הוקשו לזרע
כדבסמוך הי"ח].

הסריסים, הוא מין בצלים שאחר
שתולשין אותן אין מוציאין
פרחים מבפנים כמו שאר הבצלים
(ולכן נקראו סריסים), ובצלים
אלו צריכים להרבה משקה, ויש
מפרשים בצלים שמיצך זרען
קודם שהוקשו כדי להתגדל
ראשיהן.

ופול המצרי, שזרעו לירק דדינו
כירק דאזלי' בתר לקיטה, ואם
מנע ממנו מים הוי כזרעו לזרע
דאזלי' בתר הבאת שלישי.

שמנע מהן מים ל' יום קודם
ר"ה, של שביעית, כבר הוקשו
לזרע ויש להן דין קטניות
שהולכין בהן אחר הבאת שלישי,
[ואף אם יחזיר להן מים אחר ר"ה
כבר נתקשו ונעשו כזרעים].

קדם ראש השנה. וְשָׁל בַּעַל שְׁמֹנֶעַ מֵהֶם שְׁלֹשׁ עֹנֹת לִפְנֵי רֹאשׁ
הַשָּׁנָה, הָרִי אֵלֹו מִפְּרוֹת שְׁשִׁית. פְּחוֹת מִכֵּן, הָרִי הֵם בְּסִפְיָחִי
שְׁבִיעִית:

יח הדלועין שקימן לזרע, אם הקשו לפני ראש השנה ונפסלו
מלאכול אדם, מותר לקימן בשביעית שהן מפרות ששית. ואם

..... ❁ שיח אמונה ❁

ממאכל אדם וראוי רק לבהמה,
דינו כדין זרע ומיני קטניות דבהם
הולכין אחר הבאת שליש, ואף
שלקטוהו בשביעית דינו כששית
לכל דבר.

הדלועין, ה"ה שאר ירקות ונקט
דלועים שדרכן הי' לקיימן
לזרעים.

הוקשו, וסימן לידע אם הוקשו אם
לא, עוקצו במחט, אם מתאחה
הנקב ונסתם, עדיין הוא לח
ואסור, ואם אין הנקב נסתם,
הדבר מוכיח שכבר הוקשו
ומותר.

ונפסלו מלאכול לאדם, אבל
ראוים למאכל בהמה, [ולכן עדיין
שייך בהו איסור ספיחין].

מותר לקיימן בשביעית, כלומר
דהא קיי"ל דספיחי שביעית חייב

קודם ר"ה, ודוקא קודם ר"ה, אבל
אחר ר"ה אם ימנע מהן מים ל' יום
אף שהביאו שליש קודם ר"ה הרי
חלה עליו קדו"ש ותו לא פקע.

ושל בעל, היינו סתם בצלים שדי
להם במי גשמים ומ"מ הדרך
להשקותן כדי שיצמחו מהר.

ג' עונות, היינו הזמנים שרגילין
להשקותן.

הרי אלו מפירות ששית, בין
לענין ספיחין בין לענין קדו"ש,
דאזלי בתר הבאת שליש של
ששית.

הי"ח

הדלועין שקיימן לזרע, בהלכה זו
בא לומר דאף דקיי"ל דבירקות
אזלי בתר לקיטה ואם ירק הביא
שליש בששית ולקטוהו בשביעית
יש לו קדו"ש, מ"מ אם הירק
נתקשה בארץ בששית עד שנפסל

לאו, אסורין בספיחי שביעית. וכן הירקות כלן שהקשו לפני ראש השנה, מתר לקימן בשביעית, ואם היו רבים אסור לקימן משום ספיחים. אין מחיבין אותו לשרש את הלוחף אלא מניחו בארץ כמות שהוא. אם צמח למוצאי שביעית מתר. ואין מחיבין אותו לשרש את הקנדם אלא גוזז בעליו, ואם צמח למוצאי שביעית מתר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לעוקרן ולשרש אחריהן ואסור לקיימן ולהניחן, אבל כאן דינן כששית ומותר לקיימן בארץ. ולא צ"צ לעוקרן.

ואם היו רכין אסור לקיימן משום ספיחין, פירוש אסורין מדין ספיחין וממילא אסור לקיימן.

אין מחיבין אותו לשרש את הלוחף, כאן בא לומר דאף דקיי"ל דספיחין שגדלים בשביעית אסור להניחן בקרקע וחייב לעוקרן

אלא גוזז בעלים, העלים שצמחו בשביעית גוזזן ומאבדן כדין הירקות הלחים, והשורש יכול להשאיר בארץ.

יט לוף של ערב שביעית וכן בצלים של ערב שביעית הקיצונים ופואה שנגמרו לפני שביעית, מתר לעקרן בשביעית בקרדמות של מתכת. ואין בזה משום עבודת הארץ:

כ הבצלים שירדו עליהם גשמים בשביעית וצמחו, כל זמן שהעלין שלהן ירקין הרי אלו מתרין.

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ט

לוף של ערב שביעית, בהלכה זו בא לומר, אע"ג דאמרי' בהלכה הקודמת דרק אם הירקות הוקשו לפני ר"ה של שביעית אין בהן משום ספיחין, במינים האלו לוף ובצלים הקיצונים ופואה שהדרך בהם שאע"פ שנגמרו לגמרי ואין מוסיפין כבר כלום מ"מ לא נתייבשו אלא עדיין לחים הן, בהם א"צ שהוקשו אלא כיון שנגמרו בששית כבר אין בהן קדו"ש.

הקיצונים, שגדלים בקיץ ולכן הם יבשים מאד ונגמרו לגמרי.

בקרדומות של מתכות, כלומר בלי שום שינוי.

משום עבודת הארץ, שנראה

כחופר בקרקע לצורך זריעה.

ה"כ

הבצלים, מיירי בבצלים שגדלו בששית ועקרן ועתה בשביעית ירדו עליהן גשמים בעודן תלושים וצמחו שכן דרך הבצלים.

כל זמן שהעלים שלהן ירוקין, הקליפה העליונה של הבצל שהיא אדומה קצת, כשהן נגמרים קורא אותן עליון, ודרך העליון האדומים האלו הוא שאם הבצל גודל טוב באדמה ונגמרו העלים נעשים בצבע אדום, וכאן קורא אותן שחורים, ואם הוריקו פניהם והכסיפו נראין ככמושין.

הרי אלו מותרין, שכיון שהן

וְאִם הִשְׁחִירוּ הָרִי הֵן כְּנִטּוּעִין בְּאֶרֶץ וְאוֹתָן הָעֲלִין אֲסוּרִין מִשּׁוּם
סְפִיחִין. וְכֵן כָּד וְכֵן כָּד הַבְּצִלִּים עֲצָמָן בְּהִתְרֵן עוֹמְדִין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>הבצלים עצמן בהיתרן עומדין, אין הכוונה שמותר לאכלן, דהא בבצל עצמו ג"כ יש תוספת ומעורב בו איסור והיתר, רק הנפקא מינה שאינו תופס דמיו אלא כנגד התוספת ולא כנגד העיקר.</p>	<p>ירוקים, אי"ז מחמת יניקת הקרקע נתגדלו אלא מהבצל בעצמו גדל, ואי"ז נקרא גידולי שביעית. ואם השחירו, דהיינו שנוטין קצת לשחרות זה מוכיח שגידולן יפה ומקרקע שביעית נתגדלו, וגידולי שביעית אסורין.</p>
---	--

כא בָּצַל שְׁעָקְרוּ בְּשִׁבְעִית וְנָטְעוּ בְּשִׁמְיִנִית וְרָבוּ גִידוּלָיו עַל עֲקָרוֹ, הָעֵלּוּ גִידוּלָיו אֶת עֲקָרוֹ וְהִתֵּר הַכֹּל, הוֹאִיל וּשְׁבִיעִית אֲסוּרָה עַל יְדֵי קֶרֶקַע כֹּךְ נְטִילָתָהּ עַל יְדֵי קֶרֶקַע:

כב הַפִּירוֹת שִׁיּוּצִיא הָאֵילָן בְּשִׁבְעִית, לֹא יֵאָסְפּוּ כְּדֶרֶךְ שְׁאוּסָף בְּכָל שָׁנָה,

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"א

בצל, דוקא בצל שהוא דבר שאין זרעו כלה לכן דוקא אם רבו גידוליו על עיקרו מותר, אבל דבר שזרעו כלה אפי' לא רבו גידוליו על עיקרו מותר, דכיון שזרעו כלה כבר נסרחה ונבאש קודם שיצאו הגידולים והותר הכל.

שעקרו בשביעית, שאם לא עקרו הרי הולכין אחר הלקיטה וכולו מותר.

העלו גידוליו את עיקרו, בין לענין איסור ספיחין ובין לענין קדושת שביעית וביעור.

הואיל ושביעית אסורה וכו', הרמב"ם בא לתרץ בזה למה גבי כלאים וגבי ערלה וגבי טבל קי"ל שאין גידולי היתר מעלין את

האיסור, ולכן תירץ דשאני שביעית כיון שכל איסורו ע"י קרקע דכתיב ושבתה הארץ לכן בטל נמי ע"י קרקע, משא"כ ערלה דחסרון זמן גרם לה, וכלאים דתערובות גרמה לה, וטבל מירוח גרם לה, לכן לא בטל.

נטילתה, צ"ל "בטלתה".

הכ"ב

הפירות שיוציא האילן בשביעית, היינו שהחנטה היתה בשביעית.

לא יאספם כדרך שאוסף בכל שנה, כדמפרש ואזיל בהכ"ג, [וענפי אילן אין שייך בהם איסור קצירה במחובר כיון שאין בהן קדו"ש].

שְׁנֵאמֹר (ויקרא כה-ה) 'וְאֵת עֲנֵבִי נְזִירָךְ לֹא תִבְצֹר'. וְאִם בְּצֹר
לְעִבּוּדַת הָאֵילָן אוֹ שֶׁבֶצֶר בְּדֶרֶךְ הַבּוֹצְרִים לֹקֵה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לְעִבּוּדַת הָאֵילָן, כּדבארנו לעיל לוקה, לדעת הרמב"ם לאו זה הוא
פ"א ה"ב. אפי' אם בצר בדרך הבוצרים
או שבצר בדרך הבוצרים, במופקר.
כדמפרש בסמוך.

ו' חשון

ט"ז אדר א'

כ"ו סיון

כג וכיצד עושה. תאנים של שביעית אין קוצין אותן במקצה אבל מיבשן בחורבת. ולא ידרוך ענבים בנת אבל דורך הוא בערבת. ולא יעשה זיתים בבית הבד. אבל פותש הוא ומכנים לתוך בד קטן ביותר, ומזחן בבית הבד ובקטב ומכנים לבד קטנה. וכן בשאר הדברים כל שיכול לשנות משנה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ג

וכיצד עושה, הנה כל מה שכתב בהלכה זו הם איסורים מדרבנן, דמדאורייתא האיסור הוא שאוסף הכל כדרך כל השנים, והמלאכות הנאמרים בהלכה זו הם שייכים קצת לבצירה שדרך לבצור וליתנן מיד לגת ולדרוך בגת, וכן השאר שיש להם סמיכות להבצירה, הוא בכלל כרמך לא תבצור, אבל מלאכות שאין שייכות כלל לבצירה כגון טחינה אפיה ובישול א"צ לשנות.

אין קוצין אותן במוקצה, היינו כשעושה התאנים קציעות ושוטחן לייבש לא ייבשן במקום המיוחד לכך אלא בבית שאין בו דירה וזה

נקרא חורבה.

בעריבה, שלשין בה העיסה.

אבל כותש כו', הלשון כאן קצת מגומגם, דמעשה הדריכה הוא שכותשין מקודם ואח"כ נותנין לגת, או לבד, וקיי"ל שמותר לטחון בבית הבד בלי שום שינוי ולהכניס לקוטב שהיא בד קטנה, ומש"כ הרמב"ם ובקוטב ומכנים לבד קטנה, קשה דהיינו קוטב היינו בד קטנה, וכוונתו דמותר לטחון בין בגדולה בין בקטנה אבל הדריכה דוקא בקטנה.

וכן בשאר דברים, כגון לרסק פירות שרגילין לרסקן, ולסחוט פירות שרגילין לסוחטן.

כד מְצוֹת עֲשֵׂה לְהַשְׁמִיט כָּל מַה שֶׁתּוֹצִיא הָאָרֶץ בְּשָׁבִיעִית שְׁנָאֶמָּר (שמות כג-יא) 'וְהַשְׁבִּיעַת תִּשְׁמָטָנָה וְנִמְשָׁתָה'. וְכָל הַנוֹעַל בְּרִמּוֹ אוֹ סָג שְׁדָּהוּ בְּשָׁבִיעִית בְּטַל מְצוֹת עֲשֵׂה. וְכֵן אִם אָסַף כָּל פְּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. אֵלָּא יִפְקִיר הַכֹּל וַיֵּד הַכֹּל שׁוּיִן בְּכָל מְקוֹם

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ד

להשמיט, ר"ל להפקיר, ואפי' רוצה להפקיר אח"כ בשעת לקיטה אסור, אלא צריך שתהא השדה כל השנה מזומן ומופקר לכל.

כל מה שתוציא הארץ בשביעית, ואפי' יצאו אח"כ למוצאי שביעית הרי הן הפקר.

ונטשתה, וצריך להפקיר את כל כרמו ופרדסו וכן שדהו וגינתו לכל ישראל ולא ינהוג בו שום אדנות ובעלות, אך יהי פתוח לכל אדם ליטול כאדם הזוכה מן ההפקר, מיהו יכול לשמור עליהם מן הגויים שלא יקחום ומן הבהמה שלא תאכלם או שלא תפסידם.

וכל הנועל את כרמו, מדאורייתא צריך לפרוץ פרצות בשדהו שיוכל כל א' לבוא וליטול, אלא שגדרו חכמים מפני תיקון העולם שלא

יפרוץ אבל ישאיר הדלת פתוחה. או סג שדהו, היינו שעשה גדר סביב שדהו ולא השאיר שום פתח.

ביטל מ"ע, האיסור הוא רק על בעל החצר שלא יראה בעלות, אבל איניש דעלמא אם הוא אלם ומונע אחרים מלהכנס אינו בכלל העשה.

וכן אם אסף כל הפירות לתוך ביתו, דעת הרמב"ם שאף שכבר קצר ובצר כולה יש איסור דאורייתא באסיפת הכל, דקרא שלא תקצור כדרך הקוצרים כולל גם אסיפת הכל.

כל פירותיו לתוך ביתו, אבל קצת יכול ליטול כמו כל אדם.

ויד הכל שוין, ואי אפשר לזכות בפירות שביעית במחובר, ואם יזכה יהא שוב הפקר.

בכל מקום, וגם הקרקע הפקר

שְׁנֵאמֹר (שמות כג-יא) 'וְאָכְלוּ אֲבִינִי עִמָּךְ'. וַיֵּשׁ לוֹ לְהָבִיא לְתוֹךְ
בֵּיתוֹ מֵעַט בְּדֶרֶךְ שְׁמִבְיָאִין מִן הַהֶפְקֶר. חֲמִשׁ כִּדֵּי שִׁמּוֹן חֲמִשָּׁה
עָשָׂר כִּדֵּי יֵין. וְאִם הָבִיא יֵתֶר מִזֶּה מוֹתֵר:

..... ❧ שיח אמונה ❧

להכנס בה לקחת הפירות, אבל לא לדבר אחר.	שזוכה מן השדה אינו רשאי ליקח יותר משיעור זה.
שנאמר ואכלו אביוני עמך, ודרשינן אביוני וגם עמך דא' עניים וא' עשירים אוכלין.	חמש כדי שמן וכו', ר"ל שמלקט זיתים וענבים ועושה מהן שם יין ושמן.
כדרך שמביאין מן ההפקר, דגם אם מפקיר שדהו אסור לו לקחת יותר משיעור זה, וכן אדם אחר	ואם הביא יתר מזה מותר, וא"צ להוציאם מביתו ולהפקירן.

כה אין שביעית נוהגת אלא בארץ ישראל בלבד שנאמר
(ויקרא כה-ב) 'כי תבאו אל הארץ וגו'. ונוהגת בין בפני הבית
בין שלא בפני הבית:

..... שיח אמונה ❦

הכ"ה	שיהיו כל יושביה עליה, [ולפי"ז
אלא בארץ ישראל, כדין כל	בזמן בית שני שלא היו כל יושבי
מצוה התלויה בארץ.	עלי' היה מדרבנן].
בין שלא בפני הבית, ובלבד	

כו כָּל שֶׁחֲזִיקוּ בוֹ עוֹלֵי בָּבֶל עַד כְּזִיב אֲסוּר בְּעִבּוּדָה, וְכָל הַסְפִּיחִין שֶׁצּוֹמְחִין בּוֹ אֲסוּרִין בְּאֲכִילָה. וְכָל שְׁלֵא הִחֲזִיקוּ בוֹ אֶלֶּא עוֹלֵי מִצְרַיִם בְּלֶבֶד שֶׁהוּא מְכֻזֵּב וְעַד הִנָּהָר וְעַד אֲמָנָה. אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא אֲסוּר בְּעִבּוּדָה בְּשִׁבְעִיעִית. הַסְפִּיחִין שֶׁצּוֹמְחִין בּוֹ מִתְרִים בְּאֲכִילָה. וּמִהִנָּהָר וּמֵאֲמָנָה וְחִלָּאָה, מִתֵּר בְּעִבּוּדָה בְּשִׁבְעִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ו

אסור בעבודה, וכל הלכות שביעית נוהג בה ואפי' איסור ספיחין, דהיא כא"י לכל דבר.

מכזיב ועד הנהר ועד אמנה, נהר הוא נחל מצרים שהוא בדרום א"י ואמנה היא בצפון א"י, והיתה רצועה ארוכה ורחבה שנמשכה מנחל מצרים ועד אמנה, שרצועה זו לא כבשוה עולי בבל, ורוחב הרצועה היתה כרוחב העיר כזיב שהיתה באמצע א"י, להכי נקרא מכזיב ועד הנהר ועד אמנה.

ועד הנהר, היינו מתחלת הנהר ומשם ואילך הוא חו"ל גמורה.

אסור בעבודה, וה"ה שחייבין בביעור ואסורים בסחורה והפסד וכל דיני שביעית עליהן חוץ מאיסור ספיחין שהקילו בזה.

מותרים באכילה, דכיון דאיסור ספיחין אינו אלא מדרבנן לא גזרו שם.

ומהנהר ומאמנה, ומהנהר כלפי דרום ומאמנה כלפי צפון הוא חו"ל גמור ומותר גם בעבודה.

כז סוּרְיָא אָף עַל פִּי שְׂאִין שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהּ מִן הַתּוֹרָה גָּזְרוּ
עָלֶיהָ שֶׁתִּהְיֶה אֲסוּרָה בְּעִבּוּדָה בְּשִׁבְעִית בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. בְּדִי
שְׁלֹא יִנְיָחוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִלְכּוּ וְיִשְׁתַּקְּעוּ שָׁם. אֲבָל עֲמוּן וּמוֹאֵב
וּמִצְרִים וְשִׁנְעֵר אָף עַל פִּי שֶׁהֵם חִיבוֹת בְּמַעֲשָׂרוֹת מִדְּבָרֵיהֶם אֵין
שְׁבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהֶן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

אלא כח"ל וגם עפרה טמא
כח"ל.

אבל עמון ומואב, אי"ז עמון
ומואב של התורה שטהרו בסיחון
דההיא עבר הירדן גמורה היא
ודינה מבואר בסמוך הכ"ח, והכא
מיירי בשאר עמון ומואב שלא
כבשוה ישראל כלל.

אין שביעית נוהגת בהן, כדי
שיסמכו עניים עליהן בשביעית,
ועוד משום דשביעית קשה לעמוד
בזה לא גזרו חכמים שם ע"ז.

הכ"ז

סוריא אע"פ שאין שביעית
נוהגת בה מה"ת, היינו בזמן בית
ראשון, דבזה"ז גם בא"י הוא
מדרבנן.

אסורה בעבודה, ויש בהפירות
קדו"ש וחייבים להפקיר הפירות
ואסורין בסחורה והפסד וחייבים
בביעור וכל הדינים.

שלא יניחו א"י, מתוך שקשה
עליהן שמירת שביעית וילכו
וישתקעו שם, ובאמת אין ראוי
לדור שם כיון שמה"ת אינה כא"י

כח עֵבֶר הִירְדֵן שְׂבִיעִית נוֹהֶגֶת בָּהּ מְדַבְּרִיהֶם. וּסְפִיחֵי סוּרִיא
וְעֵבֶר הִירְדֵן מִתְרִין בְּאֲכִילָהּ. לֹא יִהְיוּ אֲרָצוֹת אֱלֹהֵי חֲמוּרִין מֵאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל שֶׁתְּחַזִּיקוּ בָּהּ עוֹלֵי מִצְרַיִם:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ח

עֵבֶר הִירְדֵן, מִן הַתּוֹרָה עֵבֶר
הִירְדֵן כֹּא"י לְכָל דָּבָר וּבִזְמַן בֵּית
רִאשׁוֹן נִהְגָּה בּוֹ שְׂבִיעִית מִה"ת,
וּמִש"כ הֶרֶמְב"ם מְדַבְּרִיהֶם הוּא
מִשׁוֹם שֶׁלֹא כִבְשׁוּהוּ עוֹלֵי בָבֶל.
מִתְרִין בְּאֲכִילָהּ, אֲבָל שֶׁאֵין דִּינֵי
שְׂבִיעִית נוֹהֶג בָּהּ.

לֹא יִהְיוּ אֲרָצוֹת אֱלֹהֵי חֲמוּרִין, ר"ל
אֶע"ג דְּבִגְמִי לֹא אָמְרוּ אֲלֵא מְכַזִּיב
וּלְהֵלֵךְ דִּהְיִינוּ לְצַד צִפּוֹן לֹא
כִבְשׁוּהוּ עוֹלֵי בָבֶל, אֲבָל כ"ש
שֶׁעֵבֶר הִירְדֵן וּסוּרִיא שֶׁלֹא
כִבְשׁוּהוּ עו"ב, לְכֵן דִּינָן כְּאֲרָצוֹת
שֶׁלֹא כִבְשׁוּהוּ עו"ב.

כט עֲבוּרֵם שֶׁקֵּנָה קִרְקַע בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל וְזָרְעָה בְּשִׁבְעִית
פְּרוּתֶיהָ מִתְרִין. שְׁלֹא גִזְרוּ עַל הַסְפִּיחִין אֲלָא מִפְּנֵי עוֹבְרֵי עֲבָרָה.
וְהָעֲבוּרֵם אֵינָן מְצוּיִן עַל הַשִּׁבְעִית כִּדִּי שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם:
ל עִירוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַסְמוּכוֹת לְסִפְר מוֹשִׁיבִים עֲלֵיהֶם נֶאֱמַן
כִּדִּי שְׁלֹא יִפּוּצוּ עֲבוּרֵם וַיְבִזוּ פְּרוֹת שִׁבְעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ט

גוי שקנה קרקע בא"י, פירוש,
הנה קי"ל דאין קנין לגוי בא"י
להפקיע מיד מעשר וה"ה לענין
שביעית, ואפ"ה כתב הרמב"ם
דספיחין לא גזרו.

פירותיה מותרים, היינו שאין בהן
איסור ספיחין ומותרין באכילה,
אבל ודאי קדושים קדו"ש.

והגויים אינן מצווים, אבל גוי
שגזל קרקע מישראל, כיון
שקרקע אינה נגזלת, ומן הדין
הפירות הן של ישראל, אסורין

משום ספיחין.

ה"ל

הסמוכות לספר מושיבים עליהם
נאמן, כלומר דאין בזה איסור של
משומר, דמותר לשמור בשביעית
השדה כדי שלא יבואו גויים ויבזזו
פירות שביעית.

נאמן, כלומר שומר נאמן שישמור
שהגויים לא יקחו פירות שביעית,
ואע"ג דפירות שביעית הפקר גם
לגויים, מ"מ מותר למונעם כדי
שלא להפסיד לישראל.

י' חשון

כ' אדר א'

ל' סיון

פרק חמישי

א פִּירוֹת שְׁבִיעִית נִתְּנוּ לֶאֱכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וְלִסִּיכָה וְלִהְדַּלֶּקֶת הַנֵּר וְלִצְבִּיעָה. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמֹדוֹ (ויקרא כה-ז) 'תִּהְיֶה' אֵף לִהְדַּלֶּקֶת נֵר וְלִצְבֹּעַ בָּהּ צִבֹּעַ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

ולהדלקת הנר ולצביעה כדמסיק
שזהו מפי השמועה.

ולסיכה ולהדלקת הנר ולצביעה,
ודוקא דברים שעומדים לכך אף
שראויים גם למאכל אדם וכמבואר
ברמב"ם בסמוך.

אף להדלקת נר ולצבוע בה
צבע, אבל לא לשאר דברים,
דמרבין דומיא דלאכלה שהנאתן
וביעורן שוה, וצביעה והדלקת
הנר הנאתן וביעורן שוה.

פירות שביעית ניתנו לאכילה,
ומ"מ דעת החזו"א שאין מצוה
באכילת פירות שביעית, ואין חייב
לבקש להן אוכלין, ואין איסור
להניחן שירקבו מעצמן, (ויש
חולקין), ומ"מ אסור לאכלן אכילה
גסה שאין נהנה כלל דהוי הפסד.

ולשתיה ולסיכה, שתיה דכתיב
לכם לאכלה ושתיה בכלל אכילה,
וסיכה משום דסיכה כשתיה,

ב לֹאכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה פִיֻּצָּה. לֹאכֹל דְּבַר שְׁדַרְכוֹ לֹאכֹל. וְלִשְׁתּוֹת דְּבַר שְׁדַרְכוֹ לִשְׁתּוֹת. כְּדִין תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

שאם היה כל העולם נמצא בתנאי מקום זה היו ג"כ סוחטין.

דבר שדרכו לשתות, אבל לשתות שמן בפנ"ע אסור, אבל מותר ליתן שמן לתוך אוכל או משקה ולשתותו.

שדרכו לשתות, אבל י"א שאסור להפוך ממשקה ולעשותו אוכל כגון להקריש משקה, מיהו דברים שדרכן בכך תמיד בודאי מותר.

כדין תרומה, המבואר ברמב"ם פי"א מתרומות.

ומע"ש, המבואר בפ"ג ממע"ש הי"א.

לאכול דבר שדרכו לאכול, אבל לא יהפוך אוכל למשקה כגון לסחוט פירות כגון גזר שאין דרך רוב העולם לסחטו, ואף אם יאכל את הרסק הנשאר, אבל זיתים וענבים שדרכן בסחיטה, וכן כל הפירות העומדים לסחיטה כגון תפוז ואשכוליות ולימונים מותר לסחטן, [אך בשר הפרי הנסחט אסור להשליכו אלא מניחו בפה מיוחד עד שירקב], וא"צ שרוב העולם ינהג כן ומספיק שבמקומו נוהגין לסחטו, אם הוא באופן

י"א חשון

כ"א אדר א'

א' תמוז

ג וְלֹא יִשְׁנָה פִּירוֹת מִבְּרִיתָן בְּדֶרֶךְ שְׁאִינוּ מִשְׁנָה בְּתֵרוֹמָה
וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי. דְּבַר שְׁדִרְכּוֹ לֵאכֹל חֵי לֹא יֵאכְלֶנּוּ מִבְּשָׁל. וְדְבַר
שְׁדִרְכּוֹ לְהֵאכֹל מִבְּשָׁל אֵין אוֹכְלִין אוֹתוֹ חֵי. לְפִיכָךְ אֵין שׁוֹלְקִין
אַבְלִי בְּחֶמְהָ וַאיֵּנוּ מְטַפֵּל לֵאכֹל

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

ולא ישנה פירות מבריינתן, היינו
אותם שאין דרכן לשנות
וכדמסיק, והטעם, דחשיב הפסד
וכתיב לאכלה ולא להפסד.

כדרך שאינו משנה בתרומה
ומע"ש, כמבואר ברמב"ם בפ"א
מתרומות ופ"ג ממע"ש, ופירות
שרגילים לרסקם מותר לרסקם
כגון בגנות עגבניות תפוחי אדמה
גזר סלק תפוחי עץ.

דבר שדרכו ליאכל חיי, כגון רוב
פירות האילן.

לא יאכלנו מבושל, דנחשב
הפסד, אבל פירות שרגילין
לבשלם או להכין מהם ריבה,
מותר לבשלם ולהכין מהם ריבה.

אין אוכלין אותו חיי, ומותר

לקלוף פירות שביעית אף בפרי
שראוי לאכלו עם הקליפה, ומניח
הקליפה בכלי עד שתירקב
ותיפסל מאכילת בהמה ואז מותר
להשליכה, ואם אין עומדין
לבהמה מותר להשליכה אחר
שנפסלה מאכילת אדם, ואזלינן
בזה בתר המקום שהוא עומד, ואם
אין עומד כאן לבהמה א"צ
להמתין שיפסל מאכילת בהמה.

אין שולקין אוכלי בהמה, דהוי
הפסד כיון שאין הדרך לבשל
אוכלי בהמה.

ואינו מטפל לאכול תבשיל
שנפסד, כלומר מאכל אדם
שנפסד וראוי לבהמה, אסור
לאדם לאוכלו משום דהוי כמפסיד
אוכלי בהמה, ואם נפסד גם
מבהמה פקעה קדושתו לגמרי.

תבשיל שנפסד והפת שעפשה, בדרך שאינו אוכל בתרומה ומעשר:

ד ואין מבשלין ירק של שביעית בשמן תרומה, שלא יביאנו לידי פסול. ואם בשל מעט ואכלו מיד, מותר, שהרי לא הניחן כדי לבוא לידי פסול:

..... ❁ שיח אמונה ❁

פסול, שמא תטמא ותלך לשריפה מפני התרומה, גם משום שאוסרה לזרים, וכן שלא יביא את התרומה לידי פסול, שאין נאכלין אחר הביעור.

לידי פסול, ולא אמרינן שיכול לסחוט את כל השמן שאם יעשה כן ייפסד הירק מאכילה.

מותר, ואפילו לכתחילה מותר לעשות כן.

שהרי לא הניחן כדי לבא לידי פסול, ומ"מ סמוך לזמן הביעור אין להתיר.

תבשיל שנפסד, י"א שאם עבר עליו לילה אחת כבר נקרא נפסד.

והפת שעפשה, וא"צ לחמץ בו עיסות אחרות אע"פ שראוי לכך.

כדרך שאינו אוכל בתרומה ומעשר, כמבואר ברמב"ם פ"ג ממע"ש.

ה"ד

ירק של שביעית בשמן של תרומה, וה"ה איפכא ירק של תרומה בשמן של שביעית.

שלא יביאנו לידי פסול, היינו שלא יביא פירות שביעית לידי

י"ב חשון

כ"ב אדר א'

ב' תמוז

ה פירות המיוחדין למאכל אדם אין מאכילין אותן לבהמה לחיה ולעופות. הלכה תבהמה מאליה לתחת התאנה ואכלה אין מחייבין אותו להחזירה שנאמר (ויקרא כה-ז) 'ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל':

ו לסיכה פיצד. לסוך דבר שדרכו לסוך. לא יסוך יין וחמץ אבל סך הוא את השמן.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

בתלוש חייב להחזירה, דבתלוש שכבר זכה בה הוא ממונו עד הביעור ויש בזה משום איסור להאכיל מאכל אדם לבהמה.

אין מאכילין אותן לבהמה, דהוי הפסד, ואם נפסל מאכילת אדם מותר להאכילו לבהמה.

ה"ו

לסוך דבר שדרכו לסוך, כלומר לסוך גופו אבל לא לסוך כלים כדבסמוך ה"ו.

לחיה ולעופות, וכן פירות שהן מאכל בהמה אסור להאכילו לאדם.

לתחת התאנה, שהיא מאכל אדם.

לא יסוך יין וחומץ, שאין דרך לסוך בהן והוי הפסד.

אין מחייבין אותו להחזירה, וגם אסור להחזירה, אבל גוי אם בא לאכול מעכבין אותו.

אבל סך הוא את השמן, שהשמן דרכו לסיכה, ואפי' עלו בו חטטין בראשו או שחושש בראשו סך

שנאמר ולבהמתך, וכ"ז דוקא באוכלת הבהמה במחובר, אבל

וְלֹא יִפְטֹם אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא יִסּוּךְ בַּמֶּרְחֵץ אֶבֶל סֶךְ הוּא מִבְּחוּץ
וְנִכְנָם:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>שמן, אע"פ שיש בו משום רפואה, לא חשיב מלוגמא, כיון שסך כדרכו.</p> <p>ולא יפטם את השמן, לשום בו תבלין ושרשי בשמים מפני שהוא מוציאו מכלל מאכלות ועושהו שמן משחה שאינו ראוי אלא לסיכה, [ואע"ג דשמן של שביעית ניתן לסיכה אבל אסור להפסידו</p>	<p>מכלל אכילה שלא יהא ראוי אלא לסיכה בלבד].</p> <p>ולא יסוך במרחץ, זהו משום דהוי בזיון קדשים לסוך במרחץ, וכ"ש בבית הכסא דאסור.</p> <p>אבל סך הוא מבחוץ, למרחץ ואח"כ נכנס למרחץ, שזה אינו גנאי לקדשים.</p>
---	---

י"ג חשון

כ"ג אדר א'

ג' תמוז

ז שָׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית אֵין חוֹסְמִין בּוֹ תְּנוּר וְכִירִים. וְאֵין סָכִין בּוֹ מְנַעַל וְסַנְדַּל. וְאֵין סָכִין אוֹתוֹ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. נָפַל עַל בְּשָׂרוֹ מְשַׁפְּשָׁפוֹ בְּיָדִים טְמֵאוֹת. וְלֹא יִסּוֹךְ רִגְלוֹ בְּתוֹךְ הַמְּנַעַל. אֲבָל סֶךְ הוּא רִגְלוֹ וְלֹא בֶּשׂ הַמְּנַעַל. וְסֶךְ גּוֹפּוֹ וּמִתְעַגֵּל עַל גְּבִי קַטְבְּלִיא:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

אֵין חוֹסְמִין בּוֹ תְּנוּר וְכִירִים, כלומר אין מחזקים בו תנור וכירים, שהדרך למשוך אותם בעודם חדשים כדי לחזקם, ואסור משום דשמן שביעית לא ניתן לסוך בו כלים אלא גופו של אדם, דהוי הפסד.

וְאֵין סָכִין בּוֹ מְנַעַל וְסַנְדַּל, חדשים כדי לרכך בו את העור וליפותו, וי"א שגם ישנים אסור.

וְאֵין סָכִין אוֹתוֹ בְּיָדִים טְמֵאוֹת, כלומר שידוע שהידים טמאות בטומאת ידים (ולא בסתם ידים שטמאות רק לתרומה) וטעם האיסור שמפסיד השמן מלאכול לטהורים ע"י שמטמא את השמן.

נָפַל עַל בְּשָׂרוֹ מְשַׁפְּשָׁפוֹ בְּיָדִים

טמאות, כלומר אבל אם כבר נפל השמן על בשרו א"כ שוב אינו ראוי לאכילה, א"כ אינו מפסיד אותו אם יטמאהו.

וְלֹא יִסּוֹךְ רִגְלוֹ בְּתוֹךְ הַמְּנַעַל, דאע"ג דסך גם את רגלו, מ"מ סך גם את המנעל ואסור.

אֲבָל סֶךְ הוּא אֵת רִגְלוֹ וְלֹא בֶּשׂ הַמְּנַעַל, שכבר בטל על גופו ואין בזה הפסד.

וְסֶךְ גּוֹפּוֹ וּמִתְעַגֵּל ע"ג קַטְבְּלִיא, דאחר שסך גופו כבר בטל ע"ג גופו ואין בזה הפסד.

קַטְבְּלִיא, הוּא עוֹר שְׁלֹק שְׁשׁוֹכְבִין אוֹ יוֹשְׁבִין עָלָיו וּמוֹשְׁחִין אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן בְּעוֹדוֹ חֲדָשׁ לְהַשְׁבִּיחוֹ וּלְעַבְדּוֹ.

ח להדלקת הנר כיצד. שמדליק את הנר בשמן שביעית עצמו. מכרו ולקח בו שמן אחר או שהחליף שמן בשמן, שניהם אסורים בהדלקה. שאין מדליקין בדמי שביעית. ולא יתן השמן לתוך המדורה אלא מדליקו בנר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח

שביעית ויבואו לעשות בו סחורה. שהחליף שמן בשמן, דהיינו שמן של שביעית בשמן של חולין. שניהם אסורין בהדלקה, שלא יבואו להתחלף זה בזה. ולא יתן השמן לתוך המדורה, כלומר גם הא דהתרנו להדליק נר בשמן של שביעית, הוא דוקא בנר, אבל לשפוך שמן לתוך מדורה גדולה אסור, כיון שאין תועלת ניכר בזה, כיון שבלא"ה כבר יש מדורה גדולה הוי כהפסד. אלא מדליקו בנר, שזה הנאתו וביעורו שוה.

מכרו ולקח בו שמן אחר, כלומר דמה שהתירו להדליק בשמן של שביעית הוא דוקא בנר של שביעית עצמו אבל אם מכר השמן וקנה בו שמן אחר או החליף שמן של שביעית בשמן אחר שניהם אסורין להדליק בהן, והטעם שהחמירו בדמי שביעית מבשביעית עצמו, משום גזרה דרבנן משום ששמן של שביעית עצמה ידוע ולא יבואו לעשות בו סחורה, אבל בדמים חששו שאם יתירו להדליק ישתכח שהוא דמי

ד' תמוז

כ"ד אדר א'

י"ד חשון

ט לְצַבִּיעָה בִּיצֵד. דְּבָרִים שֶׁדֶּרְכָן לְצַבֵּעַ בָּהֶן אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן מֵאֲכָלֵי אָדָם צוֹבְעִין בָּהֶן לְאָדָם. אָבֵל אֵין צוֹבְעִין לְבִהְמָה מִפְּרוֹת שְׂבִיעִית אֲפִלּוּ מֵאֲכָלֵי בִּהְמָה. שְׂאִין קִדְשָׁה שְׂבִיעִית חָלָה עַל צִבְעֵי בִּהְמָה:

י מִיָּנִי כְּבוֹסִים כְּגוֹן בְּרִית וְאֶהֱל קִדְשָׁה שְׂבִיעִית חָלָה עֲלֵיהֶן וּמִכַּבְּסִין בָּהֶן שְׁנַאֲמֹר (ויקרא כה-ו) 'וְהִיתָה שִׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם' לְכָל צָרְכֵיכֶם.

..... ❁ שיח אמונה ❁

צבעי בהמה, כלומר אלמא
דצביעת בהמה לא חשיבא וא"כ
אסור לעשות צבע לבהמה
ממאכל בהמה דמורידה
מקדושתה.

ה"י

מִיָּנִי כְּבוֹסִים כְּגוֹן בּוֹרִית וְאֶהֱל
קדו"ש חלה עליהן, היינו מינים
המיוחדים לכביסה ואינן ראוי
למאכל אדם.
ומכבסין בהן, אבל אסור
להפסידו ולעשות בו סחורה.
לכם לכל צרכיכם, והיינו הנאה
כזו שהנאתו וביעורו שוה דומיא
דלאכלה.

ה"ט

דברים שדרכן לצבוע בהן כו'
צובעין בהן לאדם, אבל אם אין
דרכן לצבוע בהן אסור דהוי
הפסד.

אע"פ שהן מאכלי אדם, וכ"ש
אם הוא מאכל בהמה או מיני
מלוגמא.

צובעין בהן לאדם, כגון צביעת
גופו ושערו או בגדיו וכלי
תשמישו.

אבל אין צובעין לבהמה, כגון
צביעת גוף הבהמה ותכשיטיה.

שאין קדושת שביעית חלה על

אֲבָל אֵין מְכַבֵּסִין בְּפִירוֹת שְׂבִיעִית וְאֵין עוֹשִׂין מִהֶם מְלֻגָּמָא
שְׁנַאֲמַר וְהִיתָה שִׁבְתַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ וְלֹא לְמְלֻגָּמָא וְלֹא
לְזִלוּף וְלֹא לְהַקִּיא וְלֹא לְמִשְׁרָה וְלֹא לְכַבִּיסָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>להסיר כתם במיץ לימון. מלוגמא, הוא רפואה שלועסין המאכל ונותנין אותו ע"ג המכה. לזילוף, כגון יין שמזלפין ע"ג קרקע לריח טוב דהוי הפסד. להקיא, שאוכל יותר מדאי כדי שיקיא דהוי ג"כ כעין רפואה. למשרה, לשרות פשתן ביין של שביעית.</p>	<p>אבל אין מכבסין בפירות שביעית, שראויין לאכילה, ואע"פ שעומדין לצביעה ואפי' לצביעת כלי תשמיש אדם, וכ"ש אם עומדים לאכילת אדם, ואפי' דרכן גם בתשמישים אלו, אסורים במשרה וכביסה ומלוגמא משום דהוי הפסד. בפירות שביעית, ולכן אסור</p>
---	---

ט"ו חשון

כ"ה אדר א'

ה' תמוז

יא כָּלֹל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּפִרְוֹת שְׂבִיעִית. כָּל שֶׁהוּא מֵיחָד לְמֵאֲכָל
אָדָם כְּגוֹן חֲטִיִּים תַּאֲנִים וְעֲנָבִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ
מְלוגֶמָא אוֹ רְטִיָּה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אֶפְלוּ לְאָדָם שְׁנַאֲמַר (ויקרא כה-ו)
'לָכֶם לְאֲכָלָהּ' כָּל שֶׁהוּא מֵיחָד לָכֶם יִהְיֶה לְאֲכָלָהּ וְלֹא לְרְפוּאָה.
וְכָל שְׂאִינוֹ מֵיחָד לְמֵאֲכָל אָדָם כְּגוֹן קוֹצִין וְדִרְדְּרִין הָרִכִּים,
עוֹשִׂין מִהֶן מְלוגֶמָא לְאָדָם אֲבָל לֹא לְבִהֲמָה. וְכָל שְׂאִינוֹ מֵיחָד
לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה כְּגוֹן הַפָּאָה וְהָאֵזוּב וְהַקּוֹרְנִית, הָרִי הוּא

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

כלל גדול, קרי ליה גדול משום
שכולל דין מאכל אדם ומאכל
בהמה.

כל המיוחד למאכל אדם, וה"ה
המיוחד לצביעה לאדם אסור
לעשות מהן מלוגמא.
למאכל אדם, וה"ה פגין שאין
אוכל מהן אלא פתו בשדה (עי'
לקמן הט"ז).

כגון חטים וכו', נקט מינים אלו
שהדרך לעשות מהן מלוגמא
וכ"ש מינים אחרים.

מלוגמא, מלוגמא נעשה מקמח או
מלחם או מתאנים ונותנה על

המכה.

רטייה, הוא חתיכת בגד עם
משחה שנותנין על המכה.

וכיוצ"ב, כל מיני רפואות, דכיון
שאינו דבר השווה לכל נפש אלא
לחולים הוי הפסד.

אפי' לאדם, וכ"ש לבהמה.

וכל שאינו מיוחד למאכל אדם,
רק לבהמה.

הרכים, דאילו קשים לא חזו גם
למאכל בהמה.

עושין מהן מלוגמא לאדם,
שאי"ז הפסד כיון שאינו עומד
אלא למאכל בהמה.

תלוי במחשבתו. חשב עליו לעצים הרי הוא בעצים. לאכילה הרי הוא בפרות. למאכל אדם ולמאכל בהמה נותנין עליו חמרי מאכל אדם, שאין עושין מהן מלוגמא. וחמרי מאכל בהמה שאין שולקין אותן:

יב מותר למכר אוכלי אדם ואוכלי בהמה ולקח בהם אוכלי אדם. אבל אין מוכרין אוכלי בהמה לקח בהם אוכלי בהמה אחרת. ואין צריך לומר שאין מוכרין אוכלי אדם לקח בהם אוכלי בהמה. ואם לקח בהן או תחליף בהן אוכלי אדם באוכלי בהמה, הרי הן באוכלי אדם שאין עושין מהן מלוגמא לאדם:

..... שיח אמונה ❦

וליקח בהם אוכלי אדם, ואע"ג דלא מעלה להו דתרוויהו אוכלי אדם אפ"ה מותר.

אבל אין מוכרין, דהוי כמפסיד. אוכלי בהמה אחרת, כלומר שמין זה שמכר אין ראוי לבהמה זו שהוא נותן, כגון שמכר אוכלי חמור שאין ראוי לסוס ליקח אוכלי סוס דהוי כמפסיד, אבל מותר למכור אוכל שראוי לבהמה זו וליקח בדמים אוכל אחר שראוי לבהמה זו.

הרי הן כאוכלי אדם, כמו שהדין תמיד שהדמים נתפסים כחומרי הפרי הראשון כדלקמן פ"ו.

תלוי במחשבתו, בשעת לקיטה. כעצים, ועצים אין בהן קדושת שביעית.

הרי הוא כפירות, ואין עושין ממנו מלוגמא לאדם אף שדרכו בכך.

למאכל אדם ולמאכל בהמה, היינו שחשב לשניהם.

שאין שולקין אותן, דמאכל בהמה אין דרך לשולקו ולכן אסור.

ה"ב

מותר למכור, היינו מעט, כמבואר לקמן ברפ"ו.

ט"ז חשון

כ"ו אדר א'

ו' תמוז

יג פרות שביעית אין מוציאין אותן מהארץ לחוצה לארץ ואפלו לסוריא. ואין מאכילין אותן לא לעפוו"ם ולא לשכיר. ואם היה שכיר שבת או שכיר שנה או שכיר חדש או שקצין מזונותיו עליו, הרי הוא כאנשי ביתו ומאכילין אותו.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

אין מוציאין, דכתיב בארצך תהי' כל תבואתה לאכול [והוא אסמכתא דאי"ז אלא מדרבנן].

מהארץ לחו"ל, ומ"מ מה שצריך צידה לדרך מותר להוציא, ולכן אין לשלוח אתרוגים לחו"ל, ומ"מ אם שולח אתרוג בלתי מורכב לקיום המצוה במקום שיש להסתפק שיבטל המצוה בהעדר המשלוח, הדעת נוטה להתיר, ויזהר לנהוג באתרוג קדו"ש.

ואפי' לסוריא, דמדאורייתא סוריא שהיא כיבוש יחיד חשיבא כחו"ל, אבל למקומות שכבשום עולי מצרים אף שלא כבשום עולי בבל מותר להוציא דחשיב כא"י.

ואין מאכילין אותו לגוי, דכתיב לכם לאכלה ודרשי' ולא לגוים, [ואי"ז אלא אסמכתא והוא רק מדרבנן], וטעם האיסור כיון שאין הגוי נוהג בהן קדו"ש.

ולא לשכיר, כלומר אפי' אם הגוי הוא שכירו.

שכיר שבת או שכיר שנה, דכל אלו מזונותיהם עליו, שאינם חוזרים לבתיהם, והרי הם כאנשי ביתו.

או שקצין מזונותיו עליו, דהאיסור לפרוע חוב מדמי שביעית אינו משום שהוא ממש סחורה, אלא רק דמחזי כסחורה, ובמזונותיו עליו שרי.

וּמֵאֲכִילִין אֶת הָאֲכֻסְנִיא פְּרוֹת שְׁבִיעִית:

יד אין בית דין פוסקין לאשה פרות שביעית. מפני שזה
במשלם חוב מפרות שביעית. אבל נזונת היא משל בעלה:

..... שיח אמונה ❁

חייב לפרנסה, ואסרו משום דמחזי
כסתורה, [ואע"ג דהחוב הוא
המזונות עצמן, מ"מ חשיב כמקבל
כנגדן הנאת הפרעון].

אבל ניוזנית היא משל בעלה,
דלא מינכר פרעון בזה.

ומאכילין את האכסניא, חיל
המלך גויים, שהטיל המלך
לפרנסם, וכיון שכל האיסור
להאכיל לגוים אינו אלא מדרבנן
הקילו באכסניא.

הי"ד

פוסקים לאשה, מזונות שהבעל

י"ז חשון

כ"ז אדר א'

ז' תמוז

טו אין אוספין פירות שביעית כְּשֶׁהֵן בְּכֶר שְׁנֶאֱמַר (ויקרא כה-יב) 'תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאֹתָהּ אִינָה נֹאכֶלֶת עַד שְׁתַּעֲשֶׂה תְּבוּאָה. אֲבָל אוֹכֵל מִהֵן מְעַט בְּשֹׁדֶה בְּשֶׁהֶם פָּגִין בְּדֶרֶךְ שְׂאוֹכֵל בְּשָׂאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ. וְלֹא יִכְנִים לֶאֱכֹל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עַד שִׁיגִיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו

אין אוספין פירות שביעית כשהן בוסר, כלומר שחז"ל אסרו (והסמיכו אקרא) לתלוש פירות שביעית כשהן עדיין בוסר מפני שמפסיד הפירות שתולשן לפני זמנם, (אבל אם נתלשו כבר בהיותן בוסר מותר לאכול כן, דאם לא יאכלם ודאי מפסידן), וימתין עד שייגמרו לאכילה ואז יתלשם, מיהו דוקא הרבה פירות אסור לתלוש בעודן בוסר, אבל מעט פירות מותר לתולשן ולאכול בשדה כשהן עדיין פגין, דגם בשאר השנים כך הדרך לתלוש מעט פגין ולאכול כן בשדה, אבל לתולשן ע"מ להכניסן בבית אסור אפי' מעט אם הן עדיין בוסר, וכדי להכניסן לבית צריך להמתין עד שיהיו תבואה גמורה, ויגיעו

לעונת המעשרות.

עד שתעשה תבואה, דהיינו שתהא נגמרת לאכילה. **מעט**, ודוקא מעט אבל לאכול כולה אסור. **בשדה**, דוקא בשדה שכך דרך תמיד לאכול קצת בשדה לפני שנגמר, אבל בבית אסור אפי' מעט. **כדרך שאוכל בשאר שני שבוע**, כלומר דגם המעט שמותר בשדה הוא דוקא אם הגיע להשיעור שרגיל בשאר השנים המבוארים בסמוך בהט"ו, אבל קודם לזה גם מעט ובשדה אסור. **ולא יכניס לאכול בתוך ביתו**, שזה אין דרך בכל השנים להכניס עד שיגיעו לעונת המעשרות שראויין לאכילה. **עד שיגיעו לעונה"מ**, שנתבאר בפ"ב מהלכות מעשר ה"ה.

טז ומאימתי יהיה מותר לאכל פירות האילן בשדה בשביעית. הפגין של תאנים משזריחו אוכל בהן פתו בשדה. וכן כל פיוצא בהן. הבסר משיוציא מים ואוכלו בשדה. וכן כל פיוצא בו. הזיתים משוכנסו סאה של זיתים רביעית שמן, פוצע ואוכל בשדה. הכנסו חצי לוג, כותש וסך בשדה. הכנים שליש, מותר להכנים לביתו שהרי הגיעו לעונת המעשרות:

..... ❁ שיח אמונה ❁

נראין בחוץ לרוב צחות הגרגיר כשיכנס לתוכו מים, שהוא עונת המעשרות שלהן.

וכן כל כיוצ"ב, מינים שנכנסין לתוכן מים.

הזיתים, בהן נתנו ג' שיעורים.

פוצע ואוכל בשדה, פוצע ושובר את הזית למתקו ואוכלו בשדה, אבל עדיין אינו רשאי לסוך ממנו שעדיין אין ראוי לסיכה והוי הפסד.

הכניסו חצי לוג, שמן לסאה של זיתים, אז הוא כבר ראוי לסיכה, אבל דוקא מעט בשדה.

הכנים, הזיתים שליש הבישול בגדלו, ואז אין שיעור לשמן שעושה דהוי כגמור.

הט"ז

יהיה מותר לאכול, מעט ובשדה.

פירות האילן, דאילו פירות הארץ אסורין בלא"ה משום ספיחין.

משזריחו, שיבהיקו וישוב גופן חלק.

וכן כל כיוצ"ב, דהיינו מינים שדרכן להזריח כגון אפרסקים ובנות שקמה.

הבוסר, של ענבים.

משיוציא מים, שסוחטו ומוציא ממנו משקה.

ואוכלו בשדה, שכן דרך מי ששיניו קהות אוכל מהן מעט, אבל לא יכניסו לתוך הבית עד שהגרעינים שבתוך הגרגרים יהיו

י"ח חשוון

כ"ח אדר א'

ח' תמוז

יז כִּתְּרָ לְקִץ אֵילָנוֹת לְעֵצִים בְּשִׁבְעִיַּת קָדָם שִׁיחִיהָ בְּהֵן פְּרִי.
אֲבָל מִשִּׁיתְּחִיל לַעֲשׂוֹת פְּרִי לֹא יִקֵּץ אוֹתוֹ שֶׁהֲרִי מִפְּסִיד הָאֶכֶל
וְנֶאֱמָר (ויקרא כח-ו) 'לָכֶם לְאֶכְלָה' וְלֹא לְהַפְסֵד. וְאִם הוֹצִיא פְּרוֹת
וְהִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשָׂרוֹת, כִּתְּרָ לְקִץ אוֹתוֹ שֶׁהֲרִי הוֹצִיא פְּרוֹתָיו
וּבִטֵּל דִּין שְׁבִיעִית מִכּוֹנֵנוּ:

יח וּמֵאֵימָתִי אֵין קוֹצְצִין הָאֵילָן בְּשִׁבְעִיַּת. הַחֲרוּבִין מִשִּׁישְׁלָשְׁלוֹ.

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ז

מותר לקוץ אילנות לעצים,
כלומר הוא קוצץ אילן מאכל
משום שצריך לעצים, ולעצים אין
קדושת שביעית, וקאמר שכל זמן
שהעץ לא עשה פרי בשביעית או
שהפירות עדיין מאד קטנים
המבואר בסמוך, מותר לקוץ
העצים כדי להשתמש בעצים,
אבל משעשה פירות אסור לקוץ
העץ דמפסיד הפירות שביעית,
[ומיירי באופן שאין בזה משום כל
תשחית, דהא גם בשאר ימות
השנה אסור לקוץ אילן העושה
פירות משום כל תשחית, אא"כ
העץ מעולה בדמים לעצים יותר

מלפירות].

משייתחיל לעשות פרי, המבואר
בסמוך הי"ח.
והגיעו לעונת המעשרות,
המבוארים ברמב"ם פ"ב ממעשר,
שוב אין הקציצה מפסיד את
הפירות שכבר ראוי לאכילה.
מותר לקוץ אותו, ובלבד שאין בו
משום כל תשחית וכנ"ל.
ובטל דין שביעית ממנו, ר"ל
מגוף העץ, דעצים אין בהן
קדו"ש.

הי"ח

משיששלשלו, היינו כשהענפים
נמשכים וגדלים ומכבידים ותלולים

וְהַנֶּפְנִים מְשִׁיגָרְעוּ. וְהַזִּיתִים מְשִׁינִצּוּ. וְשָׂאֵר כָּל הָאֵילָנוֹת
מְשִׁינִצִּיאוּ בָסֶר. וְאֵין קוֹצֵצִין אֶת הַכִּפְנִיּוֹת בְּשִׁבְעִית מִפְּנֵי
שֶׁהוּא הַפֶּסֶד פְּרִי. וְאִם אֵין דֶּרֶכַּן לְהַעֲשׂוֹת תְּמָרִים אֲלֵא שִׁינִצִּין
מִתֵּר לְקִין אוֹתָן כִּפְנִיּוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

תמרים בעודן סמדר.

כעין שלשלת.

מפני שהוא הפסד פרי, שהוא
בכלל שאר האילנות שמשעת
סמדר כבר אסור לקוצצן.

משיגרעו, משייעשו להם
הגרעינים, והוא בוסר.

משינצו, משעה שנראה בהן
הניצנים.

אלא שיציץ, כלומר שנשארין כך
קטנים, ונותנין אותן בכלי כפות
תמרים ומתבשלין מאליהן
ונשארין כך קטנים, א"כ כבר
נגמר פריין ומותרים לקוצצן
ששוב לא יוסיפו.

בוסר, צ"ל "סמדר", דהיינו תחלת
יציאת הפרי.

את הכפניות בשביעית, כלומר
עץ תמרים שיש בו כפניות דהיינו

יט אין שוֹרְפִין תָּבֵן וְקֵשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָאוּי לְמַאֲכֵל בְּהֶמָּה. אָבֵל מְסִיקִין בְּגִפֶּת וּבִזְגִין שֶׁל שְׁבִיעִית:

כ מִרְחֵץ שֶׁהִפְקָה בְּתָבֵן וּבְקֵשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית מוֹתֵר לִרְחֹץ בָּהּ בְּשֹׁכֵר. וְאִם אָדָם חָשׁוּב הוּא אָסוּר שֶׁמָּא יִסִּיקוּ בָּהּ דְּבָרִים אֲחֵרִים

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ט

תבן, הוא הנקצר עם השבולת.
וקש, הוא זנבות השבולים
שנשאר בשדה, וראוי למאכל
בהמה להכי יש בהן קדו"ש.
מפני שהוא ראוי למאכל בהמה,
ואם מסיקו הוי הפסד.

למאכל בהמה, ודוקא אם ליקטן
למאכל בהמה, אבל אם ליקטן
להסקה אין בו קדו"ש כלל ומותר
לשורפו.

אבל מסיקין בגפת ובזגין של
שביעית, דאינו ראוי למאכל
בהמה אלא להסקה ואין עליו
קדו"ש.

בגפת, פסולת של זיתים.

ובזגים, פסולת של ענבים.

ה"כ

מרחץ שהוסקה בתבן ובקש של
שביעית, ר"ל אע"ג דאמרי'
בהלכה י"ט דאסור לשרוף
וליהנות מתבן וקש של שביעית,
בדיעבד אם המרחץ כבר הוסקה
בתבן של שביעית מותר לרחוץ
בה דכבר כלה איסורו.

לרחוץ בה, ומ"מ צריך שיאכל
כנגדו כדלקמן פ"ו ה"י.

בה, ודוקא אם כבר כלה התבן
והקש אבל אם עדיין קיימין
כשרוחץ י"ל דאסור.

בשכר, ר"ל אפי' בשכר ולא הוי
כסחורה.

שמא יסיקו בה דברים אחרים
בשבילו, כלומר בשביל אדם

בְּשִׁבְלֹוֹ כִּי־יִשְׁתַּחֲוֶה רִיחָהּ נֹדֶף, וְנִמְצָאוּ מִפְסִידִין פְּרוֹת שְׁבִיעִית:

..... ❧ שיח אמונה ❧

חשוב יבואו לעשות עוד איסורים	ואם יתירו להם בדיעבד יבואו
ויסיקו שם בשבילו פירות שריחן	לעשות עוד איסורים בשביל אדם
נודף ונמצא מפסידים פירות	חשוב, אבל אם לא הסיקו באיסור
שביעית, מיהו דוקא אם הסיקו	אין חשש שיבואו לעבור איסורים
בתבן של שביעית שעשו איסור	בשביל האדם החשוב.

כא הקלפין והגרעינין שמתרין בתרומה לזרים, אין קדשת שביעית חלה עליהם והרי הן פְּעִצִּים אֵלָּא אם כֵּן רְאוּיִין לצביעה. והקור קדשת שביעית חלה עליו:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"א

הקליפים והגרעינין שמותרין בתרומה לזרים, הנה ברמב"ם בפ"א מתרומות מבואר דיש קליפות שאסורים בתרומה לזרים אע"פ שאין בהן אוכל, ויש קליפות שאם יש בהן אוכל אסורים ואם אין בהן אוכל מותרים, וקליפי אגוזים ושקדים ורמונים וכן כל הקליפין שאינן אוכל מותרים ולא חל עליהם שם תרומה, וכן גבי גרעינין יש גרעינין שאין עליהן שם תרומה כגון גרעיני אתרוג ותפוז

ואפרסקים, וגרעיני זיתים ותמרים וחרובים אסורין, שראויין למוצצן, וקאמר הרמב"ם הכא דאותם הקליפים והגרעינים שאין עליהן שם תרומה גם אין עליהן קדושת שביעית.

אא"כ ראויין לצביעה, או למאכל בהמה.

והקור, דבר רך הנוסף על הדקל בכל שנה, וקודם שיגיע ימות הגשמים ויתקשה ונעשה כעץ, הוא טוב למאכל, ולכן יש ע"ז קדושת שביעית.

כב הַצּוֹרֵר תַּבְּלִין שֶׁל שְׂבִיעִית וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַתַּבְּשִׁיל. אִם בָּטַל
טַעַמָּן הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין לְכָל דָּבָר. וְאִם נִשְׁאַר בָּהֶן טַעַם עֲדִין הֵם
בְּקִדְשָׁת שְׂבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

רק ליתן טעם שמתרומות
ומעשרות הן פטורים מ"מ יש בהן
קדו"ש.

ונותן לתוך התבשיל, ומותר גם
לסוחטן להוציא מימיהן וטעמן
שזהו דרכן ואי"ז הפסד.

אם בטל טעמן, פקעה קדושתן.

הכ"ב

הצורר תבלין, דרך תבלין ליתנם
בתוך מטלית ולקושרם וליתנם
לתוך התבשיל כדי שיתן טעם
בתבשיל ולא יתערב בו.

תבלין, בתבלין נוהג קדו"ש, ואפי'
תבלין שאינן ראויין כלל לאכילה

כ"א חשון

א' אדר ב'

י"א תמוז

כג אין נותנין תבן וקש של שביעית לא לתוך הכר ולא לתוך הטיט. ואם נתן הרי זה כמבוער. תנור שהסיקוהו בתבן ובקש של שביעית יוצן. ומשתרד רביעה שניה במוצאי שביעית נהנין ושורפין בתבן ובקש של שביעית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ג

לא לתוך הכר, דתבן וקש הם מאכל בהמה ויש בהן קדו"ש, ופירות שביעית ניתנו רק לאכילה ולצביעה והדלקה, והשאר הוי הפסד.

לתוך הטיט, לגבל בו את הטיט.

ואם נתן הר"ז כמבוער, וא"צ להוציאו משם, דכבר בטל שמו שם, ואע"ג שנעשה באיסור.

יוצן, יצנן התנור, כדי שלא יהנה

ממה שעשה באיסור, דהא אסור להסיק בתבן וקש כדלעיל הי"ט, ומ"מ הפת שנאפתה שם מותרת באכילה.

ומשתרד רביעה שניה, הוא הגשם השני שיורד בחורף.

נהנין, כגון לתתו לתוך הכר או לתוך הטיט.

ושורפין, דכיון שירדה רביעה שניה כבר נתקלקל ונסרח מה שבשדה ואין ראוי שוב לבהמה,

פרק ששי

א אין עוֹשִׁין סְחוּרָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית. וְאִם רָצָה לְמַכּוֹר מְעַט מִפִּירוֹת שְׁבִיעִית מוֹכֵר. וְאוֹתָן הַדָּמִים הָרִי הֵן בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית וַיִּלָּקַח בָּהֶן מֵאֶכָל וַיֹּאכַל בְּקִדְשֹׁת שְׁבִיעִית. וְאוֹתוֹ הַפָּרִי הַנִּמְכָּר הָרִי הוּא בְּקִדְשֹׁתוֹ בְּשִׁתָּהּ:

..... ❦ שיח אמונה ❦

ואז הותר גם מה שבבית. עבור הטירחא אסור, ורק אם

שוכרים אדם שיטרח עבור הפירות שביעית וישלמו לו שכר עבור זה מותר.

למכור מעט, דהיינו כשיעור שאדם מכין בביתו לתשמיש בני ביתו לימים מועטים, ואף אם מלקט ע"מ למכור מעט שרי.

מוכר, ובסמוך ה"ג יתבאר איך מוכרים פירות שביעית.

כפירות שביעית, שהשביעית תופסת דמיה.

מאכל, ואפי' מים ומלח.

ואז הותר גם מה שבבית.

ה"א

אין עוֹשִׁין סְחוּרָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית, ואפי' במאכל בהמה אסור, והאיסור הוא משום דדרשינן לאכלה ולא לסחורה.

סחורה, ואע"פ שהפירות ישארו בקדושתן ואין מחללן אסור לעשות בהן סחורה, וכן בדמי שביעית אסור לעשות סחורה אע"פ שהדמים ישארו בקדושתן ואין מחללן.

בפירות שביעית, ואף שהמוכר אומר שאת הדמים הוא לוקח רק

ב לא יִהְיֶה לֹקַח יִרְקוֹת שָׂדֶה וּמִזְכָּר. וְלֹא יִצְבַּע מִקְלִיפֵי שְׂבִיעִית בְּשֹׂכֶר. מִפְּנֵי שֶׁזֶה עֹשֶׂה סְחֹרָה בְּפִירוֹת שְׂבִיעִית. לִקַּח יִרְקוֹת לֶאֱכֹל וְהוֹתִיר, מִתֵּר לְמִכּוֹר הַמּוֹתֵר וְהַדְּמִים שְׂבִיעִית. וְכֵן אִם לִקַּח יִרְקוֹת לְעֲצָמוֹ וְלִקַּח מִהֵן בָּנוּ אוֹ בָּן בֵּיתוֹ וּמִכּוֹר, הִרִי זֶה מִתֵּר וְהַדְּמִים דְּמֵי שְׂבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

לא יהא לוקח ירקות שדה, היינו ירקות שגדלים בשדה מאליהן שאין בהן איסור ספיחין, דאם גדלים בגינה בלא"ה אסורין משום ספיחין.

ומוכר, דהוי סחורה.

ולא יצבע מקליפי שביעית בשכר, דהא גם לקליפות שעומדים לצביעה יש בהן קדו"ש כדלעיל רפ"ה, והוי סחורה בפירות שביעית.

מקליפי שביעית, מ"מ מותר

לצבוע לחברו כשהצבע של חברו וליטול שכר טורח הצביעה.

והותיר מותר, כיון שלא לקח ע"מ למכור.

מותר למכור המותר, ואפי' ביותר דמים ממה שקנאן.

בן "בתו", נ"א "ביתו".

והדמים דמי שביעית, וכדי להנצל מאיסור סחורה התקין מרן החזו"א זללה"ה חנות שמיטה בשליחות ומבואר כאן בדרך אמונה בסקי"ח, או אוצר ב"ד ומבואר בד"ר"א כאן סקי"ט.

ג כְּשֶׁמוֹכְרִין פְּרוֹת שְׁבִיעִית אֵין מוֹכְרִין אוֹתָן לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִנְיָן. כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כְּסוּחַר פְּרוֹת בְּשְׁבִיעִית. אֲלֵא מוֹכֵר הַמַּעֲט שֶׁמוֹכֵר אֲכָסְרָה לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא הַפֶּקֶר, וְלִזְקַח הַדָּמִים לְקִנּוֹת בְּהֵן אֲכָל אַחֵר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בזה ולא ישמרו בקדושת שביעית.

המעט שמוכר, פירוש כדלעיל
ה"א שלא הותר למכור אלא מעט.

אכסרה, פי' באומד, כדי שימכור
בזול וידעו שהוא פירות שביעית.

להודיע שהוא הפקר, וינהוג בו
קדו"ש.

ולוקח הדמים לקנות בהן אוכל
אחר, כדין דמי פירות שביעית
שצריך לקנות בהן דוקא אוכל,
וכדלעיל ה"א.

ה"ג

כשמוכרין פירות שביעית, באופן
שמותר המבואר לעיל ה"א וה"ב.

לא במדה, ודוקא כשמוכר, אבל
אחר שכבר קנה מותר לו לשקול
בבית לידע כמה הגיעו.

במדה, וכן כלי שידוע אצלו
מדתה ג"כ אסור.

ולא במשקל, כגון ירקות שדרך
לשוקלן.

שלא יהיה כסוחר בפירות
שביעית, וגם שלא יבואו לזלזל

ד וְאֹגֵד דְּבָרִים שְׂדֵרְכֶן לְהַאֲגֵד לְבֵית לְמוֹכַר בְּשׁוּק אַכְסֶרְהָ כְּדֶרֶךְ
שְׂאוּגְדִין לְהַבִּיא לְבֵית לֹא כְּדֶרֶךְ שְׂאוּגְדִין לְשׁוּק. כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיֶה
כְּמוֹכַר בְּצִמְצוּם. וְדְבָרִים שְׂאִין דְּרְכֶן לְהַאֲגֵד אֶלָּא לְשׁוּק לֹא יֵאָגֵד
אוֹתָן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ד

כסחורה שמוכר בשוק כדרך שאר
השנים.

למכור בשוק אכסרה, ר"ל שאין
מוכר לפי האגודות דהוי מוכר
במנין אלא מוכר אכסרה דהיינו
באומד.

כדרך שאוגדין להביא לבית,
בצורת האיגוד שעושין לבית, או
במשקל שרגילין ליקח לבית.

שלא יהא כמוכר בצמצום, דמחזי
שמדקדק במכירתו ונראה
כסחורה.

ואוגד דברים שדרכן, כלומר
שמותר לאגוד אוכל ע"מ למכור
בשוק אך צריך לזה ב' תנאים א'
שזה יהיה מין אוכל כזה שגם
כשמכניסים אותו לאכול בבית
אוגדים אותו, ועוד תנאי שיאגדו
את זה באופן שרגילים לאגוד
כשמכניסים לבית דהיינו בצורה
מסויימת או במשקל מסויים, ואז
מותר לאגוד ולמכור בשוק
אכסרה דהיינו באומד, דאם יש
את כל התנאים הללו לא מחזי

ה פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ לא יהיו נמכרים במדה או במשקל או במנין. אלא בפירות הארץ אכסרה. ואם היו נפרין שהם מחוצה לארץ מותר:

ו חומר בשביעית מבהקדש. שהפודה את ההקדש יצא הקדש לחלין ויתפשו הדמים תחתיו. והשביעית אינה פן. אלא המוכר

..... שיח אמונה

כלומר דגם בהקדש וגם בשביעית הדין הוא שאם מכר הקדש או פירות שביעית ולקח בזה דבר אחר או דמים הדבר השני או הדמים חל עליהם דין הקדש או שביעית, אבל בשביעית יש עוד חומרא דאילו בהקדש אחרי שחל ההקדש על הדמים תיכף פקע הקדושה מההקדש הראשון, ובשביעית אינו כן דמפירות שביעית הראשונים לא יורד הקדושה לעולם.

מבהקדש, הקדש בדק הבית, [דבהקדש מזבח מצינו ששניהן קדושים כדכתיב והיה הוא ותמורתו יהי קדש].

ה"ה

פירות חו"ל שנכנסו לארץ לא יהיו נמכרים במדה, כלומר אע"פ שאין עליהן קדושת שביעית כלל דהא הם מחו"ל מ"מ חו"ל חששו שמא יבואו להתחלף עם פירות א"י לכן גזרו עליהן שלא יהיו נמכרים במדה ובמשקל ובמנין אלא באומד, אבל בשאר דינים של פירות שביעית לא אסרו כגון ביעור ואיסור סחורה והפסד.

אכסרה, באומד.

ואם היו ניכרין שהם מחו"ל מותר, דלא אתי לאיחלופי בפירות א"י.

ה"ו

חומר בשביעית מבהקדש,

פְּרוֹת שְׁבִיעִית יִתְּפוּ הַדָּמִים וַיַּעֲשׂוּ כְּפִרוֹת שְׁבִיעִית. וְהַפְּרוֹת
עֲצֹמֹן לֹא נִתְּחַלְלוּ וְנִעֲשׂוּ כְּפִרוֹת שָׂאָר שָׁנִים. שְׁנֵאֲמַר בָּהּ (ויקרא
כה-ז) 'תִּהְיֶה' בְּהוֹיָתָהּ תִּהְיֶה לְעוֹלָם. וּלְפִי שְׁנִקְרָאתָ (ויקרא כה-יב)
'קִדְשׁ' תּוֹפֶשֶׁת דְּמִיָּה. נִמְצָאתָ אוֹמֵר הָאֲחֵרוֹן נִתְּפַשׁ בְּשְׁבִיעִית
וְהַפְּרִי עֲצֹמוֹ הוּא כְּמוֹ שֶׁהָיָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>היא.</p> <p>תופסת דמיה, כקודש דתופס דמיו.</p> <p>האחרון נתפש בשביעית, שאם קנה בדמי שביעית דבר, הדבר ההוא קדוש בקדושת שביעית והדמים מתחללים ויוצאים לחולין, כמבואר ברמב"ם בסמוך.</p> <p>והפרי עצמו, היינו הפרי הראשון נשאר תמיד בקדושתו.</p>	<p>ויעשו כפירות שביעית, ומקבל דין אותן הפירות שמכר, ולכן אם החליף יין שביעית בשמן חולין אין מדליקין בהשמן ולא סכין בו, הואיל וביין של שביעית אסור להדליק ולסוך כי אינו עומד לזה.</p> <p>לא נתחללו ונעשו כפירות שאר שנים, אלא נשארו בקדושתן.</p> <p>שנאמר בה תהי', הפסוק הזה גבי יובל נאמר כי יובל היא קדש תהי' לכם, ודין יובל ושביעית אחת</p>
---	---

ז' ביצד. לקח בפרות שביעית או בדמיהן בשר, נעשה הבשר באותן הפרות ואוכלו בפרות שביעית. וצריך לבער אותן בשעת בעור השביעית. לקח באותו בשר או בדמיו דגים, יצא הבשר ונתפשו הדגים. לקח בדגים או בדמיהן שמן, יצאו דגים ונתפש שמן. לקח בשמן או בדמיו דבש, יצא שמן ונתפש דבש. וצריך לבער הפרות הראשונות עם הדבש האחרון בדרך שמבערין פרות שביעית. ואין עושין משניהם מלוגמא ולא מפסידין אותן, בשאר פרות שביעית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

כשיגיע זמן הביעור של אותן

הפירות שמכר.

או בדמיו דגים, היינו שמכר

הבשר ונטל מעות, ובהמעות לקח

דגים הרי הדגים נתפסין בקדו"ש

של הבשר ודינן כמותו.

יצא הבשר, או דמי הבשר.

עם הדבש האחרון כדרך

שמבערין פירות שביעית, היינו

בזמן הביעור של הפירות

הראשונים, וכן אפי' עד אלף.

ואין עושין משניהם מלוגמא,

אפי' מלוגמא לאדם, ואפי' אם

הפירות השניים היו מאכל בהמה.

ה"ז

או בדמיהן, שאם מכר הפירות

שביעית וקבל מעות עבורם,

המעות נתפסים בקדושת הפירות,

וכשקנה מהם בשר, נעשה הבשר

כקדושת הפירות, ויצאו המעות

לחולין.

בשר, וה"ה שאר אוכלין, אבל

דבר שאינו מאכל כגון כלי

וכיוצ"ב אסור לקנות מדמי

שביעית, חוץ ממעות שנחשבין

כפירות הואיל וקונין בהן כל

דבר.

בשעת ביעור השביעית, היינו

ח אין שביעית מתחללת אלא על דרך מקח. בפה דברים
אמורים בפרי ראשון. אבל בפרי שני מתחלל בין דרך מקח בין
דרך חלול:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח

אין שביעית מתחללת, לתפוס
דמים בקדושתה.

אלא דרך מקח, ילפינן לה מקרא
דאין הפרי הראשון מתחלל
והדמים נתפסין בקדושה אלא
דרך מקח, דהיינו שמכרן לחבירו
וקבל דמיהן, אבל אם רוצה לחללן
על פרי אחר או על מעות, שאמר
הרי פירות האלו מחוללים על
מעות או פירות אלו, אין הדמים
והפירות נתפסין בקדושה, [ומקח
היינו דוקא אם משלם המעות

מיד, אבל אם מוכר בהקפה
ומסכם עם המוכר שישלם לו
אח"כ ובינתיים זה מלוה אצלו,
אין הדמים נתפסין בקדושה דאי"ז
מקח, ויכול לשלם גם אחרי כמה
רגעים, ושפיר דמי, ואין הדמים
נתפסים בקדושה].

אבל בפרי שני, כגון שחיללה
דרך מקח על פרי הראשון או על
מעות הפרי הראשון.

דרך חילול, שאמר זה מחולל על
זה, או זה תחת זה.

ט וכשִׁמְחָלְלִין פְּרִי הַנִּלְקָח שְׁנִית אֵין מְחַלְלִין אוֹתוֹ עַל בְּהֶמְהָ חָיָה וְעוֹף חַיִּים. שְׁמָא יִנְיָהֶם וַיִּגְדֵּל מֵהֶם עֲדָרִים. וְאֵין צָרִיךְ לֵאמֹר שְׁבִיעִית עֲצָמָה. אֲבָל מְחַלְלִין אוֹתָן הַפְּרוֹת עַל הַשְּׁחוּטִים:

י דְּמִי שְׁבִיעִית אֵין פּוֹרְעִין מֵהֶם אֶת הַחֹב. וְאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן שׁוֹשְׁבֵינֹת.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ט

וכשִׁמְחָלְלִין פְּרִי הַנִּלְקָח שְׁנִית, וכ"ש פירות שביעית עצמן וכדמסיים.

ויגדל מהם עדרים, והוי כעושה מהם סחורה, או שמא יבוא להשהותם אחר הביעור.

ואצ"ל שביעית, פירות שביעית עצמה, ואע"ג שהפרי הראשון נשאר בקדושתו, מ"מ כיון שהטעם שמא יגדל מהן עדרים אסור.

אבל מחללין אותן הפירות, בין פרי הראשון בין השני בין הדמים. על השחוטים, ואע"ג שעדיין צריך לבשלם, וכן מחלל על עיסה אף שצריך עדיין לאפותה.

ה"י

דמי שביעית, וכ"ש פירות

שביעית עצמן.

אין פורעין מהם את החוב, שאם חייב לחברו כסף הלואה או שכר שכיר או כל חוב בין בשטר בין בע"פ, דכל זה חשיב כסחורה ואסור.

את החוב, ואם פרע יאכל כנגדן.

שושבינות, כשאדם נושא אשה היו נוהגים לשלוח לו מתנות ואח"כ כשחברו נושא אשה חברו מחזיר לו, ולא מבעיא שהשני אסור להחזיר מדמי שביעית, דהוי פריעת חוב ממש, אלא אפי' השולח הראשון השושבינות לא ישלח מפירות שביעית, דכיון דשושבינות נגבית אח"כ בב"ד הוי כעושה בזה סחורה.

ואין משלמין מהן תגמולין. ואין פוסקין מהן צדקה לעניים בבית הפנסת. אבל משלחין מהן דברים של גמילות חסדים וצריך להודיע. וכן אין לוקחין מהם עבדים וקרקות ובהמה טמאה ואם לקח יאכל כנגדן בדרך שעושה במעשר שני.

..... ❁ שיח אמונה ❁

כאן פריעת חוב והוי כמתנה דמותר.

וצריך להודיע, לו שהוא דמי שביעית כדי שישמרם בקדושת שביעית.

וכן אין לוקחין מהם עבדים וקרקות ובהמה טמאה, וכן שאר מטלטלין שאינן אוכל, שאסור ליקח מדמי שביעית רק אוכלין.

ובהמה טמאה, ובהמה טהורה נתבאר בה"ט.

יאכל כנגדן, קנסוהו רבנן שיקנה בדמיהן פירות שאינן פירות שביעית ויאכלם בקדושת שביעית.

כדרך שעושה במע"ש, כמבואר ברמב"ם בפ"ז ממע"ש הי"ז, ושם נתבאר שאם המוכר עדיין קיים יחזרו דמים למקומם, וה"ה הכא.

תגמולין, דהיינו שחברו עושה עמו חסד וזה בא לשלם לו גמולו לא ישלם לו משביעית דהוי ג"כ כפורע חובו אע"פ שאין חייב לפורעו.

ואין פוסקין מהן צדקה לעניים בביהכנ"ס, היינו צדקה שפסקו עליו בני העיר, ודרכן הי' לפסוק בביהכנ"ס, דהוי כפורע חובו.

בביהכנ"ס, וכן עני שמבקש צדקה בבית אסור ליתן לו מדמי שביעית, דכיון דחייב ליתן לו הוי כפורע חובו מדמי שביעית, מיהו אם העני אוכל אצלו בקביעות בלי פסיקת דמים הוי כבני ביתו ומותר וכדלעיל פ"ה הי"ג י"ד.

אבל משלחין מהן דברים של גמילות חסדים, דהיינו ששולח לחברו מתנה בשביל שהוא ידידו ומכירו או בשביל שהוא עני אבל לא פסקו עליו ולא חייבוהו אין

וַאִין מְבִיאִין מֵהֶן קִנֵּי זָבִים וְזָבוֹת וְיֹלְדוֹת וְחֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת. וְאִם
יִהְיֶה יֹאכֵל בְּנִגְדָּן. וַאִין סָכִים כָּלִים וְעוֹרוֹת בְּשֶׁמֶן שֶׁל שְׁבִיעִית.
וְאִם סָדָּ יֹאכֵל בְּנִגְדָּן:

..... ❧ שיח אמונה ❧

וַאִין מְבִיאִין מֵהֶן קִנֵּי זָבִים וְכו', שֶׁל שְׁבִיעִית, דְּרֵק סִיכַת אָדָם
דְּכִיוֹן דְּמַחְוִיב בֵּהֶן הוּי כְּפוּרַע מוֹתֵר דְּסִיכָה כְּשִׁתְיָה, אֵךְ לֹא
חֻבּוּ מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. סִיכַת כָּלִים וְעוֹרוֹת.
וַאִין סָכִים כָּלִים וְעוֹרוֹת בְּשֶׁמֶן

כ"ז חשון

ז' אדר ב'

י"ז תמוז

יא אין נותנין מהן לא לבלן ולא לספר ולא לספן ולא לשאר האמנין. אבל נותן הוא למי שדולה מים מן הבור להשקותו מים. ומותר לתן מפרות שביעית או מדמיהן לאמנין מתנת חנם:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

אין נותנין מהן, בין מפירות בין מדמיהן, דכל אלו אין זה אוכל או שתיה וזה אסור.

לא לבלן, לבעל בית המרחץ בשכר שיתן לו להכנס ולרחוץ.

ולא לספר, בשכר התספורת שיספרנו.

ולא לספן, בעל הספינה, בשכר שיעבירו בספינה.

ולא לשאר אומנין, כגון החופר

בורות, בשכר החפירה, [ולא עבור המים דזה שרי כדמסיק].

להשקותו מים, אבל לא לכביסה ולרחיצה ולבהמתו ולא לצביעה ולמשרה, [דהדבר הנלקח צריך לשמש לאותו דבר הנמכר].

מים, כאן מבואר שמותר לקנות מים מדמי שביעית.

לאומנין מתנת חנם, והאומנים אח"כ לא יבקשו דמים עבור העבודה, ואע"ג דהוי כעין הערמה מותר.

יב האומר לפועל הא לך איסור זה ולקט לי ירק היום שִׁכְרוּ, מתר ואינו פדמי שביעית. אלא מוציאו בכל מה שירצה. ולא קנסו הפועל להיות שִׁכְרוּ פדמי שביעית. ואם אמר לו לקט לי בו היום ירק, הרי זה פדמי שביעית ואינו מוציאו אלא באכילה ושתיה בפרות שביעית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

שלוקח הפירות במעות האלו

והו"ל דמי שביעית.

איסור, הוא שם מטבע.

ירק, מאותן הירקות המבוארים לעיל בפ"ד שאין בהן איסור ספיחין.

שכרו מותר, דהוי כמחליף המעות בירקות, לפי שירקות שדה מצויים והוי כנותן מתנה.

ולא קנסו הפועל, כמו שקנסו החמרים בסמוך הי"ג דהתם עשו איסור, וכאן משום כדי חייו של פועל לא קנסו, וכדבסמוך הי"ג.

לקט לי בו, משמע שנותן לו זה בשכר הפירות שביעית.

הי"ב

האומר לפועל וכו', בהלכה זו בא לומר שאם נותן מעות לפועל ואומר לו שילקוט קילו ירקות (שאינן בהם שאלה של ספיחין) מהשדה ויביא לו, אע"ג שזה כקונה את הקילו ירקות במעות שנתן לו וא"כ הו"ל דמי שביעית, אפ"ה מותר דכיון דירקות שדה מצויים וכל אחד יכול לקחתם בלי כסף, א"כ הכסף שנתן לו הוא מתנה בשביל שטורח עבורו והולך להביאם ולא עבור פירות שביעית, אבל אם נותן לו מעות ואומר לו שילקוט קילו ירקות במעות "האלו", זה כבר נראה

י"ח תמוז

ח' אדר ב'

כ"ח חשון

יג החמרים העושים בפרות שביעית מלאכת שביעית האסורה. כגון שהביאו יותר מדאי. הרי שחרן פדמי שביעית. ודבר זה קנס להם. ומפני מה קנסו בשכר החמרים ולא קנסו בשכר הפועל. מפני ששכרו מעט לא קנסו בו משום כדי חייו: **יד** חלוקת מן הנחתום בפר בפונדיון, ואמר לו בשעת לקיחה בשאלקט ירקות שדה אביא לך בו, הרי זה מתר. ואותו הכפר

..... ❁ שיח אמונה ❁

אבל חמר וכל הני דלעיל מרויחים הרבה ולכן קנסום.

הי"ד

ככר בפונדיון, ככר לחם שמחירו שם מטבע ששמו פונדיון.

כשאלקט ירקות שדה, שאין בהן איסור ספיחין.

אביא לך בו הר"ז מותר, דלכתחילה לא התחייב למוכר הככר שהוא יפרע לו אלא אמר לו שאם אלקוט פירות שביעית אביא לך מהם, א"כ התשלום נחשב למתנה, או כמחליף, ואי"ז כפורע חובו.

ואותו הככר הרי הוא כפירות

הי"ג

החמרים, שמוכרים פירות על חמוריהם.

כגון שהביאו יותר מדאי, דהיינו שאסף הבעה"ב את כל שדהו ע"י החמרים, שזה אסור כדכתב הרמב"ם לעיל בפ"ד הכ"ד.

ולא קנסו בשכר הפועל, לעיל בהי"ב.

משום כדי חייו, לא רצו להחמיר עליו ביותר, דמדינא אין השכר נאסר כיון שאין משלמין עבור הפירות רק עבור ההבאה, ורק משום קנס אסרוהו, ובפועל שרווחו מועט לא החמירו בזה,

תִּהְיֶה הוּא כְּפִירוֹת שְׁבִיעִית. וְאִם לָקַח מִמֶּנּוּ סֵתֶם, לֹא יִשְׁלַם לּוֹ
מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. שְׂאִין פּוֹרְעִין חוֹב מִהֶן:

..... ❦ שיח אמונה ❦

שְׁבִיעִית, כִּיּוֹן שֶׁאִמַּר אֲבִיא לְךָ בּוֹ	וְאִם לָקַח מִמֶּנּוּ סֵתֶם, א"כ דַּעַתּוֹ
וְכַדְלָעִיל הִי"ב, אֲבָל אִם אִמַּר	לְפָרוֹעַ בְּמַעֲוֹת.
אֲבִיא לְךָ וְלֹא אִמַּר בּוֹ, אֵין הַכֹּכֵר	לֹא יִשְׁלַם לּוֹ מִדְּמֵי שְׁבִיעִית,
קָדוֹשׁ בְּקִדּוֹ"שׁ.	וְכ"ש פִּירוֹת שְׁבִיעִית עֲצֻמָּן.

י"ט תמוז

ט' אדר ב'

כ"ט חשון

טו אוכלין פירות שביעית בטובה ושללא בטובה. בטובה פיצד. שיתן לו פירות שביעית כמו שעשה עמו טובה שנתן לו. או שיכניסו לגנתו לאכל כמי שעשה לו טובה. ומי שנתנו לו פירות שביעית במתנה או שנפלו לו בירשה, הרי זה אוכלם בדרך שאוכל פירות שאוסף אותן הוא בעצמו מן השדה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו

לו שום טובה שהרי התורה הפקירתו.

או שיכניסו לגנתו, שמחזיק לו טובה שהרשהו להכנס לגנתו לקחת פירות שביעית, מותר.

ומי שנתנו לו פירות שביעית במתנה, ר"ל אם אחד נתן לו פירות שביעית מחוברין לקרקע במתנה, או אב שחילק בחייו ירושתו ונתן לבניו פירות מחוברים, מותר לו ללקטן ולאוכלן כשאר פירות שביעית ולהחזיק טובה להנותן או לאביו, דהא אוכלין פירות שביעית בטובה וכנ"ל.

בטובה, שהמלקט פירות שביעית מחזיק טובה לבעל השדה ואומר לו תודה רבה, ומותר, ולא אמרי' דמחזי דהוא מלקט מן השמור ורחמנא אפקרינהו.

שלא בטובה, שלא מחזיק לו טובה, ולא אמרינן שעייז יתרגל בשאר שני שבוע לבוא בשדה חברו ובגנתו ופרדסו שלא מדעתו.

כמו שעשה עמו טובה שנתן לו, ר"ל שמותר לו להחזיק טובה לבעלים בדבורים כאילו עשה לו טובה, בזה שנתן לו לאכול פירות שביעית משדהו, אע"ג שלא עשה

פרק שביעי

א פירות שביעית אין אוכלין מהן אלא כל זמן שאותו המין מצוי בשדה שנאמר (ויקרא כה-ו) 'ולבַּהֲמַתְךָ ולַחֲיָה אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ תַּחֲיָה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל'. כל זמן שחיה אוכלת ממין זה מן השדה אתה אוכל ממה ששבבית. כֵּלָּה לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה חַיֵּב לְבַעַר אוֹתוֹ הַמִּין מִן הַבֵּית, וְזֶהוּ בְּעוֹר שֶׁל פְּרוֹת שְׁבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

אוכלת בשדה דהיינו שהמין שנמצא בשדה לא התרקב ונשחת, מותר לאכול מפירות שביעית שבבית, כֵּלָּה לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה כֵּלָּה לְבַהֲמַתְךָ מִן הַבֵּית.

ממין זה מן השדה, אבל אין אוכלין ממין אחד על חבירו כדבסמוך ה"ה.

אתה אוכל ממה שבבית, ולא דוקא אתה דה"ה בהמה אסורה לאכול לאחר זמן הביעור, ואפי' במאכל בהמה.

פירות שביעית, היינו פירות שיש בהן קדושת שביעית בין פירות בין ירקות בין קטניות.

כל זמן שאותו המין מצוי בשדה, ולקמן יבואר מה נקרא מצוי בשדה.

שנאמר ולבַּהֲמַתְךָ ולַחֲיָה אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ וגו', ודרשו חז"ל אם חיה אוכלת כ"ש בהמה שמזונותן עליך שאוכלת פירות שביעית, אלא לומר לך כל זמן שחיה

ב פִּיצַד. הָרִי שֶׁהָיוּ לוֹ גְּרוֹגְרוֹת שְׂבִיעִית בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אוֹכֵל מִהֶן כָּל זְמַן שֶׁהִתְאַנִּים בְּאֵילָנוֹת בְּשָׂדֶה. כָּלוּ הִתְאַנִּים מִן הַשָּׂדֶה, אָסוּר לֶאֱכֹל מֵאוֹתָן שֶׁבִּבֵּית אֱלָא מִבְּעַר אוֹתָן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

גְּרוֹגְרוֹת, הֵן תַּאנִּים יְבֵשִׁים שֶׁמִּתְקִימִין זְמַן מְרֻבָּה מִתּוֹךְ יְבִשׁוֹתָן.

כ"ז שֶׁהִתְאַנִּים בְּאֵילָנוֹת בְּשָׂדֶה, דִּתַּאנִּים וְגְרוֹגְרוֹת נִחְשָׁב מִן א'.

בְּאֵילָנוֹת בְּשָׂדֶה, לֹא דוּקָא בְּאֵילָנוֹת, דִּה"ה אִם יֵשׁ בְּתִלוּשׁ מוֹתֵר לֹאכֹל וְא"צ לְבַעַר, וְכֵן אִפִּי אִם כִּבֵּר כֻּלָּה בְּשָׂדֶה וְלֹא נִשְׁאֵר רַק בַּעִיר, וְגַם בַּעִיר לֹא נִשְׁאֵר רַק לַעֲוֹפֹת כְּגוֹן עַל הַכִּלִּי חֶרֶס הַבְּנוֹי

בְּכוֹתָל, מ"מ אוֹכֵלִין עֲלֵיהֶן וְא"צ לְבַעַר.

בְּשָׂדֶה, זְמַן הַבִּיעוּר הוּא לֵאחֲרֵי שְׁאוֹתוֹ הַמִּין אֵינוֹ מִתְקִיִּים בְּשָׂדֶה מִפְּנֵי שֶׁהוּא בִּלְה וְנִשְׁחַת, אֲבָל אֵין זְמַן הַבִּיעוּר תִּלּוּי בְּזִמְנֵי לְקִיטַת הַפִּירוֹת דְּגַם אַחֲרֵי הַלְקִיטָה עֲדִיין נִשְׁאֵר עַל הָאֵילָנוֹת מַעֲט וְגַם הַחִיּוֹת וְהָעוֹפֹת מִלֹּא מְאוֹרוֹתֵיהֶם טָרֵף וְאוֹכֵלִין עֲלֵיהֶן.

אָסוּר לֹאכֹל, בְּסִמּוּךְ ה"ג יֵבֶאֱרַר הַרְמַב"ם מֵהוּ הַבִּיעוּר.

ג היו לו פירות מרובין, מחלקן מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד. ואסור לאכל אחר הבעור בין לעניים בין לעשירים. ואם לא מצא אוכלין בשעת הבעור, שורף באש או משליך לים המלח ומאבדן בכל דבר שמאבד:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הוצרך להדגיש שאחרי הביעור גם לעניים אסור לאכול.

שורף באש, שנאסרין באכילה.

לים המלח, יש דלא גרסו "המלח", וכ"ז הוא דעת הרמב"ם בדיני ביעור, אבל יש עוד שיטות בראשונים ומבוארים היטב בדרך אמונה כאן בסקי"ז ובציון ההלכה ובביאור ההלכה כאן, ועיי' לקמן סוף ה"ח מה שכתבנו.

ה"ג

היו לו פירות מרובין, אבל אם לא הי' לו אלא מזון ג' סעודות אין עליהן חובת ביעור.

ג' סעודות לכל א' וא', וכן רשאי להניח לעצמו ולכל א' וא' מאנשי ביתו ג' סעודות, וא"צ להקנות להם, וכן יכול להשאיר למזון בהמתו מזון ג' סעודות.

בין לעניים, משום דיש מ"ד בגמ' דעניים אוכלים אחר הביעור,

ד הָיוּ לוֹ צִמּוּקִין שֶׁל שְׁבִיעִית. וְכָלוּ הָעֲנָבִים מִן הַשָּׂדֶה מִן הַנָּנוֹת וְהַפְּרֻדִּים שֶׁהָיוּ הַפָּקָר. אַף עַל פִּי שֶׁעֲדִין יֵשׁ עֲנָבִים בְּנִפְנֵי שְׁבִתוֹךְ הַחֲצֹרוֹת, אֵינֶנּוּ אוֹכְלִים מִן הַצִּמּוּקִין מִפְּנֵי עֲנָבִים אֲלוֹ שְׁבִתוֹךְ. לְפִי שֶׁאֵינֶנּוּ מְצוּיִין לַחֲיָה. אֲבָל אִם יֵשׁ עֲנָבִים קָשִׁים בְּיוֹתֵר שֶׁאֵינֶנּוּ נִגְמָרִין אֲלָא בְּסוֹף הַשָּׁנָה, הָרִי זֶה אוֹכֵל מִן הַצִּמּוּקִין בְּשִׁבְלָן. וְכֵן כָּל פְּיוֹצָא בְּזֶה:

..... ❦ שיח אמונה ❦

ה"ד

להכנס וליטול, ולכן יש שם עדיין
ענבים, מ"מ אסור הואיל ואינן
מצויין לחיה.

צמוקין, מענבים, שזה מתקיים
הרבה זמן.

הר"ז אוכל מן הצמוקין בשבילן,
כלומר ואי"ז נחשב למין אחר.

אע"פ שעדיין יש ענבים בגפנים
שביתוך החצרות, כלומר בתוך
החצרות שהבעה"ב לא הניח

ה אילן שעושה פרות שתי פעמים בשנה והיו לו מפרותיו הראשונות, הרי זה אוכל מהן כל זמן שפרות שניות מצויות בשדה. שהרי מאותו הזמן בשדה. אבל פרות הסתו אין אוכלים בשבילן. מפני שדומין לפרות של שנה אחרת:

ו הכובש שלשה כבשים בחבית אחת. כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

אבל פירות הסתיו, סוג ענבים הנקראין סתווניות משום שעיקר גידולן הוא בתחילת החורף ואינן גדלין בקיץ, ואע"ג דענבים וסתווניות מין א' הוא מ"מ אם נגמר לחיה בשדה מן הענבים, אפי' שמן המין הנקרא סתווניות עדיין יש בחורף של שמינית, אין אוכלין עליהן, וצריך לבער.

ה"ו

הכובש שלשה כבשים, שכבש בחומץ או בציר ג' מיני ירקות, ואין נ"מ בין שנכבשו זה אחר זה, או שלשתן יחד.

כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית, אף שעדיין לא הגיע זמן הביעור של האחרים והאחרים נתנו בו טעם אפ"ה צריך לבער מין זה, אבל את המינים האחרים א"צ לבער אף שיש בהן טעם מהמין שהגיע אצלו זמן ביעור, משום דהטעם נחשב כמבוער, [ודוקא אם שניהם משביעית, אבל אם כבש מין משביעית עם מין מששית והגיע זמן הביעור, צריך לבער גם המין של ששית דהא קבל טעם מדבר הטעון ביעור, וכמבואר ברמב"ם בהלכה כ"ב].

וְאִם הִתְחִיל בָּהּ הָרִי הַפֶּל מִמֶּבְעֵר. וְכֵשֶׁם שֶׁמִּבְעֵר אוֹכְלֵי אָדָם
כִּדּוּ מִבְעֵר אוֹכְלֵי בְּהֵמָה מִן הַבַּיִת. וְאִינוּ מֵאֲכִילֵן לְבֵהֶמָּה אִם
כָּלָה אוֹתוֹ תָּמוּן מִן הַשָּׂדֶה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>הביעור. כך מבער אוכלי בהמה, דדרשינן כָּלָה לחיה מן השדה כָּלָה לבהמתך מן הבית, ובאוכלי בהמה מיירי, דאילו אוכלי אדם בלא"ה אין מאכילין לבהמה וכנ"ל פ"ה.</p>	<p>ואם התחיל בה, שהתחיל לאכול קצת מהחבית מהמין שצריך לבערו שוב כבר א"צ להודרו ולאכול השאר, דהשאר חשיב כבר כמבוער, דהא אם ישהה את זה, זה ייפסד וודאי יאכלנו מיד וממילא מותר לאכלו לאחר זמן</p>
--	---

ז וְכֵשֶׁם שֶׁמִּבְעָרִין אֶת הַפְּרוֹת כִּד מִבְעָרִין אֶת הַדָּמִים. פִּיצֵד.
הָרִי שֶׁמִּכָּר רְמוּנִים שֶׁל שְׁבִיעִית וְהָרִי הוּא אוֹכֵל בְּדַמִּיהֶן. וְכָלוּ
הַרְמוּנִים מִן הָאֵילָנוֹת שֶׁבַעֲשָׂה וְנִשְׁאָר אֲצִלּוֹ מִן הַדָּמִים שֶׁמִּכָּר
בָּהֶן חַיִּב לִבְעָרָן:

ח פִּיצֵד עוֹשָׂה. קוֹנֶה בָּהֶן מֵאֲכָלוֹת, וּמִחֲלָקֵן מִזֶּזֶן שֶׁלֹּשׁ סְעוּדוֹת
לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. אוֹ יִשְׁלִיכֶם לַיָּם הַמֶּלַח אִם לֹא מִצָּא אוֹכְלִין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח

קוֹנֶה בָּהֶן מֵאֲכָלוֹת, הֵיינו אִם
עֲדִיין לֹא עָבַר זְמַן הַבִּיעוּר יִכּוֹל
לִקְנוֹת מֵאֲכָלִים וּלְחַלֵּק מִזֶּזֶן ג'
סְעוּדוֹת לְכָל א'.

יִשְׁלִיכֶם לַיָּם הַמֶּלַח, שֶׁהַמֶּלַח
יִשְׁחוֹק אֶת הַמַּעוֹת.

אִם לֹא מִצָּא אוֹכְלִין, הֵיינו אִפִּי
אִם מוֹצֵא לִקְנוֹת מֵאֲכָלוֹת, דְּכִין
שֶׁאֵין לוֹ מִי שִׁיאֲכֵל אֶת הָאוֹכְלִין,
אֵין לוֹ לִקְנוֹת מֵאֲכָלוֹת לְאִיבּוֹד,
אַלּא יֵאבֹד אֶת הַדָּמִים. [וְכָבַר
רַמְזֵנוּ לְעִיל שֶׁכִּי הוּא דַעַת

ה"ז

כִּד מִבְעָרִים אֶת הַדָּמִים, בֵּין
שִׁקְנָה בַּפִּירוֹת שְׁבִיעִית פִּירוֹת
אַחֲרִים בֵּין שִׁלְקָה דָּמִים עֲבוּרִין.

רְמוּנִים שֶׁל שְׁבִיעִית, לֹאוּ דוּקָא
מֵאֲכָל אָדָם דִּה"ה אִם מִכָּר מֵאֲכָל
בַּהֲמָה שֶׁל שְׁבִיעִית תּוֹפֵס דָּמִיו
וְצָרִיךְ לִבְעָרָם בְּזִמְנֵן הַבִּיעוּר.

וְכָלוּ הַרְמוּנִים מִן הָאֵילָנוֹת, אַע"ג
דְּעֲדִיין לֹא הִגִּיעַ זְמַן בִּיעוּר שֶׁל
הַמִּין שִׁקְנָה, דְּזִמְנֵן בִּיעוּר הַדָּמִים
הוּא בְּזִמְנֵן בִּיעוּר הַפִּירוֹת שֶׁנִּלְקַחוּ
עֲבוּרִין.

חַיִּיב לִבְעָרָן, וְכַדְמִסִּיק בַּה"ה.

הרמב"ם בביעור, אבל יש עוד שיטות בראשונים, ולדעת הרמב"ן והכי קיי"ל, סגי שיפקיר את כל הפירות בזמן הביעור	ואח"כ יכול מיד לחזור ולזכות בהן, ורק אם לא הפקירן בזמן הביעור נאסרין וצריך לאבדן].
--	--

ט שֶׁלֹש אַרְצוֹת לְבַעוֹר. אֶרֶץ יְהוּדָה כְּלָה הָהָר וְהַשְּׂפֵלָה וְהָעֵמֶק
אֶרֶץ אַחַת. עֵבֶר הִירְדֵן כְּלוֹ, שְׂפֵלַת לוֹד, וְהָר שְׂפֵלַת לוֹד, וּמִבֵּית
חֹרּוֹן עִם הַיָּם אֶרֶץ אַחַת. וְהַגְלִיל כְּלוֹ הָעֲלִיּוֹן וְהַתְּחַתּוֹן וְתַחֲנוּם
מְבָרִיא אֶרֶץ אַחַת. וְאוֹכְלִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת מִשְׁלֹשָׁתָן עַד
שִׁיכְלָה הָאַחֲרוֹן שְׁבָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

או לשפלה לאכול פירות, מ"מ
נחשב לארץ אחת לביעור ואוכלין
כל זמן שנמצא בא' מהן.
לוד ומבית חורון, אע"ג דהם
עיירות בא"י, גם בעבר הירדן יש
לוד ובית חורון.
עם הים, צ"ל "עד" הים.

והגליל כולו העליון והתחתון,
הצד הצפוני של הגליל הוא עליון,
והצד הדרומי הוא התחתון,
שמגיע עד ארץ יהודה.

עד שיכלה האחרון שבה, אי"ז
תלוי בקדושת א"י אלא כל
שהחיה מוצאת לאכול בארץ זו
אוכלין על האחרון שבה ואע"פ
שלא נתקדש.

ה"ט

שֶׁלֹש אַרְצוֹת לְבַעוֹר, הֵינּוּ
שְׂאֵרֵי יִשְׂרָאֵל מִחֻלְקַת לְגִי
חֲלָקִים, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הִירְדֵן,
וְהַגְלִיל, וְאֵם כֹּלָה לַחִיָּה בְּאֶרֶץ זֹו,
אֵין אוֹכְלִין עַל סִמֵּךְ שְׂבָאֶרֶץ
הַשְּׁנִיָּה אוֹ הַשְּׁלִישִׁית עַדִּיין לֹא
כֹלָה מִמֵּין זֹה לַחִיָּה מִן הַשְּׂדֵה,
וְהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁאֵין דֶּרֶךְ חִיָּה
שְׂבָאֶרֶץ זֹו כְּגוֹן יְהוּדָה לְהַתְּרַחֵק
כ"כ לַצֹּאת לְאֶרֶץ אַחֶרֶת כְּגוֹן
לְגַלִּיל אוֹ לְעֵבֶר הִירְדֵן, אֲבָל
מִיְהוּדָה לִיְהוּדָה הֵיא יוֹצֵאת אִם
אֵין מוֹצֵאת מִהֵמִין בַּשְּׂדֵה.

ההר והשפלה והעמק, ואע"ג
דאין דרך חיה לילך מהר לעמק

י פיצד. היו לו פרות בארץ יהודה. אוכל מהן כל זמן שיש מאותו המין בכל ארץ יהודה בלה. וכן אם היו לו פרות גליל. וכן בעבר הירדן:

..... ❧ שיח אמונה ❧

ה"י
בין בשפלה בין בעמק.

בכל ארץ יהודה כולה, בין בהר

יא וְשֵׁלֶשׁ אֲרָצוֹת אֵלּוּ כֶּלֶן חֲשׁוּבוֹת בְּאֶרֶץ אַחַת לְחֲרוּבֵין וּלְזִיתִים וּלְתַמָּרִים. וְאוֹכְלֵין בְּתַמָּרִים עַד שִׁיכֻלָּה הָאֲחֲרוֹן שְׂבָצָעַר. וְאִמְתִּי הוּא כָּלָה. עַד הַפּוֹרִים. וְאוֹכְלֵין בְּזִיתִים עַד הָעֶצֶרֶת. וּבַעֲנָבִים עַד הַפֶּסַח שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וּבַגְּרוּגְרוֹת עַד הַחֲנֻכָּה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

יביאו להחיה מארץ השניה ג"כ
תאכל, [ואף שללכת היא לא
הולכת מארץ לארץ].
ואוכלים בתמרים, היינו בכל
הארצות.
שבצוער, שהיא עיר התמרים,
ובה התמרים האחרונים, והוא
יריחו.
עד הפורים, של שמינית.
ואוכלים בזיתים, וה"ה בשמנם.
עד העצרת, של שמינית.
ובענבים, וכן ביינם.
עד הפסח של מוצאי שביעית,
ואע"ג דלענבים יש שלש ארצות,
הכא מיירי במאחרת שעד פסח
ודאי כבר הגיע זמן ביעורן.
ובגרוגרות עד החנוכה, של

הי"א
ושלש ארצות אלו, היינו יהודה
ועבר הירדן והגליל.
כולן חשובין כארץ אחת
לחרובין ולזיתים ולתמרים,
משום דכל הטעם שאין אוכלין
מיהודה לגליל או לעבר הירדן,
הוא משום שהחיה רגילה לאכול
רק מפירות ארצה אבל מארץ
אחרת איננה אוהבת ואיננה
אוכלת מזה אלא בשעת הדחק
כגון בשני רעבון, ואילו מינים אלו
חרובים וזיתים ותמרים, אין חילוק
בטעם הפרי בין יהודה לגליל
ולעבר הירדן והחיה אוכלת מארץ
לארץ וא"כ אם נשאר מהמין
בארץ אחת אוכלים בארץ האחרת
על סמך פירות ארץ זו, דהא אם

יב המוֹלִיד פְּרוֹת שְׂבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ לְמָקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ, אוּ
מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ לְמָקוֹם שֶׁכָּלוּ, חַיֵּב לְבַעַר. לְפִי שְׁנוֹתֵנִין עָלָיו
חֲמִרֵי מָקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם וְחֲמִרֵי מָקוֹם שֶׁהִלִּיד לָשֵׁם. וּפְרוֹת הָאָרֶץ
שֶׁיֵּצֵאוּ לְחֻצָּה לָאָרֶץ, מִתְּבַעְרִים בְּמִקְוֵמוֹ, וְלֹא יַעֲבִירֻם מִמָּקוֹם
לְמָקוֹם:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ופירות הארץ שיצאו לחו"ל,
הנה כבר מבואר לעיל פ"ה הי"ג
דאסור להוציא פירות שביעית
מהארץ לחו"ל, והכא קאמר דאם
עבר והוציא, או בשוגג, או
באופנים שמותר להוציא, והגיע
זמן הביעור, יבערם בחו"ל.

מתבוערים, בזמן שכלה לחיה מן
השדה במקום שהובאו משם
בא"י.

במקומן, כלומר ודלא כמ"ד בגמ'
דחייב להחזירן לא"י משום דכתיב
בארצך, קמ"ל הרמב"ם דא"צ
להחזירן לא"י.

ממקום למקום, בחו"ל, דכל
העברה למקום חדש בחו"ל חשיב
כהוציא מא"י לחו"ל, [אבל
להחזירן לא"י שרי].

מוצאי שביעית, ואע"ג דלתאנים
יש שלש ארצות, הכא מיירי
במאותרות, שעד חנוכה ודאי כבר
הגיע זמן ביעורן.

הי"ב

ממקום שכלו, כגון שמוליכן
מארץ יהודה לגליל או לעבר
הירדן או להיפך.

שכלו למקום שלא כלו, אם כבר
הגיע זמן הביעור פשיטא שכבר
נאסרו ולא יותרו, אלא מיירי
שהוציאן ביום הביעור קודם
שחילק מזון ג' סעודות והביאן
למקום שלא כלו.

**או ממקום שלא כלו למקום
שכלו חייב לבער**, אבל אם
החזירן בחזרה למקום שלא הגיע
זמן הביעור, יכול לאוכלם.

יג כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בַּשְּׁבִיעִית כָּל שְׁהוּא מֵאֲכָל אָדָם, אוּ מֵאֲכָל
בְּהֵמָה, אוּ מִמִּין הַצּוֹבְעִין, אִם אֵינוֹ מִתְקִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לוֹ וּלְדָמּוֹ
שְׁבִיעִית וְחַיִּב בְּבִעּוֹר הוּא וְדָמּוֹ. כְּגוֹן עָלִי הַלּוֹף הַשּׁוֹטָה וְעָלִי
הַדְּנֵדָנָה וְהַעֲלָשִׁין מֵאֲכָל אָדָם. וְכְגוֹן הַחוּחִים וְהַדְּרִין מֵאֲכָל

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

כלל גדול, קרי ליה גדול שנוהג
גם במאכל אדם וגם במאכל
בהמה משא"כ במצוות אחרות
כגון מעשרות שאינן נוהגין
במאכל בהמה.

אם אינו מתקיים בארץ, דהיינו
שהוא בלה ונרקב וכלה לחיה מן
השדה.

וחייב בביעור, כשכלה לחיה מן
השדה.

ודמיו, בזמן שכלה המין הראשון.

כגון עלי הלוף השוטה, כלומר
אע"ג דעיקר (השורש) הלוף
השוטה אין לו ביעור כדלקמן
הי"ד, מ"מ עלי הלוף השוטה
שכלה לחיה יש לו ביעור, ואע"ג

דכל פרי אזלי בתר עיקרו, הכא
שהעיקר אינו נאכל רק ע"י הדחק
והעלים מאכל גמור, יש להן
ביעור כשנושרין מאביהן אע"ג
דלהעיקר אין ביעור.

הלוף, הוא מין בצל.

השוטה, וה"ה לוף פקח, אלא
דקמ"ל דאפי' לוף שוטה שאינו
מטמא טומאת אוכלים עד
שימתקנו, מ"מ נוהג בו קדו"ש
כיון שיכול למתקן.

ועלי הדנדנה, בערבי נקרא נענע,
ובלע"ז מינטא.

החוּחִים והַדְּרִין, מיני קוצים
דחזו למאכל בהמה, ודוקא ברכין,
דאילו קשין לא חזו גם לבהמה.

תְּבַהֲמָהּ. וּכְגוֹן אֶסְמֶם וְקוֹצֶה מִמֶּיִן הַצּוֹבְעִין. וְאִם הִיא מִתְקַיֵּם
בְּאֶרֶץ כְּגוֹן הַפּוֹאֶה וְהִרְכָּפָה מִמֶּיִן הַצּוֹבְעִין, אָף עַל פִּי שֵׁישׁ לוֹ
שְׂבִיעִית וּלְדָמִיו שְׂבִיעִית, אֵין לָהֶם בְּעוֹר וְלֹא לְדַמִּיהֶם שְׁהִירִי
מִתְקַיֵּם בְּאֶרֶץ, אֲלֹא נִהְיִין וְצוֹבְעִין בּוֹ עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה:

יָד וְכָל שְׂאִינוֹ מֵיֶחֱד לֹא לְמֹאכֵל אָדָם וְלֹא לְמֹאכֵל בְּהֵמָה וְאִינוֹ
מִמֶּיִן הַצּוֹבְעִים. הוֹאִיל וְאִינוֹ לְעֹצִים יֵשׁ לוֹ וּלְדָמִיו שְׂבִיעִית. אָבֵל
אֵין לָהֶם בְּעוֹר אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מִתְקַיֵּם בְּאֶרֶץ, אֲלֹא נִהְיִין בּוֹ
אוֹ בְּדָמִיו עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּגוֹן עֶקְרֵי הַלּוֹף הַשּׁוֹמֵה וְעֶקְרֵי
הַדְּנִדָּה וְהַעֲקָרָנִין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

וְאִם הִיא מִתְקַיֵּם בְּאֶרֶץ, דִּהִינּוּ
שֶׁלֹא כֻלָּה, וְזֶה קָאִי גַם עַל מֹאכֵל
אָדָם וּמֹאכֵל בְּהֵמָה שֶׁאִם מִתְקַיֵּם
בְּאֶרֶץ אֵין לוֹ בִיעוֹר.

וְצוֹבְעִין בּוֹ "עֵד" ר"ה, צ"ל
וְצוֹבְעִין בּוֹ "אַחֵר" ר"ה, וְר"ל שֶׁגַם
אַחֵר ר"ה שֶׁל שְׂמִינִית מוֹתֵר
לֵאכֹלוֹ עַד לַעֲלֹם, כִּי אֵין לוֹ
בִיעוֹר.

הי"ד

וְכָל שְׂאִינוֹ מֵיֶחֱד כּו', כְּלוּמַר
שְׂאִינוֹ מֹאכֵל בְּהֵמָה, אָבֵל רֹאוי
לְבִהֲמָה ע"י הַדַּחֲקָה, אֲלֹא שְׂאִינוֹ
עָרַב לְבִהֲמָה, דִּאִילוֹ אִם זֶה לֹא
רֹאוי גַם לְבִהֲמָה אֵין ע"ז כֻּלָּל

קְדוּשַׁת שְׂבִיעִית.

הוֹאִיל וְאִינוֹ לְעֹצִים, אֲלֹא רֹאוי
לֵאכִילָה ע"י הַדַּחֲקָה, דִּאִילוֹ הִיא
עוֹמֵד לְעֹצִים אֵין לוֹ כֻּלָּל קְדוּ"ש.

אָבֵל אֵין לָהֶם בִיעוֹר, דִּלְעַנִּין
בִיעוֹר בְּעִינֵן שִׁיחַ נֹאכֵל שֶׁלֹא ע"י
הַדַּחֲקָה.

"עֵד" ר"ה, צ"ל "אַחֵר" ר"ה, וְר"ל
אָף אַחֵר ר"ה שֶׁל שְׂמִינִית שֶׁאֵין לוֹ
בִיעוֹר.

עִקְרֵי הַלּוֹף הַשּׁוֹמֵה, שֶׁאֵע"פ
שֶׁלְעֵלִין יֵשׁ בִיעוֹר אָבֵל לְעִיקָר
כִּיוֵן שְׂאִינוֹ נֹאכֵל אֲלֹא ע"י הַדַּחֲקָה
אֵין לוֹ בִיעוֹר.

טו קלפי רמון והנץ שלו קלפי אגוזים והגרעינים יש להם שביעית ולדמיהם שביעית אבל אין להם בעור ולא לדמיהם.

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו

קלפי רמון, ראוי לצביעה.

והנץ שלו, פרח שעל הפיטמה.

קלפי אגוזים, היינו קליפה החיצונה שראויה לצביעה, אבל הקליפה הפנימית הקשה הרי היא כעצים ואין בזה קדושת שביעית.

והגרעינים, לא קאי אאגוזים דלאגוזים אין גרעינים, אלא אגרעיני שאר פירות, והיינו

גרעינים שאפשר למוצצן, [אבל גרעינים וקליפין שאין עומדין למוץ ולבהמה ולצביעה אין בהן קדו"ש אף שעומדין להסקה].

אבל אין להם ביעור, הטעם בגרעינים שאין להן ביעור הוא משום שאינן עיקר מאכל, והטעם בקליפין שעומדים לצביעה שאין להן ביעור הוא משום שאינם כלין לעולם, שהרבה מן הקליפין נשארים בשדה.

לולבי זרדים והחרובים יש להם ולדמיהם שביעית ובעור. לולבי האלה והבטנה והאטדין יש להן ולדמיהן שביעית אבל אין להם בעור. אבל לעלים שלהן יש בעור:

טז איזו היא שעת בעור העלין, בעת שיבולו ונושרין מאילנותיהן. עלי זיתים ועלי קנים ועלי חרובין, אין להם בעור לפי שאינן נובלות וכלות:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לולבי זרדים, הם ראשי הענפים הלחים שקצצום שפעמים כובשין אותן כשהן ירוקין ונאכלין.

והחרובין, ר"ל לולבי החרובים, והוא ראש הענף הפורח.

יש להם ולדמיהן שביעית, ואע"פ שלא המתקן, דחזו למאכל בהמה.

האלה, הוא מין אילן.

והבוטנה, מלשון בטנים.

והאטדין, מין קוצים שצומחין בו גרגרים שחורים קשים ונאכלין.

אבל אין להם בעור, מפני שמתקשין ונעשין ענפים.

אבל לעלים שלהן יש בעור, מפני שנושרין מאביהן דהיינו מהאילן.

הט"ז

שעת ביעור העלין, היינו העלין דלעיל הט"ו והי"ג, וכן עלי גפנים.

בעת שיבולו, היינו שיתרקבו.

ונושרין מאילנותיהן, שאז כבר אין ראויין לחיה לאכול.

עלי זיתים, אבל שביעית יש להן.

ועלי קנים, אבל שביעית יש להן, שראויין למאכל בהמה.

ועלי חרובין אין להם בעור,

ואע"ג דלולבי חרובין יש להן ביעור כנ"ל הט"ו, עלין גרע.

יז ועד מתי יהיה אדם רשאי ללקט עשבים לחין בשביעית, עד שייבש המתוק, ויגבב עשבים יבשים עד שתירד רביעה שניה במוצאי שביעית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

עד שייבש המתוק, הוא מין ירק מר (מלשון סגי נהור), ונתנו חז"ל סימן שכשייבש מין זה אז הזמן שכלו העשבים הלחים.

ויגבב עשבים יבשים, לגבב וללקט היינו הך, אלא שבלח נקרא מלקט וביבש נקרא מגבב.

עשבים יבשים, הראויין למאכל בהמה.

רביעה שניה, היינו הגשם השני, [ואם ירדו גשמים ז' ימים זה אחר זה, נחשב כבר לרביעה שניה].

במוצאי שביעית, שאז מתקלקלים גם היבשים מחמת הגשמים.

הי"ז

רשאי ללקט, כלומר ללקט ולאכול, דמשם ואילך הוא זמן הביעור ואסור לאכול.

עשבים לחין, הראויין למאכל אדם.

לחין בשביעית, דין זה דוקא במין מסויים של עשבים שיש מהן לחים ויש שמתייבשים, והדבר תלוי בלקיטה אם לקטו לחים זמן ביעורן הוא עד שייבש המתוק כדין לחין, ואם לקטו יבשים זמן ביעורן הוא עד שתירד רביעה שניה, משום שהלחים והיבשים חלוקים בטבעם וטעמם לכן חכמים חלקום.

יח ועד מתי יהיו העניים מותרין להכנס בפרדסות במוצאי שביעית לאסוף פירות שביעית. עד שתירד רביעה שניה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ח

ועד מתי יהיו העניים מותרין, בא לומר בהלכה זו דהא דמותר להכנס לשדה חברו בשנה השמינית ולאכול פירות שביעית היינו דוקא עד שתירד רביעה שניה, דאילו אח"כ כבר דריסת הרגל מקלקלת את הזרעים שנזרעו במוצאי שביעית ואסור להכנס בשדה ולקלקל, מיהו מיירי שבעל השדה הניח לכולם דרך להכנס ליטול את הפירות, דהא הפירות שביעית הן הפקר, ואיך יותר לו לזרוע ולמנוע רגלם

של בנ"א משם, אלא שעד שתירד רביעה שניה של שמינית מותר לכל אדם להכנס להשדה גם דרך פרדסות, ומשתרד רביעה שניה אסור.

העניים, לאו דוקא, דלכל אדם מותר ליטול ולאכול פירות שביעית, אלא דלגבי שביעית הכל נחשבין עניים.

עד שתירד רביעה שניה, הגשם השני, של שנה שמינית, דאח"כ דריסת הרגל בפרדסות מקלקלת את הזרעים שנזרעו במוצאי שביעית.

יט תוֹרֵד וְהַכֹּפֶר וְהַלֻּטָּם יֵשׁ לָהֶן וְלַדְמִיָּהֶן שְׁבִיעִית. הַקֶּטֶף וְהוּא שְׂרָף הַיּוֹצֵא מִהָאֵילָנוֹת מִן הָעֵלִים וּמִהָעֶקְרִים אֵין לוֹ שְׁבִיעִית. וְהַיּוֹצֵא מִן הַפָּנִים יֵשׁ לוֹ וְלַדְמִיו שְׁבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

כדכתיב גבי יעקב ויוסף נכאת ולוט.

יש להן ולדמיהן שביעית, דמה שקונה בדמיהן אסור לאבדו ולעשות ממנו מלוגמא אלא אכילה ושתיה וסיכה.

אין לו שביעית, דבטל אגב העץ ועצים אין בהן קדושת שביעית, ואע"ג דראוי לאכילה.

הפגים, הוא כמו חלב ששותה ויוצא מעוקצי הפגים קודם בישולם.

יש לו ולדמיו שביעית, וה"ה ביעור.

הי"ט

הוֹרֵד וְהַכּוֹפֵר וְהַלּוּטָם, בהלכה זו איירי במינים שיש להן טעם רק שאינן אוכל חשוב בפנ"ע אלא שכובשין בו שמן ושאר דברים, אלא שעיקרו לריח, [אבל מיני בשמים שאינן ראויין אלא לריח הוא ספק בירושלמי אם נוהג בהן קדו"ש, ויש להחמיר].

הוֹרֵד, הם השושנים האדומים שיש להם ריח טוב ועליהם נאמר בשיר השירים שפתותיו שושנים.

וְהַכּוֹפֵר, מין בושם כדכתיב בשיר השירים אשכול הכופר.

וְהַלּוּטָם, גם הוא מין בשמים

כ בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּאִילָן מֵאֲכָל. אֲכָל בְּאִילָן סָרֵק אִף
הִיִּצֵּא מִן הָעֵלֶיז וּמִן הָעֵקָרִים כִּפְרִי שְׁלָחַן וַיֵּשׁ לוֹ וּלְדָמִיו
שְׂבִיעִית:

..... ❧ שיח אמונה ❧

ה"כ	ויש לו ולדמיו שביעית, מיהו
אבל באילן סרק כו', דכיון שאין	שרף שנושר מהעץ ועומד לריח
לו פירות אמרי' דקטפו זהו פרי.	בודאי אין בו קדו"ש.

כא הכובש ורד שביעית בשמן של עשית, ילקט את הורד והשמן מתר. כבשו בשמן של מוצאי שביעית, חייב לבער השמן שהרי הורד יבש הוא וכבר נתחייב בבעור:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"א

הכובש ורד שביעית כו', בא לומר בהלכה זו דהכובש ורד עם שמן, אם הורד ישן משל אשתקד, הוא נותן טעם בהשמן וגם מקבל טעם מהשמן, דהטבע הוא כיון שהורד נתייבש קצת הוא נותן ומקבל טעם, אבל אם הורד הוא חדש מהשנה והשמן ישן משל אשתקד, אין נותן טעם בהשמן ואין מקבל ממנו טעם עד לאחר זמן מרובה ששוהה בתוכו. וכל הלכה זו איירי בין לענין קדושת שביעית ובין לענין דיני בעור. וורד, יש בו קדושת שביעית כדלעיל הי"ט.

ילקט את הורד והשמן מותר, שהורד לא נתן בהשמן טעם כיון שהוא חדש וכדכתבנו, ולכן אין בהשמן קדו"ש ואין חייב בביעור,

וה"ה וורד של שמינית שכבשו בשמן של שביעית אין נאסר, דכיון שהורד חדש אינו מקבל טעם, וילקט הורד והשמן נשאר באיסורו.

חייב לבער השמן, כלומר גם השמן, כי הוא קיבל טעם מוורד של שביעית.

וכבר נתחייב בביעור, אין הכוונה שדוקא אם כבשו אחר זמן הביעור אסור, דבאמת אין נ"מ בזה וכנ"ל, אלא הכוונה שהרי מיירי בוורד שכבשו עם שמן של שמינית, והיינו שמן מזיתים שחנטו אחר ר"ה של שמינית, ואז כבר הגיע זמן הביעור של הוורד, ולהכי נקט שכבר נתחייב בביעור.

בביעור, וצריך לבער גם השמן, ואע"ג דלעיל ה"ו מבואר דטעם

כב חֲרוּבִין שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁכָּבֶשֶׁן בֵּינָן שְׁשִׁית אוֹ בֵּינָן מוֹצֵאֵי שְׁבִיעִית חַיֵּב לְבַעַר הַיֵּין. שְׁהָרִי טַעַם פְּרוֹת שְׁבִיעִית בּוֹ. זֶה הַפֶּלֶל פְּרוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּפְרוֹת אַחֲרוֹת, מִיָּן בְּמִינוֹ בְּכָל שְׁהוּא, וְשֵׁלָא בְּמִינוֹ בְּנוֹתָן טַעַם:

..... ❁ שיח אמונה ❁

דינו כמבוסל ונותן טעם.
זה הכלל, בא לרבות כל שאר
פירות או מאכלין שכבשן או
בשלן בפירות שביעית.

מִיָּן בְּמִינוֹ בְּכָל שְׁהוּא, שֶׁחֲמִירוֹ
חֲכָמִים בִּפְרוֹת שְׁבִיעִית לֹאסֹר
אִפִּי בְּכָל שְׁהוּא אִם נִתְעַרְבוּ
פְּרוֹת שְׁבִיעִית בִּפְרוֹת חוּלִין
לַעֲנִין שֶׁצָּרִיךְ לֵאכּוֹל כָּל הַתְּעֻרּוֹת
בְּקִדּוּשׁ שְׁבִיעִית, [וְדוּקָא אִם
נִתְעַרְבַּ לִפְנֵי זְמַן הַבִּיעוּר
מִחֲמִירִינָן לֵאכּוֹל הַכֹּל בְּקִדּוּשׁ,
אֲבָל אִם נִתְעַרְבַּ אַחֲרֵי זְמַן
הַבִּיעוּר, שֶׁהִפְרוֹת שְׁבִיעִית כָּבֵר
נֹאסְרוּ, אֵין אוֹסֵר אֶת כָּל
הַתְּעֻרּוֹת בְּכָל שְׁהוּא, אֵלָא בְּנוֹתָן
טַעַם בֵּין שֶׁנִּתְעַרְבַּ בְּמִינוֹ וּבֵין
שֶׁנִּתְעַרְבַּ מִיָּן שֵׁלָא בְּמִינוֹ].

בכל שהוא, אפי' טפה אחת בכלי
גדול.

אין צריך לבער, היינו דווקא
בששניהם של שביעית, אבל אם
א' של ששית או של שמינית צריך
לבער גם טעם של שביעית.

הכ"ב

חרובין של שביעית, בא לומר
בהלכה זו שדין חרובין אינו כדין
וורד שבהלכה הקודמת, שבוורד
אמרנו שדוקא אם הוא ישן משל
אשתקד הוא נותן טעם ומקבל
טעם מהשמן, ואילו חרובין אינו
כן דגם חרובין חדשים שכבשן
ביין ישן החרובין נותנין טעם
ומקבלים טעם, וכ"ש חרובין
ישנים שנותנין ומקבלים טעם.

שכבשן ביין, בוורד נקט שמן
ובחרובין נקט יין כי כן הוא
אורחא דמילתא.

שהרי טעם פירות שביעית,
ודוקא כשנתן בו טעם וכדמסיים
מין בשאינו מינו בנו"ט, וגם כבוש

פרק שמיני

א כְּדֶרֶךְ שְׁאֵסוּר לַעֲבֹד הָאָרֶץ בְּשִׁבְעִיטָה כָּךְ אָסוּר לְחַזֵּק יְדֵי
יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹבְדֵינָא אוֹתָהּ. אוֹ לְמַכּוֹר לָהֶן כָּלִי עֲבוּדָה. לְפִי שְׁאֵסוּר
לְחַזֵּק יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה:

..... ❦ שיח אמונה ❦

שהוא חשוד מותר לחזק ידו,
דאמרינן דבודאי לקח אותם
לצורך מוצאי שביעית.

למכור להן כלי עבודה,
כדבסמוך ה"ב, ולמכור לגוי מותר
כדבסמוך ה"ה.

שאסור לחזק ידי עוברי עבירה,
משום לפני עור לא תתן מכשול,
ואפי' אם יכול להשיג לקנות
במקום אחר, אסור משום מסייע
ידי עוברי עבירה.

ה"א

לעבוד הארץ, היינו בא"י ששם
אסור בעבודה, ודין סוריא יתבאר
לקמן בה"ט.

לחזק ידי ישראל, היינו לומר לו
תתחזק או תצליח כדלקמן ה"ח.

ישראל, ולחזק ידי גוי שרי
כדלקמן ה"ח.

שעובדין אותה, היינו שידוע
שהוא חשוד, אבל אם אין ידוע

ב ואלו כלים שאין האפון רשאי למכרן בשביעית למי שחשוד על השביעית. מחרשה וכל בליה העל והמזרה והדקר. זה הפלל כל שפלאכתו מיחדת למלאכה שאסורה בשביעית אסור למכרו לחשוד. ולמלאכה שאפשר שתהיה אסורה ותהיה מותרת, מותר למכרו לחשוד:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

שאין האומן, לרבותא נקט אפי' אומן שפרנסתו בכך לא התירו לו למכור לחשוד, וכ"ש שאר כל אדם אסור למכור לחשוד.

בשביעית, ובערב שביעית מותר למכור, אבל להשאיל או להשכיר אסור גם בערב שביעית.

למי שחשוד, אבל לסתם עם הארץ מותר.

מחרישה וכל בליה, ואין לתלות שקונה לצורך מוצאי שביעית, שכלים אלו מצויים כל שעה, ואין

אדם קונה משנה לחברתה.

וכל בליה, ומפרש ואזיל כגון העול והמזרה וכו'.

והמזרה, כלי שבו זורה את הגורן לרוח להעביר את הקש, וכשאין גורן עודר בה את הקרקע.

והדקר, הוא כלי ברזל לחפור הארץ.

שאפשר שתהיי אסורה, וכדמפרש ואזיל בהלכה ג'.

לחשוד, ודוקא חשוד אבל אם יודע שישתמשו בכלים לאיסור, אין למכור ולהשאיל להם.

ג פיצד. מוכר הוא לו המוגל והעגלה וכל פליה. שאם יקצר בו מעט ויביא על העגלה מעט הרי זה מתר. ואם יקצר בדרך הקוצרין או יביא כל פירות שדהו אסור:

..... שיח אמונה ❁

מזרה דלעיל ה"ב אסור למכור לחשוד דבמזרה אין אדם זורה מעט], דאם קוצר בשביעית כדרך הקוצרים בלי שינוי כגון את כל השדה יחד שדש בבקר בלי שינוי עובר בלאו של את ספיח קצירך לא תקצור.

ואם יקצור כדרך הקוצרים, בלי שינוי וביארנו לעיל פ"ד ה"א.

כל פירות שדהו, שג"ז אסור, וה"ה שמשדה אחר אסור מדרבנן להביא הרבה.

אסור, ולכן תלינן לקולא דמסתמא יביא בהיתר.

ה"ג

המגל, בין מגל יד [שהוא חרמש קטן שיקטוף כמלא היד] ובין מגל קציר [שהוא הגדול].

והעגלה, המיוחדת להביא עליה תבואה.

וכל כליה, כגון החבלים שעליה ושאר תשמישיה.

שאם יקצור בו מעט, שהרי כבר נתבאר לעיל בפ"ד ה"א דבין אם קוצר משדהו ובין משדות אחרות שהן הפקר לא יקצור בשביעית אלא מעט מעט ומבואר שם בהכ"ד כמה הוא שיעור מעט שמותר לקצור ולאסוף, [ולכן

ד ומִתֵּר לְמִכּוֹר סֶתֶם לְמִי שְׁאִינוּ חֲשׂוֹד אֶפְלוּ דְּבַר שְׁמִלְאֻכְתּוֹ
מִיַּחַדָּת לְמִלְאכָה הָאֶסְוֶרָה בְּשִׁבְעִיעִית. שְׁחֲרִי אֶפְשֶׁר שְׁקִנָּה
בְּשִׁבְעִיעִית לַעֲשׂוֹת לוֹ מִלְאכָה לְאַחַר שְׁבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ד

ומותר למכור סתם למי שאינו
חשוד, בא לומר כאן דמה
שאסרנו בה"ב למכור מחרישה
וכו' היינו דוקא לאחד שידוע לנו
שהוא חשוד לעבוד הקרקע
בשביעית, אבל לסתם עם הארץ
אע"ג שאין ידוע לנו שהוא לא
חשוד מותר למכור לו מחרישה
וכו' ואע"ג שאי"ז שכיח כלל
שקונה כלים אלו לצורך מוצאי
שביעית וגם הוא אין אומר לנו
שהוא קונה כלים אלו לצורך

מוצאי שביעית, אפ"ה מותר
למכור לו דאוקי אחזקת כשרות
ותלינן שלצורך מוצאי שביעית
קונה.

שהרי אפשר שקנה בשביעית
לעשות לו מלאכה לאחר
שביעית, אע"ג דלא שכיח כלל
לקנות לצורך מוצאי שביעית,
דהא באמת לחשוד אסור למכור
כלים אלו מהאי טעמא, מ"מ באינו
חשוד מותר דמוקמינן אחזקת
כשרות ותלינן שקונה לצורך
מוצאי שביעית.

ח הַיּוֹצֵר מוֹכֵר חֵמֶשׁ כִּדֵּי שֶׁמֶן וְחִמְשָׁה עֶשֶׂר כִּדֵּי יִין. וּמוֹתֵר לְמִכּוֹר
לְעַבְדֵּי יִתֵּר מִזֶּה וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִמְכּוֹר לְיִשְׂרָאֵל. וּמוֹכֵר כִּדֵּים
רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּחוּצָה לְאֶרֶץ וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יָבִיִּאם לְאֶרֶץ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

הַיּוֹצֵר, אומן שעושה כלי חרס.

מוכר, לחשוד על השביעית.

חמש כדי שמן וט"ו כדי יין, דהא
מבואר לעיל בפ"ד הכ"ד דאסור
להביא לביתו מפירות שביעית
מדאי הרבה משום דכתיב
תשמטנה ונטשתה, וגם משדות
אחרים אסור דהו"ל כסחורה
וחוששין שהוא משמר והביא
מהמשומר, אבל חמש כדי שמן
וט"ו כדי יין מותר להביא מן
ההפקר, וקאמר הכא דמותר
להיוצר למכור חמש כדי שמן
וט"ו כדי יין לחשוד ותלינן שיקנה
יין ושמן מן ההפקר, ואין לחוש
שימלא גם את הכדים של השמן
יין או להיפך שימלא גם את כדי
היין שמן, שזה סוג קנקנים אחרים

ממין עפר אחר וניכר איזו של יין
ואיזו של שמן, ואם יניח של יין
בשל שמן ושל שמן בשל יין יפסד
ויתקלקל בו, אבל יותר מחמש
כדי שמן וט"ו כדי יין אסור
למכור לו דחיישינן שהוא משמר
ויביא מן המשומר.

ומותר למכור לגוי יתר מזה,
שאין הגוי מצווה על השביעית.

ואינו חושש שמא ימכור
לישראל, החשוד, דהוי כעין ס"ס
שמא לא ימכרם, ושמא ימכרם
לישראל שאינו חשוד, או ימכרם
אחר שביעית.

ומוכר כדים רבים לישראל,
החשוד, בחו"ל, ואפי' כדים
הקנוים בארץ, ואפי' אם הקונה
אותם הוא מא"י, רק שקונה אותם
בחו"ל.

ו ומוכר לחשוד פרה חורשת בשביעית שהרי אפשר לשחטה.
ומוכר לו שדהו שהרי אפשר שיובירה. אבל לא ימכר לו שדה
האילן אלא אם כן פסק עמו על מנת שאין לו באילן. ומשאלו
סאה למדד בה אף על פי שהוא יודע שיש לו גרן שהרי אפשר

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ו

ומוכר לחשוד, אפי' בא"י.

פרה חורשת, פרה שמלומדת
ומיוחדת לחרישה, ואע"פ שאין
דרך בני אדם לשחוט פרה
שחורשת, התירו.

שהרי אפשר לשוחטה, ואע"פ
שזו תליה רחוקה קצת, התירו כאן
משום פרנסתו.

ומוכר לו שדהו, ואפי' חרושה
ועומדת לזריעה.

שהרי אפשר שיובירה,
שישאיירנה בור - שאינה זרועה,
כלומר ששנה זו ישאיירנה בורה
ושנה הבאה יזרענה, או אולי הוא
מתכנן לבנות שם.

אבל לא ימכור לו שדה אילן,
דכיון שהשדה כבר נטועה אילנות
בודאי יעבדנה בשנה זו, דאם לא
יעבדנה, השדה תתקלקל ויפסדו
הפירות, אבל שדה שהיא לא

זרועה עדיין, יש הרבה אנשים
שמובירים בשנה זו כדי שתעשה
הרבה תבואה בשנה האחרת, וגם
שאם השדה לא זרועה אין בכך
פסידא כ"כ אם לא יעבדנה בשנה
זו, ותלינן שלא יזרענה, משא"כ
באילן נטוע.

שדה האילן, וכן שדה שזרועה
כבר, אסור למכור לחשוד.

אא"כ פסק עמו ע"מ שאין לו
באילן, רק בשדה שבה, שאז לא
יעבוד באילנות, רק בשדה,
ובשדה תלינן שיובירה השנה.

סאה, הוא כלי שמודדים בה
תבואה.

אע"פ שהוא יודע שיש לו גורן,
תבואה, כלומר והרי אסור
בשביעית למדוד תבואה על מנת
למכור, כדלעיל פ"ו ה"ג.

שהרי אפשר שימדוד בה בתוך

שִׁימְדָד בָּהּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. וּפֹרֵט לוֹ מַעוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ
שִׁישׁ לוֹ פּוֹעֲלִים. וְכֵלֶן בְּפִירוּשׁ אֲסוּרִים:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ביתו, כלומר וזה מותר, דכל	לשאר צרכים.
האיסור למדוד בשביעית הוא	וכולן בפירוש אסורים, כגון
דוקא למדוד כדי למכור, אבל	שאומר מכור לי הפרה שאחרו
בביתו מותר.	בה, תן לי מעות בזהוב זה שאתן
שיש לו פועלים, ועבדו אצלו	לפועלים דמי השכירות שנתעסקו
באיסור וצריך לשלם להם על	לי בעבודת הארץ.
העבודה, אפ"ה מותר לפרוט לו	אסורים, שאסור לסייע ידי עוברי
מעות, דתלינן שצריך המעות	עבירה.

ז וְכֵן מִשְׁאַלְתָּ אִשָּׁה לַחֲבֵרְתָּהּ הַחֲשׂוּדָה עַל הַשְּׂבִיעִית נָפָה
וּבְכִרְהָ רִחִים וְתַנּוּר. אָבֵל לֹא תִכְרֹךְ וְלֹא תִטְחֹן עִמָּה:
ח מַחְזִיקִין יְדֵי עֲבוּרִים בַּשְּׂבִיעִית בְּדִבְרִים בְּלִבָּד. כְּגוֹן שֶׁרָאָהּ

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

החשודה על השביעית, בין שחשודה לשמור פירות שביעית ובין שחשודה לאכול ספיחין, ובין שחשודה לאכול אחר הביעור, ומיירי שאין לחברתה פירות אחרים רק פירות של שביעית. נפה, שמנפין בה קמה.

וכברה, שכוברין בה תבואה.

רחים, שטוחנין בה חיטים.

תנור, שאופין בו, מפני דרכי שלום חז"ל התירו להשאיל לחשודה את כל הכלים האלה, ואע"ג שכמעט ודאי שהיא תעשה בהם איסורים בפירות שביעית, אפ"ה מפני דרכי שלום תולין שאת הנפה היא משאילה כדי לספור בה מעות, ואת הכברה לכבור בה חול, ואת הריחיים לטחון בו סממנים, ואת התנור

לטמון בו אונין של פשתן דהיינו מטוה לבגדים.

אבל לא תבור ולא תטחון עמה, שזה מסייעתה בעבירה ממש ואסור.

ולא תטחון עמה, וכן לא תרקד עמה לנפות את הקמה.

ה"ח

מחזיקין ידי גויים, כלומר אע"ג דקיי"ל אין קנין לגוי בא"י, דהיינו שהגוי שקונה קרקע בא"י לא יכול להפקיע מהקרקע קדושת א"י, והכא יש מצוה על הקרקע שתשבות, מ"מ כיון שהגוי לא מצווה על דיני שביעית, אינו עושה שום עבירה בזה שעובד הקרקע בשביעית, ומותר להחזיק ידו.

בדברים בלבד, אבל לא בידים וכדמסיק.

חורש או זורע אומר לו תתחזק או תצליח וכיוצא בדברים אלו.
מפני שאינם מצוין על שביתת הארץ. אבל לא יסעֶדְנו ביד.
ומותר לרדות עמהן הפֹּתֶרֶת וחֹכְרִין מהן נירין לפי שאינן בני
חייב פְּדֵי לִקְנָם אוֹתָן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

האסורות רק מדרבנן אסור
לעבוד בקרקע גם של גוי.

ומותר לרדות עמהן הכוורת,
דאילו לרדות עם ישראל חשוד
אסור שנראה כעבודת קרקע,
שהכוורת נראית כמחוברת
לקרקע.

וחוכרין מהן נירין, שלגוי יש
קרקע בא"י והישראל חוכר ממנו
שדה חרושה בשביעית ע"מ
לזורעה במוצאי שביעית, בכך וכך
כורין לשנה, אע"ג שגורם לגוי
לחרוש בשביעית, מותר כיון
שהגוי לצורך עצמו חורשו כדי
שיוסיפו לו בדמי חכירותה.

כדי לקנוס אותן, אבל לישראל
קנסוהו וכנ"ל פ"א הי"ג.

חורש או זורע, נקט מלאכות
דאורייתא, וכ"ש שמותר שאר
מלאכות דרבנן.

וכיוצא בדברים אלו, כגון לומר
לו יישר כחך.

מפני שאינם מצוין על שביתת
הארץ, אבל לישראל אסור, ואפי'
אם היו ישראלים אנוסים לעבוד
אסור לומר זה לזה יישר כחך
וכדומה, שזה נראה כשמח
בביטול המצוות ובוועט בהן, אלא
צריך להראות שאנוסים הם ובעל
כרחם עושים.

אבל לא יסעֶדְנו ביד, דהא קי"ל
אין קנין לגוי בא"י להפקיע מידי
המצוות התלויות בארץ, ואסור
לעבוד בא"י בקרקע של גוי
מדאורייתא, ואף מלאכות

ט מִתֵּר לַעֲשׂוֹת בְּסוּרְיָא בְּתָלוּשׁ אָבֵל לֹא בְּמִחְבָּר. בִּיצֵד. דְּשִׁין
וְזוּרִין וְדוֹרְכִין וּמַעֲמָרִין. אָבֵל לֹא קוֹצְרִין וְלֹא בּוֹצְרִין וְלֹא מוֹסְקִין.
וְכֵן כָּל בִּיּוֹצָא בְּאֵלוֹ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ט

מותר לעשות בסוריא, כבר
נתבאר לעיל בפ"ד הכ"ז דבסוריא
גזרו מדרבנן שיהא שביעית נוהג
בה, אף שאיננה א"י, והכא בא
לומר הרמב"ם שהקילו בסוריא
דבתלוש מותר לעשות אצל
ישראל חשוד או אצל הגוי, אבל
לא במחביר.

בתלוש, ואע"פ שהוא יודע בודאי
שהפירות הם מתבואת שביעית
שגדל בסוריא, משום שגם בא"י
מלאכה בפירות שביעית בתלוש
שצריך שינוי אינו אלא מדרבנן,
ולכן בסוריא לא גזרו ע"ז.

דשין וזורין ודורכין ומעמרין,
שע"פ דין בא"י צריך בכל אלו
שינוי כנ"ל פ"ד הכ"ג, והחשוד

עושה זה בלא שינוי, ומ"מ
בסוריא הקילו שמותר לסייעו בזה
כיון שגם בא"י אינו אלא מדרבנן.
וזורין, ברוח את התבואה.

ודורכין, יין בלי שינוי.

ומעמרין, אוספין עומרים.

אבל לא קוצרין, כיון שקצירה
בא"י בפירות שביעית בשביעית
אם קוצר הרבה או בלי שינוי או
שכוונתו לצורך עבודת קרקע,
הוא איסור מדאורייתא,
וכדנתבאר לעיל בפ"ד, לכן
בסוריא החמירו בזה אף לסייע.

בוצרים, בענבים, קצירה שייך
בתבואה ובצירה בענבים.

מוסקין, בצירת זיתים נקראת
מסיקה.

י כִּשְׁם שְׁאֵסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה בְּפִרוֹת שְׁבִיעִית אוּ לְשִׁמּוֹן כָּד
אָסוּר לְקַח מַעַם הָאָרֶץ. לְפִי שְׁאִין מוֹסְרִין דְּמִי שְׁבִיעִית לַעַם
הָאָרֶץ. וְאִפְלוּ כָּל שְׁהוּא. שְׁמָא לֹא יֹאכַל אוֹתָן בְּקִדְשֵׁת שְׁבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לפי שאין מוסרין לו דמי
שביעית, אבל אם הע"ה נותן לו
במתנה מותר כדבסמוך הי"א.

דמי שביעית, ואם שכת ומסר
דמי שביעית לע"ה, יחלל את
המעוֹת ויאמר הרי המעוֹת
שנמצאים אצל ע"ה יהיו מחוללים
על פירות שבביתי ויאכל את
הפירות שבביתו בקדושת
שביעית.

שמא לא יאכל אותן בקדושת
שביעית, שיעשה בהן סחורה, או
שישמרם לזמן מרובה, או אחר
הביעור, וכן שאר דיני שביעית
שאין ע"ה בקי ונוהר בהן.

ה"י

כך אסור ליקח מע"ה, דחיישינן
שהעם הארץ יעשה בהן סחורה או
שישמרם יותר מהשיעור המותר
ועובר משום לפני עור.

אסור ליקח, וכ"ש שאסור למכור
לעם הארץ פירות שביעית.

ליקח, אבל אם קונה מע"ה
בהקפה דהיינו שלא משלם לו
מיד, מותר, שאז אין הדמים
נתפסין בקדושת שביעית.

מעם הארץ, היינו סתם ע"ה, אבל
אם ידוע שהוא חשוד יתבאר דינו
בסמוך הי"ד.

יא הלוקח לולב מעם הארץ בשביעית נותן לו אתרוג מתנה. ואם לא נתן לו, מבליע לו דמי אתרוג בדמי לולב:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

הלוקח לולב מע"ה, לולב הכוונה שקונה מעם הארץ את כל הד' מינים לולב אתרוג הדסים וערבות, ודעת הרמב"ם שלא אתרוג יש קדושת שביעית אבל ללולב והדסים וערבות אין קדושת שביעית, ובא הרמב"ם לומר דאם קונה את הד' מינים מע"ה שיבקש את האתרוג במתנה, משום שאסור למסור דמי שביעית לע"ה, ואם הע"ה לא מסכים, שיעשה עצה אחרת שישלם לו על הלולב את שווי של הלולב והאתרוג ואז נמצא שהוא לא

משלם לו על האתרוג.

לולב, כל הד' מינים נקראים לולב כמו שמברכין על כולן על נטילת לולב.

מע"ה, היינו סתם ע"ה, אבל מן החשוד אסור ליקח אפי' לולב, דגם ללולב יש קצת קדושת שביעית שאסור לעבדן ולזרען.

נותן לו אתרוג במתנה, כלומר יבקש מהמוכר העם הארץ שיתן לו האתרוג במתנה.

מבליע לו דמי אתרוג בדמי לולב, שימכור לו הלולב ביוקר עד שיתן לו האתרוג במתנה.

יב בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּזֶמֶן שְׁתִּיה מוֹכֵר פִּירוֹת שְׁכֵמוֹתַן
בְּשִׁמּוֹר כְּגוֹן תֵּאֲנִים וְרִמּוֹנִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. אֲכָל הָיָה מוֹכֵר פִּירוֹת
שְׁחִזְקָתָן מִן הַהִפְקָר כְּגוֹן הַפִּיגָם וְהִירְבּוּזִין וְהַשּׁוּטִים וְהַחֲלָלּוּגוֹת

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ב

חשוד יבואר דינו בהי"ד.

שכמותן בשמור, שיש מהן
משומרים, ואפי' אין יודעים אם
הוא שמרן או לא, אסור לקנות
ממנו.

כגון תאנים ורמונים, נקט אלו
שאין בהן איסור ספיחין.

וכיוצא בהן, שאר פירות האילן,
או פירות השדה באותן שאין בהן
איסור ספיחין.

מן ההפקר, מיהו אם ידוע שהן
נשמרו אסור ליקח ממנו.

הפיגם, הוא מין כרוב אדום.

והירבוזין והשוטים, צ"ל
והירבוזין "השוטים, שזהו מין
אחד.

והחלגלוגות, מין ירק שעלים שלו
גדולים וקנה שלו ארוך.

במה דברים אמורים, כלומר מתי
אמרנו (בהלכה י') דאסור לקנות
מע"ה פירות שביעית ואפי' מעט
משום דאין מוסרין דמי שביעית
לע"ה, דוקא סוגי פירות שאנשים
רגילים לשומרן, ולכן חיישינן בהן
שהע"ה שמוכר את הפירות הוא
ג"כ שמר אותן ועתה הוא מוכר
מן השמור, אבל אם הם פירות
שאינם חשובים שאנשים לא
רגילין לשומרן, פירות אלו מותר
לקנות מע"ה ולא חיישינן שהוא
שמרן ומוכר מן השמור, ובלבד
שלא יקנה ממנו אלא מזון ג'
סעודות, שזה התירו משום כדי
חיוו של המוכר, וכל זה לא מיירי
בחשוד, אלא בע"ה שאין ידוע
ששומר פירותיו וחשוד על
השביעית, אבל בידוע שהוא

וְהַכֹּסֶבֶר שֶׁל הָרִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, הָרִי זֶה מִתֵּר לָקַח מִמֶּנּוּ מַעֲט
כְּדָמִי שֶׁלֹּשׁ סְעֻדוֹת בְּלֶבֶד מִשּׁוּם כְּדֵי חַיּוֹ שֶׁל מוֹכֵר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

וכיון שהותר בע"ש, הותר לכל
ימות השבוע.

משום כדי חייו של מוכר, הקילו
בזה ולא חששו שיעשה בהן
סתורה או ישהה אותם אחר
הביעור, אבל יותר מג' סעודות
חיישינן בע"ה שיעשה בהן
סתורה.

של מוכר, וגם משום צורך החבר
להמציא לו לאכילת שבת.

והכסבר של הרים, הוא זרע גד
שגדל בהרים, אבל כוסבר שגדל
בגינה חשוב הוא ואינו הפקר
ואסור לקנות מע"ה.

הר"ז מותר ליקח ממנו, מעם
הארץ, באופן שאין בו איסור
סתורה.

מעט כדמי שלש סעודות בלבד,
שיוכל לקנות בדמים אלו שלש
סעודות כגון לחם ויין, דתלינן
שמא צריך הוא לסעודות שבת,

יג וְכָל דְּבַר שְׁאִינוּ חַיֵּיב בְּמַעֲשָׁרוֹת כְּגוֹן שׁוּם בְּעַל בְּכִי וּבְצֹל שֶׁל
רַכְפָּה וּגְרִיסִין הַקְּלָקִיּוֹת וְעֵדֵשִׁים הַמְצָרִיּוֹת וְכֵן זֶרְעוֹנֵי גִנָּה
שְׁאִינָן נֹאכְלוֹת כְּגוֹן זֶרַע לֶפֶת וְצִנּוֹן וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, הֲרִי אֵלֹו נִלְקַחִין
מִכָּל אָדָם בְּשִׁבְיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

גדול ומרובע ממקום הנקרא
קלקלי, והטחונין נקראין גריסין.
ועדשים המצריות, הוא מין
עדשים שהקצה האחד שלהן חד
ומצויין הרבה במצרים, ולכך
נקראין המצריות.
וכן זרעוני גינה שאינן נאכלות,
זרעוני גינה לא דמו להנך דלעיל,
דשום בעל בכי וחביריו אין מותר
ליקח רק מזון ג' סעודות, אבל
זרעוני גינה מותר אפי' יותר מג'
סעודות.

שאינן נאכלות, ואע"פ שנאכל
ע"י הדחק והפרי של אותו הזרע
הוא מאכל אדם, אין הזרע נחשב
אוכל.

מכל אדם בשביעית, היינו אפי'
מעם הארץ, אבל מן החשוד
יתבאר בסמוך הי"ד.

הי"ג

וכל דבר שאינו חייב במעשרות,
הוא המשך להלכה הקודמת,
כלומר שגם מינים אלו כגון שום
בעל בכי וכו' מותר לקנות מע"ה
מזון ג' סעודות, ולא יותר, חוץ
מזרעוני גינה שבהמשך הרמב"ם
זה מותר גם יותר מג' סעודות.

שאינו חייב במעשרות,
המבוארים ברמב"ם פ"ב
מתרומות הי"ב, והטעם שהם
פטורים ממעשרות משום דחזקתן
מן ההפקר.

שום בעל בכי, הוא מין שום חריף
מאד שכל האוכלו עיניו יורדות
דמעות.

ובצל של רכפה, הוא מין בצל
חריף מאד שמדמע את העינים.
וגריסין הקלקיות, הוא מין פול

יד בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּעַם הָאָרֶץ סָתָם. אֲבָל מִי שֶׁהוּא חָשׁוּד
לַעֲשׂוֹת סְחֹרָה בְּפִירוֹת שְׂבִיעִית אוֹ לְשֹׁמֵר פְּרוֹתָיו וְלִמְכֹּר מֵהֶן
אֵין לִקְחִין מִמֶּנּוּ דְּכָר שֵׁישׁ עָלָיו זִקְתָּ שְׂבִיעִית כָּלָל. וְאֵין לִקְחִין
מִמֶּנּוּ פֶּשֶׁתֶּן אֲפִלּוּ סְרוּק. אֲבָל לִקְחִין מִמֶּנּוּ טוּוּי וְשֹׁזֹר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ד

במה דברים אמורים, דמותר
לקנות פירות שביעית מזון ג'
סעודות מע"ה, ה"מ בעם הארץ
סתם, שאין ידוע אם הוא חשוד על
השביעית או לאו, אבל מחשוד
ודאי, אסור.

לשמור פירותיו ולמכור מהן, אם
שומר פירותיו אסור לקנות ממנו
אפי' אין זה משום סחורה.

ואין לוקחין ממנו פשתן, אפי'
שארין בו קדושת שביעית, והוא
משום קנס.

אפי' סרוק, כתוש ומתוקן
במסרק, ולא אמרינן אילו היה

מפירות שביעית לא היה מטריח
את עצמו לסרוק הפשתן כי היה
חושש שחז"ל יחרימו את זה ממנו,
קמ"ל שלסרוק פשתן אי"ז טירחא
כ"כ והוא לא חושש.

אבל לוקחין טווי, דאילו היה
מפירות שביעית לא היה מטריח
עצמו כ"כ לטוות מחשש, שאח"כ
החכמים יודע להם שזה מפירות
שביעית ויאסרום והוא יפסיד כל
טרחו.

ושזור, היינו שרשרות עשויות
בלי טויה, דגם בזה חושש להפסיד
טרחו, ולכן אם טרח לשזור, ודאי
שאי"ז מפירות שביעית.

טו החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות. והחשוד על המעשרות אינו חשוד על השביעית. שאף על פי שזה וזה מן התורה. מעשר טעון הבאת מקום מה שאין בן בשביעית. ושביעית אין לה פדיון מה שאין בן במעשר:

טז החשוד על הפהרות אינו חשוד לא על המעשר ולא על השביעית. שהאכל הפמא הזה שפכרו בחזקת טהור אינו מטמא אחרים אלא מדברי סופרים. והחשוד לדברי סופרים אינו חשוד לדברי תורה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

אחרי שחילל פירות שביעית על פירות אחרים, הפירות הראשונים נשארו בקדושתן, לכן י"ל דחמירא ליה טפי ממע"ש שאפשר לפדותו.

הט"ז

החשוד על הטהרות, למכור פירות טמאים בחזקת טהורים. והחשוד לדברי סופרים אינו חשוד לדברי תורה, אבל החשוד על השביעית, חשוד נמי למכור פירות טמאים בחזקת טהורים, שהחשוד על דבר של תורה חשוד נמי על דבר שהוא מדרבנן.

הט"ו

החשוד על השביעית, היינו שידוע שהוא חשוד לעשות סחורה בפירות שביעית, או לשמור פירות שביעית ולמוכרן. והחשוד על המעשרות, שחשוד למכור מעשר שני בתורת חולין. שאע"פ שזה וזה מה"ת, ואפי' בזמן הזה שהן מדרבנן מ"מ עיקרן מן התורה. מעשר טעון הבאת מקום, להעלותו לירושלים, ולכן י"ל דחמיר ליה מע"ש משביעית. ושביעית אין לה פדיון, דגם

יז כל החשוד על דבר אף על פי שאינו נאמן על של עצמו, נאמן הוא על של אחרים, חזקה אין אדם חוטא לאחרים. לפיכך החשוד על הדבר דנו ומעידו:

יח הכהנים חשודין על השביעית לפי שהם אומרים הואיל

..... ❁ שיח אמונה ❁

ורק לענין מדומע שהרמב"ם מסיק כאן, אבל ודאי שמותר למסור לכהן פירות שביעית ודמי שביעית ולקנות ממנו פירות שביעית.

חשודין על השביעית, להשהות ולאכלן אחר זמן הביעור, ולעשות בפ"ש סחורה וכה"ג.

לפי שהם אומרים, כלומר הכהנים אומרים לעצמן אם תרומה שהיא כ"כ חמורה שזר שאוכל אותה הוא במיתה בידי שמים, ואפ"ה התורה התירה את זה לנו הכהנים לאכול, שביעית שאיננה אסורה לזרים, ק"ו שלנו הכהנים זה יותר קל מלישראל, ואם נפלה סאה תרומה לפחות ממאה סאה פירות שביעית, אפי'

הי"ז

כל החשוד על דבר, בין מדאורייתא בין מדרבנן.

אע"פ שאינו נאמן על של עצמו, כגון שהוא חשוד על פירות שביעית שלא לשמרן בקדושת שביעית, אם הפירות שייכים לו אינו נאמן עליהם, ואפי' שהוא רוצה להורישו לבנו או לתתו במתנה לאחר, היות והדבר שלו אף שאינו נוגע אליו אינו נאמן.

נאמן הוא על של אחרים, חזקה אין אדם חוטא לאחרים, ובודאי אומר אמת.

הי"ח

הכהנים חשודין על השביעית, מה שכתוב בהלכה זו שהכהנים חשודין על השביעית הוא נ"מ אך

וְהַתְּרוּמוֹת מִתְּרוֹת לָנוּ אַף עַל פִּי שֶׁהֵן אֲסוּרִין עַל הַזֵּרִים
בְּמִיתָה, קֵל וְחֹמֶר פְּרוֹת שְׁבִיעִית. לְפִיכֹךְ סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה
לְמֶאֱהָ סָאָה שֶׁל פְּרוֹת שְׁבִיעִית תִּעֲלֶה. נִפְלָה לְפָחוֹת מִמֶּאֱהָ,
יִרְקְבוּ הַכֹּל וְלֹא יִמָּכְרוּ לַכֹּהֲנִים כָּכָל מְדֻמָּע לְפִי שֶׁהֵם חֲשׂוּדִין עַל
הַשְּׁבִיעִית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>עשה.</p> <p>סאה תרומה, לאו דוקא סאה, ודוגמא בעלמא נקט.</p> <p>תעלה, ומרים סאה אחת ונותנה לכהן והכהן אוכלה בתורת תרומה ובקדושת שביעית.</p> <p>ולא ימכרו לכהנים, ואפי' פחות מג' סעודות.</p> <p>ככל מדומע, שדינו מבואר ברמב"ם פ"ג מתרומות שימכרו הכל לכהן חוץ מדמי אותה סאה בדמי תרומה שהן בזול, שהרי</p>	<p>שלזר ישראל אם זה קרה, צריך לתת הכל לכהן כי הכל נהפך להיות תרומה, והכהן יצטרך לאכול את הכל בקדושת שביעית וקדושת תרומה, אבל אני הכהן כשהישראל יתן לי אני יאכלנו בקדושת תרומה ולא בקדושת שביעית, כי אצלי שביעית יותר קל, לכן קנסו חכמים ואמרו שאדרבה כהן שמקבל תרומה מדומעת כזאת, שישאיר את זה עד שירקב.</p> <p>ק"ו פירות שביעית, שאינו אלא</p>
---	--

כ"א כסלו

א' ניסן

י"א אב

יט הצבענין והפטמין לוקחין מרסן מכל מקום. ואינן חוששין
שקמא מספיחי שביעית הוא:
כ גבאי קפה בשביעית לא יהיו מדקדקין בחצרות של אוכלין
שביעית.

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>קאמר דלא חששו לכך, משום דאין ע"ה חשוד לעשות סחורה במורסן של שביעית. ה"כ גבאי קופה, כלומר גבאי צדקה שגובין אוכל מן הבתים לחלקם לעניים. לא יהיו מדקדקין בחצרות של אוכלין שביעית, כלומר הגבאים שגובין מן הבתים ועוברים דרך חצרות של אנשים שאוכלים פירות שביעית בלי להזהר בקדושתן, אינן צריכין לדלג על בתים אלו ומותר לקחת מהעמי הארצות הללו, ולא צריך לחשוש שמה הם יביאו לגבאים מפירות שביעית, כי לתת צדקה לעניים מפירות שביעית, העמי הארץ לא חשודים.</p>	<p>צריך לאכלו בקדושת תרומה. הי"ט הצבענין, אלו שצובעים בגדים. והפטמין, אלו שמפטמין את הבהמות. לוקחין מורסן, פסולת של תבואה, לתת לתוך הצבע, ולהאכיל לבהמה. מכל מקום, ואפי' מעם הארץ, אבל מאחד שידוע שהוא חשוד, אסור. ואינן חוששין שמא מספיחי שביעית הוא, אין הכוונה דאסור משום ספיחין, שהרי מורסן אין בו איסור ספיחין, אלא הכוונה שלא צריך לחשוש שמא העם הארץ המוכר שמר את המורסן ואסור למסור דמי שביעית לע"ה דהא יש בזה קדושת שביעית, וע"ז</p>
--	--

ואם נתנו להן פת, מתרת ואין חוששין לה שפוא מספיקי שביעית הוא. שלא נחשדו ישראל להיות נותנין אלא או מעות שביעית או ביצים הנלקחות בדמי שביעית. ומתר ללוות מן העניים פרות שביעית ומחזירין להן פרות בשנה שמינית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ביצים, לאו דוקא, דה"ה שאר דברים.

ומותר ללוות מן העניים, לאו דוקא מן העניים, אלא אורחא דמילתא נקט דדרך עניים ללקט פירות שביעית כדכתיב ואכלו אביוני עמך.

ומחזירין להן פירות בשנה שמינית, ר"ל ואין הפירות שמינית נתפסין בקדושת שביעית, הואיל שהפירות שביעית כבר אינם בעולם בשעה שמחזיר מפירות שמינית.

בשנה שמינית, לאו דוקא דה"ה שיוכל לשלם בשנה שביעית אם כבר אכל הפירות שביעית, דבכה"ג אין נתפסין בקדושת שביעית.

פת מותרת, באכילה, ואפי"ם ידוע שהבעה"ב חשוד לזרוע, לא אמרינן דחשוד לאכול ספיחין, ואפי"ם אם הוא חשוד למכור לאחרים ספיחין, מ"מ לעניים הוא לא יתן מספיחין.

שלא נחשדו ישראל, היינו בסתם עם הארץ.

אלא או מעות שביעית או ביצים הנלקחות בדמי שביעית, ר"ל דהעמי הארצות מזוללים בחליפי שביעית דהיינו מעות או שאר דברים כגון ביצים שמחליפים בפירות שביעית, בזה הע"ה מזוללים, אבל באמת מותר לקבל מהם מעות או ביצים ושאר דברים וא"צ לחשוש שמא זהו מחליפי שביעית, דהולכין אחר הרוב.

כ"ב כסלו

ב' ניסן

י"ב אב

פרק תשיעי

א מִצְוֹת עֲשֵׂה לְהַשְׁמִיט הַמְלֹאָה בְּשִׁבְעִיט שְׁנָאֲמַר (דברים טו-ב)
 'שְׁמוּטָה כָּל בְּעַל מִשֶּׁה יָדוֹ. וְהַתּוֹבֵעַ חֹב שֶׁעֲבָרָה עָלָיו שְׁבִיעִית
 עֲבָר עַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנָאֲמַר (שם) 'לֹא יִגַּשׁ אֶת רַעְהוּ וְאֶת אָחִיו:
ב אֵין שְׁמִיטַת כֶּסְפִּים נוֹהֶגֶת מִן הַתּוֹרָה אֲלָא בְּזִמָּן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג

..... ❧ שיח אמונה ❧

ה"א

מ"ע להשמיט, דהיינו שאסור
 לתבוע מהלוה את החוב, ואם
 הלוה מחזיר, צריך לומר לו
 משמט אני.

המילוה, ואין ג"מ בין אם הלוהו
 מעות או אוכלין או חפצים, כל
 שאין חוזרין בעין, מקרי הלואה,
 ושביעית משמטת, אבל אם הלוהו
 חפצים שחוזרין בעין, אין שביעית
 משמטתם.

בשביעית, היינו שעברה עליה
 שביעית, דאז משמט, כדבסמוך
 ה"ד.

לא יגוש, לא יתבע.

את רעהו, לאפוקי גוי, שאם הגוי

לוה מצוה לנוגשו ולתובעו.

ואת אחיו, פרט לגר תושב, גר
 שנתגייר ע"מ לקיים ז' מצוות בני
 נח, אותו מותר לנגוש אחרי
 שביעית.

ה"ב

אין שמיטת כספים נוהגת, וה"ה
 שמיטת קרקע.

אלא בזמן שהיובל נוהג, דהיינו
 בזמן שכל יושביה עליה, דהיינו
 בזמן שכל ישראל, כל השבטים,
 נמצאים בא"י, רוב מכל שבט
 ושבט, אבל משגלו, אין נוהג יובל
 ולא שמיטה, ולפי"ז בזמן בית שני
 שלא היו כל ישראל בא"י, לא נהג
 שמיטה ויובל מדאורייתא.

שִׁישׁ שָׁם שְׁמִיטָה קֶרֶקַע. שְׁתִּירֵי יָשׁוּב תִּקְרָקַע לְבַעֲלֹי בְּלֹא כֶסֶף.
וְדָבָר זֶה קִבְּלָהּ הוּא. אָמְרוּ חֲכָמִים בְּזִמְנָא שְׁאַתָּה מְשַׁמֵּט קֶרֶקַע
אַתָּה מְשַׁמֵּט כֶּסֶפִּים בְּכָל מָקוֹם בֵּין בְּאַרְיָן בֵּין בְּחוּצָה לְאַרְיָן.
וּבְזִמְנָא שְׁאִין שָׁם שְׁמִיטָה קֶרֶקַע אִין אַתָּה מְשַׁמֵּט כֶּסֶפִּים
בְּשִׁבְעִיט אֶפְלוּ בְּאַרְיָן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בין בחו"ל, דשמיטת כספים
נוהגת גם בחו"ל.

ובזמן שאין שם שמיטת קרקע,
היינו יובל, כי אין כל יושביה
עליה.

אין אתה משמיט כספים, וה"ה
קרקע, [והא דנקט כספים, משום
שרוצה לסיים דמדרבנן נוהג
בזה"ז שמיטת כספים, גם בחו"ל,
משא"כ שמיטת קרקע שאינה
נוהגת בחו"ל].

שהרי ישוב הקרקע לבעליו בלא
כסף, דעת הרמב"ם שמיטת קרקע
הכוונה על יובל שהקרקעות
חוזרות לבעליהן בלא כסף, וזה
דומה לשמיטת כספים שהחוב
נשטט וחוזר לבעליו.

אמרו חכמים, ודרשו את זה
מדכתיב וזה דבר השמיטה שמוט,
בשתי שמיטות הכתוב מדבר,
אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת
כספים, והוקשו זל"ז.

כ"ג כסלו

ג' ניסן

י"ג אב

ג ומדברי סופרים שתהא שמיטת כספים נוהגת בזמן הזה בכל מקום ואף על פי שאין חיובל נוהג כדי שלא תשתכח תורת שמיטת הכספים מִיִּשְׂרָאֵל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

ומדברי סופרים שתהא שמיטת כספים נוהגת, דהפקר ב"ד הפקר.

נוהגת בזמן הזה בכ"מ, ואע"ג דעל שמיטת קרקעות לא גזרו בזה"ז בחו"ל, היינו משום דגם בזמן הבית לא נהג בחו"ל, אבל שמיטת כספים דבזמן הבית נהג בחו"ל מן התורה, תקנו גם בזמן

הזה בחו"ל.

בכל מקום, היינו אפי' במקומות רחוקים מא"י שלא תקנו בהם תרומות ומעשרות.

כדי שלא תשתכח תורת שמיטת הכספים מישראל, אבל ליובל לא תקנו זכר בא"י, מפני שהיא גזרה שאין הצבור יכול לעמוד בזה לפרוש מעבודת קרקע ב' שנים רצופות.

ד אין שביעית משמטת כספים אלא בסופה שנאמר (דברים טו-א) 'מקץ שבע שנים תעשה שמטה וזה דבר השמטה ושם הוא אומר (דברים לא-י) 'מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בְּחַג הַסֻּכּוֹת. מָה שֵׁם אַחֵר שֶׁבַע אֵף הַשְּׁמִטָּה כִּסְפִים אַחֵר שֶׁבַע. לְפִיכָךְ הָלֹא אֵת חִבְרוּ בַּשְּׁבִיעִית עֲצָמָה גִּזְבָּה חֹבֹב כָּל הַשָּׁנָה. וּכְשֶׁתִּשְׁקַע חֲמָה בְּלִילִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית אָבֵד הַחֹב:

..... ❧ שיח אמונה ❧

במועד חג הסוכות, וע"כ הכוונה לסופה, ויליף גם אצלנו שהכוונה לסופה.

ושם הוא אומר, גבי הקהל.

אף השמטת כספים אחר שבע, כלומר בסוף השבע משמט וממילא רק אחר השביעית יש האיסור לתבוע.

בשביעית עצמה, כלומר אף בשביעית וכ"ש לפני שביעית.

וכשתשקע חמה, אף שעדיין בין השמשות, כבר אסור לתבוע, ואף אם המלוה תפס, לא מהני תפיסה.

ה"ד

אין שביעית משמטת כספים, אבל קרקע פשיטא דכל השנה אסור בעבודת קרקע.

אלא בסופה, דהיינו ברגע האחרון של ערב ר"ה של שמינית.

שנאמר מקץ שבע שנים כו', ר"ל דהיה מקום לטעות דהכוונה כל השנה השביעית שהיא הקץ של השבע השנים ומהתחלה של השביעית משמט, וזה יליף ממצוות הקהל דהתם נמי כתיב מקץ שבע שנים, והתם ודאי אין הכוונה כל השנה דהא כתיב

י"ד אב

ד' ניסן

כ"ד כסלו

ה שחט את הפרה וחלקה על דעת שהיום ראש השנה של מוצאי שביעית ונתעבר אלול ונמצא אותו היום סוף שביעית אבדו הדמים. שהרי עברה שביעית על החוב:

ו שביעית משמטת את המלוה ואפלו מלוה שבשטר שיש בו

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

שחט את הפרה וחלקה, בר"ה של מוצאי שביעית ללוקחים ובהקפה, ושביעית משמטת בסופה.

על דעת שהיום ר"ה כו', וממילא כבר לא ישמט החוב, שכבר נכנסה השנה השמינית.

ונתעבר אלול, כגון שלא באו עדים של החודש של ר"ה היום, או שבאו עדים מן המנחה ולמעלה, דקיי"ל שעושין אותו היום קודש ולמחר קודש, אבל עיקר השנה מתחיל ממחר.

אבדו הדמים, כלומר שנשמט החוב כי התברר שעדיין שביעית. שהרי עברה שביעית על החוב,

ואע"ג דהקפת החנות אינה משמטת כדפסק הרמב"ם לקמן בהי"א, הא פי' הרמב"ם שם דהיינו דוקא היכא דנותן לו בהקפה הרבה פעמים עד שיתאסף סכום מרובה ואז גובה ממנו, ולכן כ"ז שלא נתאסף סכום כזה לא קרינן ביה לא יגוש, אבל כאן שהיה משלם לו מיד רק בשביל יו"ט אינו משלם, אי"ז נקרא הקפת החנות ומשמט.

ה"ו

ואפי' מלוה שבשטר, וכ"ש מלוה בעל פה.

שיש בו אחריות נכסים הר"ז משמיט, קמ"ל בזה דלא אמרינן דכגבוי דמי וממילא לא קרינן ביה לא יגוש.

אַחֲרֵיכֵן נִכְסִים הָרִי זֶה מְשַׁמֵּט. וְאִם סִיִּם לֹא שָׁדָה בְּהִלּוּאָתוֹ אֵינֹה מְשַׁמֵּט. וְהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֵּטת אֶת הַשְּׁבֹעָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו-ב) 'לֹא יִגֹּשׁ מִכָּל מְקוֹם לֹא לְשָׁלֵם וְלֹא לְהַשְׁבֵּעַ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הממון שהוא הודה שביעית השמיטה אותו, ממילא אין כאן מודה במקצת וא"צ לישבע. שנאמר לא יגוש מכל מקום, דדרשינן בגמ' וזה דבר השמיטה, אפי' דיבור שביעית משמטת, והחיוב שבועה נמי נקרא דיבור, שהרי תובע אותו ואומר לו קום אשתבע לי.

והשביעית משמטת את השבועה, כלומר אם נתחייב לחברו שבועה לפני שביעית, כגון שהודה במקצת וכפר במקצת, והרי הדין הוא שאת החלק הממון שהוא כופר, השביעית לא משמטת כמבואר ברמב"ם בסמוך ה"ח, וקמ"ל הכא שאת השבועה שהוא חייב, את זה השביעית משמטת, והטעם שהיות ואת

ז בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשָׁבוּעַת הַדִּינִין וְכָל כִּיּוֹצֵא בָּהּ מִדְּבָרִים
שָׁאם יוֹדָה בָּהֶן שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶתָּן. אֲבָל שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין
וְהַשְׁתָּפִין וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מִשְׁבּוּעוֹת שָׁאם יוֹדָה יִשְׁלַם הָרִי זֶה יִשְׁבַּע
אַחֲרֵי הַשְׁמָטָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

במה דברים אמורים, ששביעית
משמטת שבועה.

וכל כיוצ"ב, כל חוב ששביעית
משמטתו משמטת גם שבועתו.

שבועת השומרים, כגון שהשומר
חנם נשבע שלא פשע, שאם יודה
שפשע צריך לשלם, והחוב הזה
שביעית לא משמטת, דהחוב לא
בא ע"י הלואה, לכן גם השבועה
אינה נשמטת.

והשותפין, כגון ששני שותפין
התעסקו בסחורות או בשטרות,

וא' תובע חברו שנשאר אצלו חלק
שחייב לו, ונתחייב לו שבועה אין
השביעית משמטת, דהא אם יודה
לו ויעבור שביעית, אין זה נשמט
בשביעית, דהא זה לא בא ע"י
מלוה, לכן גם השבועה לא
נשמטת.

שאם יודה, כלומר שאם יודה
ואח"כ יעבור עליו שביעית, ישלם
ולא תהא שביעית משמטתו, מפני
שאינם דרך מלוה, ואין שביעית
משמטת אלא מלוה.

הר"ז ישבע אחר השמטה, שאין
השביעית משמטת פקדון.

ח הַלְלוּהוּ וּתְבַעֲזוּ וְכַפֵּר בּוֹ. וְהִנֵּיעַ הַשְׁמָטָה וְהוּא בְּכַפִּירָתוֹ. וְהוֹדָה אַחֵר שֶׁעָבְרָה שְׂבִיעִית. אוֹ שֶׁבָּאוּ עָלָיו גְּדִים אַחֵר הַשְׂבִּיעִית אֵין הַשְׂבִּיעִית מְשֻׁמָּת:

..... ❧ שיח אמונה ❧

אין השביעית משמטת, דבשעת
סוף שביעית לא קרינן ביה לא
יגוש, דהא לא היה יכול לתובעו
אז.

ה"ח
וכפר בו, ונשבע לו שאינו חייב
לו, ונמצא שאינו יכול עתה
לתובעו, וא"כ לא קרינן ביה לא
יגוש.

ט המלוה את חברו וקבע לו זמן לעשר שנים אינו משלם. אף על פי שהוא בא לידי (דברים טו-כ) 'לא יגש' הרי הוא עתה אינו יכול לנגש. התנה עמו שלא יתבענו שביעית משמטת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ט

אינו משמיט, דהעיקר תלוי בזמן
ההשמטה.

המלוה את חברו, לפני שביעית.

התנה עמו שלא יתבענו, הוא
ענין חדש, כלומר המלוה לחברו
והתנה הלוה שלא יתבענו, אפ"ה
שביעית משמטתו, כיון שמודה
שחייב לו ואם יתפסנו מהני
תפיסתו, הוי כאילו קרינן ביה לא
יגוש.

וקבע לו זמן, בשעת ההלואה.
לעשר שנים, לאו דוקא, והעיקר
שזמן הפרעון הוא אחר שביעית.
אע"פ שהוא בא לידי לא יגוש,
כשיגיע הזמן, אבל עתה בשעה
שמשמיט אינו יכול לתובעו, לכן

יַהֲמִלּוּהָ אֶת חֲבֵרוֹ וְהִתְנָה עִמּוֹ שְׁלֹא תִשְׁמְטֵנוּ שְׁבִיעִית הָרִי זֶה נִשְׁמָט שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל דִּין הַשְּׁבִיעִית. הִתְנָה עִמּוֹ שְׁלֹא יִשְׁמָט הוּא חוֹב זֶה וְאַפְלוּ בַּשְּׁבִיעִית תִּנָּאז קַיָּם. שְׁכָל תִּנָּאִי שְׁבִימּוֹן קַיָּם. וְנִמְצָא זֶה חַיִּב עֲצָמוֹ בְּמִמּוֹן שְׁלֹא חִיבְתּוֹ תוֹרָה שֶׁהוּא חַיִּב:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לא תשמיט את החוב הזה, זה מהני, והלוה ישלם בדבר שהוא חייב את עצמו, [מיהו י"א שמ"מ אסור לעשות כן].

ונמצא זה חייב עצמו בממון, כלומר שמיטת כספים היא זכותו של הלוה, ואם מוחל זכותו, מחול ואין שביעית משמטתו.

ה"י

שלא תשמטנו שביעית, כלומר אם התנה עמו שהשביעית לא תשמיט את החוב, זה א"א להתנות, דהא התורה אמרה ששביעית כן משמטת ואיך אתה יכול למנוע את השמיטה מלשמט, אבל אם התנה עמו שאתה הלוה

יא הקפת החנות אינה נשמטת. ואם עשאה מלוח נשמטת. שִׁכָּר שִׁכִּיר אֵינוֹ נִשְׁמָט. ואם זקפו עליו במלוח נשמט: **יב** קנסות של אונס ושל מפתה והמוציא שם רע אינם נשמטין. ואם זקפן במלוח נשמטים. ומאימתי נזקפין במלוח משעת העמדה בדין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

הקפת החנות, שקונה הרבה פעמים ולא משלם מיד וכשמצטבר סכום גדול אז הוא משלם.

אינה נשמטת, הטעם היות ובזמן שזה משמט, המוכר איננו תובע אותו, דהא הוא מחכה שיצטבר לסכום גדול ואז יגבה הכל, א"כ כשמגיע זמן ההשמטה לא קרינן ביה לא יגוש.

ואם עשאה מלוח, שזקפן במלוח, דהיינו שקבע לו זמן לפורעו, ובלבד שהזמן שקבע יהי קודם ר"ה של שמינית.

שכר שכיר אינו נשמט, גם כאן הטעם מפני שאין דרך לתבוע עד

שמצטבר לסכום הגון, וממילא לא קרינן ביה לא יגוש. **ואם זקפו עליו במלוח**, דהיינו שקבע לו זמן לפורעו, אז זה נהפך להלואה ומשמט.

ה"ב

של אונס ושל מפתה, שהם חמשים סלע.

והמוציא שם רע, שהן מאה סלע. **אינם נשמטין**, מפני שהן עונשין לכפרה ואין מתכפר לו עד שישלם, לכן אין נשמטין.

העמדה בדין, אמנם אך לא כתבו לו ב"ד פסק דין, דמשכתבו ב"ד פס"ד כבר אינו משמט, כדלקמן ברמב"ם הט"ו.

יג המגִרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ קֹדֶם הַשְׁמֵטָה אֵין כְּתוּבָתָהּ נִשְׁמָטָת. וְאִם
פְּגֻמָּתָהּ אוֹ זִקְפָּתָהּ עָלָיו בְּמִלּוֹה נִשְׁמָטָת:

יד הַמִּלּוֹה עַל הַמִּשְׁכּוֹן אֵינוֹ מִשְׁמִיט. וְהוּא שִׁיחִיָּה חָחוּב כְּנֶגֶד
הַמִּשְׁכּוֹן. וְאִם הָיָה יָתֵר מִשְׁמִיט הֵיתֵר:

..... ❦ שיח אמונה ❦

או זקפתה עליו במלוה, שעמדה
בדין וחייבו את הבעל לשלם,
נעשית מלוה, ואע"פ שלא נפרעה
במקצת.

הי"ד

המלוה על המשכון, שהמלוה
נטל משכון, בין בשעת ההלואה
ובין אח"כ, אינו משמט.

אינו משמיט, דכתיב אשר יהיה
לך את אחיך תשמט ידיך, ולא של
אחיך (הלואה) בידך.

ואם היה יתר, שהחוב שוה יותר
מהמשכון.

הי"ג

המגרש את אשתו קודם
השמיטה, אבל אם עדיין לא
גירשה פשיטא שאין הכתובה
נשמטת, שעדיין לא ניתנה לגבות,
ואין כאן לא יגוש.

את אשתו, או שמת.

אין כתובתה נשמטת, שאין זו
מלוה.

ואם פגמתה, דהיינו שנפרעה
מקצת, נשמטת, דכיון דגליא
דעתה דעומדת ליגוש ולפרוע,
נעשית כמלוה.

כ"ט כסלו

ט' ניסן

י"ט אב

טו המוסר שטרותיו לבית דין ואמר להם אתם גבו לי חובי זה אינו נשפט שנאמר (דברים טו-ג) 'ואשר יהיה לך את אחיך' וזה בית דין תובעין אותו. וכן בית דין שחתכו את הדין וכתבו איש פלוני אתה חייב לתן לזה כך וכך אינו נשפט. שזה בגבוי הוא וכאלו בא לידו ואינו כמלוה:

טז כשראה הלל הזקן שנמנעו מלהלוות זה את זה ועוברין על הכתוב בתורה (דברים טו-ט) 'השמר לך פן יהיה דבר וגו' התקין פרוזבול כדי שלא ישמט החוב עד שילוו זה את זה. ואין הפרוזבול מועיל אלא בשמטת כספים בזמן הזה שהיא מדברי סופרים. אבל שמטה של תורה אין הפרוזבול מועיל בה:

..... ❦ שיח אמונה ❦

הט"ו

וכתבו, ודוקא שב"ד כתבו פסק דין דאז כגבוי דמי, אבל אם לא כתבו פס"ד אע"פ שהם פסקו שהוא חייב, אינו נחשב כגבוי ומשמט.

הט"ז

כשראה הלל הזקן, שהיה בזמן בית שני ששמיטת כספים הוא רק מדרבנן כדלעיל ה"ב.

ועוברין על הכתוב בתורה, כדלקמן הלכה ל', דגם בזה"ז ששמיטת כספים הוא מדרבנן עובר על לאו דאורייתא של השמר לך וגו'.

פרוזבול, פרוז, הוא תקנה, ובול, הוא עשירים, כלומר תקנה לעשירים דהיינו למלווים. עד שילוו, כדי שילוו.

יז אין פֿותבין פֿרוזבול אַלאַ חֲכָמִים גְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר בְּבֵית דִּינֹו
שֶׁל רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אִסִּי שֶׁחֵן רְאוּיָן לְהַפְקִיעַ מִמּוֹן בְּנֵי אָדָם. אָבֵל
שָׂאָר בְּתֵי דִינִין אֵין פֿותבין:

יח זָהוּ גּוֹפּוֹ שֶׁל פֿרוזבול. מוֹסְרָנִי לָכֵם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי הִדְיָנִין
שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי שָׁכַל חוֹב שִׁישׁ לִי שְׁאֵגְבֵנוּ כָּל זְמַן שְׁאַרְצָה.
וְהִדְיָנִין אוֹ תַעֲדִים חוֹתְמִין מְלִמְטָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לכם פלוני ופלוני, וי"א שאם

הדיינים חותמים למטה א"צ
להזכיר שמותם בתוך הפרוזבול,
וסגי שכותב מוסרני לכם הדיינים
שבמקום פלוני.

שכל חוב שיש לי, אין הכוונה
שמוסר השטרות לב"ד, דא"כ
מדאורייתא אינו משמט, כדלעיל
הט"ו, אלא הכוונה שאומר להם
שמוסר החובות, ואפי' אם
השטרות נמצאים במקום רחוק
מאד וא"א להביאם כאן, מהני.
חוב שיש לי, וא"צ להזכיר שם
הלוא בפרוזבול.

שאגבנו כל זמן שארצה, ומהני
לכל החובות שהיו עד כתיבת
הפרוזבול, ולא למה שילוח אח"כ
כדבסמוך הכ"ב.

הי"ז

כבית דינו של רבי אמי ורבי אסי,
לאו דוקא אלא שיהיו שלשה
בקיין בדין ובענין פרוזבול
וידעים ענין שמיטה והמחום רבים
עליהם באותה העיר [ויש חולקים
על הרמב"ם וס"ל דכותבין
פרוזבול בכל ב"ד ואפי' הדיוטות,
וכ' הרמ"א דיש להקל בזה"ז].

להפקיע ממון בנ"א, דאע"ג
דשביעית בזה"ז הוא רק דרבנן
מ"מ לא רצו חכמים להפקיע
הממון רק ע"י ב"ד חשוב והמחום
רבים עליהם.

הי"ח

מוסרני לכם, המלוה צריך לומר
זה בפני הדיינים, והדיינים או
העדים כותבין אותו.

יט אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. אם אין קרקע ללוה מוכר לו המלוה כל שהוא בתוך שדהו אפלו קלח של כרוב. השאילו מקום לתנור או לכירה כותבין עליו פרוזבול. היתה לו שדה ממשכנת כותבין עליה פרוזבול:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ט

אלא על הקרקע, שיהא ללוה קרקע. והטעם משום דקרקע נחשב כגבוי משום דשעבוד חל על הקרקע, לפי שהקרקע אין יכול להשמיט ולהצניע. [ויש עוד טעם בראשונים, עי' דרך אמונה סק"ק].

הקרקע, ועציץ נקוב חשיב כקרקע לענין זה.

"מוכר" לו המלוה, ויש גורסין "מזכה" לו המלוה, והיינו שמזכה לו ע"י אחר.

המלוה, וכן אדם אחר רשאי לזכותו.

כל שהוא, דקיי"ל קרקע כל שהוא ואפי' מלא מחט כותבין עליה פרוזבול.

קלח של כרוב, או גזע של עץ שמחובר לקרקע.

השאילו, או השכירו, דהיינו שאחד נתן רשות ללוה מקום בקרקעו להניח עליו תנור או כירה.

לתנור או לכירה, המטלטלין, או השאילו מקום לשים שם נר.

כותבין עליו פרוזבול, לפי"ז לא משכח"ל אחד בסוף העולם שא"א לכתוב עליו פרוזבול, אלא במי שדר אצל אחרים, ולא השאילו לו שום מקום, ויכול לסלקו בכל רגע.

היתה לו, ללוה.

ממושכנת, לאחרים, ואפי' אם אינו יכול לסלקו עד מלאת הזמן.

כ בּוֹתְבִין לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְלִיתּוּמִים עַל נִכְסֵי אֶפְטְרוֹפּוּס. אֵין לוֹ קַרְקַע וְלַעֲרַב יֵשׁ לוֹ קַרְקַע בּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוּזְבוּל. הִיָּה לוֹ חוֹב עַל חֲבֵירוֹ וְיֵשׁ לְחֲבֵירוֹ קַרְקַע הוֹאִיל וְהוּא תַּחַת שְׁעֵבּוּדוֹ בּוֹתְב עָלָיו פְּרוּזְבוּל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"כ

כּוֹתְבִין לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, כְּלוּמַר אִם לִבְעַל אֵין קַרְקַע מִשְׁלוֹ אֲבָל יֵשׁ לוֹ מִנִּכְסֵי מְלוֹג שֶׁל אִשְׁתּוֹ, סְגִי בּוֹזָה וְאִפְשֵׁר לִכְתּוּב פְּרוּזְבוּל. וְלִיתּוּמִים, הֵיינוּ שֶׁהִיתּוּמִים הִיוּ הַלוּוִים, וְלֵהֶם אֵין קַרְקַע אֲךָ לִאֲפוּטְרָפוּס שֶׁלֵּהֶם יֵשׁ קַרְקַע, כִּיוֵּן שֶׁעַל הָאֲפוּטְרָפוּס מוֹטֵל לְזוּנָם, הוּא כִּישׁ לֵהֶם קַרְקַע. וְלַעֲרַב, שֶׁל הַלוּוֹה יֵשׁ לוֹ קַרְקַע,

הוֹאִיל וְהַעֲרַב מִשְׁוֹעֲבָד לְלוּוֹה, חֲשִׁיב שֶׁלְלוּוֹה יֵשׁ קַרְקַע, וְכּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוּזְבוּל.

הִיָּה לוֹ חוֹב עַל חֲבִירוֹ, כְּלוּמַר לְלוּוֹה אֵין קַרְקַע, אֲבָל לְלוּוֹה הַזֶּה יֵשׁ לוֹוֹה אַחֵר שֶׁלוּוֹה מִמֶּנּוּ וְחַיִּיב לוֹ כֶּסֶף אוֹ דָּבָר אַחֵר וְלֵהֵאָדָּם יֵשׁ קַרְקַע, סְגִי בּוֹזָה, וְאִפְשֵׁר לִכְתּוּב עָלָיו פְּרוּזְבוּל, הוֹאִיל וְהוּא מִשְׁוֹעֲבָד לוֹ.

כא אחד שָׁלוֹה מַחְמִשֶּׁה צָרִיכִים פְּרוּזְבוֹל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְחֻמְשָׁה שָׁלוֹה מֵאֶחָד דִּין פְּרוּזְבוֹל אֶחָד לְכָלֵן:

כב כָּתַב הַפְּרוּזְבוֹל תְּחִלָּה וְאַחֵר כָּךְ הָלוֹה אֵינֹ מוֹעִיל. אֲלֹא מִשְׁמִיט עַד שִׁיכָתֵּב הַפְּרוּזְבוֹל אַחֵר שֶׁחֲלוּתָה. נִמְצְאָתָ אוֹמֵר שֶׁכָּל מְלוֹה הַקּוֹדֶמֶת לַפְּרוּזְבוֹל אֵינָה נִשְׁמָטֶת בַּפְּרוּזְבוֹל זֶה. וְאִם הַפְּרוּזְבוֹל קוֹדֵם לַמְלוֹה נִשְׁמָטֶת בַּפְּרוּזְבוֹל זֶה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"א

מועיל אלא על אותן חובות שכבר
לוה ומסרן לב"ד, ולא על אותן
שעדיין לא לוה.
אלא משמיט, וצריך לעשות
עליהן עוד פרוזבול.

צריכים פרוזבול לכל א' וא',
שהרי המלוה כותב הפרוזבול ולא
הלוה, דהרי זה תקנה להמלוה.
דיו פרוזבול אחד לכולן, שהרי
יש כאן רק מלוה אחד.

הכ"ב

אינו מועיל, שאין הפרוזבול

כג לפיכך פרוזבול המקדם פֶּשֶׁר. וְהַמֵּאָחֵר פֶּסוּל. פִּיצֵד. כְּתָבוּ
בְּנִסָּן וְהַקִּדִּים זְמַנּוֹ מֵאָדָר פֶּשֶׁר. שְׁהָרִי הוֹרַע כַּחוֹ שְׁאִינוֹ מִשְׁמִיט
אֶלָּא עַד אָדָר. אֲבָל אִם אַחֵר זְמַנּוֹ וּכְתָבוּ מֵאִיר פֶּסוּל שְׁהָרִי
מִיִּפְּהַ כַּחוֹ שְׁאִינוֹ מִשְׁמִיט עַד אִיר שְׁלֹא כְּדִין. שְׁאִין דִּינוֹ שְׁלֹא
יִשְׁמִיט אֶלָּא עַד נִסָּן בְּשַׁעַת מְסִירַת הַדְּבָרִים לְבֵית דִּין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

פסול, לגמרי, שגם החובות שלפני

ניסן נשמטין, והטעם כיון
שהפרוזבול נכתב שלא כדין.

שהרי מייפה כחו שאינו משמיט
עד אייר שלא כדין, כלומר שבזה
שהוא כתב אייר ולא את הזמן
האמיתי שהוא ניסן שלפניו, הוא
רצה לייפות כחו שיוכל לגבות גם
חובות שנעשו עד אייר אחרי
המסירת החובות לב"ד שזה הי'
בניסן, וזה שלא כדין.

הכ"ג

המוקדם, שהתאריך שכתוב
בשטר הפרוזבול הוא לפני הזמן
האמיתי שבאמת כתב את
הפרוזבול, וכדמפרש הרמב"ם
ואזיל.

אלא עד אדר, כלומר ואילו את
החובות שהוא הלוח בין אדר
לניסן הם נשמטים, ואם הוא היה
כותב את הזמן הנכון דהיינו ניסן,
הוא היה מרויח שלא ישמטו גם
החובות שבין אדר לניסן.

כד המוציא שטר חוב אחר שביעית ואין עמו פרוזבול אבד חובו. ואם אמר ה'ה לי ואבד נאמן. שמזמן הספנה ואילך בעל חוב גובה שלא בפרוזבול. ולא עוד אלא פשיביא בעל חוב את שטרו או פשיבוא לתבע במלוה על פה אומרים לנתבע שלם לו. ואם טען הנתבע ואמר איה פרוזבול שלו. אומרים לתובע ה'ה לך פרוזבול ואבד אם אמר הן נאמן. ואם הודה שלא כתב פרוזבול אבד חובו. והיתומים אינן צריכין פרוזבול:

..... ❦ שיח אמונה ❦

הכ"ד

המוציא שטר חוב, כלומר מלוה שמוציא שט"ח שכתוב בו שהלוה חייב לו ממון.

ואין עמו פרוזבול, כלומר שהמלוה מודה שהוא לא עשה פרוזבול.

אבד חובו, ומוציאין השט"ח מהמלוה ומחזירין ללוה.

נאמן, אפי' בלי שבועה.

שמזמן הסכנה, שגזרו הגויים על המצוות, ופחדו מהם לשמור שטר פרוזבול, והיו מוכרחים לשורפו, [ואפי' אחרי שעבר הסכנה, נאמן לומר שהי' לו פרוזבול ונאבד, משום שכבר התרגלו שלא לשמור

את פרוזבוליהן].

שלא בפרוזבול, וא"צ שהפרוזבול יהי' קיים בסוף שביעית, ויכול לקרעו מיד אחר כתיבתו ומסירת הדברים לב"ד.

כשיביא בע"ח, דהיינו המלוה.

שלם לו, דתלינן דודאי המלוה עשה פרוזבול.

אומרים לתובע ה'ה לך פרוזבול, כלומר שואלים את המלוה האם היה לך פרוזבול.

והיתומים, שהם המלוויים.

אינן צריכין פרוזבול, דכל ב"ד הם אביהן של יתומים והו"ל חובותיהם כמסורין לב"ד.

כה הוציא פרוזבול וטען הנתבע ואמר מלוה זו שהוא תובע אחר פרוזבול זה היתה, והתובע אומר קדם פרוזבול היתה, התובע נאמן. שאלו אמר היה לי ואבד נאמן ואף על פי שאין אנו יודעין זמן הפרוזבול שאבד:

כו טען הנתבע ואמר מלוה יש לו אצלי. והתובע אומר לא פי אלא הקפת חנות היא שאינה נשמטת שחרי לא זקפתיה מלוה חרי זה נאמן. שחרי אם ירצה יאמר מלוה היתה ופרוזבול היה

..... ❁ שיח אמונה ❁

כשהוא טוען שהפרוזבול הזה נכתב אחרי ההלואה המדוברת.

הכ"ו

מלוה יש לו אצלי, וזה נשמט בסוף שביעית.

הקפת החנות היא, מכרתי לו בחנות בהקפה ועדיין לא זקפתי לו את כל החוב במלוה, שהדין בזה הוא ששביעית לא משמטת כמ"ש לעיל בהי"א.

הר"ז נאמן, כלומר התובע דהיינו המוכר נאמן.

הכ"ה

אחר פרוזבול זה היתה, וכגון שהשטר חוב היה בלי תאריך (שזה כשר) והוויכוח כאן הוא מתי היתה ההלואה הזאת אם לפני זמן הפרוזבול או אחרי.

התובע נאמן שאילו אמר כו', כלומר לכן המלוה נאמן, משום שיש לו מיגו שהיה יכול לטעון עשיתי פרוזבול וזה נאבד, שהרי היה נאמן בטענה זו כמ"ש בהלכה כ"ד, ובפרוזבול הנאבד איננו יודעים את זמנו, לכן נאמן גם

לִי וְאֲבָד. שְׁכִיזֵן שְׁתַּקְנֵנוּ חֲכָמִים פְּרוּזְבוֹל חֲזָקָה הִיא שְׁאִין אָדָם
מְנִיחַ דְּבַר מְתֵר וְאוֹכֵל דְּבַר אָסוּר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

שְׁאִין אָדָם מְנִיחַ דְּבַר מוֹתֵר	ושביק היתירא ואכיל איסורא,
ואוכל דבר אסור, מיהו אם	אינו נאמן לומר פרוזבול היה לי
ידעינן בהמוכר הזה דרשע הוא	ואבד.

כז תלמידי חכמים שהללו זה את זה ומסר דבריו לתלמידים ואמר מוסרני לכם שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה אינו צריך לכתב פרוזבול. מפני שהן יודעים שהשטות כספים בזמן הזה מדבריהם ובדברים בלבד היא נדחית:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הכ"ז

בפני ב"ד חשוב שיש בכוחם להפקיע ממון וכדלעיל בהי"ו, הוא מפני הע"ה שחושבים ששמיטת כספים בזה"ו היא מן התורה ולפיכך רק ב"ד חשוב יכולים לחייב ממון שהתורה הפקיעה אותו, ובשביל זה צריך ב"ד חשוב, אבל ת"ח שיודעים ששמיטת כספים היא רק מדרבנן בזה"ו, סגי שימסור דברי הפרוזבול בע"פ, וגם א"צ ב"ד חשוב.

תלמידי חכמים, ההלכה הזו נאמרה רק לת"ח, וצריך שגם המלוה וגם הלוה יהיו ת"ח.

ומסר דבריו, ר"ל שהמלוה מסר דבריו.

לתלמידים, ר"ל שא"צ שימסור לפני ב"ד חשוב אלא סגי בת"ח בעלמא, וגם א"צ לכתוב.

מפני שהן יודעים וכו', ר"ל שכל הטעם שצריך לכתוב פרוזבול

כח כל המחזיר חוב שעברה עליו שביעית רוח חכמים נוחה הימנו. וצריך המלוה לומר למחזיר משמיט אני וכבר נפטרת ממוני. אמר לו אף על פי כן רצוני שתקבל יקבל ממוני שנאמר (דברים טו-ב) 'לא יגש' ו'הרי לא נגש'. ואל יאמר לו בחובי אני נותן לך אלא יאמר לו שלי הם ובמתנה אני נותן לך:

..... ❁ שיח אמונה ❁

וכבר נפטרת ממני, הוא פירוש למילים משמט אני.	הכ"ח כל המחזיר, ר"ל לזה המחזיר.
אמר לו, הלוה. יקבל ממנו, ר"ל וא"צ לומר לו עוד פעם משמט אני.	חוב שעברה עליו שביעית, ר"ל ולא עשה פרוזבול. וצריך המלוה לומר למחזיר,
ואל יאמר לו, הלוה, בחובי אני נותן לך.	ודוקא כשבא הלוה לפרוע צריך לומר לו משמט אני, אבל אם
ובמתנה אני נותן לך, ואם מתחילה בא הלוה ואומר לו במתנה אני נותן לך, א"צ המלוה לומר משמט אני.	הלוה לא בא לפרוע, א"צ המלוה לחזור אחריו ולומר לו משמט אני. משמיט אני, כלומר התורה ציוותה עלי להשמיטו.

כט הַחֲזִיר לֹא חֹבֵב וְלֹא אָמַר לוֹ כֵּן. מְסַבֵּב עִמּוֹ בְּדַבָּרִים עַד שִׁיאָמַר לוֹ שְׁלִי הֵם וּבִמְתָּנָה נִתְּתִים לָךְ. וְאִם לֹא אָמַר לֹא יִקְבֹּל מִמֶּנּוּ אֲלֵא יִטַּל מַעֲוָתָיו וַיֵּלֶךְ לוֹ:

ל מִי שֶׁנִּמְנָע מִלְּהַלּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ קֵדָם הַשְׁמָטָה שְׁמָא יִתְאַחֵר הַחֹבֵב שְׁלוֹ וַיִּשְׁמַט עֶבֶר בְּלֹא תַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר הַשָּׁמֶר לָךְ וְגו'.

..... ❁ שיח אמונה ❁

הלוח עשיר.

קודם השמיטה, ר"ל סוף השמיטה.

שמא יתאחר החוב שלו, דקשיא ליה להרמב"ם במאי עסקינן אם הזמן פרעון אחר שביעית הרי אין משמט, ואם זמן הפרעון הוא קודם סוף שביעית, הרי מסתמא יפרע בזמנו, ולזה תירץ שהזמן קודם סוף שביעית וירא המלוה שמא יתאחר מלשלם, ונמצא משמט.

עבר בל"ת, כוונתו בשני לאוין וכדמסיק.

הכ"ט

ולא אמר לו כן, ר"ל שלא ענה לו הלוח אעפ"כ.

מסבב עמו בדברים, ר"ל דרק לרמז מותר לו, ולא לומר לו במפורש שיאמר לו אעפ"כ, אבל מותר לו לומר משמט אני בשפה רפה, והימין פשוטה לקבל ממנו בחזרה את הכסף, וכן מותר לו לשלוח אחר שיאמר לו לומר אעפ"כ.

לא יקבל ממנו אלא יטול, הלוח מעותיו וילך לו.

ה"ל

מלהלות את חבירו, ואפי' אם

וְחָטָא גָּדוֹל הוּא שֶׁהָרִי הִזְהִירָה עָלָיו תּוֹרָה בְּשָׁנִי לְאוֹיֵן שְׁנֵאמַר (דברים טו-ט) 'הַשָּׁמֶר לְךָ פֶּן' וְגו'. וְכָל מְקוֹם שְׁנֵאמַר הַשָּׁמֶר אוֹ פֶּן אוֹ אֶל הָרִי זֶה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְהַתּוֹרָה הַקְפִּידָה עַל מַחֲשָׁבֶה רָעָה זֶה וְקִרְאָתוֹ (דברים טו-ט) 'בְּלִיעַל'. וְהָרִי הוֹסִיף תַּכְתּוּב לְהִזְהִיר וּלְצִוּוֹת שְׁלֹא יִמְנַע אֱלֹא יִתֵּן שְׁנֵאמַר (דברים טו-י) 'נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יִרַע לְכַבֵּד בְּתַתֵּךְ לוֹ' וְגו'. וְהַבְטִיחַ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשֹׁכֵר מִצְוָה זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁנֵאמַר (דברים טו-י) 'כִּי בְגִלָּל הַדָּבָר הַזֶּה יִכָּרְבֶּךָ' וְגו'.

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>דדרשינן ליה על צדקה, מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו דקאי אשמיטה.</p> <p>והבטיח הקב"ה בשכר מצוה זו בעוה"ז, ואע"ג דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כאן הבטיח הקב"ה שישלם גם בעוה"ז.</p>	<p>וכל מקום שנאמר השמר או פן, וכאן דכתיב השמר ופן שני לאוין הן, [אבל אין לוקין עליהן משום שאין בהן מעשה].</p> <p>וקראתו בליעל, דכתיב השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו'.</p> <p>שנאמר נתן תתן לו, ואע"ג</p>
---	---

פרק עשירי

א מִצּוֹת עֲשֵׂה לְסֵפֶר שֶׁבַע שָׁנִים וּלְקֹדֶשׁ שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה-ח) 'וּסְפַרְתָּ לָךְ שֶׁבַע שָׁנִים' וְגו' (ויקרא
כה-י) 'וּקְדַשְׁתָּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים'. וְשִׁתִּי מִצּוֹת אֵלּוּ מְסוּרִין
לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל בְּלִבָּד:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

מצות עשה לספור שבע שנים
וב"ד הגדול היו מברכין על
זאת הספירה בראשי השנים,
כדרך שאנו מברכין על ספירת
העומר בתחילת הלילה כך היו
אומרים בשמיטה ראשונה בא"י
אמ"ה אקב"ו על ספירת שני
השמיטה, היום כך וכך שנים
בשמיטה, וכשנכנסו בשנת
השמיטה אומרים היום שבע שנים
ביובל שהם שבוע אחד, וכשנכנסו
בשמינית אומרים היום שמונה
שנים ביובל שהם שבוע אחת
ושנה אחת, וכשנכנסו בשנת
השמיטה השניה, אומרים היום

ארבע עשרה שנים ביובל שהם
שני שבועות, וכך הולכין ומונין
עד שיכלה היובל.
ולקדש שנת החמשים, כשנכנסה
שנת היובל מצוה על ב"ד לומר
מקודשת השנה, והסנהדרין היו
נאספין ביובל בקידוש שנה
ומברכין עליה לקדש שנים.
ושתי מצות אלו, היינו לספור
שבע שנים שבע שנים, ולקדש את
שנת החמשים.
מסורין לב"ד הגדול בלבד,
דכתיב וספרת לך, ודרשי' בתו"כ
בב"ד, והיינו מדאפיק כל ישראל
בלשון יחיד משמע שאחד סופר
בשביל כולם, והיינו הסנהדרין.

ב ומאימתי התחילו למנות. מאחר ארבע עשרה שנה משנכנסו לארץ שנאמר (ויקרא כח-ג) 'שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך' ועד שיהיה כל אחד מכיר את ארצו. ושבע שנים עשו בכבוש הארץ ושבע שנים בחלוק. נמצאת אומר בשנת שלש וחמש מאות

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

ומאימתי התחילו למנות, שמיטין ויובלות.

מאחר י"ד שנה, שבע שכבשו ושבע שחלקו כשנכנסו לארץ, ומאחרי זה התחילו למנות.

מכיר את ארצו, היינו כשגמרו לחלק את הארץ, ואע"ג דגם אחרי ארבע עשרה שנה משנכנסו לארץ עדיין לא גמרו לכבוש את כל א"י כמבואר בפסוקים ביהושע ושופטים, מ"מ כיון שכבר חילק יהושע את כל א"י וכל א' ידע כבר היכן מקומו, הו"ל כאילו כבשוהו.

ושבע שנים עשו בכיבוש הארץ ושבע שנים בחילוק, כדילף בגמ' (ערכין י"ג וזבחים קי"ח) מקראי.

נמצאת אומר בשנת וכו', שהרי יציאת מצרים ומתן תורה היו

בשנת 2448 לבריאת אדם הראשון כמבואר בספר סדר עולם, ואדה"ר נברא ביום ששי, ומיד באותו יום היה ראש השנה, ואם נחשוב מבריאת העולם נצטרך להוסיף עוד שנה, דהא העולם נברא חמש ימים קודם, ומקצת השנה ככולה, נמצא שיציאת מצרים היתה בשנת 2449 לבריאת העולם ו-2448 ליצירת אדה"ר, תוסיף עליהם עוד ארבעים שנה שהיו במדבר ואחרי זה י"ד שנה שכבשו וחלקו, דהיינו עוד 54 שנים, סה"כ 2502 לבריאת אדה"ר ו-2503 לבריאת העולם, ומיד שנה אחריה התחילו למנות שבע שני שמיטה, ובשנה השביעית עשו שמיטה הראשונה, וזה הי' בשנת 2510 לבריאת העולם, ואלפיים וחמש מאות ותשע ליצירת אדה"ר, וכך מנו

וְאַלְפִים לִיצִירָה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה מֵאַחֵר מוֹלַד אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה
שָׁנָה שְׁנִיָּה לִיצִירָה הַתְּחִילָה לְמִנּוֹת. וְעָשׂוּ שָׁנָה עֶשֶׂר וְחֲמִשׁ
מֵאוֹת לִיצִירָה שֶׁהָיָה שָׁנָה אַחַת וְעֶשְׂרִים מִשְׁנַכְנְסוֹ לָאָרֶץ
שְׁמִטָּה. וּמִנּוּ שִׁבְעַ שְׁמִטּוֹת וְקִדְּשׁוּ שָׁנָה הַחֲמִשִּׁים שֶׁהָיָה שָׁנָה
אַרְבַּע וְשָׁשִׁים מִשְׁנַכְנְסוֹ לָאָרֶץ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

מונים מר"ה של אחרי מולד
אדה"ר.

שנה שניה ליצירה, ר"ל ליצירת
העולם, שזה חמש ימים קודם.

עשר וחמש מאות, ר"ל אלפיים
וחמש מאות ועשר, אז הי'
השמיטה הראשונה.

וחמש מאות ליצירה, ר"ל
ליצירת העולם.

שנת אחת ועשרים משנכנסו
לארץ, י"ד שנה שכבשו וחלקו
ועוד שש שני שמיטה ובשביעית
עשו שמיטה.

שהיא שנת ארבע וששים,
כשתוסיף נ' שנה על י"ד שכבשו
וחלקו.

שבע שמיטות ובשנת החמשים
עשו את היובל הראשון שזה הי'
בשנת 2553 לבריאת העולם,
ואלפיים וחמש מאות וחמשים
ושתים ליצירת אדה"ר.

ואלפים ליצירה, ר"ל אלפיים.

מראש השנה, ר"ל א' תשרי,
דהיינו שא' תשרי היה בשנה
שנברא אדה"ר ביום ששי, ובאמת
העולם נברא חמש ימים קודם,
אבל אנו מונים כאן מר"ה של א'
תשרי שהוא ביום בריאת אדה"ר,
ואם היינו מונים מבריאת העולם
האמיתי דהיינו מיום ראשון
לבריאת העולם היינו מחשיבים
עוד שנה, כי מקצת שנה כשנה.

מאחר מולד אדה"ר, ר"ל שאנו

ג שבעה עשר יובלים מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו.
ושנה שיצאו בה שחרב הבית בראשונה מוצאי שביעית היתה
ושנת שש ושלושים ביובל היתה. שארבע מאות שנה ועשר

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ג

שבעה עשר יובלים מנו ישראל,
ר"ל משנכנסו לארץ עד שחרב
בית הראשון היה שיעור י"ז
יובלות, דהא בית ראשון נבנה
בשנת ארבע מאות ושמונים
ליציאת מצרים כדכתיב במלכים,
והבית ראשון עמד ארבע מאות
ועשר שנים, צא מהן ארבעים שנה
שהיו במדבר, נמצא משנכנסו
לארץ ועד החורבן היה שמונה
מאות וחמשים שנה, שהם י"ז
יובלות, ואע"ג דבי"ד שנים
שכבשו וחלקו עדיין לא מנו
ליובל וכדלעיל, מ"מ קרי להו י"ז
יובלות, שהוא שיעור י"ז יובלות,
אע"ג דעדיין לא מנו בי"ד
הראשונות ליובל.

מנו ישראל, ואע"ג שמשגלו

עשרת השבטים בסוף בית ראשון
בטלו היובלות כדכתב הרמב"ם
לקמן בה"ח, מ"מ מנו יובלות
לקדש שמיטין, וגם כשחזרו בימי
יאשיהו (בסוף בית ראשון) חזר
דין יובל ולא בטל המנין שמנו.

**מוצאי שביעית היתה, ושנת שש
ושלשים ביובל היתה,** דהא
משנכנסו לארץ עד שנבנה הבית
היה ארבע מאות וארבעים שנה
וכדלעיל, והבית עמד ארבע מאות
ועשר שנה, סה"כ שמונה מאות
וחמישים שנה משנכנסו לארץ
ועד שגלו בחורבן הבית, וזה
בדיוק י"ז יובלות, תוריד י"ד שנה
שכבשו וחלקו שאותם לא מנו,
נשאר מהיובל האחרון ל"ו שנים,
ושנת היובל אינה מן המנין
כדכתב הרמב"ם בה"ז, א"כ יש

שָׁנִים עָמַד בֵּית ראשון. בִּיּוֹן שְׁחָרַב הַבֵּית בְּטַל מִנֵּין זֶה. מִשְׁבְּטָלָה נִשְׁאַרָה הָאָרֶץ חֲרָבָה שְׁבָעִים שָׁנָה וְנִבְנָה בֵּית שְׁנִי. וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנָה עָמַד. וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִית מִבְּנֵינוּ עָלָה עֲזָרָא וְהָיָא הַבִּיָּאָה הַשְּׁנִיָּה. וּמִשְׁנָה זֹאת הִתְחִילוּ לְמִנּוֹת מִנֵּין אַחֵר. וְעָשׂוּ שָׁנָת י"ג לְבִנֵּין בֵּית שְׁנִי שְׁמֹמָה. וּמָנוּ שְׁבַע שְׁמֹמֹת וְקִדְּשׁוּ שָׁנָת הַחֲמִשִּׁים. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם יוֹבֵל בְּבֵית שְׁנִי מוֹנִין הָיוּ אוֹתוֹ בְּדִי לְקִדְּשׁ שְׁמֹמֹת:

..... ❦ שיח אמונה ❦

ל"ה שנים שהם מתחלקים לשבע,	שנת י"ג לבנין בית שני שמיטה,
ובמוצאי שנת ל"ה דהיינו בשנת	שהיא שבע שנים מהשנה
ל"ו חרב הבית, שזהו מוצאי	השביעית שעלה עזרא.
שביעית.	
בטל מנין זה, ולא מנו באותן	וקדשו שנת החמשים, לא לענין
שנים לא שמיטין ולא יובלות.	לנהוג דיני יובל, אלא לענין
	להורידה מהמנין וכדמסיים.
ובשנה השביעית מבנינו עלה	אע"פ שלא היתה שם יובל בבית
עזרא, כדיליף בגמ' מקראי, ואז	שני, שלא רצו לגזור ולאסור
קידש את הארץ והתחילו למנות	בעבודה שתי שנים רצופות
שמיטין ויובלות.	שמיטה ויובל, שהיא גזרה שאין
	רוב הצבור יכול לעמוד בה.
והיא הביאה השניה, שדרשו	לקדש שמיטות, שעל שמיטה כן
עליה חז"ל שהיא מקדשת כמו	גזרו בבית שני כדלקמן ה"ט.
בביאה הראשונה.	

ד נמצאת למד שהשנה שחרב בה הבית באחרונה שתחלתה מתשרי שאחר החרבון בשני חדשים שהרי מתשרי הוא המנין לשמטים וליוכלות אותה השנה מוצאי שביעית היתה. ושנת ט"ו מן היובל התשיעי היתה.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ד

הבית באחרונה, בבית שני.

שתחלתה מתשרי שאחר החורבון כשני חדשים, ר"ל החורבון הרי הי' בט"ב וחדשיים אחרי זה מתחיל שנה חדשה והשנה החדשה שאחרי החורבון בבית שני היתה מוצאי שביעית, (כי החורבון היה בשביעית), [ולא דמי לחורבון בית ראשון שהחורבון היה במוצאי שביעית, וכנ"ל, אבל בבית שני החורבון הי' בשביעית].

שאחר החורבון כשני חדשים, שהרי בט"ב נחרב הבית.

שהרי מתשרי הוא המנין לשמיטים וכו', הרמב"ם בא לתרץ קושיא, למה הוא כותב שבת שני חרב במוצאי שביעית והלא חדשיים אחרי החורבון התחיל שנת מוצאי שביעית ואילו החורבון היה בשביעית וכנ"ל, וע"ז מתרץ שהרי בית שני עמד ארבע

מאות ועשרים שנה, ואת השנים הללו מונין מניסן לניסן, ובניסן כמה חדשים לפני החורבון התחילה שנת העשרים, ומניסן הזה קורים לשנה מכאן ואילך מוצאי שביעית, אבל ודאי שלענין דיני שמיטה ויובל מתשרי שאחריה מונים ורק אז (בתשרי) נגמר שביעית.

אותה השנה, ר"ל אותה השנה שהתחילה מניסן כמה חדשים לפני החורבון ועד ניסן שאחרי החורבון היא היתה במוצאי שביעית, ולכן הגמ' קוראת לזה שבמוצאי שביעית נחרב הבית, אבל ודאי שהשנת שמיטה דאו נגמרה רק חדשיים אחרי החורבון ובר"ה התחיל מוצאי שביעית.

ושנת ט"ו מן היובל התשיעי היתה, שהרי הבית השני עמד ת"כ שנה, וארבע מאות שנה הם ח' יובלות, נשארו כ' שנה, תוריד שש שנים שעזרא לא מנה אותם

וּלְפִי חֶשְׁבֹּן זֶה שָׁנָה זוֹ שֶׁהָיָה שָׁנַת אֶלֶף וּמֵאָה וְשֶׁבַע לַחֲרָבָן
שֶׁהָיָה שָׁנַת שְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע וְאַלֶּף וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְמִנְיָן שְׁטָרוֹת
שֶׁהָיָה שָׁנַת שֵׁשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּתְשַׁע מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים לִיצִירָה
הָיָה שָׁנַת שְׁמֹנֶה וְהָיָה שָׁנַת אַחַת וְעֶשְׂרִים מִן הַיּוֹבֵל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

אלפיים וחמש מאות ועשר
לבריאת העולם, שהיא שנת כ"א
משנכנסו לארץ בימי יהושע בן
נון וכנ"ל, תוסיף עוד 419 שנים
עד שנבנה בית ראשון, נמצא
שנבנה בשנת 2929 לבריאת
העולם, תוסיף עוד 410 שהבית
עמד, ועוד 70 שנות גלות, ועוד
420 שנה שבית שני עמד, ועוד
1107 של אחרי החורבן בית שני,
הרי סה"כ 4936 לבריאת העולם.

והיא שנת כ"א מן היובל, שהרי
בשנה השביעית לבנין בית שני
התחילו למנות מחדש כדכ'
הרמב"ם בה"ג, ומאז עד השנה
של הרמב"ם עברו 1521 שנים,
ואחרי כל חמישים שנה מתחילים
למנות שמיטה מחדש (דהא שנת
היובל אינו מן המנין) וא"כ אחרי
אלף וחמש מאות שנים מתחיל
מנין חדש, נמצא שבשנה 21
מתחיל שמיטה מחדש.

כי הוא עדיין לא עלה, נשאלו י"ד
שנים, נמצא ששנה שאחר החורבן
היא שנת ט"ו מהיובל התשיעי.

שנה זו, דהיינו שהרמב"ם עמד
בה בזמן שכתב הלכה זו.

לחורבן, בית שני.

למנין שטרות, שהרי שטרות
מונין למלכי יוונים שהתחיל שלש
מאות ושמונים שנה קודם חורבן
בית שני, ואם הרמב"ם כתב את
ספרו הקדוש בשנת אלף מאה
ושבע שנים לחורבן בית שני,
תוסיף ע"ז עוד 380 שנים מאז
שהתחילו היוונים למלוך, נמצא
שהוא אלף וארבע מאות שמונים
ושבע למנין שטרות.

ליצירה, ר"ל לבריאת העולם ולא
לבריאת אדה"ר שזה שנה אחרי
זה וכנ"ל.

היא שנת שמיטה, שהרי השמיטה
הראשונה שעשו היתה בשנת

ה אבל כל הגאונים אמרו שמסורת היא בידיהם איש מפי איש

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

אבל כל הגאונים אמרו וכו', הגאונים פליגי בשני דברים אדעה הקודמת, א' שלהדעה הקודמת בזמן החורבן בין בית ראשון לשני בטלו גם מנין שמיטין וגם מנין יובלות, ולפי הגאונים מנין שמיטין לא בטלו מעולם דתמיד מנו שמיטין ותיכף בחורבן בית ראשון המשיכו למנות (מדרבנן) שמיטין, אבל יובלות הפסיקו לגמרי ומכאן ואילך אחרי מ"ט שנים מיד התחילו למנות שמיטה, ולא כפי שהיה עד אז ששנת החמשים אינו עולה למנין שמיטות, ועוד פליגי הגאונים אדעה הראשונה, שלהדעה הראשונה בשנה השביעית אחרי שנבנה בית שני ומכאן ואילך מנו גם יובלות לענין זה שבשנת החמשים לא מתחילין למנות שנה ראשונה של שמיטה אלא השנה היא כאילו יובל ושנה אחריה

מתחילין למנות שמיטה, והמנין הזה נוהג עד היום, דהיינו גם אחרי חורבן בית שני, והגאונים פליגי ע"ז וס"ל דכיון שהכל רק מדרבנן גם שמיטה וכ"ש יובל, אין טעם למנות שנת החמשים ליובל, ולכן ס"ל דמשחרב בית שני מיד הפסיקו למנות שנת החמשים ליובל, אלא תיכף מתחיל שנה ראשונה של שמיטה, [ויוצא לפי"ז שלפי הגאונים עד חורבן בית ראשון מנו גם שמיטין וגם יובלות והיובל הוא לא ממנין השמיטין, ומשחרב הבית עד השנה השביעית לבית שני בטל לגמרי מנין יובלות, ובשנה השביעית עד שחרב בית השני מנו שמיטין וגם יובלות לענין זה שבשנת החמשים הוא יובל ולא שמיטה שאינו עולה למנין השמיטות, ומשחרב הבית השני ועד היום מונין רק שמיטות שבע

שלא מנו באותן השבעים שנה שבין חרבן בית ראשון ובנין בית שני אלא שמטות בלבד בלא יובל. וכן משחרב באחרונה לא מנו שנת החמשים אלא שבע שבע בלבד מתחלת שנת החרבן. וכן עולה בגמרא עבודה זרה חשבון זה שהוא קבלה:

ו וּשְׁנַת הַשְּׁמִיטָה יְדוּעָה הִיא וּמִפְּרִסְמַת אֶצֶל הַגָּאֹנִים וְאֲנָשֵׁי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכֵן לֹא מְנוּ אֶלָּא לְשָׁנֵי חֲרָבָן מְשָׁלִיכִין אוֹתָן שֶׁבַע שָׁבַע. וְלִפִּי חֲשָׁבוֹן זֶה תִּהְיֶה שָׁנָה זוֹ שֶׁהִיא שְׁנַת שֶׁבַע וּמָאָה וְאַלְף

..... ❁ שיח אמונה ❁

דשנת החורבן היתה בשביעית, ושנה אחרי כן היא שנה ראשונה של שמיטה.

וכן עולה בגמ' עבודה זרה, דף ט' ב'.

ה"ו

חורבן, בית שני, שזה היה בשביעית, ומאז מונין שבע שבע בלי הפסקה.

שהיא שנת שבע ומאה ואלף, כלומר 1107 לחורבן בית שני, והרי 1106 מתחלק לשבע נמצא שבאלף מאה ושבע מתחיל שמיטה חדשה, ולפי חשבון זה בשנת ה' אלפים תשנ"ה לבריאת העולם שבשנה זו נכתב הספר

שבע, והשנת החמשים לא מפסיק במנין השמיטות], וכמובן לפי"ז משתנה כל חשבון השמיטות, שבכל מאה שנה נתווסף עוד שתי שנים לשמיטה.

אלא שמיטות בלבד, אבל שמיטות מנו מדרבנן, ולא כדעה הראשונה שלא מנו כלל שמיטות. משחרב באחרונה, בבית שני.

לא מנו שנת החמשים, ולא כדעה ראשונה שמנו חמשים חמשים, דס"ל להגאונים דכיון שאינו נוהג יובל אפי' מדרבנן לא שייך להוריד שנת היובל מהמנין. מתחלת שנת החורבן, כלומר

לְהַרְבֵּן מוֹצְאֵי שְׂבִיעִית. וְעַל זֶה אָנוּ סוֹמְכִין. וּכְפִי הַחֲשָׁבוֹן זֶה
אָנוּ מוֹרִין לְעֲנִין מַעֲשֵׂרוֹת וְשְׂבִיעִית וְהַשְׁמַטָּה כְּסָפִים שֶׁהַקְבָּלָה
וְהַמַּעֲשֵׂה עֲמוּדִים גְּדוֹלִים בְּהוֹרָאָה וּבְהֵן רְאוּי לְהַתְּלוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הקדוש דרך אמונה על שמיטה	המעשרות שבשנות א' ב' ד' ה'
ויובל שזה 819 שנים אחרי שנה	הם מע"ש ושנות ג' ו' מעשר עני,
הנ"ל של הרמב"ם שהם מתחלקים	וזה תלוי מתי השמיטה.
לשבע שבע, הרי תשנ"ה מוצאי	והשמטת כספים, שנוהג גם
שמיטה, ותשפ"א ערב שמיטה.	בחו"ל.
לענין מעשרות, היינו שנות	

ז שְׁנַת יוֹבֵל אֵינָהּ עוֹלָה מִמִּנִּין שְׁנֵי הַשָּׁבוּעַ. אֲלֹא שְׁנַת תַּשְׁעַ
וְאַרְבָּעִים שָׁמֻטָּה וּשְׁנַת חֲמִשִּׁים יוֹבֵל. וּשְׁנַת חֲמִשִּׁים וְאַחַת
תַּחֲלִית שֵׁשׁ שָׁנִים שֶׁל שָׁבוּעַ וְכֵן בְּכָל יוֹבֵל וְיוֹבֵל:

ח מִשְׁנָלָה שֶׁבֶט רְאוּבֵן וְשֶׁבֶט גָּד וַחֲצִי שֶׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּטָלוּ
הַיּוֹבְלוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה-י) 'וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְצֵךְ לְכָל יוֹשְׁבֵיהָ'
בְּזֶמֶן שֶׁכָּל יוֹשְׁבֵיהָ עָלֶיהָ. וְהוּא שְׁלֹא יִהְיוּ מְעַרְבְּבִין שֶׁבֶט בְּשֶׁבֶט
אֲלֹא כֵּלָן יוֹשְׁבִין בְּתַקְנָן. בְּזֶמֶן שֶׁהַיּוֹבֵל [נִוָּהֵג בְּאַרְצֵךְ]

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

שְׁנַת יוֹבֵל אֵינָהּ עוֹלָה מִמִּנִּין שְׁנֵי
הַשָּׁבוּעַ, הַלֵּכָה זֶה קָאֵי עַל זֶמֶן
שְׁנוֹהֵג יוֹבֵל דֵּהֵיִינוּ בְּזֶמֶן בֵּית
רֵאשׁוֹן, אֲבָל בּוֹה"ז שְׁנַת הַיּוֹבֵל
עוֹלָה לְמִנִּין שְׁנֵי שְׁמִיטָה, כְּדַכְתַּב
לְעֵיל ה"ה לְפִי הַגְּאוּנִים.

ה"ח

מִשְׁגָּלָה שֶׁבֶט רְאוּבֵן וְכו', שֶׁהֵם
הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁגָּלוּ בְּסוֹף בֵּית רֵאשׁוֹן
בִּימֵי סַנְחֶרִיב.

בְּטָלוּ הַיּוֹבְלוֹת, וּמִמִּילָא בְּטָלוּ גַם
הַשְּׁמִיטוֹת מִן הַתּוֹרָה, כְּדִלְקַמִּי

בה"ט.

בְּזֶמֶן שֶׁכָּל יוֹשְׁבֵיהָ עָלֶיהָ,
שֶׁנִּשְׁאָרוּ בְּא"י רֹבַם מְכַל שֶׁבֶט
וּשְׁבֶט.

וְהוּא שְׁלֹא יִהְיוּ מְעוֹרְבִין שֶׁבֶט
בְּשֶׁבֶט אֲלֵא כוֹלֵן יוֹשְׁבִין
כְּתִיקוֹנָן, זֶה עוֹד תְּנַאֲי, דֹּאפִי
נִמְצָאִין כָּל הַשְּׁבִטִים צָרִיךְ גַּם
שִׁישְׁבוּ כָּל שֶׁבֶט בְּנַחֲלָתוֹ וּבִמְקוֹמוֹ
שֶׁנִּפְּלוּ לָהֶם בְּגוֹרֵל בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ,
אֲבָל אִם אֵין יוֹשְׁבִין כָּל א'
בְּמִקְוָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁהִי בְּבֵית שְׁנֵי, לֹא
מֵהֵנִי אִפִּי אִם הֵיוּ כָּל הַשְּׁבִטִים.

נוֹהֵג בְּחֻצָּה לְאֶרֶץ שְׁנַאֲמֹר (ויקרא כה י-יב) 'יֹבֵל הָיָא' בְּכָל מָקוֹם
בֵּין בְּפָנֵי הַבַּיִת בֵּין שְׁלָא בְּפָנֵי הַבַּיִת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>אלא בא"י, וכן בתי ערי חומה אין נוהג בחו"ל.</p> <p>בין שלא בפני הבית, דא"י תלוי בבית המקדש, אלא בזמן שכל יושביה עליה.</p>	<p>נוהג בחו"ל, היינו לענין שילוח עבדים, וכן נוהג בחו"ל דיני עבד עברי ושדה חרמים וקבלת גר תושב, אבל לענין איסור עבודת קרקע ביובל, והפקר הפירות, והחזרת שדה אחוזה, אין נוהג</p>
---	---

ט ובזמן שהיובל נוהג דין עבד עברי. ודין פתי ערי חומה. ודין שדה חרמים ודין שדה אחוזה. ומקבלין גר תושב ונוהגת שביעית בארץ והשמיטת כספים בכל מקום מן התורה. ובזמן שאין היובל [נוהג] אינו נוהג אחד מכל אלו חוץ משביעית בארץ. והשמיטת כספים בכל מקום מדבריהם כמו שבארנו:

י מצות עשה לתקע בשופר בעשירי לתשרי בשנת היובל. ומצוה זו מסורה לבית דין תחלה (שנאמר (ויקרא כה-ט) וְהַעֲבַרְתָּ

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ט	לו קצת דינים כישראל, אבל בזמן
נוהג דין עבד עברי, וכן אמה העברה.	שאין היובל נוהג אין מקבלין אותו.
ודין בתי ערי חומה, המבוארים לקמן פי"ב.	אינו נוהג אחד מכל אלו, אפי' מדרבנן.
ודין שדה חרמים, המבוארים ברמב"ם פ"ו מערכין, [ודוקא שדה, אבל חרמי מטלטלין נוהג גם בזה"ז כמ"ש הרמב"ם שם בפ"ח הי"א עיי"ש].	חוץ משביעית בארץ, שנוהג מדרבנן, דהיינו השמטת קרקע.
ודין שדה אחוזה, המבוארים לקמן פי"א.	מדבריהם, קאי אשניהם, גם על שביעית בארץ וגם על השמטת כספים בכל מקום.
גר תושב, דהיינו שקבל עליו לשמור שבע מצוות בני נח, ויש	כמו שביארנו, בפ"ט ה"ג.
	ה"י
	מסורה לב"ד תחלה, היינו

שׁוֹפֵר תְּרוּעָה) וְכָל יָחִיד וְיָחִיד חַיֵּב לְתַקֵּעַ שְׁנָאָמֶר (ויקרא כח-ט)
 'תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר'. וְתוֹקְעִין בְּשׁוֹפָר תִּשְׁעַת בְּדֶרֶךְ שְׁתוֹקְעִין בְּרֹאשׁ
 הַשָּׁנָה. וּמַעֲבִירִין שׁוֹפָר בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

שבתחלה תוקעין ב"ד ואח"כ כל	תר"ת תר"ת תר"ת.
יחיד ויחיד חייב גם לתקוע, אבל	בכל גבול ישראל, היינו בכל א"י,
לא יקדימו היחידים תקיעתן	ור"ל דהמצוה של היחידים היא
לב"ד.	בכל א"י, [אבל לא בחו"ל].
וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע,	גבול ישראל, אבל דוקא בזמן
ומ"מ דעת רוב הראשונים	שב"ד הגדול יושבין בלשכת
שאפשר לצאת בזה בשמיעה.	הגזית, דהיינו עד שש שעות של
ותוקעין בשופר תשע, היינו	הבוקר, כדכתב הרמב"ם בסמוך
	הי"א.

ב' אלול

כ"ב ניסן

י"ב טבת

יא שופר של יובל ושל ראש השנה אחד הוא לכל דבר. ואחד ראש השנה ואחד היוכל לתקיעות. אלא שביוכל תוקעין בין בבית דין שקדשו בו את החדש בין בבית דין שלא קדשו בו את החדש. וכל יחיד ויחיד חייב לתקע כל זמן שבית דין יושבין

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

אחד הוא לכל דבר, שבשתיהן תוקעין בשופר של איל כפוף, וכן בשתיהן מברכין מלכיות וזכרונות ושופרות, ובשתיהם אומרים זה היום תחילת מעשיך, שגם יוה"כ של יובל הוא יום הדין.

יו"כ של יובל בשבת [תוקעים בין בב"ד שקדשו בו את החדש ובין בב"ד שלא קדשו בו את החדש, וכן כל יחיד חייב לתקוע אפי' שלא בפני ב"ד ואפי' כשחל בשבת, ולא גזרינן בזה שמא יעבירונו ד"א ברה"ר.

אלא שביוכל תוקעין בין בב"ד וכו', ר"ל שבזה יש חילוק בין תקיעות דר"ה לשל יובל, דר"ה שחל בשבת לא תוקעים היחידים גזירה שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר, וגם בב"ד לא תוקעין אלא בב"ד שקדשו בו את החדש, והיחידים תוקעים רק בפני הב"ד הזה, אבל ביוכל ביו"כ [אף שיו"כ דינו כשבת לכל דבר, ואף כשחל

בין בב"ד שלא קדשו בו את החדש, ולא גזרו ע"ז שמא יעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, כדי לפרסם שהעבדים נפטרינן והולכין להם, ועוד שא"כ יתבטל היוכל לגמרי שהרי התקיעה מעכבת כדבסמוך הי"ג, וכל יוה"כ פ' דינו כשבת.

כ"ז שב"ד יושבין ושלא בפני ב"ד, ר"ל שביוכל אחרי שב"ד

וְשָׁלֵא בַּפָּנִי בֵּית דִּין:

יב וּבִרְאֵשׁ הַשָּׁנָה שָׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת לֹא הָיוּ תוֹקְעִין אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁקִּדְּשׁוּ בוֹ אֶת הַחֹדֶשׁ. וְאֵין כָּל יָחִיד וְיָחִיד תוֹקֵעַ אֶלָּא בַּפָּנִי בֵּית דִּין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בשבת לא תוקעים אלא בב"ד
שקדשו בו את החודש, והיחידים
לא תוקעים אלא בפני ב"ד.

אלא בב"ד שקדשו כו', שגזרו
שמה יעבירונו ד' אמות ברה"ר.

אלא בפני ב"ד, שבוה אין לחוש
שמה יעבירונו ד"א ברה"ר, משום
שב"ד מזהירין אותן, וכ"ז דוקא
כשחל בשבת, אבל כשחל ר"ה
בחול כל א' חייב לתקוע בכל
מקום ואפי' בחו"ל וא"צ כלל
לב"ד.

תקעו כל יחיד ויחיד חייב לתקוע
עד הזמן שב"ד קמים מלישב, אבל
אם ב"ד עדיין יושבין היחיד חייב
לתקוע אפי' שלא בפני ב"ד.

ושלא בפני ב"ד, ר"ל אפי' שלא
בפני ב"ד, [אבל אם כבר קמו ב"ד
אסור ליחידים לתקוע].

הי"ב

ובר"ה שחל להיות בשבת, הוא
המשך להלכה הקודמת, ור"ל דזה
ההבדל בין יובל לר"ה, דביובל
כמו שאמרנו, אבל בר"ה שחל

יג שלשה דברים מעכבין ביובל. תקיעה ושלוח עבדים והחזרת
שדות לבעליהן. וזו היא שמטת קרקע:

יד מראש השנה עד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרים
לבתייהן ולא משתעבדין לאדוניהן. ולא השדות חוזרות
לבעליהן. אלא עבדים אוכלין ושותים ושמחים

..... שיח אמונה ❁

מבאר שזה הכוונה בגמ' שמיטה,
שהיינו החזרת שדות לבעליהן.

הי"ד

מר"ה עד יוהכ"פ לא היו עבדים
נפטרים וכו', היות ויש סתירה
בפסוקים, בפסוק אחד כתיב
וקדשתם את שנת החמשים שנה,
דהיינו שמר"ה של שנת היובל
כבר נחשב ליובל, ובפסוק אחר
כתיב ביום הכפורים תעבירו
שופר וגו', משמע רק מיוכ"פ
מתחיל יובל, וע"ז מתרץ שמר"ה
כבר העבדים לא משתעבדין
לאדוניהן, אך עדיין לא חוזרים
לבתייהם, וביוכ"פ חוזרים לגמרי
לבתייהן.
ולא השדות חוזרות לבעליהן,

הי"ג

שלשה דברים מעכבין ביובל,
שאם לא עשו א' משלשה דברים
אלו אין דין יובל ומותר בחרישה
וזריעה, ואין הפירות הפקר, ואין
להן קדושה.

תקיעה, ר"ל תקיעת שופר בב"ד
ביוכ"פ, ואע"פ שהיחידים תקעו
אם ב"ד לא תקעו אינו יובל.

ושלוח עבדים, כגון שלא היו להם
עבדים לשלח.

והחזרת שדות לבעליהן, מבואר
לקמן פי"א.

וזה היא שמיטת קרקע, משום
שהגמ' קוראת להחזרת שדות
לבעליהן, שמיטה, לכן הרמב"ם

וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם. בֵּינוֹן שְׁהוֹנִיעַ יוֹם הַכַּפּוּרִים תִּקְעוּ בֵּית דִּין
בְּשׁוֹפָר נִפְטָרוּ עֲבָדִים לְבִתְיָהֶן וְחִזְרוּ שְׂדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

עד יוכ"פ, אבל הלוקח, כבר מר"ה	יכולים ללבוש כתר להראות שהם
לא אוכל פירות מהשדה, כי זה	בני תורין.
כבר לא שלו.	תקעו ב"ד בשופר, ודוקא ב"ד
ועטרותיהם בראשיהם, אם רצו	אבל יחידים שתקעו לא מהני.

טו דין היובל בשביתת הארץ ודין השמטה אחד הוא לכל דבר. כל שאסור בשביעית מעבודת הארץ אסור בשנת יובל. וכל שמותר בשביעית מותר ביובל. ומלאכות שלוקין עליהן בשביעית לוקין עליהן ביובל. ודין פרות שנת יובל באכילה ובמכירה ובבעור בדין פרות שביעית לכל דבר:

..... ❧ שיח אמונה ❧

הפירות הפקר ביובל כמו בשביעית, וכן ספיחין אסורין ביובל כמו בשביעית.	הט"ו
ובמכירה, וכן באיסור סחורה, ואיסור להפסיד את הפירות, שוין יובל לשמיטה, וכן תופס את דמיו ביובל כמו בשביעית.	ודין השמטה, של שנת השביעית. אחד הוא, וכן הברכה שהתורה בירכה לשומרי שביעית ועשת את התבואה לשלש השנים, מתקיימת ביובל לארבע שנים.
	באכילה, לאכול בקדושה, וכן

טז יתרה שביעית על היובל שהשביעית משמטת כספים ולא יובל. ויותר יובל על השביעית שהיובל מוציא עבדים ומשמיט קרקע. וזהו דין מכירת שדות האמורות בתורה והיא מצות עשה שנאמר (ויקרא כה-כד) 'גאלה תתנו לארץ'. יובל משמיט קרקע בתחלתו ושביעית אינה משמטת כספים אלא בסופה כמו שבארנו:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ז

שהשביעית משמטת כספים ולא יובל, דכתיב וזה דבר השמיטה שמוט, וילפי' בתו"כ שביעית משמטת כספים ואין יובל משמט כספים.

שהיובל מוציא עבדים ומשמיט קרקע, דילפי' בתו"כ בשנת היובל הזאת וגו' דכתיב שם שילוח עבדים וחזרת קרקע, דרשי' זו מוציאה עבדים ומחזרת שדות, ולא שביעית.

וזהו דין מכירת שדות, ר"ל מה

שאמרתי משמיט קרקע הכוונה לענין מכירת שדות שחוזרות ביובל, אבל דיני עבודת הארץ שמיטה ויובל שוין.

והיא מצות עשה, ר"ל להחזיר השדות.

יובל משמיט קרקע בתחלתו, ר"ל מיד בר"ה כבר אסור ללוקח לאכול פירות, ובתחילתו הכוונה מתחילתו ועד סופו.

אלא בסופה, דכתיב מקץ שבע שנים.

פרק אחד עשר

א אָרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַלֶּקֶת לְשִׁבְטִים אֵינָה נִמְכָּרֶת לְצִמִּיתוֹת שְׁנָאָמֶר (ויקרא כה-כג) 'וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכַר לְצִמִּיתוֹת'. וְאִם מָכַר לְצִמִּיתוֹת שְׁנִיָּהֶם עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְאִין מַעֲשִׂיהֶן מוֹעִילִין אֶלָּא תַחֲזֹר הַשָּׂדֶה לְבַעֲלֶיהָ בַּיּוֹבֵל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

א"י הַמִּתְחַלֶּקֶת לְשִׁבְטִים אֵינָה נִמְכָּרֶת לְצִמִּיתוֹת, ר"ל כְּשֶׁא"י הִיטָה מִחֻלְקֶת לְשִׁבְטִים הִיָּה אֶסוּר לְמָכּוּר שְׁדֵהוּ שִׁירֶשֶׁה מֵאֲבוֹתָיו וְלוֹמַר לְלוֹקֶת הָרִינִי מוֹכְרָה לְךָ לְעוֹלָם.

ישראל, אַבֵּל בַּחוּ"ל אִפִּי אִם כְּבֹשׁוֹה וְחֻלְקוֹה לְשִׁבְטִים מוֹתֵר לְמוֹכְרָה לְצִמִּיתוֹת.

הַמִּתְחַלֶּקֶת לְשִׁבְטִים, לֹא דוּקָא בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון, דַּה"ה אִם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כְּבֹשׁ בִּא"י מִדַּעַת רֹב הַצָּבוּר, כֹּל א' שְׁלוֹקֶת הוּא אַחוּזָתוֹ

מה שמוריש לבניו.

לשִׁבְטִים, לֹא פוֹקִי בִּזְמַן בֵּית שְׁנֵי שָׁלָא יֵשֵׁב כֹּל שִׁבְט בְּמִקְוֹמוֹ רַק מְעוֹרְבִים, אִין אִיסוּר לְמָכּוּר לְצִמִּיתוֹת.

לְצִמִּיתוֹת, שָׁלָא יֹאמַר לוֹ הָרִינִי מוֹכְרָה לְךָ לְעוֹלָם.

שְׁנִיָּהֶם עוֹבְרִין, הַמוֹכֵר וְהַלוֹקֶת.

בִּל"ת, שֶׁל וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכַר לְצִמִּיתוֹת.

וְאִין מַעֲשִׂיהֶן מוֹעִילִין, דֹּאִין הַמְכִּירָה חֲלָה לְצִמִּיתוֹת אֶלָּא עַד הַיּוֹבֵל.

ב וְהִמּוֹכַר שְׂדֵהוּ לְשָׁשִׁים שָׁנָה אֵינָהּ יוֹצֵאתָ בַּיּוֹבֵל שְׁאִין חוֹזֵר
בַּיּוֹבֵל אֶלָּא דְּבַר הַנִּמְכָּר סֶתֶם אוֹ הַנִּמְכָּר לְצִמְיִתוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

והמוכר שדהו לששים שנה אינה
יוצאה ביובל, אלא ימתין עד
ששים שנה ותחזור לו, דילפי'
בגמ' מדכתיב והארץ לא תמכר
לצמיתות, דוקא אם רק בגלל
היובל אינה נצממת, יצתה זו
שאע"פ שאין שם יובל אינה
נצממת, ולכן אינה יוצאה ביובל.
שדהו, ר"ל שדה אחוזה.

אינו יוצאה ביובל, ומיירי כגון
שהוא חד בר חד עד יהושע בן
נון, דאל"ה צריך ביובל להחזיר
לשאר היורשים.
שאין חוזר ביובל אלא דבר
הנמכר סתם, דסתמא נמי הוי
כלעולם.
או הנמכר לצמיתות, כנ"ל ה"א
דאין מעשיו מועילים אלא תחזור
השדה לבעלים ביובל.

ג לא ימכר אדם ביתו או שדה אחזתו אף על פי שהם חוזרין
אחר זמן אלא אם כן העני שנאמר (ויקרא כה-כה) 'וכי ימוך אחיך
ומכר מאחזתו'. אבל למכר ולהניח הדמים בכיסו או לעשות
בהן סחורה או לקח בהן פלים או עבדים ובהמה אינו רשאי
אלא למזונות בלבד. ואם עבר ומכר מכל מקום הרי אלו מכורין:
ד ודנין בבית דין בתי ערי חומה ובשדה דין שדה אחזה. דין

..... ❁ שיח אמונה ❁

או ליקח בהן כלים, וכן לא
ימכור שדה ע"מ ליקח בית.
הרי אלו מכורין, דלא כתיב
בקרא לא ימכר כדכתיב גבי
מכירה לצמיתות, משמע שאין
לעכובא.

ה"ד

ודנין בבית, דין בתי ערי חומה,
ובשדה, דין שדה אחוזה, הוא
המשך להלכה הקודמת, ור"ל
שאע"פ שאסור למכור שדה
אחוזתו וביתו בבתי ערי חומה אם
הוא רוצה את המעות בשביל
סחורה וכדומה, כדאמרי' בהלכה
הקודמת דאינו מותר אא"כ צריך
המעות למזונות, מ"מ בדיעבד אם

ה"ג

לא ימכור אדם ביתו, ר"ל בית
בבתי ערי חומה, שהדין הוא
שבשנה הראשונה מזמן המכירה,
המוכר יכול להתחרט ולגאול את
הבית בחזרה, וע"ז כתב כאן
הרמב"ם שגם המכירה הזאת שאם
הוא רוצה הוא הרי יכול להתחרט
גם אסור למכור, אא"כ הוא עני
שאינו לו מה לאכול.

או שדה אחוזתו, וכן בתי
החצרים שחוזרים ביוכל.

אא"כ העני, שאינו לו מה יאכל.

שנאמר וכי ימוך, דמשמע שאם
לא העני אסור לו למכור.

מוֹכֵר שְׂדֵה אַחֲזָתוֹ לְחַשֵּׁב אֶת הַדָּמִים לְפִי הַשָּׁנִים הַנִּשְׁאָרוֹת
לְיֹבֵל. וּבְכָל עֵת שִׁירְצָה לַפְּדוֹת מִחַשֵּׁב עִם הַלֹּקָח עַל הַשָּׁנִים
שֶׁאֵכָל. וְגֹרַע מִדָּמֵי הַמוֹכֵר וּמַחְזִיר לוֹ הַשָּׂאָר:

..... ❁ שיח אמונה ❁

לפי השנים הנשארות, וכדמפרש
ואזיל, אבל אין מחשבין חדשים,
אלא כמה שנים נשארו ליובל וכך
מחזיר לו.

ובכל עת שירצה לפדות וכו',
היינו אחרי שתי שנים משעה
שמכר, כי בשתי שנים הראשונות
אסור לו לגאול בחזרה כדלקמן
ה"ט.

מחשב עם הלוקח על השנים
שאכל, וכדמפרש הרמב"ם ואזיל
בהלכה ה'.

עבר ומכר משום שרצה המעות
לסחורה המכירה חלה ונשאר על
הבית והשדה כל דיני התורה
במוכר בית בבתי ערי חומה
ובשדה אחוזה, שבשדה אחוזה
ובבתי החצרים חוזר ביובל,
ובבית בבתי ערי חומה שיכול
לגאול בתוך שנה, הכל כפי
שיבארם הרמב"ם בפרקים
הבאים.

דין מוכר שדה אחוזתו וכו', כאן
מתחיל הלכה חדשה, שמבאר דין
מוכר שדה אחוזתו.

ה פיצד. הרי הנשאר ליוכל עשר שנים ומכר לו שדה במאה דינר. אכלה הלוקח שלש שנים ורצה המוכר לגאל נותן לו שבעים דינר ומחזיר שדהו. וכן אם אכלה יש שנים נותן לו ארבעים דינר ומחזיר לו שדהו. לא גאלה אלא הנחתה ביד הלוקח עד שנת היוכל תחזור לבעלים בלא דמים שנאמר (ויקרא כה-טו) 'במספר שני תבואת ימכר לך':

ו מכרה לו והיא מלאה פרות ולאחר שתי שנים גאלה אינו יכול לומר לו תחזירנה לי מלאה פרות כמו שמכרתי לך. לפיכך אם מכרה לו מלאה פרות לפני ראש השנה וגאלה אחר שתי שנים

..... שיח אמונה ❁

תחזור לבעלים בלא דמים,
לפיכך לכתחילה יש לו לעשות
חשבון עם הלוקח כמה שנים יש
עד היובל ולפיהם ישלם לו הכסף
כדי שלא יבא לידי אונאה.

ה"ו

ולאחר ב' שנים גאלה, נקט הכי
משום שבתוך ב' שנים להמכירה
אסור לו לגאול.

לפני ר"ה, לסימנא בעלמא

ה"ה

הרי הנשאר ליוכל י' שנים ומכר
לו שדה, ר"ל שמכר את שדה
אחוזתו עשר שנים לפני היובל.

י' שנים, אע"ג דבי' שנים שלפני
היובל יש ב' שמיטות שבהן אינן
שני תבואות דהא השדה הפקר,
צ"ל דבמספר השנים לא קפדינן
אשני תבואות.

ומחזיר שדהו, ואפי' בעל כרחו
של הלוקח.

הָרִי זֶה אוֹכֵל שְׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בְּשָׁנֵי הַשָּׁנִים וְאֵינוֹ מְחַשֵּׁב עִמּוֹ
אֲלֵא לְפִי שְׁנֵי שָׁנִים בְּלִבְדֹּ שְׁנַאֲמֹר (ויקרא כז-יח) 'עַל פִּי הַשָּׁנִים'
לֹא עַל פִּי הַתְּבוּאוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>נקטיה, ולא דזה תלוי בר"ה, דכאן חשבינן השנים מעל"ע מזמן המכירה.</p>	<p>שנתיים אבל הלוקח הספיק לאכול כנגד ג' שנים דהא כשהוא קנה השדה היא היתה מלאה תבואה וכשהוא יוצא ממנה אחרי שנתיים היא גם מלאה תבואה נמצא שהלוקח הרוויח תבואה של עוד שנה.</p>
---	---

הר"ז אוכל ג' תבואות בשתי
שנים ואינו מחשב עמו וכו', ר"ל
המוכר צריך להחזיר את הכסף
שקיבל פחות מהדמים של

ז הקנים והזמורות ופרות שקמה שפתוכה הרי הן של לוקח
כשאר הפרות שלה. אבל אילן שנכסח או שיבש שניהן אסורין
בו.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

הקנים והזמורות כו', בהלכה זו
בא לומר דהמוכר שדה אחוזתו
אם מכר קרקע עם אילנות, הדין
הוא שגם הקרקע וגם האילנות
חוזרים ביובל, והלוקח יכול לקחת
רק את הפירות ואת שאר הדברים
שמתחלפים ובאים אחרים
תחתיהן כגון קנים וענפים וכו',
אבל העץ בעצמו שהוא לא
מתחלף, אם הוא נקצץ במשך
השנים או שהתייבש, אסור ללוקח
לקחתו ולשרפו או לכלותו בכל
צורה שהיא הואיל והתורה רוצה
שלמוכר אם הוא ירצה יהיה לו
מה לגאול לפני היובל, ולמוכר גם
אסור להשתמש בו היות וזה לא
שייך לו רק ללוקח, [ומ"מ כל זה
דוקא אם המוכר מכר קרקע עם
אילנות, שאז גם האילנות חוזרים

ביובל, אבל אם מכר אילנות לבד,
ודאי שהלוקח יכול לעשות איתם
ככל העולה על רוחו, כי זה לא
חוזר ביובל כדאיתא ברמב"ם
לקמן הי"ד].

והזמורות, שהדרך לחותכם כל
פעם, והלוקח אוכלם.

ופירות שקמה, שקמה היא מין
תאנה יערית, שיש תועלת גם
מהפירות שלה, וגם הדרך לקצוץ
הקורות ולהשתמש בהם וחוזרים
וגדלים, והלוקח שקמה משדה
אחוזה, הלוקח מותר לו להשתמש
גם בפירות, וגם בקורות.

כשאר הפירות שלה, שהלוקח
אוכלן עד היובל.

אבל אילן שנכסח, היינו שנקצץ.
שניהן אסורין בו, היינו גם

בַּיָּצֵד יַעֲשֶׂה. יִמְכֹּר וַיִּלְקַח בְּדָמָיו קֶרֶקַע וְהִלּוּקָה אוֹכֵל פְּרוּתֶיהָ עַד
שֶׁתִּגָּאֵל הַשָּׂדֶה מִיָּדוֹ:

ח הִלּוּקָה שָׂדֶה אֲחֻזָּה וְנִטְעָה אֵילָנוֹת וְהַשְׁבִּיחָה כְּשֶׁהִיא חוֹזֶרֶת
בִּיּוֹבֵל שָׁמִין שָׁבַח הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּתוֹכָהּ. וְנוֹתֵן בַּעַל הַשָּׂדֶה דָּמֵי
הַשָּׁבַח לְלִקְחָהּ שְׁנֵאֲמַר (ויקרא כה-לג) 'וַיֵּצֵא מִמֶּכֶר בֵּית' מִמֶּכֶר
חוֹזֵר וְלֹא הַשָּׁבַח:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח

וְנִטְעָה אֵילָנוֹת וְהַשְׁבִּיחָה, דַּעַת
הַחֲזוּ"א דָּגַם אִם הָאֵילָנוֹת עָלוּ
מֵאֲלִיהֶן גַּם בֹּזֵה אֲמַרִּינֵן שֶׁהַשָּׁבַח
מֵגִיעַ לְהִלּוּקָה וְכִשְׁהַשָּׂדֶה חוֹזֶרֶת
בִּיּוֹבֵל הַמוֹכֵר צָרִיךְ לְשַׁלֵּם דָּמֵי
הָאֵילָן לְהִלּוּקָה.

שְׁנֵאֲמַר וַיֵּצֵא מִמֶּכֶר בֵּית, וְאֵע"ג
דֵּהֲאִי קֵרָא בְּבֵית כְּתִיב, יִלְפִינָן
שָׂדֶה מִבֵּית.

הַמוֹכֵר וְגַם הַלּוֹקָה אֲסוּרִין לְכָלוֹתָן
כְּגוֹן לְשׁוּרְפָן וְכַדּוּמָה, הַמוֹכֵר אֵינוֹ
יִכּוֹל כִּי זֶה שִׁייךְ לְהִלּוּקָה עַד
הַיּוֹבֵל, וְלִלּוּקָה אֲסוּר שְׁמַא הַמוֹכֵר
יִגְאָלֵנוּ וְצָרִיךְ שִׁישְׁאָר לוֹ מֵהַ
לְגֹאֹל, לִכְן לּוֹקָחִין בַּהֲמָעוֹת שֶׁל
הָעֲצִים קֶרֶקַע וְהִלּוּקָה אוֹכֵל פִּירוֹת
עַד שִׁיִּגְאָלֵנָה, וְאֵע"ג דְּסוֹף הַקֶּרֶקַע
לְחֻזּוֹר בִּיּוֹבֵל, מ"מ כִּמֵּה דֹאפְשֵׁר
לַעֲשׂוֹת שִׁישְׁאָר לְהַמוֹכֵר, עַבְדִּינָן.

ט המוכר את שדהו בזמן שהיבל נזחג פמו שפארנו אינו מתר לגאל לפחות משתי שנים שנאמר (ויקרא כה-טו) 'במספר שני תבואת ימכר לך'. ואפלו רצה הלוקח אסור שנאמר (ויקרא כה-טו) 'במספר שנים אחר היבל תקנה מאת עמיתך'. אין פחות משתי שנים מעת לעת מיום המכירה:

..... שיח אמונה ❧

ה"ט

המוכר את שדהו, ר"ל שדה אחוזה, אסור למוכר להחזיר את הכסף ללוקח ולקחת בחזרה את השדה, תוך שתי שנים להמכירה. אינו מותר לגאול, ואפי' אם המוכר התנה בפירוש עם הלוקח שהוא יוכל לגאול בתוך שתי שנים, אסור.

לפחות משתי שנים, וגם המוכר וגם הלוקח עוברים בעשה זו. משתי שנים, אבל מותר ללוקח

למכור לאחר בתוך ב' שנים.

במספר שני תבואת, ולפעמים הלוקח אוכל ג' תבואות בשתי שנים, וכנ"ל ה"ו.

מעת לעת מיום המכירה, ר"ל שלא מחשבים מר"ה, אלא מזמן המכירה שתי שנים.

לעת, ואין מחשבין שעות, רק לפי מספר ימים.

מיום המכירה, ואפי' אם הלוקח מכר לאחר, מונים שנתיים מיום המכירה של הראשון.

י וְצָרִיךְ שְׂיֵאכֵל הַלֹּקַח שְׁתֵּי תְּבוּאוֹת בְּשָׁנֵי שְׁנָיִם וְאַחֵר כָּךְ יִגָּאֵל שְׁנַאֲמַר (ויקרא כה-טו) 'שְׁנֵי תְּבוּאוֹת'. לְפִיכָךְ אִם הִיְתָה אַחַת מִשְׁתֵּי הַשָּׁנִים שְׁבִיעִית אוֹ שְׁנַת שְׁדָּפוֹן אוֹ יֶרְקוֹן אֵינָה עוֹלָה מִן הַמִּנִּין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"י

שתי תבואות בשתי שנים, היינו
לא פחות משתי תבואות, אבל
פעמים הוא ג' תבואות וכנ"ל ה"ו.
ואח"כ יגאל, אם המוכר ירצה,
ואפי' בע"כ של הלוקח.

שביעית, שאין בה זריעה בא"י.

שדפון או ירקון, שאין תבואה
בכל העולם.
אינה עולה מן המנין, שאינה
שנת תבואה, וצריך להשלים עוד
שנה.

יא הַנִּיחָה הַלּוֹקַח בּוֹרָה שָׁנָה וְאַכְלָה שָׁנָה. אוֹ אֲכָלָה שָׁנָה וְנָרָה שָׁנָה וְלֹא זָרָעָה הָרִי אֱלוֹ עוֹלִין לְמַנִּין. מְכָרָה בְּשָׁנָה יוֹבֵל עֲצָמָה אֵינָה נִמְכָּרֶת וְהַדְמִים חוֹזְרִין לְבָעָלִים:

יב מְכָרָה שָׁנָה אַחַת לְפָנַי הַיּוֹבֵל הָרִי הַלּוֹקַח אוֹכֵל אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁנִיָּה אַחֵר הַיּוֹבֵל שֶׁנֶּאֱמָר (ויקרא כה-טו) 'שְׁנֵי תְּבוּאוֹת':

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"א

הַנִּיחָה הַלּוֹקַח בּוֹרָה שָׁנָה וְכוּ'
הָרִי אֱלוֹ עוֹלִין לְמַנִּין, דֵּהֲלֹקַח
אִיהוּ דֶאֱפָסִיד אֲנַפְשִׁיהּ, דֵּהוּ"ל
לְזוֹרְעָה.

בּוֹרָה שָׁנָה, דִּישׁ בּוֹה תּוֹעֵלֶת
לְקַרְקַע לְהַנִּיחָה בּוֹרָה שָׁנָה.
וְנָרָה שָׁנָה, שְׁחַרְשָׁה שָׁנָה.

אֵינָה נִמְכָּרֶת, שְׁאִין הַמְכִּירָה חֵלָה
כֻּלָּל.

נִמְכָּרֶת, וְכֵן א"א לְתַת מַתָּנָה

הי"ב

וְהַדְמִים חוֹזְרִין לְבָעָלִים, דֵּהוּ
מִקַּח טַעוֹת.

הי"ב

מְכָרָה שָׁנָה אַחַת לְפָנַי הַיּוֹבֵל,
וְגַם לְכַתְחִילָה מוֹתֵר לְמַכּוֹר שָׁנָה
לְפָנַי הַיּוֹבֵל, וּשְׁלִים אַח"כּ הִב'
שְׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל.

אַחֵר הַיּוֹבֵל, וְאַח"כּ יוֹצֵאָה מִידוֹ,
שְׁכַבֵּר הַפְּקִיעַ הַיּוֹבֵל מִלְּפָנַי
שְׁנַתִּים.

י"א אלול

א' אייר

כ"א טבת

יג מכר נקעים מלאים מים או סלעים שאינם ראויין לזריעה
הרי זה פודה בפחות משתי שנים שנאמר (ויקרא כה-טו) 'במספר
שני תבואת'. שדה הראוי לתבואה היא שאינה נגאלת אלא
אחר שתי שנים. ואם לא נאלה אף על פי שאינה ראויה לזריעה
חוזרת לפעלים ביובל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בפחות משתי שנים, ר"ל אם
המוכר רוצה יכול לפדות בע"כ
של הלוקח גם בתוך שנתיים
להמכרה.

ואם לא גאלה אע"פ שאינה
ראויה לזריעה חוזרת לבעלים
ביובל, ר"ל אע"פ שאם אינה
ראויה לזריעה אין את הדין שלא
גואלים בפחות משתי שנים, אבל
לענין ההלכה שהשדה חוזרת
ביובל יש ע"ז שם שדה אחוזה
וחוזרת ביובל לבעלים.

ה"ג

מכר נקעים כו' הר"ז פודה כו',
ר"ל דכל הדין שהמוכר שדה
אחוזה אינו יכול לגאול בשתי
שנים הראשונים, היינו דוקא
בשדה ראויה לזריעה, אבל אם
מכר נקעים מלאים מים שאינם
ראויים לתבואה, יכול לגאול בתוך
שתי שנים.
נקעים, בורות מלאים מים וא"א
לזרוע שם.
או סלעים, וה"ה קרקע קשה
שאינן ראויה לזריעה.

יֵד מִכָּר אֵילָנוֹת אֵין נִגְאָלִין לְפָחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים שְׁהָרִי רְאוּיִים
לְתַבּוּאוֹת. וְאִם לֹא נִגְאָלִין אֵינָן חוֹזְרִין לְבָעָלִים בִּיּוּבֵל שְׁנַאֲמָר
(ויקרא כה כז-כח) 'וְשָׁב לְאַחֲזָתוֹ' וְלֹא לְאֵילָנוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ד

מכר אילנות אין נגאלין, ר"ל
דאם מכר רק את האילנות משדה
אחוזתו ולא את הקרקע, הדין
להיפך מנקעים מלאים מים
שבהלכה הקודמת, וכאן הדין
שלגאול בתוך שנתיים להמכירה,
המוכר לא יכול, אבל ביוכל
האילנות לא חוזרים לבעליהם.

אילנות, היינו אילנות לבד, אבל
אם מכר הקרקע עם האילנות, דין
האילנות כקרקע.

לפחות משתי שנים, אבל אחר
שנתיים נגאלין בעל כרחו של
הלוקח, כדין כל שדה אחוזה.

שהרי ראויים לתבואות, ואם הם
אילני סרק שאינן ראויין
לתבואות, נגאלין לפחות משתי
שנים כדין סלעים בהלכה
הקודמת.

אינן חוזרין לבעלים ביוכל, אבל
לעולם בעלים יכולים לפדותה
בעל כרחו של הלוקח.

כ"ב טבת

ב' אייר

י"ב אלול

טו מכר שדהו לראשון וראשון מכר לשני ושני לשלישי אפלו מאה זה אחר זה בשנת היובל תחזור לאדון הראשון. שנאמר (ויקרא כז-כד) 'בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר לו אחוזת הארץ':

טז מכרה לראשון במאה דינר וראשון לשני במאתים ורצה האדון לגאל אינו מחשב אלא עם הראשון שנאמר (ויקרא כה-כז) 'לאיש אשר מכר לו'. מכרה לראשון במאתים וראשון לשני במאה הרי זה מחשב עם האחרון. וכן אם מכר במאה

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו

מכר שדהו, היינו שדה אחוזה.

תחזור לאדון הראשון, דלגבי השני והשלישי אי"ז שדה אחוזתו אלא שדה מקנה, ולכן ה"ה שאין השני יכול לגאול בעל כרחו של השלישי וכן השאר לאחר שתי שנים כדין שדה אחוזה, דאצלם אי"ז שדה אחוזה אלא שדה מקנה, ובשדה מקנה אין דין גאולה בע"כ, ורק האדון הראשון יכול לגאול בע"כ של כולם.

לאדון הראשון, ואת השתי שנים

שהאדון הראשון לא יכול לגאול, מונים מזמן מכירת הראשון, ואע"פ שעדיין לא היה ביד השני שקנה מהראשון שקנה מהאדון שתי שנים, לא איכפת לו.

הט"ז

אלא עם הראשון, ומשלם לו מאה, ואפי' אם הוקר ושוה באמת מאתיים.

עם הראשון, והאחרון יפסיד המאה, וי"א דמ"מ חוזר השני ונפרע מן הראשון מה שהפסיד.

הר"ז מחשב עם האחרון, ומשלם

וְהַשְׁבִּיחָה בְּיַד הַלּוֹקָח וְהָרִי הִיא רְאוּיָה לְהַפְכֵר בְּמֵאֲתִים מְחֻשָּׁב
 לְפִי מֶה שֶׁמָּכַר. וְאִם מְכָרָה בְּמֵאֲתִים וְהִכְסִיפָה וְהָרִי הִיא רְאוּיָה
 לְהַפְכֵר בְּמֵאֶה מְחֻשָּׁב לְפִי מֶה שֶׁהָיָא. וְלַעֲוֹלָם מִיָּפִים כַּח מוֹכֵר
 שְׂדֵה אַחֲזָה וּמִרְעִין כַּח הַלּוֹקָח:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>במאה, כפי מה שהוא קיבל. והכסיפה, כאן לכו"ע האדון משלם רק מאה, בין אם הכסיפה ממילא ובין אם הכסיפה בידים. ולעולם מיפים כח מוכר שדה אחוזה ומריעין כח הלוקח, דילפינן כ"ז מקראי בגמ' ערכין דף ל' א'.</p>	<p>רק מאה, ואפי' אם השבית ושוה מאתים, אפ"ה אינו משלם אלא מאה. והשביחה ביד הלוקח, וכעת היא שוה מאתיים, ודעת החזו"א דאפי' אם הלוקח השביחה בידים ולכן כעת היא שוה מאתים, אפ"ה כשהאדון גואל, יכול לגאול</p>
---	--

י"ג אלול

ג' אייר

כ"ג טבת

יז המוכר שדה אֶחָזְתּוֹ וְהָיוּ לוֹ שָׂדוֹת אַחֲרוֹת וּמוֹכֵר מֵאוֹתָם הַשָּׂדוֹת בְּדִי לְגֹאֵל שָׂדֵה שְׁמֹכֵר אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. שְׁנֵאֲמַר (ויקרא כה-כו) 'וּמוֹצֵא בְּדִי גִּאֲלָתוֹ' עַד שְׁיִמְצֵא דָּבָר שְׁאִינוּ מְצוּי לוֹ בְּשַׁעַה שְׁמֹכֵר. וְכֵן אִם לָוֶה לְגֹאֵל אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ שְׁנֵאֲמַר (ויקרא כה-כו) 'וְהַשִּׁינָה יָדוֹ' לֹא שְׁיִלָּוָה:

יח מִצָּא מַעֲט וְרָצָה לְגֹאֵל חֲצִי הַשָּׂדֵה שְׁמֹכֵר אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ז

והיו לו שדות אחרות, בשעה שמכר את השדה.

ומכר מאותן השדות, ואפי' הן רעות ורחוקות מהעיר ומכרן כדי לגאול את זו שהיא יפה וקרובה.

אין שומעין לו, ור"ל שאם הלוקח אינו מסכים להחזיר הוא לא מחוייב, אבל אם הלוקח מסכים אין איסור.

עד שימצא דבר שאינו מצוי לו בשעה שמכר, וה"ה אם היו לו מעות בשעה שמכר [ועשה איסור ומכר את השדה כמשי"כ לעיל ה"ג שאם יש לו כסף אסור למכור שדותיו], אסור לו לגאול עם אותן

מעות.

וכן אם לווה לגאול אין שומעין לו, ואם הלוקח מסכים להחזיר לו, מותר.

הי"ח

ורצה לגאול חצי השדה, וכן אם אין רוצה ליתן כל הדמים ביחד רק כל שנה מעט, הלוקח לא מחוייב להסכים.

אין שומעין לו, להמוכר שיאכל פירות חצי השדה, אלא כל הפירות ללוקח, עד שישלם את כל הכסף ואז יגאלנו ויאכל הפירות, מיהו אם הלוקח מסכים לקבל חצי הסכום ולהחזיר חצי השדה, מותר.

שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא כה-כו) 'כִּידֵי גִאֲלָתוֹ'. אוֹ גִּאֲלָה אֶת כָּלָהּ אוֹ אִינוֹ גִּאֲלָה. וְאִם רָצוּ קְרוֹבָיו לְגִאֲלָה גִּאֲלָהִים שֶׁנֶאֱמַר (ויקרא כה-כה) 'וַיָּבֵא גִאֲלוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו':

..... ❁ שיח אמונה ❁

וּאִם רָצוּ קְרוֹבֵין לְגִאֲלוֹ וְכו', בִּידָם.

קְרוֹבֵין, דּוּקָא קְרוֹבִים מֵהַאֲבִי שְׂרָאוּיִם לְיִוְרָשׁוֹ, וְלֹא קְרוֹבִים מֵהָאֵם, וְהַקְרֹב הָרְאוּי לְיִוְרָשׁוֹ הוּא קוֹדֵם לְכָל שְׂאֵר הַקְרֹבִים, וְרַק הוּא יִכּוֹל לְגִאֲלוֹ.

גִּאֲלִים, וְכִשְׁהַקְרֹב גִּאֲלָה חֲזוּרָה הַשְׂדֵּה מִיָּד לְבַעֲלִים, וַיֵּא שְׁנִשְׂאֲרָתָא בִּיד הַקְרֹב הַגִּאֲלוֹ עַד הַיּוֹבֵל.

כְּלוֹמַר הַתּוֹרָה חִידְשָׁה שְׁלֹא רַק בַּעַל הַשְּׂדֵּה יִכּוֹל לְגִאֲלוֹ בַּע"כ שֶׁל הַלּוֹקָה, אֲלֵא אִף קְרוֹבֵין שֶׁל הַמּוֹכֵר יִכּוֹלִים לְגִאֲלוֹ בַּע"כ שֶׁל הַלּוֹקָה, אִם הֵם רוֹצִים. וְגַם אִם הַקְרֹבִים גִּאֲלִים, הֵם לֹא יִכּוֹלִים לְגִאֲלוֹ לְחֻצָּאִין, וְלֹא לְלוֹת וּלְגִאֲלוֹ, וְלֹא לְמַכּוֹר שְׂדֵּה וּלְגִאֲלוֹ, דְּלֹא עֲדִיפִי מִהַבְעָה"ב בַּעֲצָמוֹ.

רָצוּ, אֲבָל אֵין חִיבִין, רַק הַרְשׁוֹת

יט הַנּוֹתֵן שְׂדֵהוּ מִתֶּנֶּה הָרִי זֶה חֹזֶרֶת לוֹ בַּיּוֹבֵל שְׁנָאֹמֶר (ויקרא כה-יג) 'תֵּשְׁבוּ אִישׁ אֶל אֶחָתוֹ לְרִבּוֹת אֶת הַמִּתֶּנֶּה:

כ הָאֶחָיִן שְׁחָלְקוּ בְּלִקְוֹחוֹת הֵן וּמְחֻזְרִין זֶה לָזֶה חֶלְקוֹ בַּיּוֹבֵל. לֹא תִבָּטֵל חֲלֻקְתָּן מִכִּמּוֹת שְׁהִיתָהּ. וְכֵן הַבְּכוֹר וְהַמֵּיבֵם אֶשֶׁת אָחִיו

..... ❁ שיח אמונה ❁

הי"ט

הנותן שדהו, שדה אחוזה.

ה"כ

האחין שחלקו, משום דקיי"ל דבדאורייתא אין ברירה, וירוש' הא הוי מן התורה, וחיישינן שמא כל א' נטל חלק אחיו, והוי כלוקח שחייב להחזיר ביובל, וכיון שספק דאורייתא לחומרא, הם צריכים ביובל להחזיר את השדות איש לאחיו.

ומחזירין זל"ז חלקו ביובל, היינו שמחזיר לאחיו חלק שנטל, ונטל מאחיו חלק שהוא נטל.

לא תבטל חלוקתן מכמות שהיתה, ר"ל שלא תאמר היות וביובל התבטלה חלוקתן א"כ

אחרי יובל יצטרכו להתחלק מחדש, ע"ז קאמר הרמב"ם שאינו כן אלא אחרי היובל תחזור החלוקה כמו שהיתה קודם היובל, [ובשנת היובל עצמו תהיה השדה לכל האחים ביחד, כי אם יתחלקו, יצטרכו תיכף לבטל את החלוקה, דהא אין ברירה ונמצא שנטל חלק חבירו, דהא כל שנת היובל מוחזרות השדות לבעליהן].

וכן הבכור, שנטל פי שנים, מחזיר ב' החלקים, דשם אין ברירה וכנ"ל.

והמייבם אשת אחיו, דקיי"ל שירש חלק אחיו המת, מחזיר גם חלק שנטל עבור אחיו מספק שמא חלק זה של אחיו השני, דהא אין ברירה.

מחזיר ביובל חלק שנטל ונוטל החלק שכנגדו:

כא אבל היוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שִׁירֶשֶׁת הִבְעֵל מִדְּבָרֵיהֶם עָשׂוּ חֲזוּק לְדְבָרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה וְאִינוּ מִחֲזִיר בִּיּוּבֵל. וְאִם יִרְשׁ מִמֶּנָּה בֵּית הַקְּבֻרֹת יִחְזִיר לְבָנִי מִשְׁפָּחָה מִשּׁוּם פָּגֶם מִשְׁפָּחָה וַיִּתְּנוּ לוֹ דְּמִיָּה וּמִנֶּכֶן לוֹ דְּמִי קֶבֶר אִשְׁתּוֹ שְׁחָרִי חַיִּב בְּקְבוּרָתָהּ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

היובל.

יחזיר לבני משפחה, שהיה דרכן להקבר משפחות משפחות.

משום פגם משפחה, שגנאי הוא להם שיהיו אחרים נקברים עמהם והם יקברו בקברות אחרים. [ולאו דוקא ביובל, דגם עד היובל יכולים בני המשפחה לסלקו בדמים, ויש חולקים וס"ל דדוקא ביובל שאז כל הירושות חוזרות וזו אינה חוזרת, הדבר ניכר שהם קבורים בקברות אחרים, אבל עד יובל א"צ להחזיר].

שהרי חייב בקבורתה, לכן דמי קברו הם חייבים לשלם לו אבל דמי קבר אשתו היות והוא חייב בזה אין משפחתה חייבים לשלם לו ע"ז.

ונוטל החלק שכנגדו, עד אחר היובל, ואח"כ חוזר ונוטל חלקו כבתחילה שני החלקים.

הכ"א

אע"פ שירות הבעל מדבריהם, הרמב"ם לשיטתו בפ"ב מאישות ה"ט דהבעל יורש את אשתו רק מדרבנן, אבל הרבה ראשונים פליגי בזה על הרמב"ם וס"ל דירות הבעל מדאורייתא.

כשל תורה, היינו כירושא דחד בר חד שאינה חוזרת ביובל, ומשמע דאפי' אם היו להאשה עוד אחיות וחילקה איתם ונפטרה ובעלה ירש אותה, אפ"ה הפקירו ב"ד שלא יצטרך להחזיר כלל.

ואינו מחזיר ביובל, ומ"מ כ"ז שהיא חיה לכאורה צריכה להחזיר לאחיותיה, וחוזרת ונוטלת אחר

פרק שנים עשר

א המוכר בית בתוך עיר המקפת חומה חרי זה גואלה כל י"ב חדש מיום שמכר בכל עת שירצה. ואפלו ביום שמכר. וכשרוצה לפדות נותן כל הדמים שלקח ואינו גורע ללוקח כלום:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

המוכר בית, וה"ה הנותן מתנה שיכול להתחרט תוך שנה כדבסמוך ה"ד, מיהו הנותן יצטרך לשלם להמקבל את הסכום כמה שעלה הבית בזמן נתינת המתנה ואז יקח את הבית בחזרה.

בית, היינו בית אחוזה, ודין מוכר בית בבתי ערי חומה אינו נוהג בזמנינו כמבואר לקמן בהט"ו.

בתוך עיר המוקפת חומה, ודוקא שהבית בתוך העיר המוקפת חומה, אבל אם בנה בית סמוך לה חוץ לחומה דינו כדין בתי החצרים בהלכה י'.

המוקפת חומה, ומה נקרא מוקפת חומה יבואר בהי"ג י"ד

ט"ו.

הר"ז גואלה, בעל כרחו של הלוקח.

בכל עת שירצה, ואם לא גאלה תוך י"ב חודש, נחלט ביד הלוקח ולא יצא ביובל.

ואפי' ביום שמכר, ודלא כמ"ד בגמ' דצריך להמתין ב' ימים.

ביום שמכר, ואפי' לאלתר מיד אחר שמכר.

נותן כל הדמים שלקח וכו', ואפי' הוקר או הוזל חשבינן לפי הדמים שמכר, ואי"ז רבית, שאין כאן הלואה אלא מכירה גמורה היא, אלא שהתורה נתנה לו רשות לחזור ולקנותה בע"כ של הלוקח.

ב ואין הקרובים פוֹדִין אוֹתָהּ אֶלָּא הַמוֹכֵר עֲצָמוֹ אִם הַשִּׁנְיָה יָדוֹ. וַיֵּשׁ לוֹ לְמֹכֵר מִנְכָּסָיו וּלְפִדּוֹתָיו. אֲכָל לֹא יִלּוּהּ וַיִּגְאֹל. וְלֹא יִגְאֹל לַחֲצֵאִין:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

ואין הקרובים פוֹדִין אוֹתָהּ, ס"ל
דכאן אינו כדין שדה אחוזה שגם
הקרובים של המוכר יכולים
לגאול את השדה בע"כ של הלוקח
כמש"כ לעיל פי"א הי"ח, וכאן
במוכר בית בבתי ערי חומה אין
הקרובים יכולים לפדות בתוך
שנה בע"כ של הלוקח, רק המוכר
עצמו יכול לפדות בע"כ, והטעם
דגבי שדה אחוזה כתיב ובא גואלו
הקרוב אליו, וכאן בבתי ערי
חומה לא כתיב.

ויש לו למכור מנכסיו ולפדותו,
ר"ל שמותר לו למכור מנכסיו כדי
שיהי' לו מעות לפדותו, ולא כמו

במוכר שדה אחוזה דאין המוכר
יכול למכור נכסיו כדי שיהיה לו
כסף לגאול את השדה כנ"ל
בפי"א הי"ז, וכאן בבתי ערי חומה
מותר למכור מנכסיו כדי לגאול
בתוך שנתו.

אבל לא ילוה ויגאל, דזה ילפי'
משדה אחוזה לעיל פי"א הי"ז
שאסור למוכר ללוות כסף כדי
לגאול.

ולא יגאל לחצאין, דלזה ג"כ
ילפי' משדה אחוזה לעיל פי"א
הי"ח דאם המוכר רוצה לפדות רק
חצי שדה בע"כ של הלוקח, אין
שומעין לו, וגם כאן בבתי ערי
חומה אין שומעין לו.

ג. מֵת הַלֹקֶחַ יִפְדֶּה מִיַּד בְּנוֹ. וְכֵן אִם מֵת הַמּוֹכֵר יֵשׁ לְבָנוֹ
לְפָדוֹתָהּ כָּל י"ב חֲדָשׁ:

ד. מֹכֵר לָרָאוֹן וְרָאוֹן לְשָׁנִי בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה, מוֹנִין לָרָאוֹן. כִּי
שֶׁלְמָה שָׁנָה רָאוֹן, הִחֲלָה הַבֵּית בְּיַד הַשָּׁנִי. שֶׁהַמּוֹכֵר מֹכֵר
לְשָׁנִי כָּל זְכוּת שֶׁתְּבוֹא לְיָדוֹ. הַגֵּיץ י"ב חֲדָשׁ וְלֹא גָאֵלָה, הֲרִי זֶה
נִחְלָט בְּיַד הַלֹקֶחַ. וְכֵן אִם נָתַן הַבֵּית מִתְּנָה וְלֹא גָאֵלָה כָּל י"ב
חֲדָשׁ הֲרִי זֶה נִחְלָט בְּיַד זֶה שֶׁנָּתַן לוֹ מִתְּנָה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

משמע לזה שהיתה אחוזה שלו
מונין.

שהמוכר מכר לשני כל זכות
שתבא לידו, כלומר ולכן השנה
נשלמת כשנשלם השנה של זמן
המכירה הראשונה, דהא הגאולה
עד שנה, היא זכות שהתורה נתנה
להמוכר לגאול בע"כ של הלוקח.
ולא גאלו כל יב"ח, שאם רצה
הנותן מתנה לגאול תוך שנתו
בע"כ של המקבל מתנה, יכול,
ובלבד שישלם לו דמי הבית,
וכשהוא גואל מחשב לפי הדמים
שהיה שוה הבית בשעת נתינת
המתנה.

ה"ג

יפדה מיד בנו, כל י"ב חדש מיום
המכירה כדין אביו, ואם לא גאל
י"ב חדש נחלט.
מיד בנו, וה"ה מיד כל היורשים.
יש לבנו לפדותה, וה"ה שאר
יורשים, וכן אם מתו שניהם, גואל
בן המוכר מן בן הלוקח בתוך
שנה להמכירה.
כל י"ב חדש, מיום המכירה.

ה"ד

מונין לראשון, שאם מכרה ראובן
לשמעון בניסן ושמעון ללוי
באייר, כיון שהגיע ניסן הבא
נחלט, שנאמר עד מלאת לו שנה,

ה היתה שנה מעברת אינו נחלט עד סופה שנאמר (ויקרא כה-ל) 'עד מלאות לו שנה תמימה' להביא חדש העבור:

ו מכר שני בתים אחד בחצי אדר ראשון ואחד בראש אדר שני. זה שמכר בראש אדר שני כיון שהגיע אחד באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה. וזה שמכר בחצי אדר ראשון לא עלתה לו שנה עד חצי אדר של שנה הבאה מפני שירד הלוקח בחדש העבור:

..... שיח אמונה

ה"ו

מכר ב' בתים וכו', ובשנה הבאה היתה שנה פשוטה.

מפני שירד הלוקח בחדש העיבור, ר"ל אע"ג דהראשון שקנה השתמש בהבית לפני השני, מ"מ שנתו נגמרת אחריו דאדר בשנה פשוטה עומדת במקום שני האדרים, נמצא השני קודם.

ה"ה

אינו נחלט עד סופה, כגון שמכר בא' סיון נחלט בא' סיון ואע"פ שהיתה שנה מעוברת ונמצא י"ג חדש, אזלי' בתר שנה, ואם מכר לו באדר בשנה פשוטה, ובשנה השניה היתה מעוברת, אין נחלט עד יום זה באדר השני.

להביא חדש העיבור, דהאי תמימה מיותר הוא.

ז הגיע יום י"ב חדש ולא נמצא הלוקח לפדות מִמֶּנּוּ, הרי זה מניח מעותיו בבית דין ושובר את הדלת ונכנס לביתו. ואימתי שיבוא הלוקח, יבוא ויטל מעותיו:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

הגיע יום יב"ח כו', ואם המוכר הי' אנוס כל הי"ב חדש מתחלתו ועד סופו ולא היה יכול לפדותה, נחלקו בזה הקצה"ח והנתיבות (בחו"מ סי' נ"ה) אם יכול לגאול כי הי' אנוס.

ולא נמצא הלוקח לפדות ממנו, כגון שברה, ודוקא ביום אחרון אם הלוקח לא נמצא, יכול המוכר להניח המעות בב"ד, אבל לפני היום האחרון, אינו יכול להניח בב"ד, וכן ביום האחרון אם הלוקח נמצא, אינו יכול להביא לב"ד את המעות, אלא צריך ליתן לו או להשליך לפניו בע"כ.

הר"ז מניח מעותיו בב"ד וכו', הוא תקנת הלל הזקן בשביל שראה שהיה הלוקח נטמן ביום י"ב חודש כדי שיהא חלוט לו, לכן תיקן הלל דסגי שיתן לב"ד, ועשו בעזרה לשכה מיוחדת לזה, שיניח המעות בלשכה, ויכול להכנס לביתו, וכשאין לשכה יניח הכסף בב"ד, וה"ה אם הלוקח נמצא אך אין רוצה ליטול המעות, יכול להשליך לו בע"כ המעות ונכנס לבית.

ושובר את הדלת, אם היא נעולה. יבוא ויטול מעותיו, מב"ד או מהלשכה.

ח המקדיש בית עיר חומה וגאלו אחר מיד ההקדש כיון
שעלתה לו שנה משעה שנגאל מיד ההקדש ולא גאלו בעליו
נחלט ביד הגואל. שאין ההקדש חולט אלא הלוקח שנאמר
(ויקרא כה-ל) 'לקונה אותו לדורותיו':

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ח

המקדיש בית עיר חומה, בהלכה
זו מיירי במקדיש ביתו שבתוך
עיר חומה, והדינים בזה הם, שגם
הבעלים שהקדישו וגם בנו וגם
אחר, כולם יכולים לגאול את
הבית מיד הקדש בין בתוך י"ב
חדש להזמן שהקדיש, ובין אחר
יב"ח, ואף אחר היובל יכולים
כולם לגאול, דא"י חוזר לבעלים
ביובל, זה נשאר לעולם ביד
ההקדש עד שיגאלנו, ואם הבעלים
הקדיש ובא אחר וגאלו מיד
הקדש, הבעלים הראשונים יכולים
לגאול במשך שנה מאז שהאחר
הזה גאלו מיד הקדש, ואם
הבעלים לא גאלו, הבית נחלט ביד
הגואל ושוב כבר אינו יוצא מידו
אף ביובל.

וגאלו אחר מיד הקדש וכו', אבל
אם לא גאלו את הבית מיד הקדש,
אין הבית נחלט להקדש ואפשר
לעולם לגאלו מיד הקדש.

משעה שנגאל מיד ההקדש, ואין
מונין משעה שהקדישה.

נחלט ביד הגואל, דילפי בגמי
מדכתיב לקונה אותו, ואפי' מיד
הקדש.

שאין ההקדש חולט אלא
הלוקח, ר"ל שאם זה נשאר יותר
משנה אצל הקדש, אינו נחלט,
ואפשר לפדותו מהקדש, אבל אצל
הלוקח מיד הקדש, אחרי שנה
נחלט לו וכדאמרי'.

לדורותיו, יצא הקדש שאין לו
דורות, שלא שייך פריה ורביה
קמי שמיא.

י"ט אלול

ט' אייר

כ"ט טבת

ט מכר בית עיר חומה והגיע יובל בתוך שנת המוכר אינו חוזר ביוכל. אלא יהיה ביד הלוקח עד שירצה המוכר לגאל כל שנת המוכר או תמלא שנה ויחלם:

י המוכר בית בבתי חצרים או בעיר שאינה מקפת חומה כראוי הרי זה נגאל

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ט

מכר בית עיר חומה, שאמרנו שהמוכר יכול לגאול במשך השנה הראשונה להמכירה, גם אם המכירה היתה בתוך שנה ליובל, אין הבית חוזר להמוכר כשהגיע היובל, והחידוש בזה דהוה אמינא שהיובל נחשב כאילו המוכר גאל את הבית, קמ"ל דרק אם הוא גאל בפועל, הבית חוזר אליו, ולא אם הגיע היובל.

אלא יהיה ביד הלוקח, דילפי מדכתיב לא יצא ביוכל, דהתורה הפקיעה דין יובל לגמרי בבתי ערי חומה.

ה"י

בית בבתי החצרים, היינו בעיר

שאינה מוקפת חומה.

או בעיר שאינה מוקפת חומה כראוי, ר"ל אפי' מוקפת חומה אבל לא כדין מוקף חומה שיתבאר בסמוך הי"ג י"ד ט"ו.

הר"ז נגאל בכח יפה וכו', בהלכה זו קאמר דלמוכר בית בבתי החצרים יש גם את המעלות של שדה אחוזה וגם את המעלות של בתי ערי חומה, גם יכול לגאול בתוך שנתו בע"כ של הלוקח וגם יכול לגאול אחרי שנתו עד היובל בע"כ של הלוקח, כללו של דבר כל דיניו כשדה אחוזה כדכתיב על שדה הארץ יחשב, ולכן יכול לגאול כל השנים אם רוצה, חוץ

בְּכַח יִפָּה שְׂבָדִין הַשְּׁדָה וְשְׂבָדִין הַבְּתִים הַמְּקַפִּין חוֹמָה. פִּיֶּצֶד.
אִם רָצָה לְגָאֵל מִיָּד, גּוֹאֵל כְּדִין הַבְּתִים. הַגִּיעַ י"ב חֹדֶשׁ וְלֹא גָאֵל
הָרִי זֶה גּוֹאֵל עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל כְּדִין הַשְּׁדוֹת. וּבָעֵת שֶׁגּוֹאֵל מִחֹשֶׁב
עִם הַמוֹכֵר וְגוֹרֵעַ לוֹ מָה שֶׁאֵכָל. הַגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא גָאֵל חוֹזֵר הַבֵּית
בְּלֹא דָמִים כְּדִין הַשְּׁדוֹת:

..... ❁ שיח אמונה ❁

בכח יפה שבדין השדה, היינו
שדה אחוזה, שיוצא ביובל
ובגרעון כסף.

ושבדין הבתים, היינו בתי ערי
חומה, שגואל מיד.

אם רצה לגאול מיד גואל, ואפי'
בשנה שניה, אע"ג דגם בבתים
וגם בשדות אין נגאל בשנה שניה,
כאן נגאל, וא"צ להשלים לו עד
סוף שנה שניה.

וגורע לו מה שאכל, כדין שדה
אחוזה, ולא כדין בתי ערי חומה
שכשהוא גואל משלם לו את כל
הסכום שקיבל על הבית.

כדין השדות, ולא כדין בתי ערי
חומה שלא חוזר ביובל.

מזה שבשדה אחוזה א"א לגאול
בתוך שנתיים להמכירה וכאן
בבתי החצרים יכול לגאול מיד
כמו בבתי ערי חומה שגואל תוך
שנתו בע"כ של הלוקח, [מיהו
כאן יכול גם לגאול גם בשנה
השניה שאחרי המכירה, שדין זה
אינו לא כבתי ערי חומה שאפשר
רק בשנה הראשונה, ולא כשדה
אחוזה שצריך לחכות שנתיים
ואח"כ לגאול, וכאן יכול לגאול
מיד וכל הזמן עד היובל], וביובל
זה חוזר לבעלים כדין שדה אחוזה
ולא כדין בתי ערי חומה, ואינו
יכול למכור מנכסיו ולגאול כדין
שדה אחוזה, ונגאל בקרובים כדין
שדה אחוזה.

כ' אלול

י' אייר

א' שבט

יא כל שְׁחֹא לְפָנִים מִן הַחֹמָה כְּגֹזֶן הַגְּזֹת וְהַמְרַחֲצָאוֹת וְהַשׁוֹכְכוֹת הָרִי הוּא כְּבָתִּים שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה-ל) 'אֲשֶׁר בְּעִיר'. אֲבָל הַשְּׂדוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הָעִיר נִגְאָלִין בְּדִין הַשְּׂדוֹת שֶׁחוּץ לָעִיר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה-ל) 'וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בְּעִיר'. בַּיִת וְכָל הַדֹּמָה לְבַיִת לֹא הַשְּׂדוֹת:

יב בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ אֶרְבַּע אַמּוֹת עַל אֶרְבַּע אַמּוֹת אֵינוֹ נִחְלָט בְּכַתִּי עָרֵי חֹמָה.

..... ❁ שיח אמונה ❁

כדין השדות שחוץ לעיר, היינו ככל דיני שדה אחוזה.

הי"ב

אינו נחלט כבתי ערי חומה, אלא פודהו לעולם, ואם לא נגאל יוצא ביובל, ואינו נגאל בפחות מבי' שנים כשדה אחוזה, וכשגואל אח"כ, מגרע מה שאכל, הכל ככל דיני שדה אחוזה, שאין ע"ז שם בית כלל, וגם אין ע"ז דיני בתי החצרים, כיון שאין ע"ז שם בית.

הי"א

כגון הגנות, היינו גינות של אילנות ופרדסאות, הם נחשבים כבית, אבל גינות של זרעים דינם כשדה אחוזה.

והמרחצאות, אע"ג שאינו בית דירה, וה"ה בית הבקר בית העצים בית האוצרות, דינן כבית.

והשובכות, ואע"ג שאין בהן ד' על ד' חשיבי כבית, משום דחזי למילתו.

וירושלים אין תבית נחלט בה. ובית תבנוי בחומה אינו כבתי
ערי חומה:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ירצה לגאול, ואם יגיע יובל, יצא
ביוכל כבתי החצרים.
וירושלים, אע"פ שהיא מוקפת
חומה.

אין הבית נחלט בה, אחרי שנה
מהמכירה, דכתיב לקונה אותו
לדורותיו, וירושלים לא נתחלקה
לשבטים ומאן קא מקני ליה.
אינו כבתי ערי חומה, אלא דינו
כבתי החצרים, וילפי' מדכתיב כי
ביתה בקיר החומה ובחומה היא
יושבת ולא בעיר חומה.

נחלט בה, אלא גאולה תהי' לו אם

כ"א אלול

י"א אייר

ב' שבט

יג עיר שגגותיה חומתה או שהים חומתה אינה כמקפת חומה:
יד אין המקום נקרא ערי חומה עד שיהיה בו שלש חצרות או
יתר, ובכל חצר מהן שני בתים או יתר, וקיפוף חומה תחלה

..... ❁ שיח אמונה ❁

חומה מסובבת חומה סביב, פרט
לזה.

הי"ד

שלש חצרות או יתר וכו', אבל
אם יש רק ב' חצרות, אפי' אם יש
בכל א' הרבה בתים, או שיש ג'
חצרות, ובא' מן החצרות יש רק
בית אחד, דינו כבתי החצרים.

או יתר, ואם חרבו ולא נשארו ו'
בתים, בטל דין מוקף חומה, ואם
חזרו ונבנו חזרו לדין מוקף חומה.

ובכל חצר מהן ב' בתים, ואז
אפי' מכר החצר לבד דינו כמכר
בית כדכתב הרמב"ם לעיל הי"א
הגנות והמרחצאות וכו'.

ב' בתים, ודוקא בתים שדרים שם
בנ"א ואוכלים שם.

הי"ג

עיר שגגותיה חומתה, היינו שלא
הקיפוה חומה, אלא הקיפוה
בבתים ותכופות הבתים זו לזו
כחומה, שחומות חיצוניות של
הבתים נעשים חומה לעיר, אינה
כמוקפת חומה, ודינה כבתי
החצרים, דממעטינן לה מדכתיב
אשר לו חומה פרט לזה, וכן כל
הבתים שבעיר הזאת אינן כבתי
ערי חומה.

או שהים חומתה, כטבריא שהים
שלה הוא חומתה מצד האחד,
אינה כמוקפת חומה, ודינה כבתי
החצרים, דממעטינן לה מדכתיב
גבי בתי החצרים אשר אין להם
חומה סביב, מכלל דבתי ערי

וְאַחֲרֵי כֵן יִבְנוּ הַחֲצֵרוֹת בְּתוֹכָו. אֲכָל מְקוֹם שִׁיִּשְׁבּ וְאַחֲרֵי כֵן הִקָּף
 אֹז שֶׁלֹּא הָיוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁל שְׁנֵי בָתִּים אֵינּוּ (ויקרא כה-כט)
 'עִיר חוֹמָה' אֲזָל בָּתִּים שָׁבוּ בְּבִתֵּי הַחֲצֵרִים:

..... ❧ שיח אמונה ❧

החצרים.	הוקף, דכתיב בית מושב עיר
כבתי החצרים, ודוקא אם יש בו	חומה, משמע שנתיישבו אחר
עכ"פ ב' חצרות של ב' ב' בתים,	שהיה החומה.
אבל אם יש פחות מזה דינו כשדה	בתים שבו כבתי החצרים, ואם
אחווה.	יש ב' חצרות ובכל א' ב' בתים, אז
	אפי' מכר החצר לבד דינו כבתי

כ"ב אלול

י"ב אייר

ג' שבט

טו אין סומכין אָלאַ על חומה המקפת בשעת כבוש הארץ.
פיצד. עיר שלא היתה מקפת חומה בשעה שכבש יהושע את
הארץ אף על פי שמקפת עתה הרי היא כבתי החצרים. ועיר
שהיתה מקפת חומה בימי יהושע אף על פי שאינה מקפת עתה
הרי היא כמקפת. וכיון שגלו בחרבן ראשון בטלה קדשת ערי
חומה שהיו בימי יהושע. כיון שעלה עזרא בביאה השנייה
נתקדשו כל הערים המקפות חומה באותו העת מפני שביאתן
בימי עזרא שהיא ביאה שנייה בביאתן בימי יהושע. מה ביאתן

..... ❁ שיח אמונה ❁

הט"ו

בשעת כיבוש הארץ, ילפי לה
מקראי בגמ' ערכין דף ל"ג.

אע"פ שמוקפת עתה, דהיינו
שהקיפיה חומה אחרי זמן יהושע
בן נון, נחשב כאינה מוקפת
חומה, ולכן דינה כבתי החצרים.

אע"פ שאינה מוקפת עתה,
ילפינן לה מקראי בערכין דף ל"ב.

בטלה קדושת ערי חומה שהיו
בימי יהושע, לפי שקדושת יהושע

היתה מפני הכיבוש, וכיון שבטל
הכיבוש, בטלה הקדושה.

המוקפות חומה באותה העת,
ר"ל שבזמן עזרא היו נחשבים
למוקפות חומה דוקא העירות
שהיו מוקפות חומה גם בזמן
יהושע בן נון וגם בזמן עזרא, אבל
אם היו מוקפות בזמן יהושע ולא
בזמן עזרא או שהיו מוקפות בזמן
עזרא ולא היו מוקפות חומה בזמן
יהושע, לא חשיב מוקפות חומה.

בימי יהושע מנו שמיטין ויובלות וקדשו בתי ערי חומה ונתחייבו במעשר. אף ביאתם בימי עזרא מנו שמיטין ויובלות וקדשו בתי ערי חומה ונתחייבו במעשר:

טז וכן לעתיד לבוא בביאה שלישית בעת שיכנסו לארץ יתחילו למנות שמיטין ויובלות וקדשו בתי ערי חומה ויתחייב כל מקום שיכבשוהו במעשרות שנאמר (דברים ל-ה) 'והביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה'. מקיש ירשתך

..... שיח אמונה ❁

מנו שמיטין ויובלות וקדשו בתי ערי חומה ונתחייבו במעשר, ואע"ג דבבית שני לא נהג יובל וממילא לא נהג בתי ערי חומה וגם מעשרות לא נהג אלא מדרבנן, מ"מ התם הוא מצד דבר צדדי שלא היו כל יושביה עליה, אבל עזרא קידש כדי שאם יבואו כל יושביה יתחייב הכל מן התורה ולא יצטרכו לחזור ולקדש.

וקידשו בתי ערי חומה, והקידוש הוא בפה.

בימי עזרא מנו שמיטין ויובלות, היינו שמנו יובלות לקדש שמיטין

כנ"ל פ"י ה"ג.

וקדשו בתי ערי חומה ונתחייבו במעשר, היינו אם יבואו כל יושביה עליה.

ונתחייבו במעשר, וה"ה בתרומה, אלא שהרמב"ם כולל בהרבה מקומות תרומה במעשרות.

הט"ז

יתחילו למנות שמיטין ויובלות, שהרי בטלו מה"ת לפי שאין כל יושביה עליה, ויובל גם מדרבנן בטל כדלעיל פ"י.

ירושתך, היינו ירושת עזרא.

לִירֵשֶׁת אֲבוֹתֶיךָ. מָה יִרְשֶׁת אֲבוֹתֶיךָ אֶתֶּה נוֹהֵג [כָּה] בְּחֵדוּשׁ כָּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֹו אֵף יִרְשֶׁתְךָ אֶתֶּה נוֹהֵג כָּה בְּחֵדוּשׁ כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֹו:

..... ❧ שיח אמונה ❧

<p>עזרא לקדש, וגם קדושה שניה שקידשה לעולם, עכ"פ לענין שמיטה ויובלות ובתי ערי חומה, כיון שבטלו לגמרי בחורבן, יצטרכו לחזור ולקדשה לעת"ל.</p>	<p>לירושת אבותיך, היינו ירושת יהושע בן נון. אף ירושתך, היינו ירושת עזרא, ומהא שמעינן דקדושה ראשונה של יהושע לא קידשה לעולם מדפסק הקדושה כשגלו והוצרך</p>
--	--

פרק שלשה עשר

א שָׁבַט לַיּוֹי אָף עַל פִּי שְׁאִינִן לָהֶם חֶלֶק בְּאֶרֶץ כְּכֹר נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל
לְתַן לָהֶם עָרִים לְשָׁבֶת וּמִגְרָשֵׁיהֶם. וְהָעָרִים הֵם שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט
וְעֲלִיהֶן שְׁתֵּים וָאַרְבָּעִים עִיר. וּכְשִׁמוֹסִיפִין עָרֵי מִקְלָט אַחֲרוֹת
בִּימֵי הַמְּשִׁיחַ הַכֹּל לָלוּיִם:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"א

שבט לוי, היינו כהנים ולוים.

ערים לשבת, י"ג ערים לכהנים
והשאר ללוים.

לשבת ומגרשיהם, זה נהג רק
בבית ראשון, אבל בבית שני היות
ולא היו בא"י רק שבט יהודה
ובנימין וקצת משאר השבטים ולא
ישבו בארץ כפי חלוקת יהושע,
לא נהג ערי מגרש.

ומגרשיהם, יתבאר בסמוך ה"ב.

שש ערי מקלט, שלש הבדיל
משה רבינו בעבר הירדן ושלש
הבדיל יהושע בארץ כנען.

ועליהם מ"ב עיר, גם הם קולטים
את הרוצח, אלא שש ערי מקלט

קולטין בין שנכנס שם לדעת בין
שנכנס שם שלא לדעת, ושאר ערי
הלוים אינן קולטות אא"כ נכנס
שם לדעת.

בימי המשיח, דהיינו בערי הקיני
וקניזי וקדמוני שנכרת לאברהם
אבינו ברית עליהן ועדיין לא
נכבשו ועליהם נאמר בתורה ואם
ירחיב ה' אלקיך את גבולך ויספת
לך עוד שלש ערים.

הכל ללוים, כלומר הערי מקלט
שיוסיפו יהיה שייך ללוים, אבל
שאר הערים שיוסיפו לא יקבלו
הלוים חלק בזה, [אבל אם יכבשו
בחז"ל עיירות, הלוים גם יקבלו
חלק, כך דעת הרמב"ם לקמן
בהי"א].

ב מִגֵּרֵי הָעָרִים כָּכָר נִתְפָּרְשׁוּ בְּתוֹרָה שֶׁהֵם שִׁלְשַׁת אֲלָפִים
אִמָּה לְכָל רוּחַ מְקִיר הָעִיר וְחוּצָה שְׁנַאֲמָר (במדבר לה-ד) 'מְקִיר
הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אִמָּה סָבִיב'. וְלַחֲלָן הוּא אוֹמֵר (במדבר לה-ה)
'וּמִדֹּתָם מִחוּץ לָעִיר אֵת פָּאֵת קִדְמָה אֲלָפִים בְּאִמָּה' וְגו'. אֶלֶף
הָרֵאשׁוֹנִים מִגֵּרֵשׁ וְאֲלָפִים שְׁמוֹדֵדִין חוּץ לַמִּגְרֵשׁ לְשָׁדוֹת וְכֶרְמִים:

..... ❦ שיח אמונה ❦

ה"ב

שהם שלשת אלפים אמה, דעת
הרמב"ם שמתחלה היה אלף אמה
מגרש ואח"כ עוד אלפיים לשדות
וכרמים.

מקיר העיר וחוצה, תיכף מחומת
העיר מודדים אלף אמה למגרש,
(כך דעת הרמב"ם, אבל לדעת

רמ"א בשו"ע או"ח שצ"ח מהחומה
מודדים שבעים אמה ושיריים
ואח"כ מודדין אלף אמה מגרש).
מגרש, היינו רחבה פנויה מזריעה
ומביתים ומאילנות לנוי העיר
להיות לה לאויר.

לשדות וכרמים, ללויים, שיוכלו
לנטוע ולזרוע שם.

ג וְנוֹתַנִּין לְכָל עִיר בֵּית הַקְּבָרוֹת חוּץ לְתַחוּם זֶה. שְׂאִין קוֹבְרִין מִתֵּיהֶם לְתַחוּם עָרֵיהֶם שְׁנַאֲמַר (במדבר לה-ג) 'וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהְמוֹתָם וְלִרְכָּשָׁם וְלִכְל חֵיתָם' לְחַיִּים נָתַנּוּ וְלֹא לְקְבוּרָה:

ד אֵין עוֹשִׁין בְּעָרֵי הַלּוּיִם עִיר מִגְרָשׁ וְלֹא מִגְרָשׁ עִיר וְלֹא מִגְרָשׁ שְׂדֵה וְלֹא שְׂדֵה מִגְרָשׁ שְׁנַאֲמַר (ויקרא כה-לד) 'וַיִּשְׁדֶּה מִגְרָשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכַר':

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ד	ה"ג
בערי הלויים, ובערי ישראל עי' בסמוך ה"ה.	שאין קוברין מתייהם, חוץ מרוצח דגלי ביה קרא שקוברין אותו בעיר.
לא מגרש שדה, היינו שאסור לזרוע במגרש, אלא מניחין אותן עם העשבים העולין מאליהן לישב בהן ברחבה, ולרעות בהן את בהמותיהן.	"לתחום" עריהם, "בתחום" עריהם, כצ"ל.

ו' שבט

ט"ו אייר

כ"ה אלול

ה ומפי השמועה למדו שנה שנהאמר (ויקרא כה-לד) 'לא ימכר'
לא ישונה אלא השדה והמגרש והעיר כל אחד משלשתן כמות
שהוא לעולם. וכן בשאר ערי ישראל:

ו לא יסתור אדם את ביתו לעשותו גנה ולא ישע חרבתו גנה
שלא יחריבו ארץ ישראל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ה

ומפי השמועה, זה המשך להלכה
הקודמת, כלומר דהא דכתיב
בקרא לא ימכר מפי השמועה
למדו דהכוונה לא ישונה, שלא
ישנה ממגרש לעשותו עיר וכן
להיפך וכו'.

אלא השדה והמגרש וכו', ולכן
אין לבנות בית במגרש ובשדה,
אבל במחילות שתחת האדמה

מותר לעשות דירה.

וכן בשאר ערי ישראל, ומ"מ
בשאר ערי ישראל אי"ז אלא
מדרבנן, דמדאורייתא האיסור
הוא רק בערי הלויים.

ה"ו

לא יסתור אדם כו', דין זה הוא
מדרבנן, והוא רק בא"י, ונוהג רק
בזמן שביהמ"ק קיים.

ז כהנים ולוים שמכרו שדה משדה עריהם או בית מבתי ערי חומה שלהן אין גואלין בפדד חנה. אלא מוכרין השדות ואפלו סמוך ליובל וגואלין מיד. ואם הקדישו שדה גואלים מיד ההקדש לאחר היובל.

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ז

כהנים ולוים שמכרו, ואפי' מכרו ללוי ולכהן, ובסמוך ה"ח וט' יבואר דלאו דוקא כהנים ולוים שמכרו אלא העיקר תלוי בעריהם.

משדה עריהם, היינו מהאלפיים שנתנו להם חוץ לעיר לשדות וכרמים, וכן מהמגרש, וכ"ש מהעיר עצמה.

או בית מבתי ערי חומה שלהן, אבל בבתי החצרים דינן כדין ישראל.

אין גואלין בסדר הזה, כלומר אין את כל הדינים המבוארים לעיל

בפי"א ובפי"ב, אלא המוכר שדה אחוזה דינו כפי שיבאר הרמב"ם, וכן במקדיש כפי שיבאר, וכן בבתי ערי חומה כפי שיבאר.

ואפי' סמוך ליובל, היינו מיד אחר היובל, אבל בשנת היובל עצמה אם מכרו לא חל המכירה.

וגואלין מיד, ולא כמו בשדה אחוזה של ישראל שצריך להמתין ב' שנים, ואם לא גאלו יוצא ביובל.

גואלים מיד ההקדש לאחר היובל, ולא כמו ישראל שאם לא גאל עד היובל יוצא לכהנים ביובל, אבל כאן גואלים לעולם.

וּגּוֹאֲלִים בְּתֵי עָרֵי חֹמָה כָּל זְמַן שִׁירְצוּ אַפְלוּ אַחֲרַי כַּמָּה שָׁנִים
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כח-לב) 'נִאֲלַת עוֹלָם תִּהְיֶה לְלוֹיִם':

ח' יִשְׂרָאֵל שִׁירֶשׁ אֶת אָבִי אִמּוֹ לִוי הָרִי זֶה גּוֹאֵל כְּלוּיִם אֶף עַל פִּי
שְׁאִינוּ לִוי הוֹאִיל וְהָעָרִים אוֹ הַשָּׂדוֹת שֶׁל לְוִיִּם גּוֹאֵל לְעוֹלָם. שְׁדִין
זֶה תְּלוּי בְּמִקְוֹמוֹת אֵלּוּ וְלֹא בַּפְּעָלִים:

..... ❁ שיח אמונה ❁

הספיקו לסתור, אם מכר שם בית
לא יוכל לגאול אחרי שנה, קמ"ל.
אפי' אחר כמה שנים, ואם לא
גאלו, חוזרין ביובל בחנם.

ה"ח

ישראל, וה"ה ממזר או נתין.
את אבי אמו לוי, וה"ה את שאר
קרוביו לויים.
גואל לעולם, כדין לוי.
במקומות אלו, היינו בערי הלויים
והכהנים.

וגואלים בתי ערי חומה, אם מכר
בתי ערי חומה יכול לגאול גם
אחרי שנה, ולא כמו בישראל
שאינו יכול לגאול רק בשנה
הראשונה.

בתי ערי חומה, אע"ג דכל ערי
הלויים הם ערי מקלט, ואין עושין
ערי מקלט מוקפין חומה, נ"מ אם
נפלו להם בימי יהושע מוקפין
חומה, אע"ג שחייב לסתור
החומה, מ"מ ס"ד שעד שלא

ט וְלֹאֵי שְׂרֵשׁ אֶת אָבִי אֲמֹן יִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּלֹאִים
שְׂלֹא נֶאֱמַר (ויקרא כה-לב) 'נֶאֱלֶת עוֹלָם תִּהְיֶה לְלֹאִים' אֵלֶּא בְּעָרֵי
הַלֹּאִים:

י כָּל שֶׁבֶט לֹאֵי מְזַהְרִין שְׂלֹא יִנְחֲלוּ בְּאַרְצֵי כְּנָעַן. וְכֵן הֵן מְזַהְרִין
שְׂלֹא יִפְּלוּ חֵלֶק בְּבִזְזָה בְּשַׁעָה שְׂכּוּבִשִּׁין אֶת הָעָרִים שֶׁנֶּאֱמַר
(דברים יח-א) 'לֹא יִהְיֶה לַפְּהָנִים הַלֹּאִים כָּל שֶׁבֶט לֹאֵי חֵלֶק וְנִחְלָה עִם
יִשְׂרָאֵל'. חֵלֶק בְּבִזְזָה וְנִחְלָה בְּאַרְצֵי. וְכֵן הוּא אֲמַר (במדבר יח-ב)
'בְּאַרְצֵם לֹא תִנְחַל וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם' בְּבִזְזָה. וְכֵן לֹאֵי אֵין

..... ❦ שיח אמונה ❦

כדבסמוך.

ה"ט

שלא ינחלו בארץ כנען, כולל גם
ארץ הקיני קניזי וקדמוני לעת"ל.
בארץ כנען, ואפי' אם כל ישראל
מסכימים לחלק להן אסור.
בשעה שכוּבשין את הערים,
היינו ג"כ דוקא בא"י כדבסמוך
ברמב"ם.

את אבי אמו ישראל, היינו בערי
ישראל.
גואל בישראל, כדין ישראל לכל
דבר.
אלא בערי הלוים, דילפי' בתו"כ
מדכתיב כי בתי ערי הלוים היא.
ה"י
כל שבט לוי, גם כהנים בכלל

כִּהֵן שְׁנַטְל חֶלֶק בַּבִּזָּה לֹקָה. וְאִם נָטַל נֶחֱלָה בְּאֶרֶץ מַעֲבִירִין
אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>לְהִישָׁבוֹן, (ב"ב דף ל"ה ב'). מַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וְאִינוּ לֹקָה, דְּקִרְקַע אֵינָה נִגְזֶלֶת וְלֹא עֹשֶׂה כָּלֹם.</p>	<p>לֹקָה, וְאֵע"ג דְּכַתֵּב הֶרֶמְב"ם בִּפְי"ח מִסְנֵה־דְרִין דְּכָל לֹא שְׁנִיתָן לְהִישָׁבוֹן אֵין לֹקִין עָלָיו, שְׁאֵנִי הִכָּא שֶׁהוּא גֹזֵל דְּרַבִּים וּמִמּוֹן שְׁאֵין לוֹ תוֹבַעִין וְגֹזֵל דְּרַבִּים לֹא נִיתָן</p>
---	--

יֵא יִרְאֶה לִי שְׁאִין הַדְּבָרִים אֲמֹרִים אֵלָא בְּאֶרֶץ שְׁנִכְרֶתָה עָלֶיהָ
בְּרִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וּיְרֵשׁוּהָ בְּנֵיהֶם וְנִתְחַלְקָה לָהֶם.
אָבֵל שְׂאָר כָּל הָאֲרָצוֹת שְׂכֹבֶשׁ מֶלֶךְ מְמֻלְכֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי
הַכֶּהֱנִים וְהַלְוִיִּם בְּאוֹתָן הָאֲרָצוֹת וּבְבִזָּתָן כָּכֵל יִשְׂרָאֵל:

..... ❁ שיח אמונה ❁

<p>היינו שעשה כהלכה, שכיבש כל א"י ורק אח"כ כבש אותן הארצות.</p> <p>הרי הכהנים והלוויים, ונוטלין שם חלק בנחלה ובביוזה, ולכן אין נותנין לכהנים וללוויים שם ערים, ונחלט שם תוך שנה בבתי ערי חומה ככל ישראל.</p>	<p>הי"א</p> <p>שֵׁאִין הַדְּבָרִים אֲמֹרִים, שְׁכֵהֲנִים וְלוֹיִם הִשְׁתַּנּוּ מִדִּין יִשְׂרָאֵל כְּדֹא"י בִּה"ו.</p> <p>שְׁנִכְרֶתָה עָלֶיהָ בְּרִית לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, זֶה כּוֹלֵל גַּם הַקִּינִי קִנְיִי וְקִדְמוֹנִי לַעַת־ל שְׁנִכְרֶת עָלֶיהָ בְּרִית לְאַבְרָהָם.</p> <p>שְׂכֹבֶשׁ מֶלֶךְ מְמֻלְכֵי יִשְׂרָאֵל,</p>
--	--

יב וְלָמָּה לֹא זָכָה לְוִי בְּנַחֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִבְזֻתָּהּ עִם אֶחָיו מִפְּנֵי שֶׁהִבְדִּיל לְעֶבֶד אֶת ה' לְשִׁרְתּוֹ וּלְהוֹרוֹת דְּרָכָיו הַיִּשְׂרָיִם וּמִשְׁפָּטָיו הַצְּדִיקִים לְרָבִים שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג-י) 'יִוְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לִיעֶקֶב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל'. לְפִיכָךְ הִבְדִּילוּ מִדְּרָכֵי הָעוֹלָם לֹא עוֹרְכִין מַלְחָמָה כְּשֶׁאֵר יִשְׂרָאֵל וְלֹא נֹחֲלִין וְלֹא זֹכִין לְעֶצְמָן בְּכַח גּוֹפֵן. אֵלָּא הֵם חֵיל הַשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג-יא) 'כָּרַךְ ה' חֵילוֹ'. וְהוּא בְּרוּךְ הוּא זֹכָה לָהֶם שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח-כ) 'אֲנִי חֲלָקְךָ וְנִחַלְתָּךְ':

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה"ב

ולהורות דרכיו הישרים,
דלכתחילה מצוה להיות
בסנהדרין גדולה כהנים ולוים
שנאמר ובאת אל הכהנים הלויים,
ואם לא מצאו אפי" כולם ישראלים
הר"ז מותר (רמב"ם פ"ב
מסנהדרין).

שנאמר יורו משפטיך ליעקב, זה
נאמר אצל לוי.

לא עורכין מלחמה, חוץ מכהן
משוח מלחמה, וי"א שגם הכהנים
והלויים הלכו למלחמה, אלא שאין
חייבין לילך למלחמה, אבל אם
רוצים יכולים לילך.

ולא זוכין לעצמן בכח גופן, ולכן
אין נוטלין בבזוה.

שנאמר ברך ה' חילו, ג"ז נאמר
אצל וללוי אמר.

והוא ברוך הוא זוכה להן, כלומר
שזיכה להם מתנות, כדכתב
הרמב"ם רפ"י מביכורים ה"ה כיון
שזיכה לו הקב"ה בתרומות שהן
לחמו ויינו וזיכה לו במתנות
בהמה וקדשי מקדש שהבשר שלו,
זיכה לו בראשית הגז ללבושו,
ובגזל הגר והחרמים ושדה אחוזה
ופדיון בכורות להוצאותיו ושאר
צרכיו שהרי אין לו חלק בנחלה
ובבזוה.

י' ולא שָׁבַט לְיוֹי בְּלִבָּד אֲלָא כָּל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בְּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר
נִדְּבָה רוּחוֹ אוֹתוֹ וְהִכְיִנוּ מִדְּעוֹ לְהַבְדִּיל לְעֹמֵד לִפְנֵי ה' לְשִׁרְתּוֹ
וּלְעֹבְדוֹ לְדַעָה אֶת ה' וְהַלֵּךְ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁעָשְׂהוּ הָאֱלֹהִים וּפָרַק מֵעַל
צִוְּאָרוֹ עַל הַחֲשֻׁבֹנוֹת הָרַבִּים אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ בְּנֵי הָאָדָם הָרִי זֶה
נִתְקַדֵּשׁ קֹדֶשׁ קִדְשִׁים וְיִהְיֶה ה' חֵלְקוֹ וְנִחַלְתּוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים וַיִּזְכֶּה לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה דְּבַר הַמַּסְפִּיק לוֹ כְּמוֹ שֶׁזִּכְרָה

..... ❧ שיח אמונה ❧

ז' אשר עשה האלקים את האדם
ישר והמה בקשו חשבונות רבים.
נתקדש קדש קדשים, כמו
הכהנים כמש"כ (בדה"א כ"ג)
ויבדל אהרן להקדישו קדש
קדשים.

ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק
לו, ר"ל שהת"ח יעשה השתדלות
מעט והקב"ה יספיק לו כל צרכיו.

הי"ג

ולא שבט לוי בלבד, ואדרבה
ת"ח קודם לכהן שאינו ת"ח
לכבדו, כמ"ש במגילה כ"ח א'.
לשרתו ולעובדו לדעה את ה',
משמע דגם ת"ח אין יוצאין
למלחמה כמו שבט לוי.

והלך ישר כמו שעשהו האלקים
וכו', כונתו לפסוק בקהלת (פרק

לַכֹּהֲנִים לְלִוִּים. הִרִי דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם אוֹמֵר (תהילים טז-ה) 'ה' מִנֵּת
חֵלְקִי וְכוֹסִי אֶתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי:

סְלִיקוּ לָהּ הַלְכוֹת שְׁמִטָּה וַיּוֹבֵל בְּסִיעָתָא דְשִׁמְיָא: בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעָן:

..... ❁ שיח אמונה ❁

ה' מנת חלקי, אין לי חלק אחר וכוסי אתה תומיך גורלי, וכוסי,
זולתו כמו אלה האנשים שחלקם חשבוני, שכל טובותי וחשבוני
ומנתם הכסף והזהב ותענוגי הכל מהקב"ה.
העולם, אבל אני, ה' מנת חלקי.

ברוך רחמנא דסייען. תם ונשלם שבח לקל בורא עולם